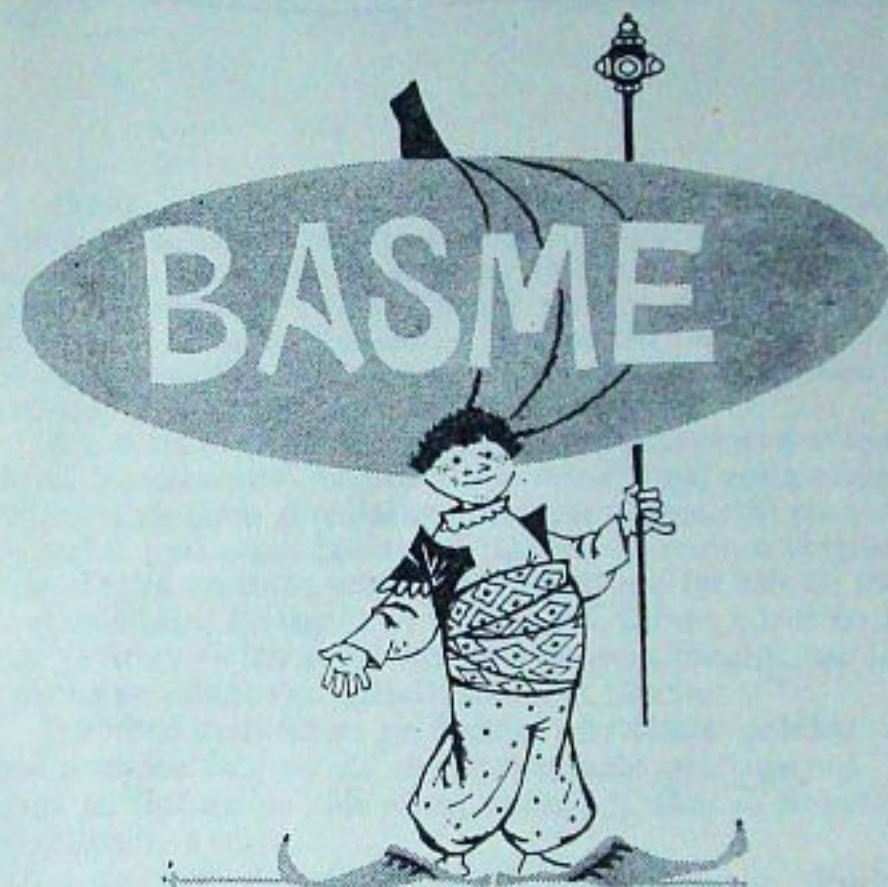

WILHELM
HAUFF

WILHELM
HAUFF

ILUSTRĂȚII ȘI COPERTA
LIVIA RUSZ

EDITURA ION CREANGĂ

BUCUREȘTI, 1981

CARAVANA

Odată, o caravană mare străbătea pustiul. Pe întinderile nesfârșite de nisip, străjuite doar de bolta necuprinsă a cerului, se auzeau, de undeva de departe, tălângile cămilelor și zurgălăii de argint ai cailor. Un nor gros de praf se involbura înaintea caravanei, vestindu-i apropierea ; cînd și cînd, o adiere împrăstia norul și pe sub involburările lui își luau ochii armele sclipitoare și veșmintele ce străluceau.

Așa se ivi caravana în fața privirii călărețului ce se apropia de ea. Necunoscutul călărea pe un mîndru cal arab, cu cioltar din piele de tigru și căpăstrul stacojiu, împodobit cu clopoței de argint ; pe capul bidiviului flutura un frumos surguci din pene. Îmbrăcămintea arătosului călăreț era tot atît de mîndră ca și calul său. Pe cap avea turban alb, falnic, cusut cu fir de aur, pe trup — ilic și șalvari roșii ca para focului, iar la sold îi atîrna un iatagan cu plăsele măiestrit făurite.

Turbanul tras adînc pe frunte, căutătura ochilor negri, care aruncau fulgere de sub sprîncenele stufoase, și barba lungă ce flutura pe sub nasul coroiat îi dădeau o înfățișare cutezătoare, aprigă.

La cincizeci de pași de pilcul călăreților ce deschideau drum caravanei, el dădu pîteni calului și în cîteva clipe ajunse în dreptul acestora. Un călăreț singuratic, cutreierînd pustiul, părea ceva cu totul neobișnuit, așa încît caraulele caravanei, temîndu-se de un atac, întinseră sulilele. Văzîndu-se întîmpinat cu vrăjmășie, călărețul strigă :

— Ce vreți ? Credeți oare că un singur om e în stare să lovească o caravană ?

Rușinate, caraulele își lăsară sulilele în jos ; căpetenia lor se apropie de străin, să-i afle vrerea.

— Cine e stăpînul caravanei ? întrebă călărețul.

— Ea nu are un singur stăpîn, răspunse cel întrebât. Mai mulți neguțatori au pornit de la Mecca spre țara lor, iar noi îi călăuzim prin pustiu și-i păzim de ticăloșii de tot soiul care ar putea să le tulbure călătoria.

— Duceți-mă, dară, la neguțatori, ceru străinul.

— Nu e cu puțină acum, răspunse căpetenia caravanei. Noi trebuie să mergem fără oprire, iar neguțatorii vin în urmă cu cel puțin un pătrar de ceas ; dar dacă vrei să ne însoțești pînă la popasul de amiază, fie-ți voia împlinită !

Străinul nu răspunse nimic ; luă ciubucul lung pe care îl ducea legat de obîlc și începu să pufăie. Călărea lîngă căpetenia caravanei și trăgea adînc din ciubuc. Căpetenia caravelor se frămînta, întrebîndu-se cine o fi străinul ; nu cuteza să-l întrebe de-a dreptul cum îl cheamă și, oricît de iscusit se străduia să lege vorba : „Fumezi un tutun bun“ sau : „Frumos pășește calul dumitale“, primea același răspuns sec : „Da, da!“

În sfîrșit ajunseră la un loc potrivit pentru popasul de amiază. Căpetenia caravanei își așeză oamenii de pază și se opri împreună cu necunoscutul, așteptînd să se apropie caravana. Treizeci de cămile, cu încărcături grele, cu călăuze înarmate trecură pe lîngă ei. În urma lor veneau călare, pe niște cai de toată frumusețea, cei cinci neguțatori, stăpînii caravanei. Mai toți erau bărbați înaintați în vîrstă, cu înfățișare cumpănită, așezată ; numai unul singur părea mult mai tînăr decît ceilalți, mult mai vesel și mai vioi. Caravana se încheia cu un mare număr de cămile și de cai de povară.

Înălțară corturile, iar cămilele și caii îi priponiră în jurul acestora. În mijloc se afla un cort mare de mătase albastră, către care căpetenia caravelor îl însoți pe străin. Cînd dădură la o parte perdeaua de la intrarea cortului, văzură pe cei cinci neguțatori stînd pe perne cusute cu fir de aur ; arapi forfoteau încolo și înapoi, aducînd mîncăruri și băuturi.

— Ne-ai adus un musafir ? întrebă neguțatorul cel tînăr.

Dar mai înainte ca cel întrebât să apuce să răspundă, străinul grăi :

— Mă numesc Selim Baruch și sînt din Bagdad ; în drum spre Mecca am fost prins de niște tilhari și acum trei zile am izbutit să fug pe ascuns. Marele profet mi-a ajutat să aud din depărtare tîlăngile caravanei voastre. Așa am ajuns aici. Îngăduiți să merg cu voi ; n-am să fiu nevrednic de ocrotirea

voastră și, odată ajunși la Bagdad, am să vă răsplătesc cu prisosință bunătatea, căci sînt nepotul marelui vizir.

Drept răspuns, vorbi cel mai vîrstnic dintre neguțatori :

— Selim Baruch, zise el, fii binevenit la umbra noastră. Bucuroși te ajutam, dar, înainte de toate, așază-te ca să mînci și să bei cu noi !

Selim Baruch se așeză lîngă neguțatori, mîncă și bău cu ei. După-masă, robii strînseră vasele și aduseră narghilele și șerbet turcesc. Neguțatorii rămaseră multă vreme tăcuți, scoțînd nori albaștrui de fum și privindu-i cum se încolăcesc, se destramă și apoi, încet-încet, se fac nevăzuți. În cele din urmă, tăcerea fu curmată de tînărul neguțator :

— De trei zile, zise el, tot mergem călare sau facem popas și mîncăm, fără să avem parte de vreo distracție ! M-a cuprins o plictiseală de moarte. Mie îmi place ca după-masă să privesc dănuitorii sau să ascult cîntece. Nu vă dă prin cap, prieteni, cum ne-am putea veseli și noi ?

Cei patru neguțatori mai vîrstnici pufăiau mai departe în tăcere și păreau să cugete adînc ; străinul însă răspunse :

— Dacă-mi îngăduiți, aș propune eu ceva : să spunem cu toții, pe rînd, la fiecare popas, cîte o poveste. Așa ar trece timpul mai ușor.

— Înțeleaptă vorbă ai grăit, Selim Baruch, zise Ahmet, cel mai bătrîn dintre neguțatori. Să facem precum zici !
— Mă bucură că spusa mea vă e pe plac, rosti Selim, și, ca să vedeți că nu vă cer un lucru nelalocul lui, am să fac eu începutul.

Bucuroși, cei cinci neguțatori se apropiară, așezîndu-se roată în jurul străinului. Robii umplură din nou cupele, îndesară tutun proaspăt în narghilelele stăpînilor și aduseră jar ca să-l aprindă. Iar Selim își dresă glasul, luă o înghițitură de salep și, netezindu-și mustățile, începu :

— Ascultați, așadar, *Povestea Califului Barzâ* !

POVESTEA CALIFULUI BARZĂ

I

Într-o frumoasă după-amiază, califul Rașid din Bagdad ședea în tihnă, cu picioarele încrucișate pe divan ; dormise puțin, căci era o zi caldă, și acum, după somn, se simțea foarte voios. Trăgea câte un fum din narghileaua din lemn de trandafir, sorbea înghițitură cu înghițitură din cafeaua pe care i-o turna un rob ; își mîngîia de fiecare dată, mulțumit, barba — semn că-i plăcea cafeaua. Într-un cuvînt, pe fața lui se citea că se simte bine. Acesta era ceasul cel mai prielnic să stai de vorbă cu califul, ceasul în care era tare blînd și binevoitor. Din pricina asta, marele vizir Mansor îl vizita în fiecare zi tocmai la acel ceas. Și în după-amiaza aceasta se infățișă ca de obicei, gînditor, însă cu mult mai gînditor decît în alte rînduri. Califul scoase pentru o clipă narghileaua din gură și întrebă :

— De ce ai o față atît de îngîndurată, o, marele meu vizir ?

Vizirul își încrucișă brațele pe piept, se plecă în fața stăpînului său și răspunse :

— Stăpîne, nu știu dacă am o față îngîndurată, dar jos, în fața porților palatului, se află un boccegiu care are de vînzare lucruri atît de frumoase, încît tare îmi pare rău că n-am mai mulți bani.

Califul, care de mult voia să-i facă o bucurie marelui său vizir, trimise jos un arap să-l cheme pe neguțator. Robul se întoarse degrabă cu un grăsan scund, arămiu la față, îmbrăcat în straie ponosite și care ducea o besactea. Înăuntru se aflau perle, inele, pistoale cu plăsele bătute în pietre scumpe, cupe, piepteni. Califul și vizirul le cercetară pe toate pe îndelete și, în cele din urmă, califul cumpără pentru el și pentru Mansor niște pistoale de toată frumusețea, iar pentru soția vizirului —

un pieptene. Neguțătorul se pregătea tocmai să închidă besacteaua, când califul zări un mic sertar și întrebă dacă și acolo sînt lucruri de vinzare. Neguțătorul scoase din sertar o cutie în care se afla o pulbere negricioasă și o hirtie acoperită cu o scriere ciudată, pe care nici califul, nici Mansor nu o putură desluși.

— Am primit cîndva praful și hirtia de la un neguțător, care, la rîndul lui, le-a găsit pe o uliță din Mecca, lămuri boccegiul. Nu știu ce putere au și vi le dau pe nimica toată : mie nu-mi sînt de nici un folos.

Califul, căruia îi plăcea să aibă între cărțile sale scrieri vechi, chiar dacă nu le putea citi, îi cumpără hirtia și cutiuța. Încuviință apoi plecarea neguțătorului... Califul dorea foarte mult să dezlege slovele acelea tainice, și-l întrebă pe vizir dacă nu cunoaște pe cineva care să-i ajute la treaba asta.

— Mărite doamne și stăpîne, spusese vizirul, lângă marea moschee locuiește un om cu numele de Selim cel învățat ; el știe toate limbile. Dă poruncă să se înfățișeze degrabă : poate află el taina acestor slove.

Învățatul Selim fu adus de îndată.

— Selim, grăi califul, se spune că ai fi foarte învățat ; iată scrierea aceasta ; citește-o ! De vei ști s-o dezlegi, te voi răsplăti cu straie noi, de sărbătoare, iar de nu, vei primi douăsprezece palme și douăzeci și cinci de lovituri la tălpi, căci atunci în zadar ți s-ar mai spune „Selim cel învățat“.

Selim făcu o temenea și răspunse :

— Facă-se voia ta, stăpîne !

Privi îndelung scrisul și deodată strigă :

— De nu e limba latinească, stăpîne, să mă spînzuri !

— Spune ce scrie, dacă e latinească ! porunci califul.

Selim începu să tălmăcească :

— „Omule, tu care vei găsi aceasta, slăvește-l pe Alah pentru bunătatea sa. Cine va trage pe nas din pulberea asta și va rosti în același timp cuvîntul *Mutabor*, acela se va putea preschimba în orice jivină și va înțelege graiul dobitoacelor. De va voi să-și capete iară înfățișarea omenească, să se plece de trei ori către răsărit și să rostească același cuvînt. Dar ferește-te să rizi în timpul cît ai înfățișarea de lighioană, căci vorba fermecată piere de îndată din mintea ta și rămii cu chip de jivină“.

Selim cel învățat isprăvi de citit. Califul se arătă nespus

de mulțumit și-l puse pe învățat să facă jurămint că nu va dezvălui nimănui taina aceasta ; îi dăruî apoi straie frumoase și-l lăsă să plece, după care grăi către marele său vizir :

— Am făcut un tîrg bun, Mansor. Cît mă bucur că voi putea lua chip de jivină ! Mîine dimineată să vii la mine. Mergem împreună pe cîmp, tragem pe nas din cutiuță și vom putea să ascultăm tot ce se vorbește în văzduh, în apă, în pădure și pe cîmp.

II

A doua zi dimineată, după ce califul luă o gustare și se îmbracă, marele vizir se înfățișă, după cum i se poruncise, ca să-l ia la plimbare. Califul viri la cingătoare cutiuța cu pulberea fermecată, spuse curtenilor să rămînă în urmă și porni înainte, însoțit numai de marele vizir. Colindară prin întinsele grădini ale califului, dar în zadar căutară niscaiva vietăți ca să poată încerca praful vrăjit. În cele din urmă, vizirul fu de părere să meargă mai departe, înspre iaz, unde văzuse adeseori tot felul de viețuitoare, mai ales berze, care se plimbau întotdeauna pe acolo, pășind grav și clămpănind.

Califul urmă sfatul vizirului său și se îndreptă cu el spre iaz. Cînd ajunseră acolo, văzură o barză ce pășea îngîndurată încoace și încolo, căutînd broaște și clămpănind din cioc. Undeva, departe, în văzduh, plutea o altă barză, venind tot într-acolo.

— Pun rămășag pe barba mea, mărite stăpîne, zise marele vizir, că năltăroagele astea două își vor spune acum lucruri vrednice de auzit. Ce-ar fi să ne prefacem în berze ?

— Bine ai grăit, răspunse califul. Dar, întii și întii, să ne amintim cum trebuie să facem ca să luăm din nou înfățișare omenească. Așadar, dacă ne închinăm de trei ori către răsărit și rostim cuvîntul *Mutabor*, eu voi lua din nou chip de calif și tu de vizir. Dar pentru nimic în lume nu trebuie să rîdem, căci atunci sîntem pierduți !

În timp ce califul vorbea astfel, cea de-a doua barză se roti încet deasupra capetelor lor și se lăsă ușor pe pămînt. Califul scoase repede cutiuța de la briu, trase praf pe nas, îi dădu și marelui vizir și strigară amîndoi într-un glas : „*Mutabor* !“

Deodată, ca prin farmec, picioarele li se subțiară, se făcură lungi și roșii, frumoșii iminei galbeni ai califului și ai însoțitorului său se preschimbară în labe urite de barză, brațele se prefăcură în aripi, gâtul se înalță dintre umeri și se lungi cu un cot, bărbile se făcură nevăzute, iar trupul li se acoperi cu pene albe.

— Ai un plisc frumos, vizire, spuse califul, mirându-se îndelung. Pe barba profetului, așa ceva n-am mai văzut în viața mea!

— Mulțumesc preasupus, răspunse marele vizir, făcînd o plecăciune, dar, dacă-mi este îngăduit, aș spune că înălțimea voastră arătați ca barză aproape mai frumos decît în chip de calif. Dar, dacă înălțimea voastră dorește, să le ascultăm pe prietenele noastre de colo și să vedem dacă într-adevăr înțelegem graiul berzelor.

În timpul acesta, cea de-a doua barză se lăsă pe pămînt, își curăță picioarele cu ciocul, își netezi penele și se îndreptă spre prima barză. Cele două berze noi-nouțe se apropiară grabnic și auziră, spre uimirea lor, următoarea convorbire:

— Bună dimineața, doamnă Picior-Lung, ați ieșit atît de devreme la cîmp?

— Bună să-ți fie inima, dragă Clămpăne-Cioc! Iată, am adus o mică gustare. Vrei o ciosvîrtă de șopîrlă sau o pulpiță de broască?

— Mulțumesc frumos; azi nu prea am poftă de mîncare. Am venit pentru altceva la cîmp. Astăzi trebuie să dănuiesc în fața oaspeților tatălui meu și vreau să fac în taină cîteva încercări.

Și tinăra barză începu să se plimbe pe cîmpie, făcînd mișcări năstrușnice. Califul și Mansor o urmăreau cu uimire. Cînd o văzură însă ridicînd un picior și filfiind grațios din aripi, cei doi nu se mai putură stăpîni: din pliscurile lor izbucni un rîs nestăvilit, care nu mai contenea. Califul se potoli cel dintîi.

— Să te prăpădești de rîs! strigă el. Petrecerea asta nu-i plătită nici cu aur! Păcat că prostănacele au fugit de rîsul nostru, altminteri te pomenești că ar fi început să și cînte!

Dar deodată marele vizir își aminti că nu era îngăduit să rîzi în timpul vrăjii și îi împărtăși califului îngrijorarea sa.

— Pe Mecca și Medina! Ar fi o glumă proastă să rămînem berze! Amintește-ți tu neghiobul acela de cuvînt; mie nu-mi vine în minte.

— Trebuie să ne plecăm de trei ori spre răsărit și în același timp să spunem: *Mu-mu-mu...*

Se întoarseră cu fața spre răsărit și se plecară mereu, atîngînd pămîntul cu pliscurile. Dar, vai! Cuvîntul fermecat le pierise din minte și, oricît se înclina califul și oricît bolborosea vizirul său *mu-mu-mu*, nu și-l aminteau și pace. Bietul Rașid și vizirul său erau sortiți să rămîină berze.

III

Cele două berze fermecate se plimbau triste pe cîmpie, neștiind, în durerea lor, ce să facă. Înfățișarea de barză nu și-o puteau schimba. Să se întoarcă în oraș spre a fi recunoscuți era cu neputință: cine ar da crezare unei berze că este calif și, chiar dacă asemenea lucru ar fi de crezut, ar vrea locuitorii Bagdadului să aibă o barză drept calif?

Rătăciră astfel zile în șir, hrănindu-se anevoie cu poamele cîmpului, pe care nu le puteau mesteca bine din cauza pliscurilor prea lungi. De șopîrle sau broaște nu prea aveau poftă:

le era teamă să nu-și strice stomacul cu ele. Singura lor mângiere în aceste triste împrejurări era că puteau să zboare; și zburau deseori deasupra acoperişurilor din Bagdad, ca să vadă ce se mai petrece pe acolo.

În primele zile băgară de seamă că pe străzile oraşului domnea o mare nelinişte şi tristeţe. Dar, cam la patru zile după vrajă, aflindu-se deasupra palatului califului, văzură jos, în stradă, un alai mare. Răsunau tobe şi fluier, iar un bărbat îmbrăcat într-o mantie de purpură cusută cu fir de aur mergea călare pe un cal împodobit, înconjurat de slujitori în veşminte strălucitoare. Jumătate din norodul Bagdadului alerga în urma lui, strigând într-un glas: „Trăiască Mizra, trăiască stăpinul Bagdadului!”

Cele două berze de pe acoperişul palatului se priviră îndelung. Califul grăi:

— Îţi dai seama acum, mare vizir, de ce am fost vrăjit? Acest Mizra este fiul duşmanului meu de moarte, puternicul vrăjitor Kaşnur, care, într-un ceas rău, mi-a jurat răzbunare. Dar eu nu mi-am pierdut nădejdea. Vino cu mine, credinciosul meu tovarăş de suferinţă, să mergem la mormîntul profetului: poate că în acel loc sfînt vraja se va risipi.

Se înălţară de pe acoperişul palatului şi se îndreptară către Medina.

Dar cele două berze nu prea erau obişnuite să zboare şi pluteau anevoie.

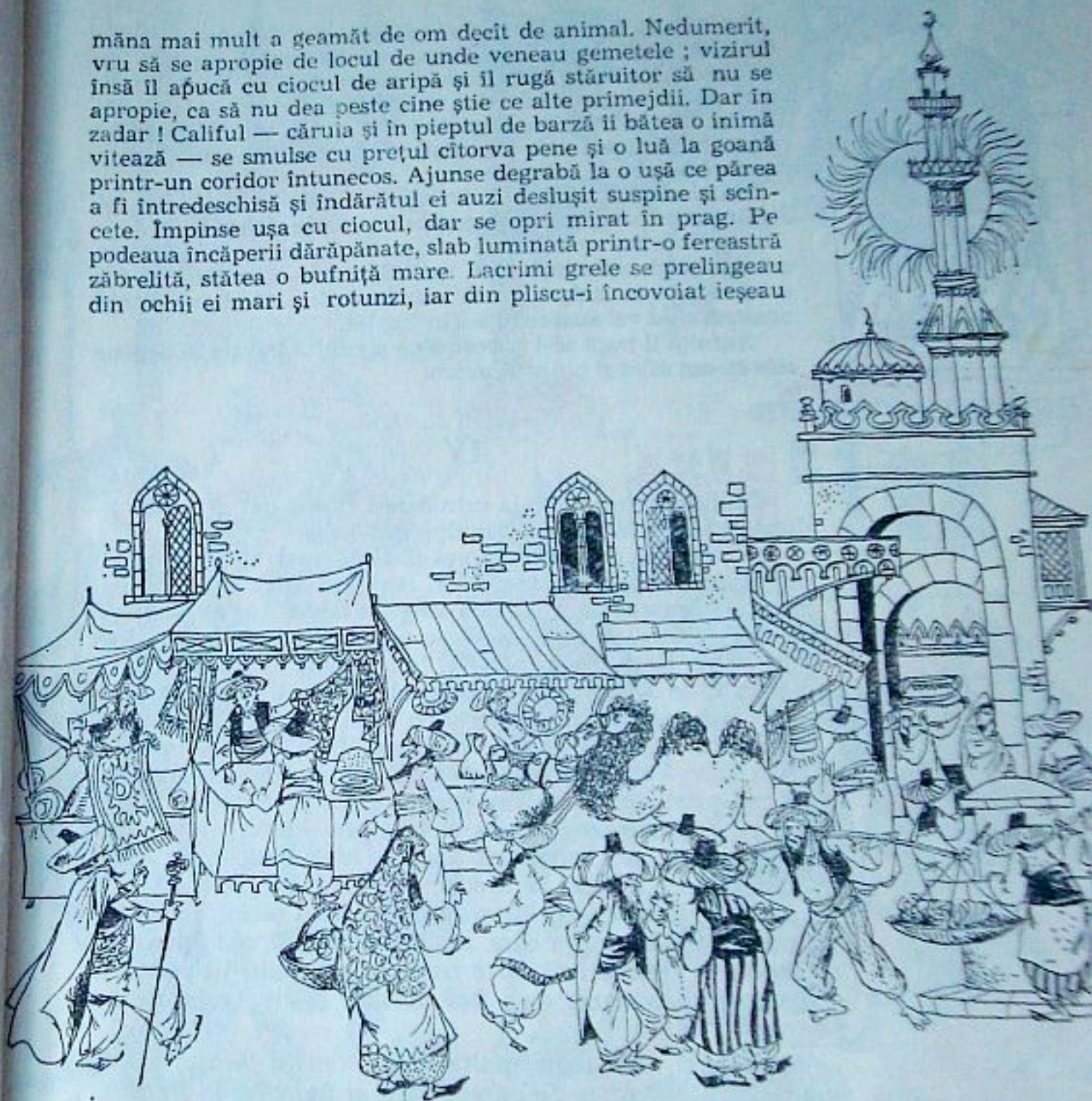
— O, stăpîne, gemu după cîteva ceasuri marele vizir, cu voia măriei tale, eu nu mai pot; măriia ta zbori prea repede şi, în afară de asta, s-a lăsat seara şi am face bine să poposim undeva peste noapte.

Raşid dădu ascultare rugăminţii slujitorului său şi zărind dedesubt nişte ziduri năruite care-i puteau adăposti, se lăsară pe ele. Acolo părea să fi fost odinioară un castel. Printre zidurile surpate se ridicau pilaştri frumos lucraţi, iar cîteva încăperi ce se păstrasera întregi stăteau mărturie a strălucirii de odinioară. Raşid şi însoţitorul său străbătură coridoarele, căutînd un locşor uscat; deodată, barza Mansor se opri.

— Doamne, stăpîne, şopti el încetîşor, ştiu că este ruşinos pentru un mare vizir, şi cu atît mai mult pentru o barză, să se teamă de stafii. Mă cam trec fiorii, căci pe-aici pe-aproape am auzit limpede un suspin şi un geamăt.

Califul se opri şi el şi auzi desluşit un scîncet slab, care se-

măna mai mult a geamăt de om decît de animal. Nedumerit, vru să se apropie de locul de unde veneau gemetele; vizirul însă îl apucă cu ciocul de aripă şi îl rugă stăruitor să nu se apropie, ca să nu dea peste cine ştie ce alte primejdii. Dar în zadar! Califul — căruia şi în pieptul de barză îi bătea o inimă vitează — se smulse cu preţul cîtorva pene şi o luă la goană printr-un coridor întunecos. Ajunse degrabă la o uşă ce părea a fi întredeschisă şi îndărătul ei auzi desluşit suspine şi scîncete. Împinse uşa cu ciocul, dar se opri mirat în prag. Pe podeaua încăperii dărăpănite, slab luminată printr-o fereastră zăbreliată, stătea o bufniţă mare. Lacrimi grele se prelingeau din ochii ei mari şi rotunzi, iar din pliscu-i încovoiat ieşeau

vaiete răgușite. Dar la vederea califului și a vizirului său, care se apropiase și el între timp, bufnița scoase strigăte de bucurie. Cu aripile ei cafenii își șterse grațios lacrimile și, spre marea uimire a celor doi, strigă cu glas omenesc, în arabă:

— Fiți binevenite, berzelor ! Voi sinteți semnul izbăvirii mele, căci mi s-a prorocit odată că berzele îmi vor aduce o mare fericire.

Cînd califul își reveni din uimirea care-l cuprinsese, își înclină gîtul lung, își mișcă grațios picioarele și rosti :

— Bufnițo, vorbele tale mă fac să cred că am găsit în tine o tovarășă de suferință. Dar, vai, nădăjduiești zadarnic că noi o să te putem scăpa. Ai să recunoști tu însăși neputința noastră, cînd vei auzi ce ni s-a întîmplat.

Bufnița îl rugă să-i povestească și califul începu să depene cele ce-am aflat și noi pînă acum.

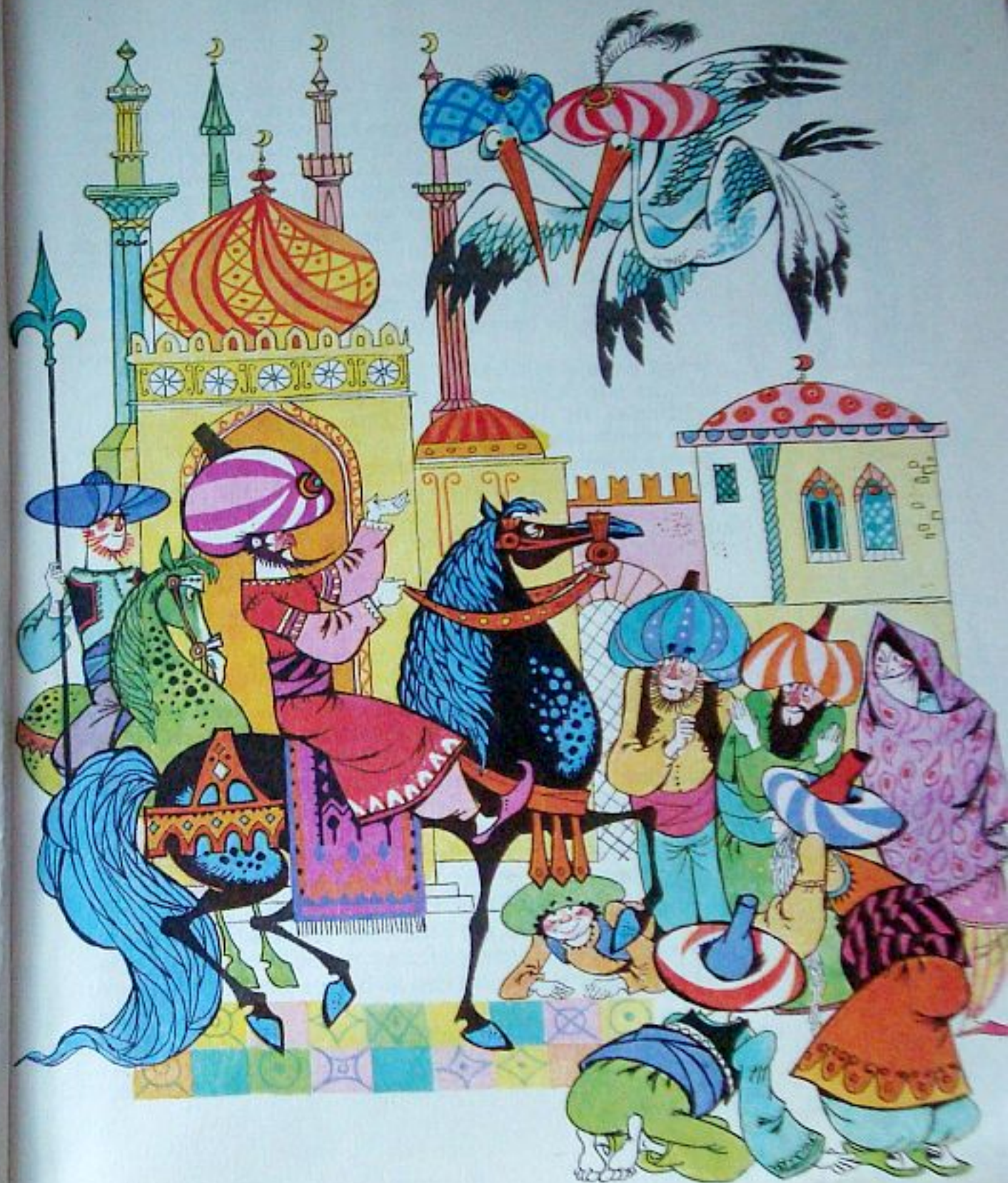
IV

Califul povesti pățania prin care-i fusese dat să treacă și, după ce termină, bufnița îi mulțumi și-i zise :

— Ascultă și povestea mea și-ai să vezi că nu sînt mai puțin nefericită decît tine. Tatăl meu este maharadjahul Indiei, iar sărmana de mine sînt singura lui fiică și mă numesc Lusa. Vrajitorul Kașnur, care v-a vrăjit pe voi, m-a năpăstuit și pe mine. Kașnur s-a înfățișat într-o bună zi tatălui meu și m-a cerut de soție pentru fiul său Mizra. Tatăl meu însă, care e un om iute la minie, a poruncit să fie zvîrlit jos pe scări. Nemernicul și-a schimbat înfățișarea și, în haine de rob, a izbutit să se furișeze și să ajungă din nou în preajma mea, pe cînd mă plimbam o dată în grădină și doream că beau ceva răcoritor ; mi-a adus o licoare ce m-a preschimbat în vietatea asta respingătoare, m-a tîrît încoace mai mult moartă de spaimă și mi-a zbierat în urechi, cu glas înfricoșător :

„Ai să rămii aici, urîță, disprețuită pînă și de lighioane ! De nu se va găsi cineva care, nesilit de nimeni, să te dorească de soție sub această înfățișare respingătoare, aici îți vei sfîrși zilele. Iată răzbunarea mea față de tine și de trufașul tău părinte !“

De atunci s-au scurs multe luni. Stau în lăcașul acesta singură, tristă și urîță de lume ; chiar și jivinelor le e groază

de mine ; nu mă pot desfăta cu frumusețile firii, căci ziua sînt oarbă și numai în ceasurile cînd luna își revarsă lumina palidă peste aceste ziduri cade vîlul de pe ochii mei.

Bufnița sîrîși de vorbit și își șterse din nou ochii cu aripa, căci istorisirea suferințelor ei îi storsese noi lacrimi.

După povestirea prințesei, califul căzu pe gînduri.

— Dacă nu mă înșel, spuse el, între nenorocirile noastre se țin fire tainice ; dar cum să gădesc cheia acestei taine ?

Bufnița îi răspunse :

— Of, Doamne ! Și eu am această bănuială, căci odată, în frageda mea copilărie, o femeie înțeleaptă mi-a prorocit că o barză îmi va aduce o mare fericire, și cred că știu cum am putea să ne găsim scăparea.

Califul se arătă foarte mirat și o întrebă ce vrea să spună.

— Vrăjitorul care ne-a urgisit pe amîndoi, zise ea, vine o dată pe lună printre dărîmăturile de aici. Nu departe de camera aceasta se găsește o sală : acolo obișnuiește el să chefuiască cu o șleahță de prieteni. I-am auzit adeseori povestindu-și fărâdelegile ; cine știe, poate că are să spună cuvîntul fermecat care v-a pierit din minte.

— O, scumpă prințesă ! strigă califul. Spune repede, cînd vine și unde se află sala ?

Bufnița tăcu o clipă, apoi zise :

— Nu mi-o luați în nume de rău, dar nu vă pot împlini dorința decît cu o condiție.

— Spune ! Spune ! strigă Rașid. Poruncește ! Primim orice condiții !

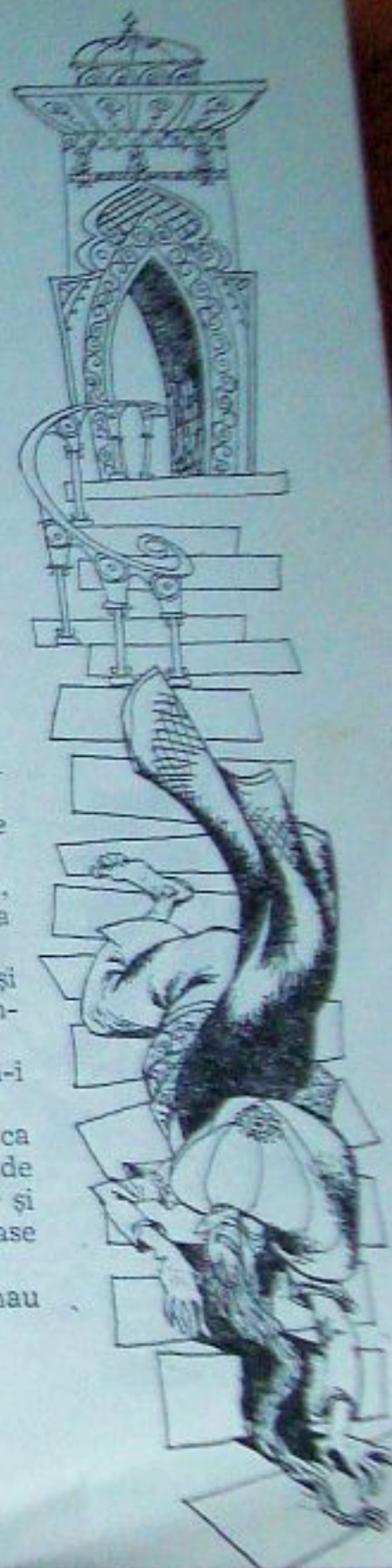
— Aș dori să-mi recapăt și eu libertatea odată cu voi, dar aceasta nu se poate întîmpla decît dacă îmi cere mîna unul din voi.

Berzele se arătară cam mirate de această propunere și califul făcu semn slujitorului său să iasă puțin afară împreună cu el.

— Mare vizir, spuse califul cînd fu dincolo de ușă, asta-i un tîrg prost, dar n-ai ce-i face, trebuie să-l primești !

— Cum ? răspunse acesta. Nu vreau cîtuși de puțin ca soția mea să-mi scoată ochii cînd mă întorc acasă. În afară de asta, eu sînt prea bătrîn, pe cîtă vreme mîria ta ești tînăr și neînsurat, poți mai curînd să ceri mîna unei tinere și frumoase prințese.

— Tocmai asta e ! oftă califul în timp ce aripile îi atîrnau

pleoștite. Cine îmi spune că e tinără și frumoasă? Asta se cheamă să cumperi mița-n sac.

Se îndemnară unul pe altul vreme îndelungată, pînă ce califul, văzînd că vizirul său ar vrea mai bine să rămînă barză decît să se însoare cu bufnița, se hotărî să facă el însuși lucrul acesta. Bufnița se arătă încîntată și spuse că sosiseră tocmai la timpul potrivit, întrucît era cu puțință ca vrăjitorii să se adune chiar în noaptea aceea. Apoi părăsi încăperea împreună cu berzele și toți porniră spre sala cu pricina. Merșeră ce merșeră printr-un coridor întunecos și deodată, de după un zid năruit, țîșni o lumină sclipitoare. Se apropiară de locul acela și bufnița îi povățui să stea nemișcați. Prin crăpătura lîngă care se aflau se vedea o sală mare, minunat împodobită, cu coloane de jur împrejur. O mulțime de lămpi în fel și fel de culoare înlocuiau lumina zilei. În mijlocul sălii se afla o masă rotundă pe care erau așezate bucatele cele mai alese. Jur împrejurul mesei, pe o sofa, ședeau opt bărbați. Berzele recunoscură printre ei pe neguțătorul care le vînduse pulberea fermecată. Vecinul său de masă îl îndemnă să povestească ultimele sale isprăvi. Între altele, el istorisi povestea califului și a vizirului său.

V

— Care este cuvîntul pe care trebuia să-l țină minte? întrebă celălalt vrăjitor.

— Un cuvînt greu, în limba latinească, cuvîntul *Mutabor*. La auzul acestui cuvînt, berzele, pitite după crăpătura zidului, aproape că-și ieșiră din minți de bucurie. O luară la fugă cu picioarele lor lungi, năpustindu-se către poarta ruinei atît de iute, încît bufnița abia putu să se țină după ele. Induișat, califul îi spuse bufniței:

— Izbăvitoare a vieții mele și a prietenului meu, drept recunoștință veșnică față de tot ceea ce ai făcut pentru noi, te rog să-mi fii soție.

Apoi berzele se întoarseră către răsărit. Își înclinară de trei ori gîturile lor lungi către soarele care tocmai se înălța de după munți. „*Mutabor*”, strigară ele și își recăpătară de îndată vechiul lor chip; bucuria noii vieții dobîndite făcu ca stăpînul și slujitorul său să-și cadă în brațe unul altuia, rîzînd și plîngînd. Cînd își întoarseră privirile, rămaseră înmărmuriți. Înaintea lor stătea o fată frumoasă, gătită cu podoabe de preț. Zîmbînd, ea îi întinse mina califului și-l întrebă:

— Nu mai recunoști bufnița?

Într-adevăr, ea era. Califul fu atît de încîntat de frumusețea și de farmecul ei, încît strigă:

— Binecuvîntat fie ceasul cînd am luat chip de barză!

Cei trei o porniră acum împreună spre Bagdad. Califul găsi în veșmîntul său nu numai cutiuța cu pulbere fermecată, ci și punga lui cu bani.

În primul sat cumpără cele trebuincioase călătoriei și astfel ajunseră curînd la porțile Bagdadului. Sosirea califului stîrnî uimire — norodul îl crezuse mort și mare-i fu bucuria revăzîndu-și stăpînul iubit.

În schimb, minia lor față de vrăjitorul Mizra, care-i înșelase, nu cunoscua margini. Intrară în palat și-i întemnițară pe bătrînul vrăjitor și pe fiul lui. Califul porunci ca bătrînul să fie închis în încăperea din castelul năruit, care slujise drept adăpost prințesei cît timp avusese înfățișare de bufniță, și să fie spînzurat acolo. Fiul său însă, care nu cunoștea vrăjile tatălui, fu pus să aleagă între moarte și pulberea vrăjită. Alegînd pulberea, marele vizir îi întinse cutiuța. Tinărul trase o dată pulberea pe nas și cuvîntul fermecat rostit de calif îl

prefăcu în barză. Califul porunci să fie închis într-o cușcă de fier, iar cușca să fie așezată în grădina sa.

Ani mulți și fericiți trăi califul Rașid alături de soția sa, prințesa; cele mai plăcute clipe ale lor erau acelea de după-amiază, când venea la ei marele vizir; de multe ori aduceau vorba despre pățania lor, amintindu-și de vremea când fuseseră berze, iar când era vesel, califului îi plăcea să-l maimuțărească pe marele vizir așa cum arătase în chip de barză. Pășea încrunțat, cu picioarele țepene, de-a lungul încăperii, clămpănea, își flutura brațele ca pe niște aripi și arăta cum se plecase zadarnic vizirul spre răsărit, strigând mereu: „Mu-mu”. Pentru soția califului și copiii ei joaca aceasta era de fiecare dată un prilej de haz nespus; când însă califul clămpănea vremea prea îndelungată și se apleca mereu strigând „mu-mu”, vizirul îl amenința zimbând că va destăinui soției califului cele ce vorbiseră în fața ușii prințesei-bufnițe.

Selim Baruch își isprăvi povestirea, iar neguțătorii se arătară foarte mulțumiți.

— Într-adevăr, nici nu știm când s-a scurs după-amiază, spuse unul dintre ei, dînd la o parte perdeaua cortului. Se simte adierea răcoroasă a vîntului de seară; putem să mai facem o bucată de drum.

Tovarășii săi se arătară de aceeași părere, strînseră corturile și caravana porni iar, în aceeași rînduială. Călătoriră aproape toată noaptea; ziua, arșița apăsa înăbușitor, noaptea, în schimb, era răcoroasă și luminată de stele. Ajunseră în sfîrșit într-un loc potrivit pentru popas, ridicară corturile și se pregătiră de odihnă. Neguțătorii îi purtară de grijă străinului ca unui prieten drag. Unul îi dădu o pernă, altul o cergă, al treilea îi dăruî un rob — pe scurt, fu slujit cu multă dragoste, încît străinul se simți ca la el acasă.

Cînd se treziră, începuse să se simtă zăpușeala zilei și hotărîră cu toții să aștepte în locul acela pînă se va lăsa seara. După ce mîncară laolaltă, se așezară din nou în cerc și tînărul neguțător grăi către cel mai în vîrstă:

— Selim Baruch ne-a dăruit ieri o după-amiază plăcută. Ce-ar fi, Ahmet, dacă ai istorisi și tu ceva, fie din lunga ta viață, care de bună seamă că a fost plină de întîmplări, fie o poveste frumoasă.

Ahmet tăcu o vreme, ca și cînd ar fi chibzuit ce să povestească și ce nu; în sfîrșit, grăi:

— Dragi prieteni! V-ați arătat în această călătorie buni tovarăși de drum, iar Selim de asemenea s-a dovedit că este vrednic de încrederea mea; de aceea vreau să vă povestesc o întîmplare din viața mea, despre care, de obicei, pomenesc cu prea puțină plăcere și nu în fața oricui: Povestea Vasului Năluca.

POVESTEA VASULUI NĂLUCĂ

Tatăl meu avea o mică dugheană la Bassora. Într-o zi era nici sărac, nici bogat; făcea parte dintre oamenii care nu îndrăznesc să înceapă ceva, de teamă să nu piardă și puținul pe care l-au agonisit. Pe mine m-a crescut, de bine, de rău, în așa fel, încât am fost în stare de timpuriu să-i dau o mână de ajutor. Când am împlinit optsprezece ani, tata a făcut prima lui neguțatorie mai mare și a murit răpus de durere; aflase vestea că valurile îi înghițiseră o mie de galbeni. Curînd aveam să socotesc moartea lui binevenită, căci puține săptămîni după aceea se adevăra că vasul care căra bunurile tatălui meu se scufundase. Curajul meu tineresc nu putea fi biruit însă de această nenorocire. Am prefăcut în bani tot ce rămăsese de la tatăl meu și am pornit în lumea largă să-mi caut norocul. Am plecat însoțit de un bătrîn slujitor al tatălui meu, căruia îi eram atît de drag, încît nu se îndura să mă lase singur și ținea morțiș să-mi împărtășească soarta.

Ne-am imbarcat în portul Bassora. Aveam vînt prielnic. Vasul pe care pluteam se îndrepta spre India. După cincisprezece zile de călătorie, căpitanul ne vesti că se apropie o furtună; fața îi era îngindurată, căci se părea că nu cunoaște prea bine locurile acelea și nu-i era ușor să țină piept furtunii. Porunci să se strîngă grabnic toate pînzele și înaintam acum foarte încet. Se lăsase noaptea — o noapte senină și rece — iar căpitanul începuse să creadă că semnele prevestitoare ale uraganului îl înșelaseră. Deodată se ivi o corabie pe care n-o văzusem pînă atunci și care trecu foarte aproape de noi. Pe puntea acelei corăbii izbucniră strigăte și urlete sălbătice, nelalocul lor înaintea înspăimîntătorului ceas al furtunii. Căpitanul stătea alături de mine, alb ca varul.

— Corabia mi-e pierdută! strigă el. Pe lingă noi a trecut moartea!

Pînă să pricep ceva, oamenii de pe vasul nostru dădură buzna, răcnind.

— Ați văzut-o? S-a sfîrșit cu noi!

Căpitanul porunci să se citească din Coran cuvinte de îmbărbătare și trecu el însuși la cîrmă. Zadarnic! Urgia se întetea văzînd cu ochii; nu trecu nici un ceas și vasul se opri pe loc, trosnind din încheieturi. Oamenii coborîră în bărci și, cînd ultima barcă părăsi puntea, corabia se scufundă, iar eu m-am pomenit dintr-o dată plutind pe apă, sărac ca un cerșetor. Nenorocirea însă nu se sfîrșise... Furtuna vuia tot mai cumplit. Barca plutea în voia valurilor. L-am îmbrățișat pe bătrînul slujitor și ne-am jurat să rămînem alături pînă la moarte. În sfîrșit se crăpă de ziuă. Dar odată cu ivirea primelor raze de soare, vîntul se năpusti asupra bărcii noastre și o răsturnă. Nu i-am mai văzut niciodată pe tovarășii mei de călătorie, marinarii. Izbitura mă năucise; cînd m-am trezit, mă aflam în brațele bătrînului și credinciosului meu servitor, care scăpase cu viață agățîndu-se de barca răsturnată și mă tirise lingă el. Furtuna se potolise. Nu mai rămăsese nici urmă din vasul nostru, dar în depărtare se ivi o altă corabie și valurile ne purtau către ea. Cînd ne-am apropiat, am văzut că era corabia care trecuse pe lingă noi în noaptea de pomină și care pricinuise căpitanului nostru atîta spaimă. M-a cuprins o teamă ciudată la vederea vasului acela. Infricoșătoarele vorbe ale căpitanului, care se adevăra în chip atît de cumplit, înfățișarea vasului pustiu, la bordul căruia nu se zărea tipenie de om în vreme ce ne apropiam, oricît am strigat noi, totul m-a umplut de groază. Totuși aceasta era singura noastră scăpare; de aceea am slăvit numele Profetului care ne dăruise ca prin minune viața.

Am vislit cu mîinile, cu picioarele, îndreptîndu-ne către parîma de la prova corabiei. În sfîrșit, am izbutit s-o apucăm; la strigătele noastre — nici un răspuns, o muțenie desăvîrșită. Atunci ne-am cățarat pe odgon — eu, fiind mai tînăr, în frunte. Dar, o, ce înfiorător! Ce priveliște cumplită mi s-a înfățișat pășind pe punte! Pe podeaua înroșită de sînge zăceau douăzeci-treizeci de morți în straie turcești; un bărbat în veșminte de preț, cu sabia în mînă, tras la față, galben — mort și el — era țintuit de catargul din mijloc și un piron

mare îi străpungea fruntea. De frică, mi s-au tăiat picioarele; abia mai puteam să răsflu. În cele din urmă, bătrînul slujitor mă ajunse. Puntea aceea fără urmă de viață, acoperită numai de leșuri îngrozitoare, îl buimăcise și pe el. Cu frica în suflet, am înălțat mai întii o rugă către Profet, și numai după aceea am cutezat să pășim înainte. Ne uitam mereu în jurul nostru, cu grijă, temîndu-ne că ne-ar putea ieși în cale altceva și mai înspăimîntător. Dar nimic nu se clintea. Nu se vedea țipenie de om viu — numai noi și întinsul apelor. Nu îndrăzneam să vorbim cu glas tare, de teamă ca nu

cumva căpitanul mort și ținuit de catarg să-și întoarcă ochii sticloși către noi sau ca unul din morți să miște capul. În cele din urmă am găsit o scară ce ducea înăuntrul vasului. Fără voie, ne-am oprit acolo, uitîndu-ne unul la altul, și nu cutezam să ne dăm în vileag gîndurile.

— O, Doamne, spuse credinciosul meu slujitor, aici s-a petrecut ceva groaznic! Dar chiar dacă vasul ar fi plin de ucigași, mai bine mă dau pe mina lor, orice s-ar întimpla, decît să mai rămînem o clipă printre morții aceștia.

Eram de aceeași părere. Ne-am luat, așadar, inima în dinți și, cu nădejdea în suflet, am coborît treptele. Totul era învăluit și aici într-o liniște de moarte, tulburată doar de pașii noștri. Ne-am oprit la ușa cabinei. Am lipit urechea de ușă și am ascultat: nu se auzea nimic. Am deschis. Înăuntru domnea o harababură cumplită: veșmite, arme și tot felul de scule, toate claie peste grămadă. Oamenii de pe vas, sau cel puțin căpitanul, trebuie c-au tras un chef strașnic, căci totul era vraiste. Am colindat din cabină în cabină, din încăpere în încăpere; pretutindeni am dat peste mătăsuri, mîrgăritare, zahăr și tot felul de alte lucruri. La vederea acestor avuții, m-a cuprins o bucurie fără de margini, căci, neaflîndu-se nimeni pe corabie în afară de noi, socoteam că toate vor fi ale mele. Ibrahim însă îmi aminti că sîntem departe de țărm și nu vom putea ajunge la el fără ajutorul cuiva!

Ne-am ospătat cu mîncărurile și băuturile pe care le-am găsit din belșug și ne-am urcat iarăși pe punte. Dar la vederea înspăimîntătoare a priveliști a leșurilor, din nou ni s-a făcut părul măciucă. Am hotărît să scăpăm de ele zvîrlindu-le peste bord. Dar și mai mare ne-a fost groaza cînd ne-am dat seama că nici unul nu putea fi clintit din loc. Morții erau parcă ținuiți pe punte, așa încît ar fi trebuit să fie smulși cu scînduri cu tot; pentru asta însă nu aveam scule la îndemînă. Cît despre căpitan, nu l-am putut desprinde cu nici un chip de catarg — nici măcar sabia nu i-am putut-o smulge din mîna-i țepănă. Am petrecut ziua mîhnîți, cu gîndul la soarta noastră. La căderea nopții i-am îngăduit bătrînului Ibrahim să se culce, iar eu am rămas de veghe pe punte, scrutînd zarea, în nădejdea unei izbăviri. Cînd s-a înălțat luna — socotind după stele să fi fost cam vreo unsprezece — m-a cuprins un somn ca de plumb. M-am prăbușit fără voia mea după un butoi ce se afla pe punte. Somnul acesta era însă mai mult un soi de toropeală, căci

auzeam limpede valurile izbind corabia, auzeam pîrîitul și scîrîitul catargului în bătaia vîntului. Deodată mi s-a părut că deslușesc zvon de glasuri și pași grei răsunînd pe punte. Am vrut să mă ridic și să privesc. Dar o putere nevăzută îmi țintuia mădularele, îmi lipea pleoapele. Vocile răsunau din ce în ce mai limpede, ca și cum o ceată de oameni voioși ar fi umblat forfota pe punte. Mi se părea că aud glasul puternic al unei căpetenii, că deslușesc zgomotul parîmelor și al pînzelor care erau ridicate și coborîte. Incetul cu incetul însă mi s-a învîlmășit totul în minte și m-am cufundat într-un somn și mai adînc, prin care mi se părea că deslușesc numai zăngănit de arme. Cînd m-am trezit, soarele se înălțase sus și razele sale îmi ardeau fața. Uimit, am privit în jur; am crezut că furtuna, corabia, morții și tot ce auzisem în timpul nopții fuseseră doar un vis; totul în jur era neschimbat. Morții zăceau neclintîți, iar căpitanul, țintuit de catarg, stătea nemișcat. Am ris de visul meu și m-am ridicat, pornind în căutarea bătrînului slujitor. Acesta ședea îngîndurat în cabină.

— O, Doamne! strigă el cînd mă văzu intrînd. Mai bine aș zăcea în fundul mării decît să mai petrec o noapte pe corabia asta blestemată!

L-am întrebat care era pricina supărării lui și mi-a răspuns:

— După cîteva ceasuri de somn m-am trezit și am auzit pași deasupra capului meu alergînd în sus și în jos. Am crezut întîi că ești dumneata, dar acolo sus umblau forfota cel puțin douăzeci de oameni. Răsunau strigăte, țipete. În cele din urmă se auziră pe trepte pași grei. Atunci mi-am pierdut cunoștința; numai din cînd în cînd îmi reveneam și atunci îl vedeam pe omul care e țintuit colo sus de catarg așezîndu-se ici la masă, bînd și cîntînd, iar pe cel în veșminte roșii, care zace pe punte nu departe de el, stînd alături și ținîndu-i tovărășie la băutură.

La auzul celor povestite de bătrînul meu slujitor, credeți-mă, dragi prieteni, că nu prea m-am simțit în apele mele. Așadar, nu era o părere, auzisem și eu morții destul de limpede. Să călătorești într-o astfel de tovărășie era un lucru înfricoșător. Ibrahim căzu iarăși pe gînduri.

— Aha! strigă el deodată.

Își amintise un descîntec pe care-l învățase de la bunicul său, un om înțelept și umblat prin lume, descîntec care alunga

duhurile și stafiile; cît despre somnul greu care ne toropise noaptea trecută, puteam să-l gonim rostind înfruna versete din Coran. Povața bătrînului mi-a plăcut. Am așteptat cu teamă sosirea nopții. Am hotărît să ne cuibărim într-o mică încăpere ce se afla lîngă cabină. Am făcut cîteva găuri destul de mari în ușa, ca să vedem prin ele toată cabina, apoi am încuiat bine ușa pe dinăuntru și Ibrahim a scris numele Profetului în cele patru colțuri. Așteptam noaptea cu spaimă. Tot cam vreo unsprezece ceasuri să fi fost, cînd ne-a încercat iarăși un somn ca de plumb. Slujitorul mă povățui să rostesc cîteva rugăciuni din Coran, și somnul mi se risipi de îndată. Deodată, puntea păru că prinde viață, parîmele scîrîiră, răsunară pași și se deslușiră limpede mai multe glasuri. După cîteva clipe de așteptare încordată se auziră pași pe scară. Bătrînul începu atunci să bolborosească descîntecul învățat de la bunicul său, descîntec menit să alunge stafiile și să risipească vrăjile.

Fie că pogoriți din văzduh,
Fie că vă înălțați din adîncurile mării,
Fie că ați dormit în groapa întunecoasă,
Fie că leșiți din vîlvătaia flăcărilor,
Alah este stăpînul și domnul vostru,
Lui i se supun toate duhurile!

Trebuie să mărturisesc că nu mă prea bizuiam pe acest descîntec și, în clipa cînd ușa a zburat în lături, mi s-a făcut părul măciucă. În încăpere a intrat bărbatul acela voinic și falnic pe care-l văzusem țintuit de catarg. Avea încă pironul infipt în frunte pînă în miezul creierului, dar sabia o virise în teacă; în urma lui pășea un alt bărbat, îmbrăcat cu mai puțină strălucire; și pe el îl văzusem zăcînd sus pe punte. Căpitanul — căci căpitan era, fără doar și poate — avea fața palidă, o barbă lungă, neagră și ochii aprigi pe care-i rotea prin încăpere. În clipa cînd a trecut pe lîngă noi, l-am văzut de aproape: el nu părea să ia în seamă ușa după care stăteam ascunși. Cei doi s-au așezat la masa din mijlocul cabinei și au prins să vorbească tare, țipînd aproape, într-un grai necunoscut. Strigau din ce în ce mai aprins, pînă cînd căpitanul a izbit deodată cu pumnul în masă atît de năprasnic, că s-a cutremurat încăperea. Celălalt a sărit cu un hohot de ris sălbatic de pe scaun și i-a făcut semn căpitanului să-l urmeze. Acesta

s-a ridicat, a smuls sabia din teacă și amîndoi au părăsit cabina. După plecarea lor am răsuflet ușurați; dar clipele de groază nu se sfîrșiseră încă. Pe punte, larma creștea necontenit. Se auzeau tropăituri, țipete, risete, urlete. În cele din urmă s-a dezlănțuit o hărmălaie atît de asurzitoare, încît mi se părea că puntea, pinzele, totul se va prăbuși peste noi. Zăngănit de arme, răcnete... apoi, deodată, o liniște adîncă. A trecut multă vreme pînă ce am cutezat să urcăm pe punte;

toate se aflau la locul lor, leșurile zăceau neclintite, țepene, ca de lemn.

S-au scurs astfel cîteva zile. Pluteam mereu spre răsărit — după socotelile mele, spre țărm — dar dacă ziua străbăteam cîteva leghe, noaptea corabia părea că merge îndărăt, căci la răsăritul soarelui ne aflam din nou la locul de unde plecasem. Pesemne că morții ridicau pinzele în fiecare noapte și făceau cale întoarsă. Pentru a împiedica aceasta, am strîns toate pinzele înainte de căderea nopții și am făcut la fel ca și cu ușa cabinei: am scris numele Profetului precum și descintecul bunicului pe un pergament pe care l-am legat de velele făcute sul. Ne-am închis în cămăruța noastră și am așteptat cu teamă: oare ce avea să urmeze? La început, strigoii s-au arătat și mai sălbatici, totuși a doua zi dimineața am găsit pinzele înfășurate așa cum le lăsasem. Peste zi am ridicat numai atîtea pinze cîte trebuiau pentru ca vasul să înainteze încet, așa că, în cinci zile, am străbătut o bună bucată de drum.

În sfîrșit, în dimineața celei de-a șasea zile am zărit în apropiere țărmul și i-am mulțumit lui Alah și Profetului său pentru minunata noastră izbăvire. Am mers așa o zi și o noapte de-a lungul uscatului, iar în cea de-a șaptea zi, în zori, am descoperit un oraș aproape de țărm; cu multă trudă am lăsat ancora, care s-a prins îndată de fund, am coborît o barcă mică ce se afla pe punte și am vislit din toate puterile spre oraș. După o jumătate de ceas am intrat într-un rîu ce se vărsa în mare și am coborît pe mal. La porțile orașului am întrebat care e numele acestei așezări și am aflat că ajunsesem într-un oraș indian, nu departe de ținta călătoriei mele. Ne-am dus la un caravanserai, unde ne-am odihnit după călătoria noastră aventuroasă. Acolo am întrebat dacă nu se află prin partea locului un înțelept, un învățat, spunîndu-i totodată gazdei că acesta trebuia să se priceapă puțin și la vrăjitorii. Gazda m-a dus într-o stradă lăturalnică, s-a oprit în fața unei case nu prea arătoase, a bătut la ușă și mi-a zis să intru și să întreb de Muley.

Mi-a ieșit înainte un bătrînel cu barbă căruntă și nas lung și m-a întrebat ce doresc. I-am spus că sînt în căutarea înțeleptului Muley, iar bătrînul mi-a răspuns că el este Muley. L-am rugat să mă povățuiască ce să fac cu morții și cum să-i dau jos de pe corabie. Muley mi-a răspuns că oamenii de pe vas fuseseră vrăjiți pesemne din pricina unor nelegiuiri pe care

le săvîrșiseră în timpul călătoriei lor pe mare ; vraja se va spulbera dacă vor fi aduși pe mal, dar aceasta va fi cu putință numai dacă vor fi desprinse scindurile pe care zăceau. De drept, vasul cu toate comorile sale al meu s-ar fi convenit să fie, pentru că eu l-am găsit ; dar va trebui să păstrez taina și să-i dăruiesc și lui ceva din averea mea ; iar în schimb, el și cu sclavii săi au să-mi dea o mină de ajutor ca să scap de morții de pe corabie. I-am făgăduit că-l voi răsplăti cu prisosință și am pornit la drum, împreună cu cei cinci sclavi care purtau ferăstraie și securi. Pe drum, vrăjitorul Muley nu conțenea cu laudele pentru gândul ce-l avusesem de a anina pe pinze cuvinte din Coran, căci numai astfel am putut scăpa.

Am ajuns la corabie dis-de-dimineață și ne-am apucat cu toții de treabă ; într-un ceas, patru morți se și aflau încărecați în luntrea pe care cițiva sclavi o duseră spre țărm, unde voiam să le săpăm mormintul. La înapoiere, sclavii povestiră că morții i-au scutit de îngropăciune, deoarece, de îndată ce au atins pămîntul, s-au prefăcut în pulbere. I-am descleștat de punte și pe ceilalți morți și pînă seara au fost transportați toți la mal. Nu mai rămăsese nici unul la bord, în afară de cel ținut de catarg. În zadar am încercat să smulgem din lemn pironul : nici o putere din lume nu era în stare să-l clintească. Nu știam ce să fac ; catargul nu-l puteam tăia, ca să ducem leșul la țărm cu catarg cu tot. Muley ne-a scos din încurcătură. El a trimis iute un sclav la țărm să aducă un vas de pămînt. Apoi învățatul a rostit cuvinte tainice și a presărat pămînt pe capul mortului. De îndată căpitanul a deschis ochii, a răsuflat adînc, iar rana din frunte a început să singereze. Am izbutit acum să scoatem pironul cu ușurință, iar rănitul s-a prăbușit în brațele unui sclav.

— Cine m-a adus aici ? a întrebat el după ce și-a venit în fire.

Muley arată spre mine ; m-am apropiat de el.

— Îți mulțumesc, străine ! M-ai mîntuit de chinuri fără de sfîrșit. De cincizeci de ani trupul meu plutește pe valuri, iar sufletul mi-era blestemat să se întoarcă în trup în fiecă noapte. Dar acum creștetul meu a atins țărîna și mă pot duce împăcat la strămoșii mei.

L-am rugat să ne povestească cum de a ajuns în starea aceea groaznică, iar el a început astfel :

— Acum cincizeci de ani eram un om puternic și de vază și locuiam în Alger. Lăcomia de cîștig m-a îndemnat să înzestrez cu cele de trebuință o corabie și să mă apuc de piraterie. Mă îndeletniceam cu treaba asta de cîtăva vreme, cînd, odată, la Zante, am luat pe bord un dervîș care voia să călătorească fără plată. Atît eu cit și tovarășii mei eram oameni cruzi și n-am ținut seama de sfîntenia omului, ci ne-am bătut joc de el. Într-o zi, după ce mă muștrase, în rîvna lui sfîntă, pentru viața păcătoasă pe care o duceam, am stat la un pîhărel cu cîrmaciul meu în cabină. Amintindu-mi de muștrările dervîșului, muștrări pe care nu aș fi îngăduit să mi le facă nici sultanul, m-am repezit furios pe punte și i-am străpuns pieptul cu pumnalul. În clipa morții, el m-a blestemat, pe mine și pe oamenii mei de pe vas, să nu putem trăi și nici muri pînă ce creștetul nostru nu se va odihni pe pămînt. Apoi dervîșul și-a dat sufletul ; l-am aruncat în mare și am luat în ris blestemul său ; dar, în aceeași noapte, cuvintele lui s-au împlinit. O parte din oameni s-au răscolat împotriva mea. S-au bătut cu înverșunare pînă cînd cei care erau de partea mea au fost biruiți, iar eu — ținut de catarg. Dar și răscolii au pierit din pricina rănilor căpătate și în curînd corabia s-a prefăcut într-un

urias mormint. Ochii mi s-au împăienjenit ; în noaptea următoare, la ceasul la care îl aruncasem pe derviş în apă, m-am trezit împreună cu toți oamenii mei : înviasem, dar nu puteam face sau vorbi altceva decât ce vorbisem și făcusem în noaptea aceea. Așa călătorim de cincizeci de ani, și nici nu trăim, nici nu murim, căci oare cum am fi putut atinge pământul ? Pluteam bucuroși pe furtună, cu toate pinzele sus, în nădejdea că vasul se va izbi de stinci, se va fărâma și ne vom putea odihni capetele istovite pe fundul mării. Dar n-am izbutit niciodată. Acum însă am să mor. Îți mulțumesc încă o dată, izbăvitor necunoscut ! Dacă socoți că te-ar putea răsplăti vreo avuție, îți dăruiesc corabia în semn de recunoștință.

După ce vorbi astfel, căpitanul își lăsă capul în piept și își dădu sufletul, prefăcându-se în pulbere ca și oamenii săi. Am strîns pulberea într-o cutie și am îngropat-o la țarm. Am adus doi lucrători din oraș să dreagă corabia. Am schimbat încărcătura corabiei pe alte mărfuri și am dobîndit cîștiguri însemnate. După aceasta am tocmnit oameni pe vas, l-am răsplătit cu prisosință pe prietenul meu Muley și am pornit la drum, îndreptîndu-mă spre țara mea de baștină. Am făcut

însă un ocol mare, oprindu-mă pe țărmurile multor insule și poposind în fel și fel de țări ca să vînd mărfurile. Profetul mi-a dat binecuvîntarea lui, căci după trei sferturi de an m-am întors la Bassora, încă o dată pe atît de bogat pe cît fusesem după moartea căpitanului. Oamenii din țara mea au rămas uluiți de avuțiile pe care le-am strîns și de norocul pe care l-am avut, fiind încredințați că am găsit valea nestematelor despre care povestește vestitul călător Sindbad. I-am lăsat cu această credință și de atunci toți tinerii din Bassora, la optsprezece ani, pornesc în lumea largă să-și găsească, după pilda mea, norocul. Eu însă am trăit de atunci liniștit, în tihnă, iar la cinci ani o dată fac o călătorie la Mecca, în acel loc sfînt, spre a mulțumi lui Alah pentru binecuvîntarea sa și pentru a-l ruga să primească în raiul său pe căpitan și pe oamenii lui.

A doua zi caravana călători mai departe, fără piedici, și după ce făcură din nou popas, Selim, străinul, grăi astfel către Muley, cel mai tînăr dintre neguțători :

— Deși ești cel mai nevîrstnic dintre noi, ești totdeauna voios și de bună seamă că te pricepi să ne istorisești o snoavă cu tilc. Povestește-ne-o, ca să ne mai răcorim puțin după arșița zilei.

— Cu plăcere v-aș istorisi ceva care să vă înveselească, răspunse Muley, dar tinerii trebuie să se poarte cu modestie ; de aceea, tovarășilor mei de călătorie mai în vîrstă li se cuvine întîietatea. Zaleukos e întotdeauna tare posomorît și tăcut ; n-ar vrea el să ne povestească din ce pricină este atît de îngîndurat ? Dacă are vreun necaz, poate că am izbuti să i-l alinăm, căci cu dragă inimă am vrea să-i venim într-ajutor aproapelui nostru, chiar dacă e de altă credință.

Cel către care vorbise Muley era un neguțător grec, bărbat de vîrstă mijlocie, chipeș, voinic și foarte așezat. Deși necredincios — nu era musulman — tovarășii lui de călătorie îl iubeau, căci toată făptura lui inspira cînstire și încredere. Dealtminteri avea numai o singură mină, și unii dintre tovarășii lui credeau că asta ar fi pricina mîhnirii sale. La întrebarea prietenoasă a lui Muley, Zaleukos răspunse :

— Încrederea voastră îmi face cinste. Nu sînt mîhnit, dar chiar dacă aș fi, tot nu vă stă în putere să m-ajutați. Dar fiindcă Muley a băgat de seamă că sînt posomorît, vreau să vă povestesc care-i pricina ce mă îndreptățește să fiu mai mo-

horit decît alți oameni. După cum vedeți, nu am mina stîngă. Nu-mi lipsește din născare, ci am pierdut-o în cele mai cunoscute clipe ale vieții mele. Veți chibzui și dumneavoastră dacă port vreo vină sau dacă n-ar trebui să fiu, de atunci, atît de mîhnit — dar asta numai după ce veți asculta *Povestea mîinii tăiate*.

POVESTEA MÎINII TĂIATE

M-am născut la Constantinopol. Tatăl meu era dragoman (tîlmaci) la Poartă (curtea turcească) și făcea negoț cu uleiuri înmiresmate și mătăsuri, negoț care-i aducea cîștiguri bune. Mi-a dat o creștere aleasă. Învățătura am primit-o în parte de la el, în parte de la preotul nostru. La început a fost vorba să moștenesc negușătoria lui, dar, deoarece mă arătasem mai destoinic decît se așteptase, a ținut seama de povețele prietenilor lui și a hotărît să mă facă doctor, căci un doctor care învăța ceva mai mult decît un șarlatan obișnuit putea să-și croiască o viață fericită la Constantinopol. În casa noastră veneau mulți franțuzi și unul din ei l-a înduplecat pe tatăl meu să mă lase să plec cu el în patria sa, la Paris, unde asemenea lucruri se învățau fără plată și foarte bine. Voia să mă ia cu el pe propria-i cheltuială, cînd avea să se inapoieze în țară. Tatăl meu, care cutreierase și el lumea în tinerețe, a încuviințat să plec, iar franțuzul m-a înștiințat că peste trei luni vom porni la drum. Eram nespus de fericit că voi vedea țări străine și așteptam cu nerăbdare clipa plecării. Franțuzul își isprăvi în sfîrșit treburile și se pregăti de drum; în ajunul plecării, tatăl meu m-a chemat seara în iatacul lui. Erau grămădite acolo fel de fel de veșminte, care de care mai frumoase, iar pe masă — arme. O movilă de aur mi-a luat însă ochii. Atîta bănet nu mai văzusem vreodată. Tatăl meu m-a îmbrățișat și mi-a spus:

— Iată, fiule, ți-am pregătit straie de drum. Armele acestea ți le dăruiesc ție, sînt aceleași pe care mi le-a dăruit și mie, la rîndu-mi, bunicul tău cînd am pornit în lume. Știu că te pricepi să le mînuiești, dar să nu le folosești decît cînd ești în primejdie. Atunci însă apără-te cu strășnicie. N-am bogății

mari ; fată, mi-am împărțit averea în trei : o parte pentru tine, o parte pentru traiul și nevoile mele, iar a treia, partea cea mai sfântă și de care nu mă voi atinge niciodată, am s-o pun bine pentru zilele de restriște care ar putea să te ajungă.

Așa mi-a grăit bătrînul meu părinte și ochii îi jucau în lacrimi ; cine știe, poate îi spunea inima că n-am să-l mai văd niciodată.

Călătoria s-a sfîrșit cu bine și am ajuns curînd în țara franceză. Șase zile și șase nopți am mers pînă în orașul cel mare — Paris. Aici, prietenul meu, franțuzul, a închiriat pentru mine o cameră și m-a povățuit să folosesc cu chib-

zuință banii — aveam cu totul două mii de taleri. Am locuit trei ani în acest oraș și am învățat tot ce trebuie să știe un doctor iscusit ; aș minți însă dacă aș spune că mă simțeam bine acolo, căci obiceiurile lor nu-mi erau pe plac ; și aveam și puțini prieteni adevărați, aceștia erau însă tineri nobili.

Pînă la urmă, dorul de țară m-a copleșit ; în tot acel răstimp nu primisem nici o știre de la tatăl meu și am folosit cel dintîi prilej care mi-a ieșit în cale ca să mă întorc acasă.

O solie pleca din Franța către Inalta Poartă. M-am tocmnit ca doctor-chirurg în slujba acelei solii și am ajuns cu bine la Stambul. Am găsit casa părintească zăvorîtă. Vecinii, mirați de sosirea mea, mi-au povestit că tata murise cu două luni înainte. Preotul, dascălul meu din copilărie, mi-a adus cheile casei. Singur și părăsit, m-am așezat în casa pustie. Toate erau la locul lor, așa cum le lăsase tata, numai galbenii — pe care făgăduisese să mi-i lase — lipseau. L-am întrebat pe preot, dar acesta, făcînd o plecăciune, mi-a răspuns :

— Tatăl tău a murit ca un sfînt, căci a lăsat toți galbenii bisericii.

Lucrul acesta îmi era și mi-a rămas de neînțeles ; dar ce puteam face ? Nu aveam nici o dovadă împotriva preotului și trebuia să mă socotesc fericit că nu-și însușise casa și celelalte bunuri ale tatălui meu. Aceasta a fost cea dintîi năpastă care a căzut pe capul meu, după care nenorocirile s-au ținut lanț. Nu-mi cîștigasem faimă de doctor, căci nu îmi venea să mă laud singur și n-avea cine să mă facă cunoscut ; tatăl meu, care m-ar fi ajutat să pătrund în casele bogătașilor și ale celor suspuși, nu mai era și toți aceștia îl dăduseră uitării pe sărmanul Zaleukos. Mărfurile rămase de la tatăl meu nu mai aveau cîutare, căci cumpărătorii se risipiseră după moartea sa și alții noi se găseau cu greu. Stăteam și mă gîndeam la soarta mea amară, cînd, deodată, mi-am adus aminte că întîlnisem adeseori în Franța oameni din neamul meu care cutreierau țara în lung și în lat și făceau negoț în piețele orașului ; aveau cumpărători cu duiumul, căci neguțătorii de pe alte meleaguri erau la mare preț. Cu asemenea neguțătorie se putea agonisi bănet, nu glumă. M-am hotărît pe loc : am vîndut casa părintească, am incredințat o parte din bani unui prieten credincios, iar cu restul am cumpărat ceea ce avea cîutare în Franța, și anume : șaluri, mătăsuri, pomezi și uleiuri. Mi-am asigurat un loc pe o corabie și am pornit în cea de-a doua călătorie spre Franța. De îndată ce se pierdură în zare palatele din Dardanele, norocul păru să-mi suridă din nou. Am ajuns repede și cu bine. Am cutreierat orașele mari și mici ale franțuzilor, și peste tot am găsit cumpărători berechet. Prietenul meu din Stambul îmi trimitea mereu mărfuri noi și, pe zi ce trecea, strîngeam tot mai mulți bani. Cînd, în sfîrșit, am adunat atîta

cît credeam că va fi de ajuns pentru o neguțătorie mai mare, am pornit-o cu mărfurile mele spre Italia. Dar mai trebuie să mărturisesc ceva : dobîndeam ciștiguri și de pe urma mestesugului de vraci. Cînd ajungeam în cite un oraș, dădeam de veste printr-o înștiințare scrisă că a sosit un doctor grec, care a lecut multe betesuguri ; și, într-adevăr, balsamurile și leacurile mele mi-au adus țechini cu toptanul. Pînă la urmă am poposit și în orașul Florența din Italia. Am hotărît să rămîn vreme mai îndelungată în acest oraș, pe de o parte fiindcă îmi plăcea foarte mult acolo, pe de altă parte fiindcă, istovit de atîta umblet, voiam să mă odihnesc. Am închiriat o prăvălie în partea orașului numită Santa Croce și, nu departe de acolo, citeva încăperi frumoase cu pridvor, într-un han. Am dat de veste îndată prin hirtie scrisă că sînt doctor și neguțător. Nici n-am apucat să deschid bine prăvălia, că mușteriii au și dat năvală și, cu toate că pusesem prețuri cam ridicate, vindeam mai mult decît ceilalți, pentru că eram îndatoritor și prietenos cu cumpărătorii. Mă aflam de patru zile la Florența, și iată că într-o seară, cînd tocmai mă pregăteam să închid prăvălia și, ca de obicei, am aruncat o privire spre lada cu alifii, am zărit un răvaș într-o cutiuță. Nu-mi aminteam să-l fi pus acolo. Am despăturit hirtiuța. În ea stătea scris să vin la miezul nopții pe podul numit Ponte Vecchio. M-am gândit îndelung cine putea fi cel ce mă chema. Nu cunoșteam însă nici un om în Florența și am crezut că cineva vrea să mă cheme în taină la vreun bolnav, lucru care mi se întîmplase adeseori. Am hotărît deci să mă duc, dar, prevăzător, mi-am luat și sabia pe care mi-o dăruise tatăl meu.

Aproape de miezul nopții, am pornit-o la drum și am ajuns la Ponte Vecchio. Podul era părăsit, pustiu, și am hotărît să aștept pînă se va ivi cel ce mă chemase.

Era o noapte friguroasă ; luna lumina ca ziua. M-am aplecat să privesc undele Arnului, ce străluceau pînă departe în razele lunii. Orologiile bisericilor din oraș bătură de douăsprezece ori ; cînd m-am ridicat, am dat cu ochii de un bărbat înalt, învăluit într-o mantie roșie, cu obrazul ascuns de un colț al veșmîntului.

Ivirea lui neașteptată m-a speriat, pentru că apăruse în spatele meu, dar mi-am venit iute în fire și am rostit :

— De vreme ce m-ați chemat, spuneți-mi cu ce vă pot fi de folos.

Omul cu mantia roșie s-a întors spre mine și mi-a spus apăsător :

— Urmează-mă !

Mi-era teamă să plec singur în tovărășia acestui necunoscut și de aceea m-am oprit și am spus :

— Nu așa, domnul meu. Mai întîi vreau să știu unde mergem ; și apoi, cred că nu trebuie să v-ascundeți cu atîta grijă obrazul, dacă aveți gînduri curate față de mine.

Omul în roșu păru însă a nu se sinchisi de vorbele mele.

— Dacă nu vrei, Zaleukos, rămîi ! răspunse el și pași mai departe.

Atunci m-a cuprins mînia.

— Crezi, am strigat, că un om ca mine se lasă dus de nas de orice zevzec ? Crezi că am așteptat zadarnic aici, în frig ?

Din trei sărituri l-am ajuns din urmă, l-am înhățat de mantie și am început să strig tare, în vreme ce cu cealaltă mîină am tras sabia ; dar mantia mi-a rămas în mîină, iar necunoscutul a pierit după primul colț. M-am potolit încetul cu încetul, căci îmi rămăsese mantia și ea trebuia să m-ajute să dezleg ciudata taină. M-am înfășurat în ea și m-am îndreptat spre casă. Dar n-am apucat să fac nici o sută de pași, cînd cineva a trecut pe lîngă mine și mi-a șoptit în limba franceză :

— Ia seama, conte, în noaptea aceasta nu se poate face nimic !

Pînă să mă întorc, cel ce șoptise trecuse mai departe și n-am mai zărit decît o umbră furișîndu-se pe lîngă case. Mi-am dat seama că vorbele lui nu fuseseră rostite pentru mine, ci din pricina mantiei pe care o purtam, dar lucrul acesta nu dezlega taina.

A doua zi de dimineață am cugetat îndelung asupra celor ce aveam de făcut. La început m-am gîndit să dau sfoară în tîrg că găsisem mantia, dar necunoscutul putea să trimită pe cineva să mi-o ceară și eu tot nelămurit aș fi rămas. Tot chibzuînd astfel, m-am uitat la veșmîntul acela mai cu luare-aminte. Era dintr-o catifea plină, genoveză, purpurie, tivită cu astrahan și brodată cu fir de aur. Frumusețea deosebită a mantiei mi-a insuflat un gînd la care m-am oprit. Am dus-o în prăvălie și am pus-o în vînzare, dar cu un preț atît de ridicat, încît știam prea bine că n-am să găsesc nici un mușteriu pentru ea. Gîndul meu era să privesc cu luare-aminte pe oricine ar întreba de mantie, căci eram sigur că-l voi recunoaște

dintr-o mie pe necunoscutul care, după ce pierduse mantia, de bună seamă că se va arăta neîntirziat. Mulți ar fi dorit să cumpere veșmintul acela, a cărui frumusețe atrăgea toate privirile, dar nici unul nu semăna nici pe departe cu necunoscutul, nici unul nu voia să dea pe ea atîția bani — două sute de țechini.

Ce m-a surprins mai mult era că, întrebînd pe unul și pe altul dacă nu mai văzuseră și o altă asemenea mantie în Florența, toți îmi răspundeau că nu și mă încredințau că nu întâlniseră veșmint mai frumos și atît de meșteșugit lucrat.

Pe înserat veni un tînăr care mai fusese deseori pe la mine și oferise și în ziua aceea o sumă respectabilă pentru mantie; acum zvirlă pe masă o pungă cu galbeni și strigă:

— Pe Dumnezeu meu, Zaleukos, vreau să am cu orice preț mantia asta, chiar de-ar fi să rămîn cerșetor!

Și începu să numere galbenii.

Mă aflam în mare încurcătură; pusesem mantia în vânzare numai ca să atrag privirile necunoscutului meu, iar acum se ivise acest tînăr zurlu, care se hotărîse să plătească un asemenea preț. Dar nu mai aveam încotro. I-am făcut pe plac, căci mă ispîtea gîndul ca pentru pătania mea în miez de noapte să dobîndesc atîta bănet.

Tînărul se înfășură în mantie și dădu să plece, dar în prag se opri și, aruncîndu-mi o hîrtie care era prinsă de mantie, îmi strigă:

— Uite, Zaleukos, aici e prins ceva ce desigur nu aparține veșmintului acestuia!

Am luat hîrtia cu nepăsare, însă iată ce scria pe ea: „Adu haina în noaptea asta, la ora știută, pe Ponte Vecchio. Te așteaptă patru sute de țechini”.

Am rămas înmărmurit. Îmi gonisem eu singur norocul. Toate socotelile mele dăduseră greș! Dar n-am stat mult pe gînduri; am adunat cei două sute de țechini, am alergat după cel care cumpărase mantia și i-am spus:

— Ia-ți țechinii înapoi, bunul meu prieten, și lasă-mi mantia, căci nu mă pot despărți de ea.

La început, tînărul a crezut că-i vorba de o glumă, dar cînd și-a dat seama că vorbesc serios, s-a miniat, mi-a strigat că sînt smintit și ne-am luat la bătaie. În focul încăierării am avut norocul să-i smulg mantia și s-o iau la goană cu ea; tînărul a chemat însă poliția în ajutor și m-a dus la judecată.

Judecătorul s-a arătat foarte mirat de fapta mea și i-a dat dreptate celui care mă pîrîse. Eu însă i-am spus tînărului că îi dăruiesc douăzeci, cincizeci, ba chiar o sută de țechini peste cei două sute pe care-i promisem de la el, numai să-mi înapoieze mantia. Rugămintile mele nu-i mulăseră inima, aurul însă l-a înduplecat. A luat țechinii, iar eu am plecat biruitor cu mantia.

Toată Florența mă credea smintit, dar puțin îmi păsa mie de lume. Știam eu prea bine că din acest tîrg voi ieși în câștig.

Am așteptat cu nerăbdare sosirea nopții. Am pornit-o cu mantia pe braț spre Ponte Vecchio, la același ceas ca și în noaptea trecută. Cînd răsună cea din urmă bătaie a orologiului, din beznă se desprinsese o umbră care se îndreptă spre mine. Era, fără doar și poate, omul pe care-l întâlnisem în ajun.

— Ai mantia? m-a întrebat el.

— Da, domnule, i-am răspuns, dar mă costă o sută de țechini.

— Știu, spuse el. Ține patru sute !

Ne-am apropiat de parmaclicul podului și mi-a numărat banii. Erau într-adevăr patru sute ; aurul scliea minunat în lumina lunii ; strălucirea lui m-a încântat, dar, vai ! nu bănuiam că aceasta îmi va fi cea din urmă bucurie. Am vîrit banii în buzunar și am vrut să văd cine e necunoscutul ; obrazul îi era însă acoperit de o mască de sub care se zăreau doar niște ochi negri care mă străfulgerau.

— Vă mulțumesc, domnule, pentru bunătatea dumneavoastră, și acum, cu ce vă pot fi de folos ? am întrebat eu. Vă spun însă dinainte că nu pot face nimic necinstit.

— Nu-ți face griji degeaba, mi-a răspuns el, punîndu-și mantia pe umeri. Am nevoie de ajutorul dumitale ca medic, dar nu pentru un om viu, ci pentru un mort.

— Cum se poate așa ceva ? am strigat eu, plin de uimire.

— Am venit împreună cu sora mea dintr-o țară îndepărtată, a început el, făcîndu-mi semn să-l urmez. Locuiam aici cu ea, în casa unui prieten. Sora mea a murit ieri, pe neașteptate, din pricina unei boli, și rudele noastre vor s-o îngroape mîine. O veche datină a familiei cere însă ca cei din neamul nostru să se odihnească în cripta strămoșească ; cei care au murit pe alte meleaguri au fost aduși îmbălsămați. Rudelor mele le las numai trupul ei, dar tatălui meu trebuie să-i trimit cel puțin capul fiicei sale, ca s-o mai vadă o dată.

Obiceiul acesta de a tăia capetele celor dragi care au murit mi se părea îngrozitor, dar n-am îndrăznit să suflu o vorbă, de teamă să nu-l jignesc pe necunoscut. Așadar, i-am răspuns că mă pricep la îmbălsămarea morților și l-am rugat să mă ducă la căpătiul moartei. Totuși nu m-am putut împiedica să întreb de ce trebuia să se petreacă totul în taină, la adăpostul întunericului nopții. Mi-a răspuns că rudele sale găseau că ceea ce vrea să facă este înspăimîntător, că la lumina zilei n-ar fi putut să-și ducă fapta la bun sfîrșit. Dar, capul odată tăiat, nu vor mai avea ce spune ; e adevărat că ar fi putut el însuși să-l taie, dar un simțămînt firesc îl împiedica s-o facă.

Între timp am ajuns în dreptul unei case mari, impunătoare. Însoțitorul meu mi-a arătat spre ea : era ținta plimbării noastre din noaptea aceea. Am trecut de poarta casei și am deschis o ușă mică pe care necunoscutul a închis-o cu grijă

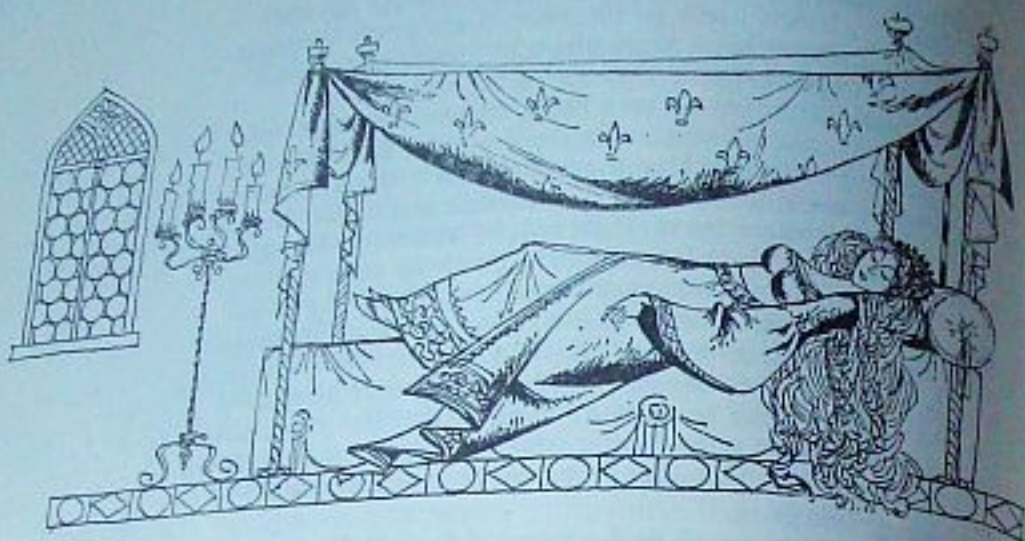
în urma noastră ; am dat apoi de treptele înguste ale unei scări răsucite, le-am urcat pe întuneric și am ajuns într-un coridor slab luminat care ducea într-o încăpere unde ardea o lampă agățată de tavan.

Acolo se afla un pat pe care zăcea moarta. Necunoscutul întoarse capul, pîrînd că-și ascunde lacrimile. Arătă înspre pat, îmi spuse să-mi fac bine și repede datoria și ieși pe ușă.

Mi-am scos cuțitele pe care, ca medic, le aveam întotdeauna la mine, și m-am apropiat de pat. Se vedea numai capul moartei, dar era atît de frumos, încît, fără voia mea, m-a cuprins o milă adîncă. Părul negru atîrna în șuvițe lungi, obrazul era palid, ochii închisi. După obiceiul medicilor în împrejurările în care au de tăiat un mădular, am făcut întâi o creștură în piele apoi, cu cel mai ascuțit cuțit, i-am tăiat gîtul dintr-o mișcare. Dar ce groază ! Moarta deschise ochii și îi închise apoi îndată, cu un suspin adînc : părea că abia atunci își dăduse sufletul. În același timp, un șuvoi de sînge fierbinte țîșni din grumazul ei.

Mi-am dat seama că eu fusesem ucigașul ei. Căci nu mai încăpea îndoială că murise abia acum, din pricina acestei răni fără de leac. Cîteva clipe am rămas ca o stană de piatră, încremenit de spaimă. Oare necunoscutul cu mantia roșie mă amăgise, sau sora lui nu murise cu adevărat cînd el o crezuse moartă ? O moarte înșelătoare mi se părea mai vrednică de crezare. Nu era însă cu putință să-i mărturisesc fratelui moartei că, dacă tăietura ar fi fost mai puțin grăbită, fata s-ar fi trezit poate și nu i-aș mai fi luat viața ; de aceea m-am gîndit să-i desprind capul, dar atunci ea a mai oftat o dată, s-a întins într-un zvicnet de durere și și-a dat sufletul. M-au străbătut deodată fiori de spaimă și am zbughit-o afară din încăpere. Dar pe coridor era întuneric ; lampa se stinsese, iar însoțitorul meu se făcuse nevăzut. Am bijbiit prin beznă, de-a lungul peretelui, pînă la scară. În sfîrșit, am găsit-o și am coborît mai mult lunecînd și poticnindu-mă la fiecare treaptă. Nici jos țipenie de om. Am găsit ușa întredeschisă și am răsuflet ușurat cînd m-am văzut în stradă, mai mult mort decît viu de spaimă. Mînat de frică am luat-o la goană spre casă și mi-am îngropat fața în pernă, ca să uit grozăvia pe care o săvîrșisem. Dar somnul nu se lipea de mine ; abia spre ziuă am început să-mi vin în fire. Mi se părea tot mai sigur că cel ce mă îndemnase la această faptă cumplită — mă încredinșasem de

lucrul acesta — nu avea să mă dea în vileag. Am hotărât să mă duc la prăvălie și să-mi văd de treburi ca și când nimic nu s-ar fi întâmplat. Dar, vai ! Un lucru pe care l-am băgat de seamă abia în clipa aceea m-a umplut de îngrijorare : pălăria, cingătoarea și cuțitele îmi lipseau și bănuiam că le uitasem în iatacul moartei sau că le pierdusem pe drum. Din păcate, prima bănuială părea mai sigură : puteam deci să fiu învinuit ca ucigaș.

Am deschis prăvălia la ceasul obișnuit. Ca în fiecare dimineață, vecinul meu vorbăreț a venit la mine.

— Ei, ce zici de întâmplarea groaznică de azi-noapte ? începu el.

M-am prefăcut că nu știu nimic.

— Cum, se poate să nu știi ce știe tot orașul ? N-ai auzit că cea mai frumoasă floare a Florenței, Bianca, fiica guvernatorului, a fost ucisă azi-noapte ? Vai ! am văzut-o chiar ieri cutreierînd voioasă străzile, împreună cu logodnicul ei ; astăzi ar fi trebuit să aibă loc nunta.

Fiecare cuvînt al vecinului se împlînta ca un cuțit în inima mea. Și chiar acesta se reinnoia la nesfîrșit, cu fiecare mușteriu care lua povestea de la capăt, cu noi și noi amănunte, unul mai înspălmîntător decît altul ; nimeni însă nu-mi pu-

tea istorisi ceva mai înfricoșător decît ceea ce trăisem eu însumi. La amiază intră în prăvălia mea un trimis al judecătorelui și ceru să stea de vorbă cu mine între patru ochi.

— Signor Zaleukos, spuse el, arătîndu-mi lucrurile care-mi lipseau, aceste obiecte sînt ale dumitale ?

Întîi m-am gîndit să nu mărturisesc nimic, dar zăbind prin ușa întredeschisă pe gazda mea împreună cu alți necunoscuți, care puteau depune mărturie împotriva mea, m-am hotărît să nu înrăutățesc lucrurile printr-o minciună și am răspuns că obiectele arătate erau ale mele. Omul legii m-a rugat să-l urmez și a pornit-o spre o clădire mare, în care am recunoscut închisoarea. Acolo, deocamdată, m-a închis într-o cămăruță.

În singurătate mi s-au perindat prin minte toate cele petrecute. Era îngrozitor. Mă chinuia gîndul că ucisese, fie chiar și fără voia mea. Nu-mi puteam ierta că mă lăsasem ispitit de strălucirea aurului, căci altfel n-aș fi căzut orbește în capcană. Două ceasuri după întemnițare am fost scos din cămăruță. Am coborît cîteva scări și am ajuns într-o sală mare. În jurul unei mese lungi, acoperită cu o pînză neagră, ședea doisprezece bărbați, cei mai mulți bătrîni. În jurul sălii, pe bănci, stăteau nobilii din Florența. Într-o galerie, sus, se îngrămădeau o mulțime de privitori.

Cînd am pășit înaintea mesei celei negre, un bărbat întunecat la față, mohorît, s-a ridicat în picioare : era guvernatorul. El spuse adunării că, fiind tatăl victimei, nu poate judeca omorul acesta și că încredințează funcția sa de judecător celui mai în vîrstă dintre senatori.

Cel mai vîrstnic senator, un moșneag de cel puțin nouăzeci de ani, era gîrbov ; la tîmple îi mai rămăseseră cîteva fire de păr alb, dar ochii îi scîpărau și glasul răsuna puternic și neșovăitor. Întîi m-a întrebat dacă recunosc că am ucis.

Am cerut să fiu ascultat și am povestit fără teamă, cu glas limpede, tot ce făptuisem și tot ce știam. În timpul povestirii mele vedeam cum guvernatorul se schimba la față ; cînd se îngălbenea, cînd se învăpăia. La sfîrșit s-a sculat și a strigat spumegînd de minie :

— Cum, nefericite, vrei s-arunci asupra altuia omorul pe care l-ai săvîrșit din lăcomie de bani ?

Senatorul l-a oprit spunîndu-i că doar îi încredințase de bună voie judecata ; afară de asta, el nu era deloc convins

că săvîrșisem fapta pentru bani, căci, după știrea lui, moartei nu i se furase nimic. Ba merse chiar mai departe : ceru guvernatorului să dea socoteală despre viața pe care o dușese fiica sa, căci numai așa avea să se știe dacă am spus adevărul sau nu. Totodată spuse că amină judecata pentru a doua zi, spre a cerceta hîrțile moartei, pe care urma să i le înmîneze guvernatorul.

Am fost dus înapoi în temniță, unde am petrecut o zi jal-

nică, stăpînit numai de dorința fierbinte de a se descoperi o legătură între moartă și omul cu mantia roșie.

A doua zi am pîșit în sala de judecată plin de nădejde. Pe masă se aflau mai multe scrisori. Senatorul m-a întrebat dacă erau scrise de mine. Le-am privit și am spus că sînt scrise de aceeași mină ca și cele două răvașe pe care le promisem. Senatorii n-au luat în seamă răspunsul meu, zicînd că puteam să le fi scris eu pe toate, căci semnătura de pe scrisori era fără doar și poate un Z, prima literă a numelui meu. Scrisorile amenințau pe fiica guvernatorului în legătură cu căsătoria care urma să aibă loc.

Guvernatorul părea să fi dat deslușiri ciudate în privința mea, căci în ziua aceea am fost privit cu mai multă neîncredere și asprime. Am cerut să fie cercetate hîrțile mele, care, fără îndoială, se aflau în camera mea, dar mi s-a spus că se făcuseră cercetări și nu se găsise nimic.

Astfel, la sfîrșitul acestei zile de judecată îmi pierdusem orice nădejde. A treia zi am fost dus din nou în sala de judecată, unde mi s-a citit hotărîrea, prin care, fiind învinuit de omor cu premeditare, eram osîndit la moarte. Iată dar unde ajunsesem. Părăsit de tot ce îmi era drag pe lume, departe de țara mea, trebuia să mor de secure în floarea vîrstei !

În seara acelei zile înfiorătoare cînd soarta îmi fusese pecetluită, ședeam în temnița mea singuratică ; toate nădejțile mi se spulberaseră, nu mă gîndeam decît la moarte ; deodată, ușa temniței se deschise și intră un bărbat care mă privi îndelung, în tăcere.

— Iată cum mi-e dat să te regăsesc, Zaleukos ! a rostit el.

La lumina slabă a lămpii nu l-am recunoscut, dar glasul lui trezi în mine vechi amintiri. Era Valetty, unul din puținii prieteni pe care mi-i făcusem în timpul învățăturii mele la Paris. Mi-a povestit că venise din întîmplare la Florența, unde locuia tatăl său, om cu vază, auzise de pățania mea și voise să mă vadă pentru ultima oară și să afle cum de am ajuns sub o atît de grea învinuire.

I-am povestit toată întîmplarea. Părînd foarte uimit, m-a rugat din tot sufletul să-i mărturisesc lui, singurului meu prieten, întreg adevărul, și să nu rămînă între noi, la despărțire, o minciună. I-am jurat pe tot ce aveam mai sfînt că spusesem adevărul și numai adevărul și că nu am altă vină decît aceea că, orbit de strălucirea aurului, n-am simțit vicleșugul ce se ascundea sub vorbele necunoscutului.

— Va să zică n-ai cunoscut-o pe Bianca ? întrebă el.

L-am incredințat că n-o văzusem niciodată. Valetty îmi spuse că o taină adîncă învăluia întreaga întîmplare, că era foarte ciudat faptul că guvernatorul ceruse atît de repede osîndirea mea și că umbla vorba că o cunoșteam de mult pe Bianca și că o omorîsem din răzbunare pentru că se căsătorea cu altul. I-am arătat că toate acestea se potriveau cu omul cu mantia roșie, și nu cu mine. Cum să dovedesc însă că el mă îndemnase să săvîrșesc omorul ?

Valetty m-a îmbrățișat plângând și mi-a făgăduit că va face tot ce va fi cu putință pentru a-mi scăpa măcar viața. Aveam prea puține nădejdi, dar știam că Valetty era un om înțelept și bun cunoscător al legilor și că va face totul pentru a mă ajuta.

S-au scurs două zile lungi, chinuitoare ; în sfârșit, iată că Valetty se întoarce.

— Ți-aduc o mîngiere, deși una dureroasă. Ai să trăiești și ai să fii liber, dar trebuie să pierzi o mină.

Adinec mișcat, i-am mulțumit prietenului meu pentru că-mi salvase viața. Mi-a povestit că guvernatorul nu încuviințase în rușul capului să facă o nouă cercetare a celor petrecute, dar în sfârșit, pentru a nu părea nedrept, își dăduse învoirea să se caute în vechile hrisoave florentine o întîmplare asemănătoare și, dacă se va găsi ceva, pedeapsa mea să fie întocmai ca și aceea arătată acolo. Valetty a cercetat împreună cu tatăl său zi și noapte cărțile vechi ; în cele din urmă au găsit o întîmplare întru totul asemănătoare. Pedeapsa dată acolo era : să i se taie vinovatului mîna stîngă, să i se ia toată averea și să fie surghiunit pe vecie. Aceasta urma să fie și pedeapsa mea, așa că trebuia să mă pregătesc pentru încercarea dureroasă ce mă aștepta.

Nu vreau să vă povestesc ceasul acela cumplit, cînd, într-o piață a orașului, mi-au pus mina pe butuc și am fost improșcat cu propriul meu sînge.

Valetty m-a luat la el pînă m-am vindecat, apoi mi-a dat cu mîrinimie bani de drum, căci toată averea mea, strînsă cu atîta trudă, îmi fusese confiscată de tribunal. Am plecat din Florența spre Sicilia și de acolo, cu cea dintîi corabie, m-am îndreptat spre Constantinopol. Nădejdea mi-era în banii pe care îi încredinșasem prietenului meu, pe care l-am rugat să mă adăpostească în casa lui. Dar care nu-mi fu mirarea cînd acesta m-a întrebat de ce nu mă duc la mine acasă. Îmi spuse că un străin cumpărase pe numele meu o casă în partea grecească a orașului și tot el înștiințase vecinii că voi veni curînd. M-am dus îndată cu prietenul meu acolo și am fost primit cu bucurie de vechile mele cunoștințe. Un negustor bătrîn îmi dădu o scrisoare lăsată de străinul care îmi cumpărase casa.

Am citit : «Zaleukos ! Două mîini sînt gata să muncească fără preget pentru ca să nu simți lipsa mîinii tale. Casa pe

care o vezi și tot ce se află în ea sînt ale tale, iar în fiecare an vei primi atîția bani, încît vei fi unul din cei mai bogați oameni din țara ta. Iartă-l pe acela care e mai nefericit decît tine !»

Am bănuat cine scrisese aceste rînduri ; la întrebările mele, negustorul mi-a spus că omul cu pricina părea a fi francez și purta o mantie roșie. Știam acum destul ca să-mi dau seama că necunoscutul nu era cu totul lipsit de simțăminte nobile.

În casa mea nouă am găsit totul în deplină rînduială. Am dat și de o prăvălie cu mărfuri mai frumoase decît avusesem vreodată. De atunci au trecut zece ani ; din cînd în cînd plec în călătorie pentru treburile mele neguțătorești, mai mult dintr-un vechi obicei decît de nevoie, dar pămîntul țării în care am fost atît de nenorocit nu l-am mai călcat niciodată. De atunci primesc în fiecare an o mie de galbeni, dar, deși mă bucură că nefericitul străin e un om mîrinimos, aceasta nu răscumpără durerea din sufletul meu, căci veșnic va trăi în mine amintirea înfiorătoare a fetei ucise.

Zaleukos, neguțătorul grec, își sfîrșise povestirea. Ceilalți îl ascultaseră adinec mișcați, mai ales străinul părea nespuns de zguduit : oftă de cîteva ori, iar lui Muley i se păru chiar că zărește lacrimi în ochii lui. Vorbiră vreme îndelungată despre cele povestite.

— Și nu-l urăști pe necunoscutul care te-a lipsit de un mădular al trupului tău și care ți-a pus în cumpănă chiar viața ? Întrebă străinul.

— Odinioară, răspunse grecul, erau clipe cînd inima mea îl învinuia în fața lui Dumnezeu, fiindcă mi-a pricinuit o durere atît de mare și mi-a otrăvit viața, dar am găsit mîngiere în credința strămoșească.

— Ai un suflet mare ! strigă străinul și, mișcat, îi strînse grecului mîna.

Vorbele lor fură intrerupte de căpetenia păzitorilor. Acesta intră în cort și, îngrijorat, le spuse să nu se încreadă în liniștea dimprejur, căci se aflau tocmai în locul unde de obicei tilharii se năpustesc asupra caravelor. Oamenii lor chiar zăriseră în depărtare un pîlc de călăreți.

Neguțătorii se arătară foarte neliniștiți de această veste. Selim, străinul, se miră însă de neliniștea lor și spuse că paza era atît de puternică, încît nu aveau de ce să se teamă de o ceată de tilhari.

— Da, stăpîne, răspunse căpetenia păzitorilor, dacă n-ar fi decît acești tilhari, ne-am putea odihni aici fără grijă, dar de cîtăva vreme s-a ivit din nou erincenul Orbassan și de aceea trebuie să fim cu ochii în patru.

Străinul întrebă cine era acel Orbassan, și Ahmet, bătrînul neguțator, îi răspunse :

Umblă tot felul de povești despre acest om ciudat. Unii îl cred o ființă mai presus de ceilalți oameni, pentru că adeseori biruie în luptă cinci și chiar șase inși ; alții îl cred un franțuz viteaz, adus în aceste ținuturi de o năpastă ; oricum ar fi, e sigur că-i un tilhar și un hoț spurcat.

— Poate că e, poate că nu e, zise Lezah, unul dintre neguțatori. Și chiar dacă-i un tilhar, are totuși un suflet mare. S-a purtat cu mărinimie față de fratele meu. Am aflat cîte ceva despre el : a făcut din toți cei care alcătuiesc ceata lui

oameni de omenie, așa încît atunci cînd străbate pustiul nici o altă bandă nu îndrăznește să le iasă în cale. El nu săvîrșește tilhării ca alții, ci le cere caravelor doar o vamă de trecere ; cine o plătește de bună voie trece nevătămat, căci Orbassan este stăpînul pustiului.

Astfel vorbeau călătorii în cort ; păzitorii însă, care se aflau în preajma corturilor, începură să dea semne de neliniște. La o depărtare cam de o jumătate de ceas se ivise un pîlc destul de numeros de călăreți înarmați care se îndreptau spre ei. Unul din păzitori intră în cort și vesti că necunoscuții s-ar putea năpusti asupra lor curînd. Neguțatorii se sfătuiră între ei, chibzuînd dacă era mai bine să iasă în întîmpinarea tilhariilor sau să aștepte năvala acestora. Ahmet și cei doi neguțatori mai vîrstnici erau de părere să aștepte ; inflăcăratul Muley și Zaleukos ar fi vrut să le iasă înainte, cerînd și străinului să se alăture lor. Acesta scoase liniștit de la briu o năframă albastră cu stele roșii, o legă de o sulită și porunci unui rob s-o înalțe pe cort, punînd prinsoare pe viața lui că, la vederea acestui semn, călăreții vor trece pașnici pe lingă ei. Muley nu credea așa ceva, dar robul înălță sulita deasupra cortului. În vremea aceasta, toți neguțatorii dinăuntru puseră mina pe arme, așteptînd cu încordare apropierea călăreților. Aceștia, zărînd pesemne flamura ce filia în văzduh, își schimbă deodată drumul ; făcînd un ocol mare, se îndepărtară de corturi.

Cîteva clipe, călătorii rămaseră uluiți, privind cînd după călăreți, cînd la străin. Acesta stătea nepăsător în fața cortului, ca și cînd nimic nu s-ar fi întîmplat, și privea către întinsul nesfîrșit al nisipurilor. În cele din urmă, Muley rupse tăcerea :

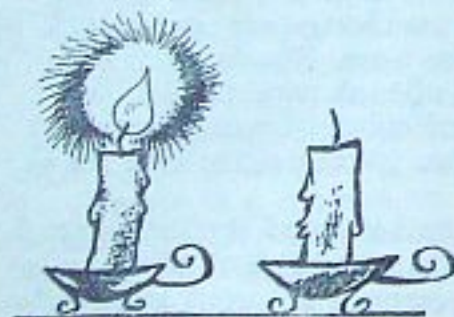
— Cine ești tu, străin puternic, strigă el, care, cu un semn, strunești hoardele sălbatice ale pustiului ?

— Îmi prețuiți puterea mai mult decît face, răspunse Selim Baruch. Semnul acesta l-am luat cu mine cînd am fugit din robie. Ce înseamnă, habar n-am. Știu doar atît : cine îl are asupra lui în călătorie se află sub pază strașnică.

Neguțatorii mulțumiră străinului și-l numiră izbăvitorul lor. Într-adevăr, călăreții erau foarte mulți și ar fi fost cu neputință să li se țină piept.

Cu inima ușoară, neguțatorii se duseră la odihnă, iar cînd soarele începu să asfințească și vîntul serii să adie peste întinderea de nisip, strînseră corturile și porniră mai departe.

În ziua următoare făcură un nou popas, la o depărtare cam de o zi de locurile unde se sfîrșea pustiul. Călătorii se adunară iar în cortul cel mare și Lezah, neguțătorul, cuvîntă :
 — V-am spus ieri că temutul Orbassan este un om mîrînimos ; dați-mi voie să vă dovedesc aceasta, istorisîndu-vă soarta fratelui meu. Tatăl meu era cadiu în Ankara. Avea trei copii. Eu eram cel mai mare și aveam un frate și o soră cu mult mai mici decît mine. Cînd am împlinit douăzeci de ani, un frate de-al tatălui meu m-a chemat la el și mi-a spus că are să-mi lase mie toate avuțiile sale dacă am să rămîn pe lîngă el pînă la moartea sa. Dar el a trăit pînă la adînci bătrîneți, așa că eu m-am întors în țară abia acum doi ani, fără să fi știut nimic despre năpasta groaznică ce se abătuse asupra alor mei și cum îi mîntuise Alah în nemărginita lui bunătate.

CUM A SCĂPAT FATMÊ

Fratele meu Mustafa și sora mea Fatmê erau aproape de aceeași vîrstă ; el avea cu vreo doi ani mai mult. Se jubeau ne-spuse și se străduiau să facă tot ce era cu putință ca să-i ușureze tatălui nostru, cam șubred, povara bătrînețelor. Cînd Fatmê a împlinit șaisprezece ani, fratele meu a dat o serbare. Le-a poftit pe toate prietenele ei, le-a ospătat cu bucate alese în grădina tatălui meu, iar pe înserat le-a chemat să facă o mică plimbare pe mare, într-un caiac pe care îl închiriasse și îl împodobise minunat. Fatmê și prietenele ei se învoiră bucuroase, căci vremea era frumoasă, iar priveliștea orașului, mai ales seara, văzută dinspre mare, e minunată. Fetelor le plăcu atît de mult plimbarea cu caiacul, încît îl rugară pe fratele meu să meargă tot mai departe în larg. Mustafa le făcu pe plac, deși era îngrijorat, deoarece, cu cîteva zile în urmă, prin locurile acelea fusese văzut un hoț de mare. Pe tîrm, nu departe de oraș, înaintînd în mare, se înălțau niște dealuri. Într-acolo doreau să meargă fetele, pentru a vedea mai bine cum dispărea la asfințit soarele în valuri. În timp ce coteau după dealuri, zăriră la o mică depărtare o luntre în care se aflau oameni înarmați. Temîndu-se de o nenorocire, fratele meu porunci vislașilor să întoarcă caiacul și să se îndrepte spre mal. Îngrijorarea lui se dovedi întemeiată, căci luntrea se apropie de caiac, tăindu-i repede drumul, deoarece aveau mai mulți vislași. Dîndu-și seama de primejdie, fetele se ridicară în picioare țipînd și plîngînd ; zadarnic încercă Mustafa să le liniștească, zadarnic le rugă să stea cumînți, spunîndu-le că prin mișcările lor primejduiesc caiacul, care se poate răsturna. Totul fu în zadar. Cînd văzură că se apropie luntrea, se aruncară toate într-o parte, caiacul se aplecă și se răsturnă.

Intre timp, cei de pe mal băgaseră de seamă că o luntre străină tot dădea tîrcoale de cităva vreme caiacului nostru. Ivirea tilharilor prin părțile locului stîrnise încă dinainte îngrijorare și de aceea, neliniștiți, dîndu-și seama de primejdie, trimiseră cîteva bărci pentru a da ajutor caiacului. Ele ajunseră tocmai la timp ca să scape fetele care erau gata-gata să se înec. În învălmășeala aceea, luntrea vrăjmașă se făcu nevîzută. Nu se știa prea bine dacă luntrele trimise luaseră toate fetele. Se apropiară una de alta și, vai ! atunci văzură că sora mea și una din prietenele ei lipseau ; în același timp, ei mai dădură cu ochii, într-una din luntre, de un străin, un om necunoscut de nimeni. Amenințat de Mustafa, acesta mărturisă că făcea parte din cei de pe vasul vrăjmaș, care era adăpostit la două mile spre răsărit, și că tovarășii lui îl părăsiseră grăbiți, în vreme ce el încerca să scape fetele ; de asemenea, le spuse că văzuse cum fuseseră trase în luntrea lor două dintre fete.

Durerea bătrînului meu tată fu nemărginită, iar Mustafa era deznădăduit, căci își pierduse sora iubită, de a cărei nenorocire se învinuia, iar prietena Fatmei, care-i împărtășea soarta, îi fusese făgăduită de părinții ei ca soție ; nu îndrăznise însă să mărturisească acest fapt tatălui meu, căci părinții fetei erau oameni săraci și fără obirșie aleasă, iar tatăl meu era un om aspru. Cînd durerea lui se mai potoli, îl chemă pe Mustafa și îi spuse :

— Nerozia ta mi-a răpit mîngîierea bătrînețelor și bucuria ochilor mei. Pleacă, piei pe veci din fața mea, te blestem pe tine și pe urmașii tăi, și blestemul tatălui tău va fi ridicat numai dacă ai s-o aduci pe Fatmă înapoi !

Sărmanul meu frate nu se așteptase la asemenea lucru ; el hotărîse dinainte să pornească în căutarea surorii sale și a prietenei ei și voise să ceară pentru aceasta binecuvîntarea tatălui meu ; acum, însă, părintele nostru îl trimitea în lume împovărat de blestem. Dar dacă durerea îl doborîse, năpasta nemeritată îi întări curajul.

Se duse la tilharul ce fusese prins și-l întrebă încotro se îndrepta corabia lor ; află astfel că ticăloșii făceau negoț de sclavi și că se duceau spre Bassora, unde se ținea tîrg.

Cînd se întoarse acasă spre a se pregăti de plecare, minia părintelui nostru se mai potolise, se vede, căci îi trimisese o pungă cu galbeni pentru drum. Mustafa își luă plîngînd rămas

bun de la părinții Zoraidei — așa o chema pe logodnica răpită — și porni spre Bassora.

Mustafa călători pe uscat, deoarece nici un vas nu pleca din orașelul nostru spre Bassora. De aceea trebui să meargă întins toată ziua, pentru a nu ajunge la Bassora cu mult în urma piraților. Avea un cal bun, nu era prea împovărat de lucruri și nădăjduia să ajungă la tîrg peste șase zile. Dar în seara celei de-a patra zile, pe cînd călărea singur pe drum, se năpustiră deodată asupra lui trei inși. Văzînd că erau voinici și bine înarmați și că pusese rău mai mult banilor și calului decît vieții sale, le strigă că e gata să se dea prins. Cei trei descălecară, îi legară picioarele sub burta calului, îl luară între ei și, în timp ce unul apucă de hăț, o porniră repede, fără a scoate un cuvînt.

Pe Mustafa îl cuprinse o deznădejde cumplită ; blestemul tatălui său începea să se împlinească ; cum ar mai fi putut el nădăjdui să-și scape sora și logodnica, acum cînd toate mijloacele îi fuseseră răpite și nu-i mai rămăsese decît viața ?

Mustafa și tăcuții săi însoțitori călăriră vreme de vreun ceas, după care cotiră într-o vale lăturalnică. Valea, înconjurată de copaci înalți și iarbă moale, de un verde închis, brădată la mijloc de un pîrîu, imbia la odihnă. Într-adevăr, acolo erau așezate cincisprezece-douăzeci de corturi ; de țărșii corturilor erau legate cămile și cai voinici ; dintr-unul din corturi răsunau sunetele vesele ale unei țîtere și două glasuri bărbătești. Fratele meu își zise că oamenii care-și aleseseră un loc de popas atît de vesel nu puteau să aibă gînduri rele față de el.

Cînd însoțitorii săi îl dezlegară și-i făcură semn să descălece, îi urmă fără teamă. Fu dus într-un cort mai mare decît celelalte, frumos și cu gust împodobit pe dinăuntru. Perne minunate, țesute cu fir de aur, covoare măiestrit lucrate, vase aurite pentru ars mirodenii, toate aceste semne obișnuite ale bogăției și bunăstării erau aici semnele jafului îndrăzneț. Pe una din perne ședea un bătrînel pirpiriu ; avea un chip urît, pielea pămîntie, lucioasă, iar schima de șiretenie a gurii și din jurul ochilor îi dădea o înfățișare respingătoare. Deși acest om încerca să facă pe grozavul, Mustafa își dăduse îndată seama că nu pentru el era cortul atît de bogat împodobit, iar vorbele pe care le schimba cu însoțitorii lui îi întăriră această credință.

— Unde e Voinicul? întrebă aceștia pe omul cel pirpiriu.
— A plecat la vânătoare, răspunse el, dar mi-a poruncit să-i țin locul.

— Asta n-a fost înțelept din partea lui, spuse unul din tilhari, căci trebuie să hotărască dacă-i facem seama cîinelui Astuia sau îi cerem răscumpărarea, și lucrul acesta numai Voinicul îl știe.

Pirpiriul se ridică fudul și se întinse cît putu ca să ajungă cu palma la urechea potrivnicului său, vrînd să-l lovească; dîndu-și însă seama că se ostenește în zadar, începu să ocărască. Ceilalți nu se lăsă mai prejos și în cort se stîrni o larmă cumplită. Deodată perdeaua cortului se dădu la o parte și înăuntru intră un bărbat înalt și impunător, tînăr și frumos ca un prinț persan; veșmintele și armele sale, în afară de un hanger bătut cu pietre scumpe și de o sabie strălucitoare, erau modeste, obișnuite, dar ochii săi pătrunzători și întreaga sa înfățișare te făceau să-i dai toată cinstirea, fără să stîrnească teama.

— Cine îndrăznește să pornească gilceavă în cortul meu? strigă el către oamenii speriați.

Se așternu tăcerea pentru cîteva clipe și, în cele din urmă, unul din cei ce-l aduseseră pe Mustafa povesti cele întîmplate.

Atunci, fața Voinicului, cum îl numeau ei, se înroși de mînie.

— Cînd te-am lăsat eu în locul meu, Hassan? îl întrebă el pe pirpiriu, cu glas infricosător.

Acesta se chirci de frică, părăd și mai nevolnic ca înainte, și se strecură spre intrarea cortului. O strașnică lovitură de picior a Voinicului îl făcu să zboare afară într-un salt năstrușnic.

Îndată ce se făcu nevăzut, cei trei bărbați îl aduseră pe Mustafa în fața stăpînului cortului care, între timp, se așezase pe pernă.

— Iată omul pe care ne-ai poruncit să-l prindem!

El se uită îndelung la prins și rosti:

— Pașă din Sulieika! Cugetul tău îți va arăta de ce stai acum în fața lui Orbassan.

Auzind acestea, fratele meu se aruncă la picioarele lui și răspunse:

— O, stăpine! Faci o greșală; eu sînt un biet nenorocit și nu acel pașă pe care-l cauți!

Toți cei din cort se mirară de aceste vorbe. Stăpînul cortului spuse însă:

— Prefăcătoria nu-ți va folosi, căci voi chema oameni care te cunosc bine.

Porunci să fie adusă Zuleima. Fu adusă o femeie bătrână, care, întrebată dacă recunoaște în fratele meu pe pașa din Sulieika, răspunse :

— Da ! Jur pe mormintul Profetului că el e pașa și nimeni altul !

— Vezi, nenorocitele, că violența ta nu ți-a folosit la

nimic ? rosti minios Voinicul. Ești prea nevrednic ca să-mi pătez frumusețe de hanger cu singele tău, dar am să te leg de coada calului meu, și mine, de la răsăritul soarelui și pînă va asfinți după dealurile din Sulieika, am să gonesc prin păduri cu tine !

Atunci sărmanul meu frate își pierdu cumpătul.

— Acesta e blestemul cruntului meu tată, care mă aruncă spre o moarte rușinoasă ! strigă el, plîngînd. Ești pierdută și tu, dulcea mea soră, și tu, Zoraida !

— Prefăcătoria nu-ți folosește la nimic, zise unul din tilhari, legîndu-i minile la spate. Ieși din cort cît mai degrabă, căci Voinicul își mușcă buzele și privește către hanger. Dacă vrei să mai trăiești o noapte, mișcă !

În clipa cînd tilharii îl scoteau pe fratele meu din cort, se întîlniră cu alți trei, care împingeau de la spate un prins.

— Iată, ți-l aducem pe pașă, așa cum ne-ai poruncit, spuseră ei și-l duseră pe prins dinaintea pernei pe care sedea Voinicul.

Cînd prinsul trecu prin fața fratelui meu, el putu să-l vadă la față și să-și dea seama ce bine semăna cu el acest bărbat ; doar pielea obrazului îi era mai smeadă și barba mai neagră.

Voinicul se miră nespus la ivirea celui de-al doilea prins.

— Care din voi e cel adevărat ? întrebă el, privind cînd spre fratele meu, cînd spre celălalt.

— Dacă de pașa din Sulieika este vorba, răspunse cu glas semeț prinsul, eu sînt acela !

Voinicul se uită îndelung la el, cu privirea lui aprigă și înfricoșătoare, apoi făcu un semn ca pașa să fie dus de acolo. După aceea se îndreptă către fratele meu, îi tăie legăturile cu hangerul și-i făcu semn să se așeze lingă el pe perne.

— Îmi pare rău, străine, rosti căpetenia, că te-am luat drept nemernicul acela, dar trece-o pe seama unei întîmplări ciudate, care te-a adus în minile oamenilor mei tocmai în ceasul sortit pieirii netrebnicului.

Fratele meu îi ceru ca singur hatir să-l lase să plece îndată, deoarece orice întîrziere putea fi păgubitoare. Voinicul îl întrebă ce treburi grabnice avea de făcut și, după ce Mustafa îi povesti totul, Voinicul îl înduplecă să innopteze în cortul său, spunîndu-i că atît el, Mustafa, cît și calul lui aveau nevoie de odihnă. Îi mai spuse că a doua zi urma să-i arate un drum de numai o zi și jumătate pînă la Bassora. Fratele meu se învoi, fu bine găzduit și dormi lin pînă dimineața, în cortul tilharului.

Cînd se trezi, era singur în cort ; în fața perdelei însă auzi mai multe glasuri, unul pîrînd să fie al stăpinului cortului, iar altul al pirpiriului cu obrazul pămîntiu. Trăgînd cu

urechea, spre groaza lui, auzi cum pirpiriul îl ruga stăruitor pe celălalt să-l omoare pe străin, căci acesta, îndată ce avea să se vadă scăpat, îi va da în vileag pe toți.

Mustafa își dădu seama numaidecît că pirpiriul îi purta pică, fiindcă pătimise din pricina lui cu o zi înainte. Voinicul păru că se gîndește citeva clipe.

— Nu, zise el, este oaspetele meu; legea ospetiei e sfîntă, iar el nu arată a fi un mișel.

După ce vorbi astfel, dădu perdeaua la o parte și intră în cort.

— Pace ție, Mustafa, grăi el, hai să îmbucăm ceva, și apoi pregătește-te de drum.

Întinse fratelui meu un pahar cu licoare de șerbet și, după ce băură, puseră șeile pe cai și, într-adevăr, cu inima mai ușoară decît la sosire, Mustafa încălecă pe cal. Curînd, corturile rămaseră mult în urma lor și ei o luară pe o cărare largă, ce ducea într-o pădure. Voinicul îi povesti fratelui meu că acel pașă, pe care-l prinseseră la vinătoare, le făgăduise că nu vor avea a se teme de nimic pe pămînturile sale; dar, cu citeva săptămîni în urmă, nemernicul pusese mîna pe unul din oame-nii cei mai bravi ai Voinicului și-l spînzurase în chinuri groaz-nice. Voinicul îl pindea de atunci pe ticălos și acesta trebuia să moară chiar în ziua aceea. Mustafa nu îndrăzni să-l întoarcă de la hotărîrea sa, fiind fericit, că scăpase teafăr.

Cînd ieșiră din pădure, Voinicul își opri calul, arătă fratelui meu drumul, îi strînse mîna luîndu-și rămas bun și-i spuse:

— Mustafa, printr-o întîmplare ciudată, ai fost oaspetele tilharului Orbassan; nu-i nevoie să te rog să nu dai în vileag cele ce ai văzut și auzit. Ai îndurat pe nedrept frica de moarte și sînt dator să te împac. Ia acest hanger ca amintire și, ori-cînd vei avea nevoie de sprijin, trimite-mi-l și am să mă grăbesc să-ți vin într-ajutor. Iar această pungă poate îți va fi de folos pe drum.

Fratele meu îi mulțumi pentru mărinimie, luă hangerul, dar punga nu o primi. Orbassan însă, strîngîndu-i încă o dată mîna, lăsă punga să cadă jos și porni înapoi călare, prin pădure, cu iuțeala fulgerului. Mustafa, dîndu-și seama că n-o să-l poată ajunge din urmă, descălecă și ridică punga, uimit de dărnicia gazdei sale, căci punga era plină cu galbeni. Îi mulțumi lui Alah că-i scăpase viața, îi ceru să-l țină în paza lui pe

nobilul tilhar și, cu inima ușoară, porni mai departe pe drumul către Bassora.

Lezah tăcu și privi întrebător spre bătrînul neguțător Ahmet.

— Ei, dacă așa stau lucrurile, spuse acesta, atunci îmi schimb aspra părere despre Orbassan, căci, într-adevăr, cu fratele tău s-a purtat frumos.

— S-a purtat ca un vrednic musulman, strigă Muley, dar nădăjduiesc că nu ți-ai încheiat povestirea, căci, după cum vezi, sîntem cu toții dornici să ascultăm mai departe ce i s-a întîmplat fratelui tău și dacă a scăpat-o pe Fatmé, sora ta, și pe frumoasa Zoraida.

— Dacă nu vă plictisesc, am să vă povestesc cu plăcere mai departe, răspunse Lezah, căci povestea fratelui meu este într-adevăr minunată și plină de întîmplări neobișnuite.

În amiaza celei de-a șaptea zi de la plecarea sa, Mustafa

intră pe porțile Bassorei. Trase de îndată la un caravanserai și acolo întrebă când începe tirgul de robi ce se ține în fiecare an. Primi însă răspunsul cumplit că întârziase cu două zile. I se mai spuse că era păcat că întârziase, fiindcă pierduse prilejul de a vedea două roabe, aduse chiar în ultima zi a tirgului, atât de frumoase, încât ispitiseră pe toți cumpărătorii. Aceștia se certaseră și se bătuseră pentru ele și roabele fuseseră vindute la un preț atât de ridicat, încât numai cel care le cumpăraseră nu era speriat de preț. Mustafa cercetă îndelung cum arătau cele două roabe cu pricina și pînă la urmă nu se îndoi că erau cele două nefericite pe care le căuta. Află, de asemenea, că cel care le cumpăraseră pe amîndouă locuia la patruzeci de ceasuri de drum de Bassora și se numea Thiuli-Kos, un bogătaș de neam mare, destul de bătrîn, care fusese înainte capudan-pașa al marelui vizir, dar care acum se retrăsese din slujbă, după ce făcuse avere.

Mustafa voi să încalce de îndată și să gonească după Thiuli-Kos, care i-o luase înainte cu o zi. Dar se gîndi că, singur, nu-l va putea îndupleca pe puternicul călător, și cu atât mai puțin nu va putea să-i smulgă prada. Chibzui să găsească altă cale și o găsi în curînd. Asemănarea sa cu pașa din Sulieika, atât de primejdioasă, îi dădu ideea să intre în casa lui Thiuli-Kos sub acest nume și să încerce astfel să le scape pe cele două fete nefericite. Tocmi deci cîteva slugi și cîteva cai, pentru care banii lui Orbassan îi fură de mare folos, cumpără pentru el și pentru slugi haine bogate și porni la drum spre palatul lui Thiuli-Kos. După cinci zile ajunse în apropierea palatului. Așezat într-o frumoasă cîmpie, palatul era înconjurat de ziduri înalte, întrecute numai cu puțin de clădiri. Ajuns la fața locului, Mustafa își căni părul și barba, iar fața și-o unse cu suc de o plantă care-i dădu o culoare arămie, așa cum avusese acel pașă. Apoi trimise un slujitor la palat și ceru găzduire pentru noapte în numele pașalei din Sulieika.

Slujitorul se întoarse curînd și, odată cu el, patru robi, frumos îmbrăcați, care luară de căpăstru calul lui Mustafa și-l duseră în curtea palatului. Acolo îl ajutară să descălece și alți patru robi îl însoțiră, pe o scară largă de marmură, la Thiuli.

Acesta, un bătrîn vesel, îl primi pe fratele meu cu cinstea cuvenită și-l ospătă cu cele mai alese feluri gătite de bucătarul

său. După-masă, Mustafa aduse vorba pe departe despre noile roabe, iar Thiuli le lăudă frumusețea, plîngîndu-se numai că stau mereu posomorite; credea însă că lucrurile se vor îndrepta curînd.

Fratele meu fu foarte bucuros de această primire și se duse la culcare plin de nădejde.

Dormise poate un ceas, cînd, deodată, fu trezit de lumina unui felinar care-i cădea în ochi. Cînd se ridică, i se păru că visează, căci în fața lui stătea omul acela mic și pămîntiu din cortul lui Orbassan, cu felinarul în mînă și un zîmbet de gustător pe buzele lui groase. Mustafa se ciupi de braț și se trase de nas ca să se încredințeze că era treaz, dar arătarea rămase neschimbată.

— Ce cauți lingă patul meu? strigă Mustafa, cînd își reveni din uimire.

— Nu te mai frămînta, stăpîne! răspunse pirpiriul. Am ghicit de ce ai venit. Scumpa ta mutră mi-era binecunoscută și, într-adevăr, dacă n-aș fi dat o mînă de ajutor la spinzurarea pașalei, ai fi izbutit să mă înșeli. Acum însă am venit ca să-ți pun o întrebare.

— Înainte de toate, spune-mi cum ai ajuns aici! strigă Mustafa, spumegînd de furie că fusese descoperit.

— Am să-ți spun, răspunse celălalt. Nu m-am mai putut înțelege cu Voinicul și am fugit; de fapt, tu, Mustafa, ai fost pricina certeii noastre și de aceea trebuie să mi-o dai pe sora ta de soție, iar eu am să vă ajut să fugiți; dacă nu mi-o dai, mă duc la noul meu stăpîn și-i șoptesc o vorbuliță despre noul pașă.

Spaima și minia îl făcură pe Mustafa să-și piardă cumpătul; tocmai cînd credea că ajunsese aproape de împlinirea gîndului său, ticălosul acesta îi strica toate socotelile; nu-i rămînea decît un singur mijloc de scăpare: să ucidă stîrpi-tura. Dintr-un salt țîșni din pat și se repezi la el; așteptîndu-se la așa ceva, pirpiriul trînti jos felinarul care se sparse și o luă la fugă prin întuneric, țîpînd cît îl ținea gura după ajutor.

Lucrurile se cam incurcaseră; Mustafa trebuia să uite deocamdată de fete și să se gîndească la pielea lui; de aceea se apropie de fereastră, să vadă dacă nu putea fugi pe acolo. Fereastra se afla la o înălțime destul de mare, iar în fața ei se ridica un zid înalt peste care ar fi trebuit să sară. Cum stătea

pe gânduri la geam, auzi mai multe glasuri apropiindu-se de odaia lui; cînd ajunseră în fața ușii, înșfăcă deznădăjduit hangerul și veșmintele și se aruncă pe fereastră. Căzu rău, dar simți că nu-și frînsese nici un os; se ridică și fugi către zidul împrejmuit; spre uimirea urmăritorilor săi, se cățăra pe el și curînd se făcu nevăzut. Alergă pînă la o pădurice, unde, istovît, se trînti jos. Aici cugetă la cele ce avea de făcut. Își părăsise slugile și caii, dar galbenii, pe care-i ținea la briu, nu-i pierduse.

Mintea lui ageră găsi de îndată alt mijloc de salvare. Merse mai departe prin pădure, pînă ajunse într-un sat, unde cumpără un cal pe nimica toată; acesta îl duse în scurt timp într-un oraș apropiat. Acolo întrebă de un vraci și fu îndrumat la un bătrîn înțelept. Pe vraci îl înduplecă cu galbeni să-i dea un leac care să cufunde pe un om într-un somn asemănător cu moartea, somn ce putea fi pe dată întrerupt cu ajutorul unui alt leac. După ce cîpătă aceste leacuri, își cumpără o barbă calpă, lungă, o mantie neagră și felurite cutii și borcane, ca să arate ca un vraci călător, încărcă totul pe un asin și se întoarse la palatul lui Thiuli-Kos. Era sigur că de data asta nu va mai fi recunoscut, căci barba îl schimba într-atît, încît abia se mai recunoștea el însuși. Ajuns la Thiuli, se dădu drept doctorele Hacamancabudibaba și totul se petrecu precum se așteptase; mîgult de acel nume fălos, bătrînul nerod îl pofti la masa lui. Hacamancabudibaba se înfățișă înaintea lui Thiuli; nu trecu un ceas, că bătrînul și hotări ca toate roabele lui să fie cercetate de preaițeleptul vraci. Acesta cu greu își putu ascunde bucuria de a-și revedea sora iubită și, cu inima bătînd, îl urmă pe Thiuli în serai. Ajunseră într-o încăpere frumos împodobită, unde nu se afla nimeni.

— Hambaba sau cum te cheamă, dragă vraciule, zise Thiuli-Kos, privește gaura aceea din perete; pe acolo au să scoată mîna toate roabele și tu ai să le poți asculta pulsul, dacă-i sîntos ori bolnav.

Orice-ar fi spus Mustafa, totul ar fi fost în zadar: nu i se îngăduia să le vadă și gata. Thiuli îi făgădui că-i va spune cum se poartă fiecare. Apoi scoase o hîrtie lungă de la briu și începu să-și strige cu glas tare roabele pe nume. La fiecare strigare, o mîna se ivea din perete și vraciul cerceta pulsul. Șase fuseseră cercetate și găsite sîntoase, cînd Thiuli citi cel de-al șaptelea nume: «Fatmé» și din zid se strecură o mîna

mică, albă. Tremurînd de bucurie, Mustafa apucă mina și, cu o față îngîndurată, spuse că fata e grav bolnavă. Thiuli, îngrijorat, porunci înțeleptului Hacamancabudibaba să pregătească repede un leac pentru ea. Vraciul ieși din încăpere și scrisese pe o hîrtiuță : « Fatmă ! Am să te scap, dacă te hotărăști să bei o licoare ce va face să pari moartă timp de două zile : am leacul care să te readucă la viață. Dacă ai să spui că această licoare nu ți-a fost de folos, asta va fi pentru mine semnul că te învoiești ».

Se întoarse de îndată în încăpere unde îl aștepta Thiuli. Aduse o băutură nevătămătoare, mai pipăi o dată pulsul bolnavei și în același timp îi strecură biletul sub brățară, iar băutura i-o dădu prin gaura din zid. Thiuli se arătă foarte îngrijorat de soarta Fatmei și amină cercetarea celorlalte roabe pentru altă dată. Părăsind încăperea împreună cu Mustafa, el îi spuse cu glas mîhnit :

— Hadibaba, spune drept, ce crezi despre boala Fatmei ?
Hacamancabudibaba răspunse cu un suspin adînc :

— Vai, stăpine ! Profetul să-ți hărăzească alinare ! Are friguri lăuntrice care ar putea să-i aducă sfîrșitul.

Atunci Thiuli izbucni mînios :

— Ce tot spui, ciine blestemat de vraci ! M-a costat două mii de galbeni și acum să moară ca o vită ? Află că dacă n-o scapi, îți tai capul !

Atunci fratele meu își dădu seama că făcuse o mare greșală și-i dădu din nou nădejdi lui Thiuli. Pe cînd vorbeau, veni un arap din serai să-i spună vraciului că băutura nu fusese de nici un folos.

— Arată-ți toată măiestria, Hacamancabudibaba sau cum îți zice, și am să-ți plătesc cît ai să vrei ! strigă Thiuli-Kos, aproape plîngînd de spaimă că pierde atîta aur.

— Am să-i dau o licoare care o va scăpa de orice primejdie, răspunse vraciul.

— Da, da ! Dă-i licoarea ! suspină bătrînul Thiuli.

Plin de voie bună, Mustafa se duse să aducă băutura dormitoare și, după ce o dădu arapului, arătîndu-i cît trebuie luat, se duse la Thiuli și-i spuse că mai trebuie să culeagă niște ierburi de pe țărmul mării și ieși repede pe poartă.

La malul mării, nu departe de palat, își scoase hainele ce-i schimbaseră înfățișarea și le aruncă în apă, unde plutiră vesele, iar el se ascunse într-un tufiș, așteptînd căderea nopții.

Odată cu înserarea, Mustafa se furișă în lăcașul de îngropăciune al palatului lui Thiuli.

O oră după plecarea sa din palat, lui Thiuli i se aduse vestea că roaba Fatmé era pe moarte. El trimise oameni la malul mării să-l aducă degrabă pe vraci, dar aceștia se întoarseră curînd și-i spuseră că bietul vracî căzuse în apă și se înecase; mantia lui neagră plutea pe apă și din cînd în cînd se ivea din valuri și barba lui. Văzînd că nu mai este nici o scăpare, Thiuli se blestemă pe sine și toată lumea, își smulse barba și se dădu cu capul de pereți. Dar toate acestea nu folosiră la nimic, căci în curînd Fatmé își dădu sufletul în brațele celorlalte femei.

Aflînd de moartea ei, Thiuli porunci să se facă degrabă un sicriu, căci nu putea suferi să aibă morți în casă, și porunci ca leșul să fie dus la lăcașul de îngropăciune.

Oamenii duseră coșciugul acolo, îl așezară repede și fugiră, căci auziseră suspine și gemete venind din celelalte sicrie. Era Mustafa, care, pîit după coșciuge, se pornise să suspine și să geamă, ca să le înspăimînte pe slugile bătrînului; apoi ieși din ascunzătoare și aprinse un felinar, pe care avusese grijă să-l ia cu el. După aceea, scoase sticleța în care se afla leacul de trezire și deschise capacul sicriului Fatmei. Dar care nu-i fu spăima, cînd la lumina felinarului văzu un chip cu totul necunoscut! Nici sora mea, nici Zoraida nu zăceau în sicriu, ci o altă femeie. I-a trebuit mult să-și revină de pe urma acestei noi lovituri a soartei; în cele din urmă, mila învinse necazul... Destupă sticleța și-i dădu leacul. Ea răsufală adînc, deschise ochii și păru că se gîndește îndelung pînă să-și dea seama unde se află. În sfîrșit își aminti de cele întîmplate, se ridică din sicriu și se aruncă la picioarele lui Mustafa.

— Cum să-ți mulțumesc, ființă îndurătoare, strigă ea, că m-ai scăpat din groaznica-mi robie!

Mustafa n-o lăsă să-i mulțumească, ci o întrebă cum se face că ea, și nu sora lui, Fatmé, fusese salvată.

Femeia se uită mirată la el.

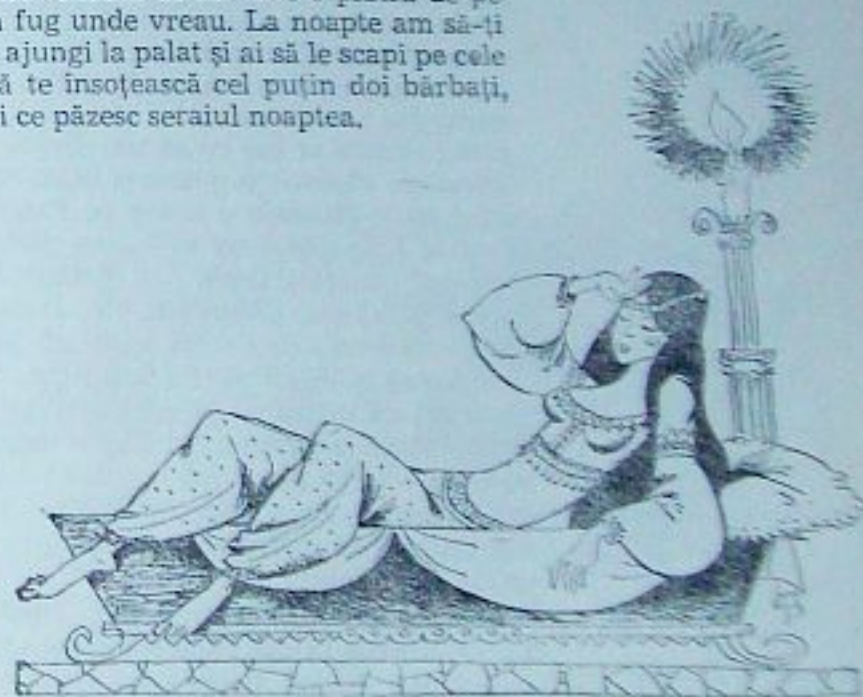
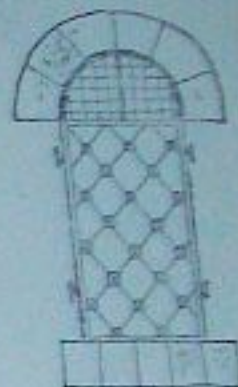
— Acum pricep, răspunse ea, de unde îmi vine scăparea ce mi se păruse de neînțeles; află că în acest palat mi se spune Fatmé, și mie mi-ai dat biletul și licoarea salvatoare.

Fratele meu o rugă să-i dea vești despre sora lui și despre Zoraida și află că amîndouă se aflau în palat, dar, după obiceiul lui Thiuli, căpătaseră alt nume: se numeau acum Mirza și Nurmahal.

Fatmé, roaba pe care o scăpase, văzîndu-l pe fratele meu atît de nenorocit din pricina acestei greșeli, îl îmbărbătă și-l făgădui să găsească un mijloc prin care să le poată salva totuși și pe cele două fete. Însuflețit de acest gînd, Mustafa prinse din nou inimă; o rugă să-i spună acest mijloc și ea grăi:

— Eu am fost adusă în palatul lui Thiuli numai de cinci luni. Mi-am pus în gînd de la început să fug, numai că de una singură era prea greu. În curtea interioară a palatului ai văzut desigur havuzul din care țîșnește apa prin zece țevi; am băgat de seamă numaidecît havuzul acela. Îmi amintea de unul asemănător ce se afla în casa tatălui meu, din care apa țîșnea printr-o țeavă lată; spre a mă încredința dacă și havuzul său e clădit la fel, am lăudat într-o zi în fața lui Thiuli frumusețea lui și l-am întrebat cine-l făcuse. «Eu însumi l-am făcut, mi-a răspuns el, și ceea ce vezi aici nu e încă nimic; apa vine de la un pîriu aflat la o mie de pași depărtare de aici și trece printr-o hrubă boltită care are cel puțin înălțimea unui om. Toate acestea le-am chibzuit eu însumi».

Cînd am auzit vorbele lui, mi-am dorit deseori să am numai pentru o clipă puterea unui bărbat ca să ridic o piatră de pe marginea havuzului și să fug unde vreau. La noapte am să-ți arăt hruba; prin ea ai să ajungi la palat și ai să le scapi pe cele două fete. Dar trebuie să te însoțească cel puțin doi bărbați, care să-i înfrunte pe robii ce păzesc seraiul noaptea.

Astfel vorbi ea ; iar fratele meu Mustafa, deși fusese de două ori înșelat în așteptările sale, începu să nădăjduiască din nou că, cu ajutorul lui Alah, va izbuti să ducă la bun sfârșit cele puse la cale de roabă. Îi făgădui să aibă grijă de întoarcerea în țara ei dacă îl va ajuta să ajungă la palat. Numai un gând îl frământa : de unde să ia doi-trei oameni credincioși care să-l însoțească ? Își aminti deodată de hangerul lui Orbassan și de făgăduiala pe care i-o făcuse că-i va da sprijin ori de câte ori îl va chema. Părăsi împreună cu Fatmé lăcașul de îngropăciune și porni în căutarea tâlharului.

În orașul unde își luase înfățișare de vraci își cumpără cu ultimii bani un cal și o lăsă pe Fatmé în gazdă la o femeie sărmană ce locuia la mahala. Iar el o porni în grabă către munții în preajma cărora îl întâlnise prima oară pe Orbassan, și peste trei zile ajunse acolo. Găsi din nou corturile și se înfățișă pe neașteptate lui Orbassan, care-l primi prietenos. Îi povesti încercările sale neizbutite, la auzul cărora încruntatul Orbassan nu-și putu stăpîni risul, mai ales cînd se gîndea la vracii Hacamancabudibaba. Ticăloșia pirpiriului îl minie și Voinicul făcu jurămint că, oriunde-l va găsi, îl va spînzura cu mina lui. Fratelui meu însă îi făgădui tot ajutorul de îndată ce o să se odihnească bine după drum, ca să prindă puteri înainte de a pleca înapoi. Mustafa rămase deci în noaptea aceea din nou în cortul lui Orbassan, iar la ivirea zorilor porniră ; Orbassan luă cu el trei dintre vitejii săi, călări și bine înarmați. Plecară în goană și după două zile ajunseră în orașul unde Mustafa o lăsase pe Fatmé cea pe care o scăpase, apoi se îndreptară cu toții spre păduricea de unde se putea vedea, la o mică depărtare, palatul lui Thiuli ; acolo făcură popas, așteptînd căderea nopții. Îndată ce se întunecă, se furisară, călăuziți de Fatmé, către pîrîul de unde începea hruba, și o găsiră numaidecît. Pe fată și pe unul din slujitori îi lăsară în urmă cu caii și se pregătiră să coboare ; înainte de asta, însă, Fatmé le spuse totul încă o dată, și anume : că prin havuz vor ajunge în curtea lăuntrică a palatului, unde se înalță două turnuri, unul la dreapta, altul la stînga ; la a șasea ușa, socotind de la turnul din dreapta, se află Fatmé și Zoraida, păzite de doi arapi.

Avînd arme și drugii de fier, Mustafa, Orbassan și ceilalți doi coborîră în hrubă ; apa le ajungea pînă la brîu, dar ei pășiră înainte, neînfricați. După o jumătate de ceas ajunseră la havuz

și viriră de îndată drugii de fier în zid. Deși gros și tare, zidul fu dărîmat repede de puterile înfrățite ale celor patru bărbați. Ei izbutiră lute să facă o deschizătură destul de mare pentru a se putea strecura prin ea. Cel dintîi trecu Orbassan și-i ajută și pe ceilalți. Ajunși cu toții în curte, se uitară la aripa palatului ce se afla în fața lor și căutară ușa cu pricina. Dar nu se dumeriră care era, căci, numărînd de la turnul din dreapta spre cel din stînga, văzură o ușă zidită, pe care nu știau dacă Fatmé o trecuse sau nu la socoteală. Dar Orbassan nu stătu mult pe gînduri :

— Vajnica mea sabie îmi va deschide orice ușă ! strigă el, îndreptîndu-se spre cea de-a șasea ușă, și toți ceilalți îl urmară. Deschiseră ușa și dădură peste șase arapi care dormeau pe podea ; tocmai voiau să se tragă înapoi pe nesimțite, fiindcă își dădură seama că greșiseră ușa, cînd un om se ridică dintr-un colț și începu să strige după ajutor cu un glas binecunoscut. Era pirpiriul din ceata lui Orbassan. Pînă să se dezmeticească arapii, Orbassan se năpusti asupra pirpiriului, îi rupse briul în două, îi astupă gura și-i legă mîinile la spate ; apoi se întoarse către arapi, dintre care unii erau pe jumătate legați de Mustafa și de ceilalți doi, și-i ajută prietenii să ducă treaba la bun sfârșit. Cu hangerul îndreptat spre pieptul arapilor, cei patru bărbați întrebă unde se află Nurmahal și Mirza, iar aceștia mărturisiră că se găsesc în odaia alăturată.

Mustafa dădu buzna acolo și le găsi pe Fatmé și Zoraida, trezite de zgomot. Ele își adunară repede givaerurile și veșmintele și-l urmară pe Mustafa; cei doi tilhari își dădură cu părerea să jefuiască tot ce se putea, dar Orbassan îi opri și le spuse:

— Nu vreau să se spună despre Orbassan că pătrunde noaptea în case ca să fure aur.

Mustafa și cele două fete se strecurară iute prin hrubă, iar Orbassan făgădui să-i urmeze de îndată. După ce îi văzu pe aceștia coborâți în hrubă, Orbassan și unul din tilhari îi scoaseră pe pirpiriu și-l duseră în curte; aici îi legară de gît o funie de mătase adusă anume și-l spinzurară de partea cea mai înaltă a fintinii. După ce pedepsiră astfel mișelia netrebnicului, coborîră și ei în hrubă și îl urmară pe Mustafa.

Cu lacrimi în ochi, fetele mulțumiră izbăvitorului lor Orbassan, dar acesta le îndemnă să fugă repede, căci, desigur, Thiuli-Kos îi va urmări.

A doua zi, Mustafa și fetele se despărțiră mîhnîți de Orbassan, spunîndu-i că n-au să-l uite niciodată. Fatmé, roaba salvată, se duse la Bassora pentru a se întoarce în țara ei.

După o călătorie scurtă și plăcută, ai mei ajunseră acasă. Bătrînul meu tată fu aproape doborît de bucuria revederii; a doua zi după întoarcerea lor, dădu o mare serbare la care veni tot orașul.

Fratele meu trebui să povestească în fața cunoscuților și prietenilor adunați întîmplările prin care trecuse și toți aduseră laude mîrinimosului tilhar.

După ce Mustafa sfîrși de povestit, tatăl meu se ridică și o conduse pe Zoraida înspre fratele meu. Cu glas sărbătoresc, el rosti:

— Ridic blestemul de pe capul tău. Ia această fată drept răsplată pentru rîvna ta neobosită; primește binecuvîntarea mea părintească și fie ca orașul nostru să nu ducă lipsă niciodată de bărbați asemenea ție în înțelepciune și vitejie, precum și în dragostea de frate.

Caravana ajunsese la marginea pustiului și călătorii priviră cu bucurie întinderile verzi și desișul pomilor, de a căror plăcută înfățișare duseseră lipsă atîtea zile. Într-o vale frumoasă se afla caravanseraiul pe care îl aleseră ca adăpost pentru noapte și, cu toate că acolo nu era un loc destul de tihnit și

de răcoros, toți se simțeau mai veseli și mai încrezători ca oricînd, căci gîndul de a fi scăpat de toate primejdii și greutatea călătoriei prin pustiu le deschisese inimile și-i îmbia la glume și petreceri.

Muley, tînărul și voiosul neguțator, începu să dăntuiască și să cînte năstrușnic, făcînd să înflorească un zîmbet chiar pe chipul așezat al grecului Zaleukos. Dar el nu se mulțumi numai să-și înveselească tovarășii cu cîntece și danțuri, ci le spuse și povestea pe care le-o făgăduise; după ce-și trase sufletul, începu să istorisească povestea ce urmează.

MUC CEL MIC

În Nicheea, orașul meu drag în care m-am născut, trăia odată un om căruia i se zicea Muc cel mic. Eram copil pe vremea aceea, dar îmi aduc bine aminte de el. Poate, fiindcă din pricina lui am mâncat o dată de la tata o bătaie soră cu moartea. Când l-am cunoscut, Muc cel mic era un flăcău bătrîn, dar nu mai înalt de cîteva picioare ; pe deasupra, avea și o înfățișare tare ciudată : pe un trup mic și plîpînd, un cap mare, mare de tot, mai mare decît vreun alt cap de om. Muc trăia într-o casă uriașă, singur-singurel, și tot singur își făcea de mîncare ; nu se arăta pe uliță decît o dată pe lună și dacă pe la vremea prînzului nu s-ar fi zărit ridicîndu-se un fum gros din hornul casei sale, nimeni n-ar fi știut dacă Muc cel mic mai trăiește ori ba ; seara se plimba pe acoperiș, și de jos, din uliță, îi se părea că un cap uriaș umblă de unul singur încolo și încosce. Tare răutaciosi eram noi, băieții, pe vremea aceea ; citu-i ziulica de mare ne țineam numai de năzbitii. Ziua, cînd Muc cel mic pleca de-acasă, era o adevărată sărbătoare pentru noi ; ne strîngeam din vreme în fața casei lui și îl așteptam să iasă ; ușa se deschidea și în prag se iveau un cap mare cu un turban și mai mare, urmat de un trupșor pîrîrîu, îmbrăcat cu o fărîmă de feregea ponosită de sub care se zăreau niște șalvari largi, încinși cu un brîu lat ; în brîu era înfipt un hanger lung, atît de lung, că anevoie îți puteai da seama dacă Muc atîrnă de hanger sau hangerul de Muc.

De cum pășea pe uliță, porneam să chiuim de vuia vîzduhul ; ne zvîrleam tichile în aer și țopăiam nebunește în jurul lui. Dar Muc ne întîmpina dînd grav din cap și cobora cu pași domoli ulița, tîrșindu-și tălpile — asta din pricina iminelor lui nemaivăzute de mari. Noi, băieții, ne luam după el strigînd

întruna : «Muc cel mic ! Muc cel mic !» I-am făcut și o strigătură hazlie, pe care i-o cîntam adesea ; suna cam așa :

Muc, Muc, Muc, micule Muc,
Hai la joacă, nu sta cuc !
Casa ta e mare, mare,
Capul tău pereche n-are :
Uriaș ca un ceșun !
Muc, piticul nostru bun,
Sari și ia-te după noi !
Prinde unul, prinde doi,
Muc, Muc, Muc, piticul Muc !

Așa ne desfătam adesea pe socoteala lui și trebuie să mărturisesc, spre rușinea mea, că eu eram capul răutăților ; îl trăgeam mereu de mica lui feregea și o dată l-am călcat din spate pe imineii lui uriași, iar bietul Muc s-a împiedicat și a căzut. Întîmplarea aceasta mi s-a părut nespuse de hazlie, dar mi-a trecut curînd pofta de ris cînd l-am văzut pe Muc cel mic îndreptîndu-se spre casa tatălui meu. A intrat la noi în casă și a zăbovit un timp acolo. Eu am stat pitit după poartă pînă cînd Muc a ieșit, însoțit de tatăl meu, care îl ținea cuviincios de mîna și își lua rămas bun de la el cu multe plecăciuni. Nu prea mă simțeam în apele mele, așa că am rămas o bună bucată de vreme în ascunzătoarea mea. În cele din urmă, însă, foamea care m-a răzbit s-a dovedit mai tare decît frica de bătaie și, pocăit, cu capul plecat, m-am înfățișat înaintea tatălui meu.

— Am aflat că l-ai supărat pe bunul Muc ! zise el cu fața întunecată. O să-ți spun povestea lui și n-o să mai rizi de el. Dar înainte și după ce ți-o voi spune, ai să-ți primești papara obișnuită.

«Papara obișnuită» erau cele douăzeci și cinci de lovituri, pe care tata, din păcate, le număra cu multă grijă. Scoase țeava lungă a pipei sale, deșurubă muștiucul de chihlimbar și, mai minios ca oricînd, îmi trase o bătaie strașnică.

După ce isprăvi cu toate cele douăzeci și cinci de lovituri, îmi porunci ca altă dată să mă port cu luare-aminte și începu să-mi spună povestea lui Muc cel mic.

Tatăl lui Muc, pe care-l chemase de fapt Mucrah, fusese un om de vază în Nicheea, numai că era tare sărac. Trăia aproape tot atît de singuratic cum trăiește astăzi feciorul lui.

Pe Muc nu-l prea avea la inimă — îi era rușine de înfățișarea lui de pitic și îl lăsa să crească la voia întâmplării, cu mintea neluminată de învățătură. La șaisprezece ani, Muc era încă un copil vesel, dar tată-său, om zgireit la zîmbet, avea pentru el numai vorbe de dojană : că pentru vîrsta lui e încă prea copilăros, necopt la minte, ba chiar și prost...

Intr-o bună zi, bătrînul a căzut rău de tot și de aici i s-a tras moartea. Muc cel mic a rămas singur pe lume, neștiutor și sărac. Neamurile cîinoase, cărora tatăl lui le rămăsese dator pînă peste cap, îl goniră din casă pe sărmanul băiat, povățuindu-l totodată să plece în lumea largă să-și caute norocul. Muc cel mic se găti bucuros de drum. O singură rugămintă a avut și el : să i se dăruiască straiele tatălui său. Ruga i-a fost împlinită pe dată. Straiele nu i se potriveau deloc, căci părintele lui fusese un om voinic și înalt. Muc nu stătu însă mult pe gînduri : le reteză poalele și le îmbracă. De strîmțat însă uitase să le strîmteze și de aceea veșmintele sale, cu care mai umblă și astăzi, par atît de ciudate ; turbanul uriaș, briul lat, șalvarii largi, mica feregea albastră, toate erau moștenire părintească și le-a purtat de atunci întruna. Ba își infipse în briu și hangerul lung cu înflorituri al tatălui său, își luă un băț și puse la drum.

Umblă voios zîlulica întreagă, că doar plecase în căutarea norocului. De zărea în praf vreun ciob scînteind în soare, îl vîra iute în buzunar, în credința că ciobul se va schimba pe dată în cea mai frumoasă nestemată ; de vedea strălucind în depărtare cupola vreunei moschei sau oglinda sclipitoare a unui lac, se grăbea plin de nădejdi într-acolo, căci își închi-puia că a ajuns în țara minunilor. Dar, vai ! De cum se apropia, nălucirile piereau ca un vis, iar oboseala și foamea îi aminteau că se află încă pe lumea asta, a muritorilor de rînd.

Două zile și două nopți rătăci el amărît și flămînd, dar de noroc tot nu dădu ; hrană îi erau doar roadele cîmpului, iar culcuș pămîntul tare. În zorii celei de a treia zi, de pe o înălțime zări o cetate mare. Semilunile scli-peau pe minaretele sale și steagurile colorate filfiau pe acoperișuri făcîndu-i parcă semn să se apropie. Uimit, Muc se opri și cuprinse cu privirea cetatea și împrejurimile ei. „Aici e norocul lui Muc

cel mic ! își zise el. Acum, ori niciodată !” Și cu toate că era istovit, sări în sus de bucurie. Își adună apoi toate puterile și se îndreptă într-acolo. Deși cetatea părea foarte aproape, ajunse la zidul ei abia spre amiază, pentru că nu-l mai țineau picioarele și din timp în timp simțea nevoia să poposească la umbra unui palmier, ca să-și mai tragă sufletul. În sfîrșit ajunse în fața porții ! Își netezi mica lui feregea, își înfășură mai bine turbanul, întinse briul în toată lățimea lui și își așeză mai oblic hangerul cel lung ; apoi își scutură colbul de pe îmi-nei, luă bățul și pași hotărît în cetate.

Bătu îndelung ulițele în sus și-n jos, dar nu văzu nici o ușă care să i se deschidă și nu auzi nici un glas care să îl im-bie : „Intră, micule Muc, mîinecă și bea după pofta inimii și odihnește-ți picioarele trudite de atîta drum !”

Tot colindînd așa, Muc ajunse în fața unei case mari, ară-toase, și tocmai cînd se uita la ea cu mai mult jînd, se des-chise o fereastră și se ivi o bătrînă care strigă cu glas cîntat :

Hai fuguța ! Hai, fuguța !
Plină, plină-i străchinuța !
Hai, vecinilor, la noi !
Masa-i pusă pentru voi.
Vecineilor, fuguța.
Plină, plină-i străchinuța !

Și pe ușa casei dădu buzna o droaie de cîini și de pisici. Muc stătu o clipă pe gînduri dacă să se lase pradă ispitei, dar, luîndu-și deodată inima în dinți, pași în urma cîtorva pisicuțe. Ele cunoșteau desigur mai bine ca el drumul spre bucătărie.

Pe scară, Muc se întîlni cu bătrîna pe care o văzuse la fereastră. Femeia se uită la el încruntată și-l întrebă ce po-f-tește.

— Ai chemat toată lumea la masă, răspunse Muc, și, fi-îndcă sînt tare flămînd, am venit și eu.

Bătrîna rise și-l întrebă :

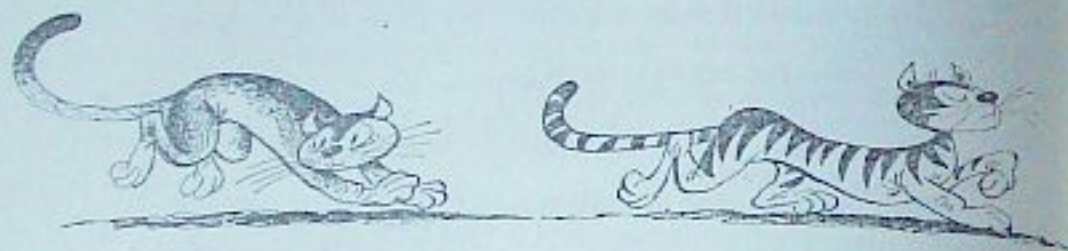
— De unde vii, om ciudat ? Toată lumea știe că eu gătesc bucate numai pentru drăguțele mele de pisici, și doar din cînd în cînd mai chem să le țină tovărășie și niscaiva oaspeți de prin vecini, precum vezi.

Atunci Muc cel mic îi povesti bătrînei cît de greu o dusesse după moartea părintelui său și o rugă să-i îngăduie în ziua aceea să mîînînoe și el laolaltă cu pisicile. Înduioșată de trista

lui poveste, femeia îl pofti în casă și-i dădu să mănince și să bea pe săturate. După ce prichindelul mai prinse puteri, ea îl privi lung și grăi :

— Muc, rămii în slujba mea ! N-o să te ostenești prea mult, iar eu o să am grijă de tine.

Muc cel mic se învoi bucuros, căci mîncarea pisicilor îi fusese pe plac. Și așa rămase slugă la cucoana Ahavți. Slujba era ușoară, dar ciudată. Stăpîna Ahavți avea doi cotoi și patru pisici. În fiecare dimineață, Muc cel mic le pieptăna blana și le dădea cu pomezi scumpe. Cînd stăpîna pleca de acasă, Muc se îngrijea de pisici ; la ceasul mesei le punea străchinuțe cu mîncare, și noaptea le culca pe perne de mătase și le în-

velea cu macaturi de catifea. Stăpîna Ahavți avea și cîțiva căței ; pe aceștia însă nu-i alinta ca pe pisici, pe care le iubea de parcă ar fi fost propriii ei copii.

Altminteri, Muc cel mic trăia aici tot atît de singuratic ca și în casa părintească : nu dădea ochi cu altcineva decît cu stăpîna lui, încolo se învîrtea ziulica toată numai între ciini și pisici. O vreme a dus-o bine : mîncare cît îi trebuia, iar treabă puțină. Bătrîna se arăta îndeajuns de mulțumită de sluga ei. Pe zi ce trecea, pisicile deveneau însă tot mai zvăpălate : cînd pleca bătrîna de acasă, se zbenguiau și zburdau prin odăi ca niște zănatice, răsturnau tot ce le ieșea în cale, spargeau vase din cele mai frumoase ; de cum simțeau însă pe scară pașii stăpînei Ahavți, se ghemuiau pe pernțele lor și mișcau din codiță ca și cum nimic nu s-ar fi întîmplat. La vederea harababurii din casă, stăpîna Ahavți se făcea foc și

pară și arunca toată vina pe Muc. Degeaba căuta el să se dezvinovătească. Mironosițelor de pisici ea le dădea mai multă crezare decît jurămintelor de nevinovăție ale slugii ei.

Muc cel mic era tare mîhnit — nu-și aflase, așadar, norocul nici de astă dată ; se gîndi deci să părăsească slujba aceasta. Dar încă din prima lui călătorie văzuse cît de amar e traiul fără bani și de aceea se hotărî să-și dobîndească într-un fel oarecare simbria, căci stăpîna Ahavți de făgăduit i-o făgăduia, dar de dat nu i-o dădea. Se găsea în casa stăpînei Ahavți o cămară totdeauna încuiată, în care Muc nu intrase niciodată. O auzise de multe ori pe stăpîna sa cotrobăind pe acolo și tare-ar fi vrut Muc să afle ce taine ascunde. Acuma,

stînd și chibzuind cum să-și facă rost de bani pentru drum, numai ce-i veni în minte cămara aceea ! Nu cumva o fi tăl-nuită acolo vreo comoară ? Dar ușa era totdeauna bine zăvorîtă și nu era chip s-ajungi la comoară.

Într-o dimineață, după ce stăpîna Ahavți plecă de acasă, un cățeluș vitregit de ea — și care îl îndrăgise pe Muc pentru bunătatea lui — îl apucă pe băiat cu dinții de șalvarii lui lați și începu să-l tragă, de parcă i-ar fi făcut semn să se ia după el. Muc, căruia îi plăcea să se joace cu cățelușul, îl urmă. Ajunse în odaia de culcare a stăpînei Ahavți, înaintea unei uși pe care el n-o băgase de seamă pînă atunci. Ușa era întredeschisă. Cățelușul intră. Muc — după el, și nu mică îi fu mirarea cînd se trezi în încăperea mult rîvnită. În zadar căută el bani prin toate ungherele — nici urmă de așa ceva. Strale vechi și vase care de care mai năstrușnice erau împrăștiate

peste tot. Mai cu osebire îi atrase privirea un vas de cleștar cu izvoade meșteșugite. Îl ridică, îl întoarse pe toate părțile... dar, vai! Vasul avea un capac așezat ușor deasupra și, din nebagare de seamă, Muc scăpă capacul, care se făcu țandări.

Băiatul înlemni de spaimă și multă vreme nu-și putu veni în fire. Soarta îi era pecetluită. Trebuia să fugă cât mai grabnic, dacă nu voia ca bătrîna să-l omoare în bătăi. Înainte de a pleca, Muc își aruncă privirea spre lucrurile stăpînei Ahavți — doar-doar o găsi ceva de trebuință! Ochii i se opriră asupra unor conduri mari, mari de tot. Nu erau prea frumoși, dar iminei pe care îi avea el în picioare se făcuseră ferfeniți; afară de asta, condurii îl atrăgeau și pentru faptul că erau mari, și el nădăjduia că în felul acesta oamenii îl vor socoti și pe el un bărbat în toată firea. Zvirli dar cât colo vechii lui iminei și încălță condurii cei mari. Într-un colț era rezemat un toiogel cu măciulla ca un cap de leu; stătea acolo fără nici o întrebuintare. Îl înhăță și pe el și o zbughi afară. Alergă spre odăița lui, își îmbracă mica feregea, strînse mai tare turbanul moștenit de la tatăl său și, după ce-și infipse hangerul în briu, o luă la sănătoasa cât îl țineau picioarele. Din casă în uliță, din uliță afară din cetate, fugea, fugea de frica bătrînei, mincind pămîntul; abia de-și mai trăgea, bietul de el, sufletul. De cînd era nu alergase atît de iute — îl împingea parcă o putere nevăzută și îi era cu neputință să se mai oprească. Își dădu seama că nu e lucru curat cu condurii — zbură cu ei, nu alta. Cercă în fel și chip să se oprească, dar în zadar. Deznădăjduit, începu să strige, de parcă ar fi strunit niște cai:

— Prrr... Ho... Prrr!

Ca prin farmec condurii se opriră, iar Muc se trînti istovit la pămînt.

Mult s-a mai bucurat Muc cel mic de condurii lui. Așadar, tot dobîndise el ceva de pe urma slujbei sale — se alesese cu un lucru care să-l ajute în căutarea norocului. Bucuros, dar sleit de puteri, Muc adormi degrabă; trupul lui micuț avea un cap, nu glumă, și nu-i era deloc ușor să și-l țină pe umeri. În vis i se arătă prietenul lui, cățelușul stăpînei Ahavți, cel care-l ajutase să găsească condurii; se făcea că-i spune:

— Dragul meu Muc, nu știi să dai condurilor o întrebuintare cu folos; află că de ai să te răsucești cu ei de trei ori pe călcii, ai să zbori unde vrei; iar cu toiagul ai să găsești

comori, căci de se află undeva ascuns aur, toiogelul te vestește ciocnind de trei ori în pămînt; iar de se află argint, numai de două ori.

Așa visă Muc cel mic. Cînd se trezi, își aminti de visul lui năstrușnic și se gîndi să facă de îndată o încercare. Încălță condurii, ridică un picior și începu să se răsucească pe celălalt călcii. Oricine a încercat vreodată să se învîrtească de trei ori în șir pe un călcii, încălțat cu niște conduri uriași, nu s-ar mira că o asemenea ispravă Muc n-a izbutit s-o facă dintr-o dată; și apoi mai trebuie pus la socoteală și capul lui greu, care-l trăgea ba într-o parte, ba în alta.

Sărmanul pitic căzu de cîteva ori cu nasul în pămînt, dar nu se dădu bătut: se mai apucă o dată și încă o dată de aceeași treabă pînă ce izbuti. Se învîrti ca o sfirlează pe un călcii și își dori să ajungă undeva pe aproape, într-un oraș mare. Nici n-apucă bine să-și sfirșească gîndul, că se înălță în văzduh, purtat de condurii năzdrăvani, care visleau prin nori atît de iute, încît, pînă să se dezmeticească, Muc se trezi într-o

piață cu multe tarabe, în jurul cărora forfoteau cu treburi o mulțime de oameni. Colindă încolo și încoace printre ei, pînă socoti că e mai cuminte s-o ia pe ulițe mai neumblate, căci prin piață, în înghesuială, îl călca pe conduri ba unul, ba altul. Mai-mai să-l dea grămadă ! În invălmășeală, hangerul său ascuțit împungea oamenii, așa încît cu chiu cu vai prichindelul scăpa nebătut.

Muc cel mic începu acum să chibzuiască în ce fel și-ar putea agonisi cîtiva bănuși. E drept că avea un toiegel care îi descoperea comorile ascunse, dar cum să dea el de un asemenea loc unde să fie îngropat aur sau argint ? La nevoie, ar fi putut face și altceva ; să-și arate oamenilor făptura lui hazlie și așa să cîștige bani ; era însă prea mîndru ca s-o facă. Pînă la urmă își aduse aminte de iuteala picioarelor sale. Cu condurii năzdrăvani ar putea să-și agonisească cele de trebuință — își zise el — și hotărî să intre undeva în slujbă ca ștafetă. Socotind că împăratul din această cetate plătește o astfel de slujbă mai bine ca pe oricare alta, află unde este palatul lui. Un străjer care stătea de veghe la porțile palatului îl întrebă pentru ce a venit. Auzindu-l pe Muc că e în căutarea unei slujbe, îl trimise la păzitorul robilor. Muc îi spuse și acestuia, fără zăbavă, păsul lui ; cum că ar vrea și el să intre în slujbă, ca ștafetă a împăratului. Păzitorul robilor cîntă lung la el și-i spuse :

— Cum ? Cu picioarele tale de o șchioapă vrei să slujești ca ștafetă a împăratului ? Piei din fața mea ! N-am chef să-mi pierd timpul cu toți zănaticii !

Muc cel mic stăruia însă, spunînd că e gata să se ia la întrecere cu cea mai bună ștafetă împărătească. Vorbele lui îi părură nespuse de caraghioase păzitorului de robi, care-i porunci ca pînă în seară să fie pregătit pentru încercare. După ce îl duse pe Muc la bucătărie și porunci să i se dea să mănînce și să bea pe săturate, păzitorul robilor se infățișă împăratului și-i povesti despre ciudatul omuleț și despre cererea lui. Împăratul, om hitru, se bucură că păzitorul îl oprise pe Muc la curte ; va avea astfel prilejul să petreacă puțin pe socoteala piticului. Porunci apoi să se rinduiască toate cele de trebuință pe pajiștea din spatele palatului, pentru ca întreaga curte să poată lua parte la petrecere. După ce-i mai aminti o dată păzitorului să-l îngrijească bine pe pitic, împăratul dădu de veste prinților și prințeselor de la curte despre alegerea care urma

să aibă loc în seara aceea. Aceștia, la rîndul lor, își anunțară slujitorii. Vestea se răspîndi îndată și, cînd se înseră, toată curtea, plină de nerăbdare, era adunată cu mic, cu mare, pe pajiștea unde fusese înălțată o podină, pentru ca lumea să poată vedea cum aleargă piticul cel lăudăros.

Împăratul se sui pe podină înconjurat de fiii și fiicele sale, iar Muc cel mic păși pe pajiște și făcu o temenea grațioasă în fața înălțimilor lor. Prichindelul fu întîmpinat cu chiote și risete. Năstrușnică figură ! Un trup nevolnic, un cap mare, feregea, șalvari lungi, un hanger lung infipt într-un briu lat, picioare mici încălțate în conduri uriașe — cum să nu te puficioare mici încălțate în conduri uriașe — cum să nu te puficioare risul la vederea lui ! Dar Muc cel mic nu se fisticănească deloc auzind risete. Mîndru, rezemat în toiegelul său, își aștepta potrivnicul. După dorința lui Muc, păzitorul robilor alese pentru întrecere pe cel mai bun alergător al împăratului. Acesta se infățișă acum pe pajiște, și amîndoi, Muc și alergătorul, stăteau și așteptau semnalul de pornire. Potrivit rînduiei, cînd prințesa Amarta ridică vâlul, amîndoi zvicniră din loc, pornind de-a lungul pajiștei ca două săgeți slobozite din același arc.

La început, Muc fu întrecut cu mult de potrivnicul lui, apoi, însă, cu condurii săi zburători, îl ajunse din urmă cît ai clipei din ochi, îl întrecu și sosi la țintă cu mult înainte de celălalt, care încă mai alerga gîfîind. Privitorii fură cuprinși de o mare mirare : se așternu o tăcere adîncă ; abia cînd împăratul începu să bată din palme, mulțimea izbucni în chiote și strigăte : « Trăiască Muc cel mic, învingătorul ! »

Muc cel mic fu adus în fața împăratului. Aruncându-se la picioarele acestuia, el îl rugă :

— Înălțimea ta ! Am făcut dinaintea luminatelor tale fețe numai o încercare a meșteșugului meu. Binevoiește a îngădui să mi se dea o slujbă de ștafetă la curtea înălțimii tale !

Împăratul grăi :

— Muc, tu vei fi ștafeta mea de frunte ; vei sta aproape de împăratul tău, vei primi simbric de o sută de galbeni pe an și vei minca la masă cu cei mai de seamă slujitori ai mei.

Muc cel mic crezu că de astă dată își aflase în sfârșit norocul. Era plin de voie bună. Se bucura de mare trecere la împărat, căci îi îndeplinea treburile cele mai tainice și mai grabnice, și pe toate le ducea la capăt cu multă grijă și cu nespuse repeziciune.

Ceilalți slujitori ai împăratului nu-l vedeau însă cu ochi buni : nu le plăcea să împartă bunăvoința stăpînului cu un pitic care nu știa altceva decît să alerge. Puseră deci la cale tot felul de uneltiri împotriva lui, dar toate dădeau greș, căci împăratul arăta o încredere nemărginită celei dinții ștafete a sa, care îi ducea toate veștile de taină. (La asemenea înaltă cinstitoare ajunseseră Muc !)

Muc știa despre toate aceste uneltiri împotriva lui, dar avea o inimă prea blindă ca să se răzbune ; chibzuia mai degrabă cum să se facă folositor dușmanilor săi, pentru ca ei să-l îndrăgească. Își aduse aminte de toiegel, de care, în prea marea-i fericire, uitase. Dacă ar afla o comoară, își zicea Muc, curtenii ar ține mai mult la el. Auzise șoptindu-se de mai multe ori că, pe vremuri, cînd năvăliseră dușmanii în țară, tatăl împăratului și-ar fi îngropat multe din comorile sale ; se mai spunea că bătrînul a purces din astă lume fără a apuca să destăinuiească fiului său unde era tainița lor. De atunci Muc nu mai pleca fără toiegel, nădăjduind că într-o bună zi avea să dea de locul unde se afla ascunsă comoara bătrînului împărat. Într-o seară, plimbîndu-se prin grădina palatului, ajunse departe, într-un colț îndepărtat, puțin umblat, și deodată simți că toiegelul îi saltă în mină și prinde a ciocăni de trei ori în pămînt. Pricepu numaidecît despre ce era vorba. Scoase han-gerul, creștă cu el pomii dimprejur, ca să recunoască locul, și

se furișă înapoi spre palat ; făcu rost de o cazma și așteptă să se innopteze.

Comoara îi dădu însă mult de furcă lui Muc cel mic. Brațele lui erau firave, iar cazmaua — mare și grea ; după două ceasuri de trudă, abia de săpase o groapă de două picioare. În sfârșit, cazmaua se izbi de ceva tare și se auzi un zăngănit ca de fier. Muc începu să sape mai îndrîjit, pînă dădu de un capac mare, de fier. Atunci coborî în groapă să vadă ce se ascunde sub capac și găsi o oală plină cu galbeni. Dar cu slabele-i puteri nu putu să ridice oala, așa că își umplu mai întîi buzunarele cu galbeni, viri și la briu, puse și în mica lui feregea, făcînd din ea o legătură plină cu aur, pe care abia putu s-o ia la spinare, apoi acoperi cu grijă ce mai rămăsese. Avea noroc de conduri, căci altfel nu s-ar fi putut urni cu atîta po-vară de aur. Ajunse nevăzut la palat, se strecură în iatacul său și piti galbenii sub pernele divanului.

Muc cel mic era încredințat că, stăpînind atîta bănet, toți dușmanii săi de la curte or să-i fie de acum înainte cei mai buni prieteni și sprijinitori. Cît de neștiutor în ale vieții era bietul Muc, crezînd că prietenii adevărați se dobîndesc cu aur... Vai ! Mai bine și-ar fi gătit de îndată condurii de drum, și-ar fi luat la spinare bocceaia cu galbeni și s-ar fi făcut nevăzut.

Aurul pe care-l dăruia acum din belșug în dreapta și în stînga îi făcu pe ceilalți slujitori ai curții să-l pizmuiască și mai mult.

— Face bani calpi, zicea marele bucătar Ahuli.

— I-a dobîndit cu vorbe dulci de la împărat, scrișnea pă-zitorul robilor Ahmet.

Dar dușmanul său cel mai aprig, vistiernicul Arhaz, care nu o dată dăduse iama cu mîna-i prea lungă prin vistieria împărătească, spuse pe șleau :

— E un hoț !

Se sfătuiră cu toții și, într-o bună zi, Korhuz, marele paharnic, se înfățișă foarte mîhnit la împărat. Amărăciunea i se citea pe față, așa că împăratul îl întrebă de îndată ce are pe suflet.

— Vai ! răspunse el. Sînt tare îndurerat, căci am pierdut bunăvoința stăpînului meu.

— Ce vorbe sînt astea, prietene Korhuz ? se miră împăratul. De cînd să nu mai fi lăsat să strălucească soarele mîrî-nimiei mele asupra ta ?

Marele paharnic îi răspunse că împăratul îl copleșește cu aur pe căpetenia ștafetelor, iar preacredincioșilor săi sfinici nu le mai arată milostivirea sa.

Mult se minună împăratul la auzul acestor vorbe și porunci să i se dea îndată seama despre galbenii pe care-i împarte Muc în dreapta și în stînga. Uneltitorii îi strecurară lesne în minte bănuiala că Muc a furat aurul, într-un fel sau altul, din vistieria țării. Așa ceva se brodea de minune pentru vistiernic, căci nu-i prea plăcea să dea socoteală de banii vistieriei. Împăratul porunci ca Muc să fie urmărit în taină, spre a fi prins asupra faptului. În noaptea ce urmă acestei nefericite zile, Muc luă cazmaua — galbenii scoși erau pe sfîrșite din pricina dărnicii sale — și se furișă în grădina palatului, spre comoara tănuțită, pentru a lua o altă grămadă de aur. Străjerii, în frunte cu marele bucătar Ahuli și cu vistiernicul Arhaz, îl urmăriră de departe pas cu pas și, în clipa cînd luă galbenii din oală și își umplu feregeaua, se năpustiră asupra lui, îl legară zdravăn și-l duseră de îndată în fața împăratului. Împăratul, nemulțumit fiindcă-l treziseră din somn, întîmpină plin de minie pe cea dintîi șafetă a sa și îi puse bietului Muc tot felul de întrebări. La picioarele împăratului zăcea oala dezgropată, cazmaua și feregeaua plină cu aur. Vistiernicul spuse că atît el, cît și străjerii l-au văzut pe Muc cum se trudea să îngroape oala în pămînt.

Împăratul îl întrebă pe Muc dacă e adevărată învinuirea ce i se aduce și îi ceru să mărturisească de unde anume a luat aurul pe care voia să-l îngroape în grădină.

Muc cel mic, știindu-se nevinovat, spuse că ulcica cu aur el o găsisese în grădină și că nu voia nicidecum s-o îngroape, ci, dimpotrivă, s-o dezgroape.

La auzul acestor vorbe, toți cei de față izbucniră într-un ris cu hohote, dar împăratul se făcu foc în fața acestui răspuns pe care-l socotea o sfruntată neobrăzare a lui Muc cel mic și strigă :

— Nevrednicule, cum, după ce ai furat, mai vrei să-l și minți prostește și mîrșav pe stăpînul tău ? Vistiernice Arhaz, răspunde ! Acest aur lipsește din vistieria mea ?

Vistiernicul arătă că lucrul e neîndoielnic. Ba chiar că el și-a dat seama că lipsește și mai mult aur, nu de puțină vreme, din vistieria împărătească. Poate să jure că Muc este hoțul.

Împăratul porunci ca Muc cel mic să fie ferecat în lanțuri și zvirlit în turn, iar vistiernicul îi dădu aurul pentru a-l pune la loc în vistierie. Vesel de izbînda lui, Arhaz plecă acasă, unde își numără galbenii sclipitori ; omul acesta mîrșav nu spuse însă nimănui că pe fundul oalei găsisese un răvaș în care era scris :

„Vrăjmașul a năvălit în țară. De aceea ascund aici o parte din vistieria mea. Blestemul împărătesc să-l ajungă pe cel care va găsi aurul și nu-l va da de îndată fiului meu !

Sadi Împărat.

În temnița sa, Muc cel mic era frămîntat de gînduri negre ; știa bine că cel care-l fură pe împărat e osîndit la moarte, totuși nu voia să dea în vileag față de împărat taina toiege-lului. Vezi bine, se temea ca împăratul să nu-i răpească toiege-lul și condurii. Din păcate, condurii năzdrăvani nu-i puteau veni într-ajutor, căci, ferecat în lanțuri cum era, oricît s-ar fi zbatut, de răsucit pe călcîii nu se putea răsuci. A doua zi, însă, cînd i se vesti osînda la moarte, chibzui că tot mai bine ar fi să trăiască fără toiege-lul fermecat decît să-l păstreze și să moară ; trimise vorbă împăratului că-l roagă să-i îngăduie o întîlnire tainică și îi dezvălui însușirile toiege-lului său. Mai întîi împăratul nu-l crezu, dar Muc făgădui că, de nu va fi omorît, îl va încerca în fața lui. Împăratul îi dădu cuvîntul său împărătesc că-l va lăsa în viață dacă se adevăresc spusele lui și porunci să se îngroape în pămînt niște galbeni, fără știrea lui Muc. Îi ceru apoi să găsească galbenii cu toiege-lul său. Cît ai clipi, toiege-lul ciocăni de trei ori în pămînt la locul cu pricina și numaidecît aurul fu scos la iveală. Împăratul înțelese că vistiernicul îl înșelase și, după obiceiul țării, îi trimise un ștreang de mătase, ca să-și facă singur seama. Cît despre Muc cel mic, îi spuse :

— E drept că ți-am făgăduit viața, dar se pare că nu stăpînești numai taina acestui toiege-l, și, dacă n-ai să mărturisești de unde vine puterea ta de a alerga ca nimeni altul, vei rămîne întemnițat pînă la sfîrșitul vieții tale.

Muc se săturase de temniță numai după o singură noapte petrecută în turn. De aceea îi mărturisi împăratului că tot meșteșugul său stătea în condurii năzdrăvani, fără a spune că, pentru a-i folosi, era nevoie să te învîrtești de trei ori pe

căleii. Împăratul făcu și el o încercare : încălță condurii și numai decit o luă la goană prin grădină. Ar fi dat orice să se oprească, dar nu cunoștea taina condurilor, iar Muc cel mic, bucuros că se poate răzbuna, îl lăsă să fugă, să fugă până îl văzu căzind la pământ fără simțire.

Cînd își veni în fire, împăratul se minie cumplit pe Muc cel mic, care îl lăsase să alerge pînă aproape să-și dea sufletul.

— Am făgăduit să te scot din temniță și să-ți las viața, dar, dacă nu vrei să fii spînzurat, să piei din țara mea în douăsprezece ceasuri.

Porunci apoi ca toiegele să fie încuiat, împreună cu condurii, în vistieria sa.

Mai sărac ca oricînd, Muc cel mic porni la drum, blestemîndu-și prostia care-l făcuse să tragă nădejde că putea dobîndi un loc de frunte la curtea împărătească. Țara din care fusese gonit nu era prea întinsă, așa că, după opt ceasuri, se afla la hotarul ei, deși mergea tare greu fără condurii lui dragi.

Trecînd hotarul, părăsi drumul mare pentru a se adînci într-o pădure deasă, unde voia să trăiască zilele ce-i mai rămăseseră departe de lume, căci nespuse îl mai mîhniseră oamenii. În inima pădurii găsi un loc pe placul său : un pîrîu limpede, străjuit de smochini mari, umbroși, și o pajiște cu iarba moale care îl imbia să rămînă acolo. Se trînti jos, hotărît să stea așa nemîncat și să-și aștepte sfîrșitul. Copleșit de aceste gînduri negre, Muc adormi. Cînd se trezi, foamea îi dădea ghes ; se gîndi atunci că e prea chinuitor să mori de foame și că mai cuminte ar fi să caute primprejur ceva de-ale gurii.

În pomul sub care îl furase somnul zări niște smochine atît de frumoase, că-i lăsă gura apă. Se urcă în pom, culese cîteva și le mîncă cu poftă. Apoi coborî spre pîrîu ca să-și potolească setea. Dar tare se mai sperie cînd în oglinda apei își zări capul împodobit cu două urechi uriașe și cu un nas gros și lung. Uluit, își apucă urechile cu mîinile și într-adevăr urechile erau lungi, mai lungi de o jumătate de cot.

— Urechile de măgar ! Așa-mi trebuie, strigă el, inciudat, că i-am dat norocului cu copita, ca un măgar !

Se plimbă încolo și înapoi pe sub pomi și, cînd i se făcu iarăși foame, culese din nou cîteva smochine — altceva tot nu se găsea de mîncare pe acolo. După ce se sătură de smochine, lui Muc îi veni în minte că ar putea să-și ascundă urechile sub

turbanul său mare, ca să nu arate atît de caraghios. Dar cînd se pipăi la cap, își dădu seama că urechile cele lungi pieriseră. Se îndreptă în grabă spre pîrîu pentru a se încredința că-i adevărat ; își văzu chipul său obișnuit, dintotdeauna ; nasul cel lung și hîd pierise și el. Micul Muc pricepu lesne cum s-au petrecut lucrurile : nasul și urechile i se lungiseră din pricina smochinelor pe care le luase din pomul cel dintîi, iar smochinele din cel de-al doilea pom îl lecuiseră, și mai înțelese că soarta milostivă îi dăruise din nou o putere prin care să-și dobîndească fericirea. Culese deci din amîndoi pomii atîtea smochine cîte putea duce și se întoarse în țara pe care o părăsise nu de mult. În cel dintîi tîrg care-i ieși în cale își schimbă straiile ca să nu-l cunoască cineva și o porni spre cetatea împărătească, unde și ajunse curînd.

Era tocmai vremea cînd poamele abia încep să dea în pîrg. Muc cel mic știa că marele bucătar cumpără bucuros astfel de bunătăți pentru ospăturile împărătești și de aceea se opri la porțile palatului. Nu trecu mult și marele bucătar ieși în curte. Cercetă mărfurile neguțătorilor adunați la porțile palatului și ochii îi căzură și asupra coșulețului lui Muc.

— O ! Ce trufandale ! spuse el. Cu siguranță că vor fi pe placul înălțimii sale. Cît ceri pentru tot coșulețul ?

Muc cel mic ceru un preț potrivit și făcură tîrgul. Marele bucătar dădu coșul unui rob și plecă mai departe. Pînă una-alta, Muc se făcu nevăzut, căci se temea că peste puțină vreme vinzătorul, a cărui marfă era pricina năpastei ce avea să dea peste căpățînile celor de la curte, va fi căutat și osîndit.

La masă, împăratul se arătă foarte vesel, nemaicontenînd cu laudele pentru mîncărurile gustoase gătite de marele său bucătar și pentru grija cu care știa să aleagă bunătățile cele mai anevoie de găsit. Dar marele bucătar zimbea fudul, știînd prea bine ce mai avea de adus la masă. De aceea aruncă din virful buzelor doar cîteva cuvinte : « Ei, urma alege » sau : « Om trăi și-om vedea ! » stîrnind curiozitatea prințeselor. În sfîrșit porunci să fie aduse smochinele, frumoasele, ademinitoarele smochine, care fură întîmpinate de toți cei de față cu un « A-a-a-a ! » de plăcere.

— Ce coapte sînt ! Ce îmbietoare ! se minună împăratul. Bucătare, ești un om și jumătate, ai dobîndit cu prisosință bunăvoința mea !

Spunînd aceste vorbe, împăratul — de felul său zgîrcit

cu astfel de bunătați — împărți cu mina lui smochine mese-
nilor. Fiecare prinț și prințesă primi câte două, fiecare doamnă
de onoare, vizir și agă — câte una ; pe celelalte împăratul le
puse dinaintea sa și începu să le înfulece cu lăcomie.

— Vai, tată, ce ciudat arăți ! strigă deodată prințesa
Amarza.

Toți priviră cu mirare spre împărat : pe cap îi crescuseră
niște urechi uriașe, iar nasul i se lungise, încovoindu-se pînă
peste bărbie. Se uitară apoi unii la alții uimiți, înspăimîntați,
căci capetele tuturor erau gătite cu aceste ciudate podoabe.

E lesne de închipuit groaza de care a fost cuprinsă curtea.
Fură chemați în grabă toți vracii din cetate, care se îmbulziră
cu felurite hapuri și alifii ; dar urechile uriașe și nasurile
lungi tot pocite rămîneau. Un vracii încercă să reteze urechile
unuia din prinți ; zadarnică treabă, căci ele crescuseră pe dată
la loc.

În ascunzătoarea unde se pitise, Muc află despre toate cele
întîmplate la palat și se hotărî să se aștearnă pe treabă. Din
banii luați pe smochine își cumpărase un veșmînt ca de învățat,
își lipi o barbă făcută din păr de capră, și astfel gătit, de puteai
să juri că e un cărturar adevărat, se înfățișă la palat cu un
săculeț de smochine în mină. Vraciul cel străin ceru să i se
îngăduie și lui să dea o mină de ajutor celor căzuți în neho-
rocire. Curtenii îl primiră fără prea multă încredere. Muc dădu
unuia din prinți să mînină o smochină și — minune ! pipă-
indu-și urechile și nasul, prințul văzu că acestea erau ca și mai
înainte, de mărime obișnuită. Acum toți curtenii voriră să fie
lecuiți de vracii străini. Împăratul, fără să spună o vorbă,
îl luă de mină pe Muc și se îndreptă cu el spre iatacul său.
Acolo deschise o ușă ce dădea în vistierie și îi făcu semn lui
Muc să-l urmeze.

— Iată ! Aici se află comorile mele, spuse împăratul. Alege
ce-ți dorește inima, numai scapă-mă de pacostea asta ruși-
noasă care a dat peste mine !

Vorbele acestea îi meraseră la inimă lui Muc cel mic și-i
răsunară în urechi ca vîersul cel mai dulce. De cum intrase, își
zărise condurii năzdrăvani și toiogelul fermecat, dar umblă
cu luare-aminte prin încăpere, prefăcîndu-se uimit de comorile
împărătești. Cum ajunse însă la condurii săi, îi încălță iute,
apucă toiogelul, își smulse barba calpă și arătă împăratului
uimit chipul cunoscut al lui Muc cel prigonit de el.

— Împărat făr' de cuvînt ! grăi el. Ai răsplătit credința
slugii tale prin nedreptate. Rămîi osîndit să porți toată viața
urechile acestea slute, care să-ți amintească în fiecare zi de
Muc cel mic !

Și, vorbind astfel, se răsuci repede pe călcii, își dori în
gînd să plece îndată de acolo și nici n-apucă împăratul să strige
după ajutor, că Muc era departe.

De atunci, Muc își duce traiul pe meleagurile noastre, un
trai îndestulat, dar singuratic, căci e supărat pe oameni. După
încercările prin care a trecut, Muc a dobîndit multă înțelep-
ciune și, cu toată înfățișarea lui neobișnuită, e un om vrednic
de laudă și nu de batjocură.

Aici se isprăvi istorisirea tatălui meu. Mi-a părut rău că
m-am purtat grosolan cu bunul pitic și tata mă iertă de a doua
parte a pedepsei, care trebuia să urmeze. Le-am spus și prie-
tenilor mei minunata poveste a vieții lui Muc și l-am îndrăgit
cu toții atît de mult, încît nici unul n-a mai ris de el. Ba dim-
potrivă, de atunci înainte l-am socotit vrednic de cinstire, fă-
cînd totdeauna în fața lui temenele adînci, de parcă ar fi fost
un cadîu sau un muftiu.

Calătorii hotărîră să se odihnească o zi în acel caravanse-
rai, pentru ca și ei și animalele să prindă puteri. Ziua aceasta
trecu tot cu felurite petreceri, cu aceeași voioșie ca în ajun.
După-masă îl indemnară și pe al cincilea neguțator, Ali Si-
zah, să-și facă datoria și să spună și el o poveste, așa cum
spuseseră și ceilalți. El mărturisi că viața lui era prea săracă
în întîmplări neobișnuite, vrednice de a fi istorisite ; de aceea
ar vrea să le povestească altceva, și anume : *Povestea despre
prințul cel neadevărat.*

POVESTEA DESPRE PRINȚUL CEL NEADEVĂRAT

A fost odată o cinstită calfă de croitor, pe nume Labacan, care învăța meseria la un meșter iscusit din Alexandria. Nu se putea spune că Labacan minuia cu stingăcie acul; dimpotrivă, făcea treabă foarte bună. De asemenea, ar fi fost nedrept să-l socotești leneș. Ceva însă tot nu era în bună rânduială la el, căci deseori putea să coasă ceasuri în șir, pînă ce acul se încingea și așa fumega; atunci făcea treabă ca nimeni altul. Dar alteori, și din păcate lucrul acesta se întâmpla mai adesea, ședea adîncit în gînduri, privea țintă drept înaintea lui, iar fața și întreaga-i făptură aveau atunci ceva atît de ciudat, încît meșterul și celelalte calfe nu vorbeau niciodată de starea aceasta altfel decît: «Labacan arată din nou ca un om de neam».

Vineri seara, cînd ceilalți oameni, după rugăciune, se duceau liniștiți acasă la treburile lor, Labacan, îmbrăcat într-un veșmînt frumos, pe care și-l agonisise cu multă trudă, ieșea din moschee, se plimba cu pași rari și mindri prin piețele și ulițele orașului, iar cînd vreunul din tovarășii săi îl întîmpina cu «Pacea fie cu tine» sau «Cum merge, prietene Labacan?», făcea un mic semn binevoitor cu mîna sau cel mult catadicsea să dea încrezut din cap. Cînd meșterul îi spunea în glumă: «În tine se ascunde un prinț, Labacan», calfa se bucura de aceste cuvinte și răspundea: «V-ați dat seama și dumneavoastră?» sau: «De mult timp sînt încredințat de lucrul acesta».

Cinstitul Labacan se purta astfel cam de multă vreme. Dar meșterul îi trecea cu vederea această nerozie, pentru că, altminteri, era un băiat de treabă și un lucrător priceput. Dar iată că, într-o zi, Selim, fratele sultanului, care tocmai sosise la Alexandria, trimise meșterului un veșmînt de sărbătoare,

spre a-i face cîteva schimbări, iar meșterul îl dădu lui Labacan, deoarece lucra mai bine ca toți.

Seara, după ce meșterul și calfele plecară spre a se odihni după munca zilei, o dorință nestăpînită îl mină pe Labacan îndărăt, la atelier, unde se afla veșmîntul fratelui împăratului. Se opri îndelung, gînditor, în fața straiului împărătesc, minunîndu-se cînd de bogăția fireturilor, cînd de culorile scilpitoare ale catifelei și mătăsii. Nu putu să se stăpînească, trebuia să-l îmbrace; și iată că-i venea atît de bine, de parc-ar fi fost făcut pentru el.

— N-oi fi și eu prinț, tot atît de bun ca oricare altul? se întrebă el, plimbîndu-se în sus și în jos prin odaie. Nu mi-a spus chiar meșterul că sînt născut să fiu prinț?

Odată cu veșmîntul, calfa părea să fi îmbrăcat și un cuget regesc; nu putea gîndi altfel decît că era un fiu de rege, necunoscut, și de aceea hotări să plece în lume și să părăsească acest loc, unde oamenii fuseseră pînă acum atît de mîrginiți, încît să nu-i recunoască stirpea sub părelnică sa obirșie de rînd. Bogatul veșmînt i se păru trimis de o zîină bună; se feri deci să nesocotească un dar atît de scump; își adună puținii bani pe care-i avea și, ajutat de întunericul nopții, plecă pe porțile Alexandriei.

Prințul cel necunoscut stîrni uimire pretutindeni în călătoria sa, căci veșmîntul bogat și înfățișarea serioasă și demnă nu se potriveau cu faptul că mergea pe jos. Cînd era întrebât despre aceasta, răspundea, cu o căutătură ascunsă, că avea temeiurile sale. Dîndu-și însă seama că era de risul lumii călătorind pe jos, cumpără cu bani puțini un cal bătrîn, potrivit pentru el, deoarece animalul, fiind liniștit și blind, nu-l pune în incercătură silindu-l s-o facă pe călărețul priceput, ceea ce nu i-ar fi fost cu putință.

Într-o zi, pe cînd mergea călare pe uliță, la pas, cu Murva — așa își botezase calul — se apropie de el un călăreț care-l rugă să-i îngăduie a-l întovărăși, deoarece drumul pare mai scurt cînd ai cu cine schimba o vorbă. Călărețul era un tînăr vioi, chipeș și un tovarăș plăcut. Curînd el începu să-l întrebe pe Labacan de unde vine și unde se duce; și se brodi că și el, ca și calfa de croitor, cutreiera prin lume fără țintă. Îi spuse că se numește Omar, că e nepotul lui Elfi-bei, nefericitul pașă din Cairo; trebuia să ducă la îndeplinire o însărcinare pe care i-o dăduse unchiul său pe patul de moarte.

Labacan nu-i vorbi cu inima tot atît de deschisă despre el, dar îi dădu a înţelege că era de viţă aleasă şi călătorea de plăcere.

Cei doi tineri se plăcură unul pe altul şi-şi urmară drumul împreună. În cea de-a doua zi a călătoriei lor, Labacan îl întrebă pe Omar despre sarcina pe care o avea de îndeplinit şi, spre uimirea lui, află următoarele :

Elfi-bey, paşa din Cairo, îl crescuse pe Omar din fragedă copilărie, iar acesta nu-şi cunoscuse părinţii. Cînd Elfi-bey fu lovit de duşmanii săi şi, după trei bătălii nefericite, silit să fugă rînit de moarte, îi mărturisi tinărului că nu-i era nepot, ci fiul unui stăpînitor puternic, care, speriat de prorocirile cititorilor în stele, îndepărtase pe tinărul prinţ de la curtea sa, jurînd să nu-l revadă decît în ziua cînd va implini douăzeci şi doi de ani. Elfi-bey nu-i spusese numele tatălui său, ci îi poruncise ca în a patra zi a lunii viitoare, Ramadan, în ziua cînd va implini douăzeci şi doi de ani, să se afle lingă binecunoscutul obelisc El-Serujah, la patru zile de drum spre răsărit de Alexandria. Acolo va trebui să înmîneze oamenilor pe care-i va găsi lingă obelisc un hanger dăruit de acela care se dăduse drept unchiul său şi să rostească : «Iată, eu sînt cel pe care-l căutaţi». Dacă ei vor răspunde : «Lăudat fie profetul care te-a ţinut în viaţă», va trebui să-i urmeze, căci îl vor duce la tatăl său.

Labacan, calfa de croitor, tare se minună de această povestire ; din clipa aceea el se uită cu ochi pizmaşi la prinţul Omar, supărat că soarta îi hărăzise cinstea de a fi odraslă de stăpînitor, după ce fusese crescut ca nepot al puternicului paşa. Iar lui, care era înzestrat cu tot ce-i trebuie unui prinţ, soarta, ca o batjocură, îi dăruise o viaţă obişnuită. Se cerceta cînd pe el, cînd pe prinţ. Trebui să recunoască faptul că tinărul era chipeş ; ochi ageri şi frumoşi, nas bine croit, purtare blindă şi binevoitoare, pe scurt, întreaga lui înfăţişare era foarte plăcută. Dar oricîte însuşiri îi găsea însoţitorului său, se gîndea totuşi că el, Labacan, ar fi fost un fiu mai potrivit pentru un tată atît de sus-pus, decît adevăratul prinţ.

Acest gînd îl urmări pe Labacan toată ziua şi cu acest gînd adormi la popasul următor ; cînd se trezi dimineaţa şi privirea îi căzu asupra lui Omar, care dormea alături liniştit, visînd de bună seamă la apropiata-i fericire, încolţi în el gîndul să dobîndească prin şiretenie sau cu sila ceea ce soarta vitregă nu-i

ingăduise ; hangerul, semnul de recunoaştere al prinţului, era înfîpt în brîul acestuia ; îl trase încet, ca să-l implinte în pieptul stăpînului său. Dar gîndul ucigaş înapăimîntă sufletul paşnic al calfei ; se mulţumi deci să ia hangerul şi se apucă să-şi pună şaua pe calul cel ager al prinţului ; pînă avea să se trezească

Omar şi să se vadă jefuit de toate nădejtile sale, necredinciosul său tovarăş va fi departe.

Ziua cînd Labacan îl jefui pe prinţ se nimeri a fi tocmai întîia zi a sfintei luni Ramadan ; mai avea deci patru zile pentru a ajunge la obeliscul El-Serujah, pe care-l cunoştea bine. Deşi locul unde se afla acest obelisc era la o depărtare de cel mult două zile de călătorie, el se grăbi să sosească acolo, fiindu-i mereu teamă că va fi ajuns din urmă de adevăratul prinţ.

La sfârșitul celei de-a doua zi, Labacan zări obeliscul El-Serujah. Era așezat pe un dîmb într-o cîmpie deschisă și putea fi văzut de la o depărtare de două-trei ceasuri de drum. Zărindu-l, inima lui Labacan bătu mai tare ; deși în ultimele două zile avusese destulă vreme să chibzuiască ce trebuie să facă, cugetul lui încărcat îi stîrnea teama ; gîndul că era sortit să fie prinț îl îmbărbătă însă din nou și astfel se îndreptă plin de încredere către ținta lui.

Împrejurimile obeliscului El-Serujah erau nelocuite, pustii, și noul prinț s-ar fi aflat la grea ananghie dacă n-ar fi avut merinde pentru cîteva zile. Se așeză deci sub niște palmieri, lângă calul său, și așteptă cele ce aveau să se întîmple.

Pe la miezul zilei următoare văzu o caravană mare, cu cai și cămile, venind pe cîmpie către obeliscul El-Serujah. Caravana se opri la poalele dîmbului pe care se afla obeliscul ; se ridicară corturi arătoase și totul părea a spune că e vorba de călătoria unui pașă sau a unui șeic bogat. Labacan bănuî că mulțimea pe care o vedea venise acolo pentru el și ar fi dorit să se arate chiar atunci în chip de viitor stăpîn ; dar își potoli pornirea de a se da drept prinț, deoarece chiar a doua zi dimineață aveau să i se împlinească cele mai îndrăznețe năzuințe.

Razele soarelui de dimineață îl treziră pe fericitul croitor

pentru cea mai însemnată clipă a vieții sale, clipă ce avea să-l ridice de la cea mai joasă treaptă lângă un tată din os domnesc ; e adevărat că atunci cînd puse friul calului său spre a se îndrepta către obelisc, își dădu seama de pasul necinstit pe care-l făcea, și iar e adevărat că se gîndi la durerea pe care trebuia s-o resimtă fiul de prinț, înșelat în nădejtile sale ; dar zarurile fuseseră aruncate și el nu mai putea să dea îndărăt de la cele hotărîte. Îngîmfarea îi șoptea că arată destul de impunător ca să se dea drept fiul unui rege atotputernic. Îmbărbătat de acest gînd, se aruncă în șa, își adună tot curajul ca să-și pună calul în galop și, astfel, ajunse într-un pătrar de ceas la poalele dîmbului. Descălecă și-și legă calul de unul din tufarii ce creșteau acolo ; apoi scoase hangerul prințului Omar și urcă pe coastă. La picioarele obeliscului stăteau șase bărbați în jurul unui bătrîn cu înfățișare măreață de rege ; veșmîntul strălucitor din țesătură de fir, șalul de Cașmir alb cu care era încins, turbanul alb, împodobit cu nestemate scăpărătoare, arătau că este un bărbat bogat și de vază.

Labacan se îndreptă spre el, se plecă adînc și spuse, în timp ce-i întindea hangerul :

— Iată, eu sint cel pe care-l căutați !

— Lăudat fie Profetul care te-a ținut în viață ! răspunse bătrînul, cu lacrimi de bucurie. Îmbrățișează-ți bătrînul tată, scumpul meu fiu Omar !

Bunul croitor fu nespus de înduioșat de aceste cuvinte adînc simțite și, cu un amestec de fericire și de rușine, se aruncă în brațele bătrînului.

Dar bucuria noii sale stări avea să dureze netulburată numai o clipă ; cînd se desprinse din brațele bătrînului, văzu un călăreț gonind din cîmpie spre dîmb. Călărețul și calul aveau o înfățișare jalnică : calul, de încăpăținare sau de oboseală, nu mai voia să înainteze ; se tira cu mers împiedicat care nu era nici pas, nici trap ; călărețul îl îndemna cu mîinile și cu picioarele să se miște mai repede.

Labacan îl recunoscu de îndată pe Murva al său și pe adevăratul prinț Omar ; dar duhul rău al minciunii pusese stăpînire pe el ; hotări deci să-și susțină drepturile dobîndite, cu fruntea sus, orice s-ar întîmpla.

Călărețul făcea semne încă din depărtare ; ajungînd în sfîrșit la poalele dîmbului, cu toată încetineala lui Murva, sări din șa și se năpusti sus pe dîmb.

— Opreți ! strigă el. Oricine ai fi, opreți și nu vă lăsați amăgiți de acest mișel înșelător ; eu mă numesc Omar, și nici un muritor să nu îndrăznească a se folosi de numele meu !

La auzul acestei întorsături a lucrurilor, pe fețele privitorilor se întipări o adâncă mirare ; bătrînul, mai ales, părea foarte uimit ; se uită întrebător cînd la unul, cînd la celălalt. Labacan însă vorbi cu o liniște greu stăpînită :

— Cinstite stăpîne și părinte, nu te lăsa amăgit de acest om ! După cîte știu, este un croitor smintit din Alexandria pe nume Labacan și e vrednic mai mult de mila decît de supărarea noastră.

Aceste cuvinte îl aduseră pe prinț în pragul nebuniei și, spumegînd de furie, vru să se arunce asupra lui Labacan ; dar ceilalți se așezară între ei și-l ținură, iar stăpînitorul spuse :

— Într-adevăr, scumpul meu fiu, bietul om e nebun ; să fie legat și așezat pe unul din dromaderii noștri ; poate că-i vom putea fi de folos nefericitului.

Furia prințului se potoli ; plîngînd, îi zise stăpînitorului :

— Inima mea îmi spune că-mi ești părinte și te rog din suflet să mă asculți, în amintirea mamei mele.

— Doamne ferește ! răspunse bătrînul. Iar începe să vorbească fără șir ; cum poate ajunge un om la asemenea gînduri nebunești ?

Apoi luă brațul lui Labacan și păși sprijinit de el spre poalele dimbului. Amîndoi încălecară pe niște cai mindri, acoperiți cu cioltare de preț, și porniră în fruntea caravanei peste cîmpie. Nefericitului prinț însă i se ferecară mîinile, apoi fu legat de un dromader, iar doi călăreți rămaseră în preajma lui pentru a-i supraveghea orice mișcare.

Bătrînul era Saaud, sultanul wahaabiților. Multă vreme nu avusese copii ; în cele din urmă i se născuse prințul multdorit. Dar cititorii în stele, chemați să prevestească soarta băiatului, îi spuseră că pînă la douăzeci și doi de ani îl paște primejdia de a fi izgonit de un dușman. De aceea, spre mai multă siguranță, sultanul îl încredințase pe prinț, spre a fi crescut, vechiului și încercatului său prieten Elfi-bey, iar el așteptase douăzeci și doi de ani, îndurerat, întoarcerea lui.

Toate acestea sultanul le povesti celui pe care îl credea fiul său și se arătă deosebit de mulțumit de înfățișarea și purtarea acestuia.

Ajunși în țara sultanului, ei fură întîmpinați pretutindeni

de către locuitori cu strigăte de bucurie, căci vestea despre sosirea prințului se întinsese ca o flacără prin toate orașele și satele. Pe ulițele pe unde treceau erau înălțate bolți din flori și ramuri, covoare strălucitoare de toate culorile împodobeau casele, iar mulțimea lăuda cu glas tare pe Alah și pe profetul

său, care le trimisese un prinț atât de chipeș. Toate acestea umplură de fericire inima mindră a croitorului ; cu atât mai nefericit se simțea adevăratul Omar, care urma alaiul, legat și adînc deznădăjduit. Nimănui nu-i păsa de el în mijlocul acestei bucurii, care, de drept, i se datora lui. Mii și mii de glasuri strigau numele lui Omar, iar pe el, adevăratul purtător al acestui nume, nu-l lua nimeni în seamă ; cel mult, unul sau altul întreba pe cine duceau atât de strașnic cetluit, și cumplit suna răspunsul în urechile prințului :

— E un croitor smintit !

Caravana ajunsese în sfîrșit în orașul de scaun al sultanului, unde totul fusese pregătit pentru primirea lor cu și mai multă strălucire ca în celelalte orașe. Soția sultanului, o femeie mai în vîrstă și respectabilă, aștepta, cu toți curtenii, în sala cea mai măreață a palatului. Pardoseala sălii era acoperită cu un covor uriaș, iar pereții — împodobiți cu pînă albastră, ținută cu șnururi și ciucuri de aur sau prinsă în ținte mari de argint.

Caravana sosi pe inserat ; în sală fuseseră aprinse nenumărate lămpi rotunde, colorate, prefăcînd noaptea în zi. În fundul sălii, însă, unde ședea pe tron soția sultanului, luminile și culorile își luau cu deosebire ochii. Așezat pe patru trepte, tronul era numai aur și ametiste mari.

Patru din cei mai nobili emiri țineau deasupra capului ei un baldachin de mătase roșie, iar șeicul din Medina îi făcea vînt cu un evantai din pene de păun.

Astfel aștepta soția sultanului pe soțul și pe fiul ei ; nici ea nu-l văzuse de la naștere, dar cel multășteptat i se arătase adeseori în vis, astfel încît l-ar fi putut recunoaște dintr-o mie.

Iată că se auzi larma alaiului ce se apropia ; vuietul surlelor și al timpanelor se amesteca cu uralele mulțimii ; copitele cailor răsunau în curtea palatului, pașii celor sosiți se auzeau tot mai aproape, ușile sălii se dădură în lături și, trecînd printre rîndurile slujitorilor ingenuncheați, sultanul, mină în mină cu fiul său, se îndreptă repede spre tronul mamei.

— Iată, spuse el, ți-l aduc pe cel căruia îi duci dorul de atîta vreme.

Soția însă îi curmă vorba.

— Acesta nu este fiul meu ! strigă ea. Acesta nu este chipul pe care Profetul mi l-a arătat în vis !

În clipa în care sultanul voia s-o convingă să nu se lase înșelată de vise, ușa sălii se deschise și prințul Omar năvăli

înăuntru, urmărit de paznicii din mîinile cărora se smulsea cu toată puterea. Se aruncă gîfîind la picioarele tronului :

— Aici vreau să mor ! strigă el. Dă poruncă să fiu omorît, tată crud, căci nu mai pot îndura această rușine !

Toți incremeniră la auzul acestor vorbe și se grămădiră în jurul nefericitului ; paznicii veniră în goană, voind să-l lege din nou, cînd soția sultanului, care privise toate acestea mută de mirare, sări de pe tron.

— Stați ! strigă ea. Acesta e cel pe care ochii mei nu l-au văzut niciodată, dar pe care inima mea îl recunoaște !

Paznicii, fără voia lor, îl lăsară pe Omar, dar sultanul, cuprins de minie aprigă, le porunci să-l lege pe nebun.

— Eu sint cel care hotărăște aici, spuse el cu glas porun-

citor. Aici nu ne luăm după vise muieresti, ci după anumite semne sigure. Acesta — și arată spre Labacan — acesta este fiul meu, căci el mi-a adus hangerul, semnul de recunoaștere al prietenului meu Elfi.

— Hangerul mi-a fost furat ! strigă Omar. Încrederea mea neștiutoare a fost înșelată !

Dar sultanul nu ascultă glasul fiului său, căci era obișnuit să urmeze în toate, cu încăpăținare, numai hotărârile sale ; de aceea porunci ca nefericitul Omar să fie scos cu sila afară din sală.

Apoi se duse cu Labacan în încăperile lui, plin de minile împotriva soției sale, cu care trăise timp de douăzeci și cinci de ani în bună înțelegere.

Adînc mîhnită de cele petrecute, soția sultanului era pe deplin încredințată că un înșelător pusese stăpînire pe inima sultanului, căci pe acel tînăr nefericit i-l arătaseră toate visele ca fiind fiul ei.

Cînd durerea i se mai alină, chibzui la un mijloc prin care să-și încredințeze soțul de nedreptatea ce o făcea. Lucru greu, căci acela ce se dădea drept fiul ei adusese hangerul — semnul de recunoaștere — și, după cum aflase, îl pusese pe Omar să-i povestească atîtea despre viața lui din trecut, încît putea să se dea drept fiul ei, fără teamă.

Ea îi chemă la dînsa pe oamenii care-l însoțiseră pe sultan la obeliscul El-Serujah, ca să-i povestească totul cu de-amănuntul, apoi se sfătui cu roabele ei cele mai credincioase. Ele chibzuiră și își dădură cu părerea în fel și chip ; la urmă vorbi bătrîna și înțeleapta circaziană Melehsala :

— Dacă am auzit bine, luminată stăpînă, cel care a adus hangerul spunea că acela pe care-l crezi fiul tău se numește Labacan și e un croitor zurliu.

— Așa-i, răspunse soția sultanului. Și ce-i cu asta ?

— Nu crezi, urmă cealaltă, că înșelătorul i-a dat fiului tău chiar propriul său nume ? Și dacă-i așa, iată un mijloc minunat pentru a-l da în vileag pe înșelător, mijloc pe care am să ți-l spun în taină.

Soția sultanului își plecă urechea către roabă și aceasta îi șopti un sfat ce păru să-i placă, fiindcă se pregăti pe dată să meargă la sultan.

Soția sultanului era o femeie înțeleaptă, care cunoștea bine slăbiciunile bărbatului ei și știa să le folosească. De aceea se

prefăcea a-i da dreptate și a-și recunoaște fiul, dar oeru să i se îndeplinească o dorință. Sultanul, căruia îi părea rău că-și supărase soata, i-o încuviință, și ea vorbi :

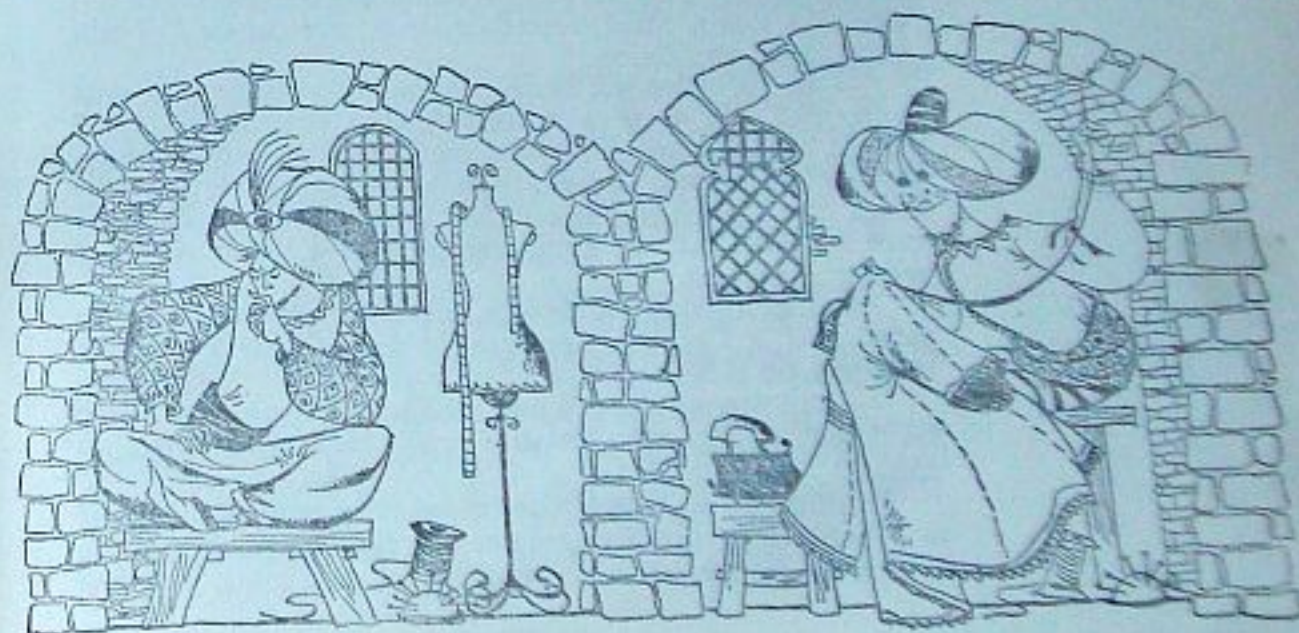
— Vreau să-i pui pe amîndoi la o încercare de măiestrie : alta i-ar pune poate să călărească, să se bată cu săbiile sau să arunce cu sulița, dar acestea sînt lucruri pe care le știe oricine ; nu, vreau să le cer ceva pentru care e nevoie de minte ageră. Fiecare dintre ei să coasă deci cite un caftan și cite o pereche de șalvari, și să vedem care din ei le face mai frumos.

Sultanul izbucni în ris și zise :

— Ei, te-ai gîndit la ceva tare înțelept ! Fiul meu să se ia la întrecere cu un croitor smintit și să vedem care din ei face un halat mai frumos ? Nu, asta nu !

Soția lui îi aminti însă că făgăduise să-i îndeplinească dorința, iar sultanul, care era un om de cuvînt, se înduplecă pînă la urmă, dar jură că, oricît de frumoase veșminte ar face croitorul cel smintit, el nu-l va recunoaște drept fiul său.

Sultanul se duse el însuși la fiul lui și-l rugă să-i facă maică-si pe plac, căci ea dorea să-i coasă cu mina lui un caftan.

Bunului Labacan îi crescuseră inima de bucurie; dacă asta era totul, se gîndea el, soția sultanului își va vedea curînd dorința împlinită.

Fură prîndute două încăperi — una pentru prinț, cealaltă pentru croitor — unde trebuia să-și arate fiecare iscusința, după care li se dădu numai cîte o bucată de mătase, foarfece, ac și ață.

Sultanul abia aștepta să vadă ce fel de caftan avea să facă fiul său; dar și soției sale îi bătea inima cu neliniște, gîndindu-se dacă șiretlicul îi va fi de folos. Celor doi tineri li se dădură două zile ca să isprăvească treaba; în cea de-a treia zi, sultanul trimise după soția lui și cînd aceasta veni, porunci să fie aduse cele două caftane, precum și pe cei ce le făcuseră. Labacan intră triumfător și întinse caftanul dinaintea privirilor uimite ale sultanului.

— Iată, tată, zise el, iată, cinstită mamă, nu-i o adevărată minunăție! Pot face prinsoare că nici cel mai îndemînat croitor al palatului nu este în stare să coasă unul la fel.

Soția sultanului zîmbi și se întoarse către Omar:

— Dar tu, fiule, ce-ai izbutit să faci?

Înciudat, acesta zvrîli cît colo mătasea și foarfece:

— Am fost deprins să strunesc calul și să minuiesc sabia, iar sulița mea nimerește orice țintă; meșteșugul acului îmi este însă străin, fiind nevrednic de cel crescut de Elfi-bey, stăpînitorul din Cairo.

— O, tu, adevărat fiu al stăpînului meu! strigă soția sultanului. Ah, de te-aș putea îmbrățișa și numi fiul meu! Să am iertare, soțul și stăpînul meu, spuse ea apoi, întorcîndu-se către sultan, că am folosit acest șiretlic. Nu vezi nici acum cine e prinț și cine e croitor? Într-adevăr, caftanul pe care l-a făcut fiul tău e minunat și aș vrea să-l întreb la ce meșter a învățat.

Sultanul rămase pe gînduri, privind cu îndolală cînd la soție, cînd la Labacan, care încerca zadarnic să-și ascundă roșeața feței și spaima de a se fi dat de gol atît de prosteste.

— Nici această dovadă nu-i de ajuns, spuse el. Dar, Alah fie lăudat, știu eu cum am să descopăr dacă am fost sau nu înșelat!

Porunci să i se aducă bîdiviul cel iute, se aruncă în șa și se îndreptă spre o pădure, care se afla nu departe de oraș. Se spunea din bătrîni că acolo ar sălășlui o zîna bună, pe nume

Adolzaida, care îi ajutase cu sfatul de multe ori, în clipe de restriște, pe stăpînitorii din neamul său; într-acolo goni sultanul.

În mijlocul pădurii se afla un lîmînș înconjurat de cedri înalți. Acolo se spunea că ar sălășlui zîna, și muritorii, stăpînîți de o anumită teamă, moștenită de demult din tată-n fiu, nu prea călcau meleagurile acelea.

Ajuns la locul cu pricina, sultanul sări din șa, legă calul de un copac, se duse în mijlocul lîmînșului și strigă tare:

— Dacă este adevărat că în clipe de restriște ai fost un bun sfetnic al strămoșilor mei, nu nesocoti rugămîntea urmașului lor și sfătuiește-mă acolo unde mintea omenească e neputincioasă.

De-abia rosti ultimele cuvinte, că unul din cedri se deschise și din inima lui ieși o femeie cu un vâl pe față și purtînd un veșmînt lung și alb.

— Știu de ce vii la mine, sultane Saaud. Cererea ta e dreaptă; de aceea îți voi da ajutor. La aceste două cutii. Lasă-i pe cei doi ce doresc a-ți fi feciori să aleagă. Sînt încredințată că cel adevărat nu va da greș.

Vorbindu-i astfel, îi întinse două cutioare de fildeș, bogat împodobite cu aur și mărgăritare; pe capace, pe care sultanul încercă zadarnic să le deschidă, erau niște inscripții încrustate în diamante.

În timp ce călărea spre casă, sultanul se tot întreba ce puteau ascunde cele două cutii, pe care nu izbutea să le deschidă cu nici un chip. Nici inscripțiile nu-l lămuriră, căci pe una din ele scria: «Cinste și slavă», iar pe cealaltă «Fericire și bogăție». Sultanul se gîndi în sinea lui că lui însuși i-ar veni greu să aleagă între aceste două lucruri, care erau la fel de atrăgătoare, la fel de ademenitoare.

Cînd se întoarse la palat, își chemă soția și îi povesti cele spuse de zîna, și ea fu cuprinsă de o nădejde înflăcărată că acela spre care o trăgea inima va alege cutia ce va dovedi că e fiul ei.

În fața tronului sultanului fură aduse două mese, pe care sultanul puse cu mina lui cele două cutii, după care se așeză pe tron și făcu semn unuia din robi să deschidă ușa sălii. Prin această ușă intră un strălucit alai de pașale și emiri ai împărăției, chemați de sultan. Ei se așezară pe bogatele perne înșiruite de-a lungul pereților.

Cînd se așezară cu toții, sultanul făcu un al doilea semn, la care fu adus înăuntru Labacan. Pășind mîndru, el străbătu sala, se aruncă la picioarele tronului și spuse :

— Ce poruncește părintele și stăpînul meu ?

Sultanul se ridică de pe tron și zise :

— Fiule, sînt oarecare îndoieli asupra îndreptăcirii tale la numele pe care ceri să-l porți ; într-una din aceste cutii se află dovada adevăratei tale obîrșii. Alege ! Nu mă îndoiesc c-o vei alege pe cea bună.

Labacan se ridică și se apropie de cutii ; chibzui îndelung ce să aleagă și în cele din urmă spuse :

— Cîstite tată ! Ce poate fi mai însemnat decît fericirea de a fi fiul tău ? Ce poate fi mai înălțător decît bogăția îndurării tale ? Aleg cutia pe care scrie : «Fericire și bogăție».

— Vom afla mai tirziu dacă ai ales bine : deocamdată, așază-te pe pernă, lingă pașa din Medina, grăi sultanul și făcu semn robului său.

Fu adus Omar. Privirea lui întunecată, chipul mohorît treziră mila tuturor celor de față. El se aruncă la picioarele tronului și întrebă care era vrerea sultanului.

Sultanul îi răspunse că avea de ales una din cutii ; tînărul se ridică și se apropie de masă. Citi cu luare-aminte cele scrise pe amîndouă și spuse :

— Zilele din urmă m-au învățat ce îndoielnică e fericirea, ce pieritoare e bogăția ; dar ele m-au învățat de asemenea că în pieptul celor viteji se află o comoară ce nu poate fi nimicită, și anume cîntea, și că steaua strălucitoare a slavei nu pierde odată cu fericirea. Soarta mi-e pecetluită ; de-ar fi să pierd o coroană, cînte și slavă, pe voi v-a aleg !

Puse mîna pe cutia pe care și-o alesese ; dar sultanul îi porunci să aștepte, și, făcîndu-i semn lui Labacan să se apropie de masă, îi spuse să pună și el mîna pe cutia lui.

Sultanul mai porunci să i se aducă un vas cu apă din fîntîna sfîntă Zemzem de la Mecca, își spălă mîinile pentru rugăciune, întoarse fața către răsărit, se lăsă în genunchi și se rugă :

— Dumnezeu părinților mei ! Tu care de veacuri păstrezi neamul nostru curat și neștirbit, nu îngădui ca un nevrednic să pîngărească numele Abassizilor, ocrotește pe fiul meu cel adevărat în acest ceas de grea cumpănă.

Sultanul se ridică și se urcă din nou pe tronul său. Toți

cel de față erau încordați de atîta așteptare, de-abia îndrăznind să răsufle ; prin sală s-ar fi putut auzi fuga unui șoricel, atît de încrămeniți priveau cu toții ; cei din spate înțindeau gîturile pentru a vedea cutiile peste capetele celor din față. Atunci sultanul grăi :

— Deschideți cutiile !

Și cutiile, pe care înainte nici o putere nu le putuse deschide, se deschiseră singure.

În cutia aleasă de Omar se aflau, pe o pernă de catifea, o coroană mică de aur și un sceptru ; în cutia lui Labacan — un ac mare și un capăt de ață.

Sultanul porunci celor doi tineri să aducă cutiile în față lui. El ridică din cutie coroana și, ca prin minune, cînd o luă în mînă, ea începu să crească, să crească tot mai mult, pînă ajunse mare cît o coroană adevărată. El așeză coroana pe capul fiului său Omar, care îngenunchease înaintea lui, îi sărută pe frunte și îl pofti să se așeze de-a dreapta sa. Apoi se întoarse către Labacan și rosti :

— E o zicală din bătrîni care spune : «Nu te întinde mai mult decît ți-e plapuma». Se pare că va trebui să rămîi la acul tău. Deși nu ești vrednic de îndurarea mea, pentru tine s-a rugat cineva, cineva căruia, astăzi, nu vreau să-i stau cu nimic împotriva ; de aceea îți dăruiesc nemernica-ți viață. Dar dacă vrei să-mi ascuți povața, grăbește-te să pleci cît mai lute din țara mea.

Rușinat, zdrobit, sărmanul croitor nu avu ce să răspundă ; se aruncă la picioarele prințului și, cu lacrimi în ochi, spuse :

— Poți să mă ierți, luminate prinț ?

— Credință față de prieteni, mărinimie față de dușmani, aceasta este fala Abassizilor, răspunse prințul, ridicîndu-l de jos. Du-te în pace !

— O, fiul meu cel adevărat ! strigă mișcat bătrînul sultan, și se aruncă la pieptul fiului său.

Toți emirii și pașalele, toți dregătorii țării se ridicară de la locurile lor și strigară :

— Trăiască fiul sultanului nostru !

În mijlocul bucuriei tuturor, Labacan se strecură afară din sală, cu cutia sub braț.

Coborî la grajdurile sultanului, puse friul pe calul său Murva și ieși călare pe poartă, luînd-o spre Alexandria. Clipele cînd fusese prinț i se părură un vis și doar cutia cea

frumoasă, bogat împodobită cu mărgăritare și diamante, îi amintea că totuși nu visase.

Ajunșind în sfârșit la Alexandria, merse călare pînă în fața casei bătrînului său meșter, sări din șa, legă călușul de poartă și intră în atelier. Meșterul, care nu-l recunoscuse de îndată, făcu o temenea adîncă și-l întrebă cu ce-i poate fi de folos; privindu-și însă mușterul cu mai multă luare-aminte și recunoscîndu-l pe vechiul său Labacan, strigă calfele și ucenicii; aceștia se năpustiră minioși asupra bietului Labacan, care nu se aștepta la o asemenea primire, îi traseră ghionți, îl bătură cu fiarele de călcat și cu cotul de măsurat, îl înțepară cu ace și-l ciupiră cu foarfece ascuțite pînă ce acesta căzu istovit pe un maldăr de haine.

În vreme ce Labacan zăcea, meșterul începu să-l mustre pentru haina furată; zadarnic striga Labacan că el se întorsese tocmai ca să-l despăgubească; zadarnic făgădui să-i plătească de trei ori prețul veșmîntului; meșterul și calfele se aruncară iar asupra lui, îl bătură măr și-l aruncară pe ușă afară.

Zdrobit, în zdrențe, el încălecă pe Murva și o luă către un caravanserai. Acolo își odihni capul lovit și ostenit, cugetînd asupra suferințelor de pe acest pămînt, asupra meritelor atît de des disprețuite și asupra nimicniciei și zădărniciiei tuturor avuțiilor. Adormi cu hotărîrea de a nu mai alerga după mări și de a deveni om cinstit.

În ziua următoare nu-i păru rău de hotărîrea luată, căci mina grea a meșterului și a calfelor părea să fi alungat din el toate visele de mărire.

Vîndu cutia pe un preț mare unui giuvaergiu, își cumpără o casă și își făcu un atelier unde avea să se îndeletnicească cu meșteșugul său. După ce rîndui totul și agăță la fereastră o tablă pe care scria: «Labacan, croitor», se așeză pe scaun și se apucă să-și cîrpească cu acul și ața găsite în cutie haina atît de rău ferfenișită de meșterul lui. Deodată îl chemă cineva și, cînd dădu să se așeze din nou la lucru, ce-i fu dat să vadă! Acul lucra sirguincios, fără ca cineva să-l minuiască, făcînd cusături atît de frumoase și bine rînduite, cum nu făcuse Labacan vreodată, nici măcar în clipele cînd dădea dovadă de cea mai mare iscusință.

Intr-adevăr, și cel mai neînsemnat dar al unei zîne bune este folositor și de mare preț! Acest dar mai avea însă și o

altă însușire: capătul de ață nu se isprăvea deloc, oricît de harnic ar fi lucrat acul.

Labacan dobîndi mulți mușterii și în curînd ajunse cel mai vestit croitor de prin părțile acelea; el croia veșmintele și făcea prima împunsătură cu acul, după care acesta lucra iute mai departe, fără oprire, pînă ce haina era gata. Curînd, toți locuitorii din Alexandria ajunseră mușterii meșterului Labacan, căci acesta lucra frumos și foarte ieftin; doar într-o singură privință clătinau oamenii din cap, și anume: el lucra fără calfă și cu ușile încuiate.

Astfel se împlinise inscripția de pe cutioară ce vestise «Fericire și bogăție»; fericirea și bogăția însoțiră — deși într-o mai mică măsură — pașii bravului croitor — iar atunci cînd auzea de fala tînărului sultan Omar, despre care vorbea tot norodul, cînd auzea că viteazul acesta intruchipa mîndria și dragostea poporului său și era spaima dușmanilor săi, fostul prinț gîndea în sinea lui: «Tot e mai bine că am rămas croitor, căci cîntea și slava sînt tare primejdioase».

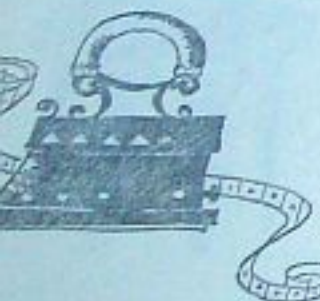
Astfel trăi vreme îndelungată Labacan, mulțumit de sine și cinstit de semenii săi, iar dacă acul nu și-a pierdut între timp puterea, mai coase și astăzi cu firul veșnic al zînei Adolzaida.

După ce apuse soarele, caravana porni din nou și ajunse curînd la Birked el Had sau «Fîntîna hagiilor», de unde mai aveau numai trei ceasuri de drum pînă la Cairo. Caravana era așteptată la acea oră și neguțătorilor le fu curînd hărăzită bucuria de a-și întîlni din nou prietenii, care le ieșiră în întîmpinare. Ei intrară în oraș prin poarta Bebel Falch, căci se socotea că-i semn bun ca atunci cînd vii de la Mecca să intri pe acea poartă prin care trecuse Profetul.

În piață, cei patru neguțători turci se despărțiră de străin și de neguțătorul Zaleukos și se duseră acasă cu prietenii lor. Zaleukos îi arătă străinului un caravanserai bun și-l pofti să prînzească cu el. Străinul primi și făgădui să vină îndată ce-și va schimba veșmintele.

Grecul făcuse toate pregătirile să-l ospăteze bine pe străin, deoarece îl îndrăgise în timpul călătoriei, iară cînd bucatele și băuturile fură aduse după rînduială, el se așeză și își așteptă musafirul.

Îl auzi curînd apropiindu-se cu pași mari și grei prin gan-

gul ce ducea spre încăperea sa. Se ridică spre a-i ieși bucuros înainte și a-l întâmpina în prag; dar când deschise ușa, se dădu îngrozit înapoi, căci înaintea lui stătea înspăimântătorul necunoscut în mantie roșie. Aruncă încă o privire — nu încăpea îndoială: aceeași făptură înaltă și poruncitoare, aceeași mască de după care scintelau ochii negri, aceeași haină roșie cu firețuri — toate îi erau prea binecunoscute din clipa cea mai înfricoșătoare a vieții sale.

Simțăminte ciudate se zbuciumau în pieptul lui Zaleukos; el se împăcase și iertase totul de mult acestui om, păstrat în amintirea sa, și totuși ivirea lui îi redeschise toate rănilile, îi readuse în minte toate ceasurile chinuitoare ale fricii de moarte de atunci, iar durerea care-i otrăvise anii tinereții îi renăscu într-o clipă în inimă.

— Ce dorești, om fioros? strigă grecul, văzînd că vedenia rămăsese încremenită în prag. Piei îndată, pină nu te blestem!

— Zaleukos! rosti un glas cunoscut de după mască. Zaleukos! Astfel îți primești oaspetele?

Oaspetele scoase masca, dădu mantia în lături: era Selim Baruch, străinul.

Dar Zaleukos nu se liniști încă; îi era groază de străin, căci, fără îndoială, revedea în el pe necunoscutul de pe Ponte Vecchio; dar străvechile îndatoriri de gazdă biruiră; tăcut, el făcu semn străinului să se așeze la masă.

— Îți ghicesc gândurile, grăi acesta după ce se așezară. Ochii tăi mă privesc întrebători. Aș fi putut să tac și să nu mă mai vezi niciodată, dar sînt dator să-ți dau socoteală și de aceea am îndrăznit, chiar cu primejdia de a fi blestemat de tine, să mă arăt în față-ți sub vechea mea înfățișare. Mi-ai spus odinioară: «Credința strămoșilor mei îmi poruncește să-l iubesc; dealtfel, el e mai nefericit decît mine». Crede asta, prietene, și ascultă acum lămuririle mele. Ca să mă înțelegi, trebuie s-o iau de foarte departe. M-am născut la Alexandria, din părinți creștini. Tatăl meu, mezinul unei vechi și binecunoscute familii franceze, era consulul țării sale în Alexandria. De la vîrsta de zece ani am fost crescut în Franța de către fratele mamei mele și mi-am părăsit patria după cîțiva ani pentru a mă întoarce la părinți, împreună cu unchiul meu, în țara în care se aflau părinții mei.

Dar, vai! În casa tatălui meu lucrurile nu stăteau așa cum ar fi trebuit; furtunile vremurilor agitate din lume nu ajun-

seseră pînă aici, dar, pe neașteptate, nenorocirea lovise totuși casa mea pînă în adîncul inimii. Fratele meu, un tînăr care făgădula mult, primul secretar al tatălui meu, se căsătorise de curînd cu o tînără, fiica unui nobil florentin, ce locuia în vecinătate; cu două zile înainte de sosirea noastră, soția lui dispăruse pe neașteptate, iar familia noastră și tatăl ei nu-i puteau da de urmă. Pînă la sfîrșit se bănuie că, în timpul unei plimbări, mersese prea departe și căzuse în mîinile unor tîlhari. Acest gînd ar fi fost poate mai mîngietor pentru sărmanul meu frate, decît adevărul pe care-l aflară curînd. Necredincioasa se îmbarcase pe un vas împreună cu un tînăr napolitan pe care-l cunoscuse în casa tatălui meu. Fratele meu, revoltat la culme de acest fapt, a încercat totul spre a o pedepsi pe vinovată, dar în zadar; încercările sale, care produsese vîlvă la Neapole și Florența, n-au făcut decît să abată nenorocirea asupra lui și a noastră. Nobilul florentin s-a întors în patrie făgăduind să-i facă fratelui meu dreptate, în realitate, însă, pentru a ne nimici. La Florența, el a zădărnicit toate încercările fratelui meu și a știut să se folosească atît de bine de influența pe care o obținu prin orice mijloc, încît tatăl și fratele meu, devenind suspecti în ochii conducătorilor lor, au fost prinși în mod rușinos și duși în Franța, unde au pierit sub secure. Biata mea mamă a innebunit și abia după zece luni nesfîrșite, moartea a izbăvit-o de îngrozitoarea ei stare; în ultimele zile, însă, mîntea i-a fost din nou limpede. Astfel am rămas singur pe lume. Doar un gînd îmi frămînta sufletul, doar un singur gînd mă făcea să uit de doliul meu, și acesta era puternica flacără aprinsă în mine de mama în ultimele ei clipe. În aceste ultime ceasuri își revenise, după cum ți-am spus; atunci m-a chemat la ea și mi-a vorbit în liniște de soarta noastră și de moartea ei apropiată. Apoi a trimis afară toată lumea din cameră, s-a ridicat în capul oaselor, cu chipul grav pe patul ei sărăcăcios, și mi-a spus că voi putea obține binecuvîntarea ei dacă voi jura să îndeplinesc ceea ce îmi va cere.

Cutremurat de cuvintele mamei mele, care era pe moarte, am jurat să îndeplinesc orice.

Ea a izbucnit în blesteme împotriva florentinului și a fiicei sale și, sub amenințările cele mai înspăimîntătoare ale blestemului ei, m-a silit să făgăduiesc că voi răzbuna nenorocirea casei noastre. Apoi mama a murit în brațele mele.

Gîndul răzbunării mocnea de mult în sufletul meu ; în clipa aceea el se trezi cu toată puterea. Am adunat tot ce rămăsese din averea părintească și mi-am jurat s-o cheltuiască pentru a mă răzbuna, sau să pier.

În scurt timp m-am dus la Florența, unde am stat mai mult ascuns ; planul meu era îngreunat de situația în care se aflau acum dușmanii mei. Bătrînul florentin devenise guvernator și avea astfel în mină toate mijloacele pentru a mă nimici, de îndată ce va afla cel mai mic lucru. O întîmplare îmi veni într-ajutor. Într-o seară am zărit hoinărind pe străzi un om îmbrăcat într-o livrea cunoscută ; mersul său nesigur, privirea întunecată și blestemele «santo sacramento» și «male-detto diavolo» pe care le mormăia m-au făcut să recunosc în el pe bătrînul Pietro, unul din slujitorii florentinului, pe care-l cunoscusem la Alexandria. Nu aveam nici o îndolală că era supărat pe stăpînul său și am hotărît să folosesc acest prilej. El păru foarte mirat cînd mă văzu acolo, se plînsese de nefericirea sa, căci, de cînd stăpînul său era guvernator, nu-i mai putea intra în voie.

Aurul meu, ajutat de supărarea lui, îl atrase de partea mea. Cea mai mare greutate era acum înlăturată ; aveam un om plătit, care-mi va deschide ușa dușmanului la orice oră ; planul meu de răzbunare se închea tot mai repede. Viața bătrînului florentin îmi păru un preț prea mic față de nimicirea casei mele. Trebuia să ucid tot ce avea mai drag, și anume pe fiica lui, pe Bianca, căci ea își bătuse joc de fratele meu și ea era pricina cea mai însemnată a nenorocirii noastre. Inima mea, setoasă de răzbunare, se bucură la auzul veștii că tocmai atunci Bianca voia să se mărite pentru a doua oară. Eram hotărît : trebuia să moară. Dar mie însumi mi-era groază de această faptă, iar în puterile lui Pietro nu aveam încredere ; de aceea am început a căuta un om care să săvîrșească această faptă. Printre florentini n-am îndrăznit să caut, căci nimeni nu s-ar fi învoit la una ca asta împotriva guvernatorului. Atunci Pietro făcu un plan, pe care l-am și adus la îndeplinire, propunîndu-te în acest scop pe dumneata, ca străin și ca medic, ceea ce era lucrul cel mai nimerit. Ce s-a întîmplat știi și dumneata. Planul meu era cît pe ce să dea greș numai din pricina prudenței și a cinstei dumitale. De aici, cele ce s-au petrecut cu mantia.

Pietro ne-a deschis ușa palatului guvernatorului și tot el

ne-ar fi condus în taină înapoi, dacă lucrurile înfloritoare pe care le-am zărit prin crăpătura ușii nu ne-ar fi făcut să fugim îngroziți. Gonit de spaimă și de remușcări, am alergat cam două sute de pași și m-am prăbușit pe treptele unei biserici. Acolo abia mi-am venit în fire și primul meu gînd a fost la dumneata și la groaznica dumitale soartă, dacă vei fi găsit în casă.

M-am apropiat pe furiș de palat, dar nu l-am zărit nici pe Pietro, nici pe dumneata ; porțile erau însă deschise, așa încît am putut spera cel puțin că ai folosit prilejul pentru a fugi.

Cînd au venit zorile, frica de a fi descoperit și un simțămînt puternic de remușcare nu m-au lăsat să rămîn mai departe între zidurile Florenței. Am alergat la Roma. Dar închipuie-ți spaima mea cînd am auzit după cîteva zile povestindu-se pretutindeni cele întîmplate și că ucigașul, un medic grec, fusese prins. Plîn de îngrijorare m-am întors la Florența, căci dacă înainte răzbunarea mi se păruse cumplită, acum o blestemam, fiindcă era prea scump plătită cu viața dumitale. Am ajuns în ziua în care ți s-a tăiat mîna. Trec sub tăcere ce-am simțit cînd te-am văzut urcînd pe esafod și suferind chinurile cu atîta curaj. Dar cînd singele dumitale a țîșnit, am luat hotărîrea nezdruccinată să-ți ușurez viața. Ce s-a mai întîmplat pe urmă, știi ; rămîne să-ți povestesc de ce am făcut această călătorie împreună cu dumneata.

Gîndul că nu m-ai iertat mă apăsă ca o grea povară ; de aceea am hotărît să trăiesc mai multe zile în preajma dumitale, ca să-ți pot da socoteală în cele din urmă de cele ce făcusem.

Grecul își ascultase oaspetele în tăcere ; cu o privire blindă, el îi întinse mîna dreaptă.

— Mi-am închipuit că trebuie să fii mai nenorocit decît mine, căci groaznica dumitale faptă îți întunecă veșnic zilele ca un nor negru ; te iert din toată inima. Dar îngăduie-mi o întrebare : cum de-ai ajuns în pustiu sub această înfățișare ? Ce-ai făcut după ce mi-ai cumpărat casa din Constantinopol ?

— M-am întors la Alexandria, răspunse cel întebat. Clocoteam de ură, o ură arzătoare mai ales împotriva oamenilor așa-zis civilizați. Crede-mă, mă simțeam mai bine între musulmani. Eram abia de cîteva luni în Alexandria, cînd au debarcat concetățenii mei acolo. Vedeam în ei numai pe călăii tatălui și fratelui meu ; de aceea am adunat cîțiva tineri dintre

cunoștințele mele care gîndeau la fel cu mine și m-am alăturat acelor viteji mameluci, care au devenit spaima oștirii franceze. Cînd campania a luat sfîrșit, nu m-am putut hotărî să mă întorc la o viață pașnică. Am dus, împreună cu cîțiva prieteni care gîndeau ca mine, o viață nestatornică, închinată luptei și vînațoarei; trăiesc mulțumit între acești oameni care mă cinstesc ca pe un prinț și, dacă oamenii aceștia nu sînt atît de culti ca europenii voștri, în schimb sînt foarte departe de invidie și înșelăciune, de egoism și vanitate.

Zaleukos mulțumi străinului pentru cele povestite, dar nu-i ascunse părerea sa că, față de obîrșia și cultura lui, ar fi fost mai nimerit să trăiască și să lucreze în țări mai civilizate. Îi luă mîna și-l rugă să plece împreună cu el, să trăiască și să moară alături de dînsul.

Oaspetele îl privi mișcat.

— Aceste vorbe mă îndreptățesc să cred, spuse el, că m-ai iertat cu adevărat și că mă iubești. Îți mulțumesc din suflet!

Se ridică și, cu statura sa mărească, se opri în fața grecului, pe care aproape că-l cuprinsese teama văzînd înfățișarea războinică, ochii negri și scînteietori, auzînd glasul adînc și tainic al oaspetelui său.

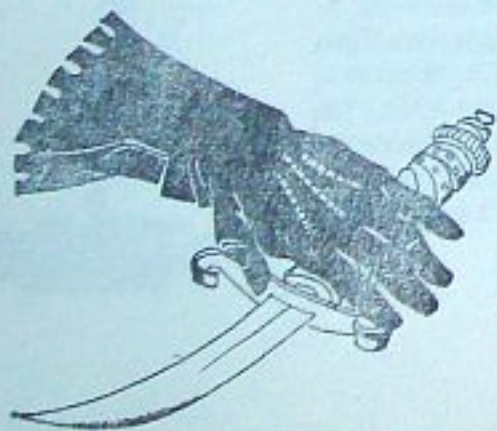
— Ceea ce mi-ai propus e frumos, urmă acesta. Pe oricine ar putea ispiti, mie însă mi-e cu neputință să primesc. Calul meu e gata înșeuat, slujitorii mă așteaptă. Rămîi cu bine, Zaleukos!

Prietenii, pe care soarta îi făcuse să se întâlnească în chip atît de miraculos, se îmbrățișară la despărțire.

— Și cum să te numesc? Cum se numește oaspetele care va trăi veșnic în gîndurile mele? întrebă grecul.

Străinul îl privi lung, îi mai strînse încă o dată mîna și răspunse:

— Mi se spune Stăpînul deșertului. Sînt tîlharul Orbassan.

ȘEICUL DIN ALEXANDRIA ȘI ROBII LUI

Ali Banu, șeicul din Alexandria, era un om ciudat. Cînd trecea de dimineață pe ulițele orașului, cu turbanul lui din cașmir scump, cu veșmintul de sărbătoare, încins cu un brîu care prețuia cît cincizeci de cămile, cînd trecea așa, cu pași domoli și apăsați, cu fruntea întunecată, cu sprincenele încruntate, cu ochii plecați, mîngîindu-și gînditor, la fiecare cinci pași, barba lungă și neagră, cînd se ducea astfel la moschee, unde, potrivit dregătoriei sale, citea credincioșilor din Coran, oamenii se opreau în loc, se uitau după el și-și spuneau:

— Ce bărbat chipeș și impunător!

— Și bogat, un șeic bogat, adăuga cineva.

— Foarte bogat. N-are un palat în portul Istambul? N-are avuții și moșii, și mii de vite, și duium de robi?

— Da, zicea un al treilea, tatarul care i-a fost trimis de la Istambul de padișahul însuși, Profetul să-l binecuvînteze, îmi spunea că șeicul nostru se bucură de multă trecere la Reis-effendi, la Capugi-pașa, la toți, chiar și la sultan.

— Da, striga un al patrulea, pașii săi sînt binecuvîntați. Este un om bogat și ales, dar... dar știți cu toții ce vreau să spun!

— Da, da! murmurau atunci ceilalți. E adevărat, are și el supărări; n-am vrea să fim în locul lui; este un om bogat și ales, dar... dar...

Ali Banu avea o casă minunată în cea mai frumoasă piață din Alexandria. În fața casei se afla o terasă mare, înconjurată cu ziduri de marmură și umbrită de palmieri. Acolo ședea deseori seara și fuma din narghilea. La o depărtare de el, smeriți, doisprezece robi în veșminte bogate îi așteptau porun-

ele : unul îi ținea la îndemână betelul, altul umbrela de soare, al treilea umplea vase de aur curat cu salep scump de rodii, un al patrulea legăna o apărătoare din pene de păun pentru a gonii muștele din apropierea stăpînului : cîntăreții își țineau la îndemână lăutele și surlele pentru a-l desfăta cu cîntări, înmănușate ce le va cere ; iar cel mai învățat dintre toți purta mai multe suluri de hîrtie, ca să-i citească din ele.

Dar ei așteptau zadarnic porunca. Șeicul nu dorea nici muzică, nici cîntări, nu dorea să audă parabole sau stihurile înțelepților cîntăreți ai trecutului, nu voia să guste nici salep, nici să mestece betel ; pină și robul cu apărătoarea din pene de păun se trudea zadarnic, căci stăpînul nici nu băga de seamă cînd vreo muscă îi dădea tîrcoale bizlind.

Trecătorii se opreau adeseori și se minunau de înfățișarea mareașă a casei, de robii cei scump înveșmîntați, de întregul dichis ; cînd se uitau însă la șeic, care ședea atît de întunecat și de posomorît sub palmieri, cu ochii ațintiți numai la norișorii albaștrii ai narghilei, dădeau din cap și spuneau :

— Intr-adevăr, bogătașul e un om sărman. El, care are atîtea avuții, e mult mai sărac decît cel ce n-are nimic, căci Profetul nu i-a hărăzit și înțelepciunea de a se bucura de bogăția sa.

Așa vorbeau oamenii, rîzînd de el și văzîndu-și de drum. Într-o seară, cînd șeicul ședea ca de obicei sub palmieri, din fața casei sale, înconjurat de toată strălucirea pămîntească, și pufăia mîhnit și singuratic din narghilea, nu departe de el se opriră cîțiva tineri care îl priveau și rideau.

— Cu adevărat, zise unul, șeicul Ali Banu e un nerod. Dacă aș avea eu comorile lui, m-aș folosi altfel de ele. În fiecare zi aș petrece și m-aș veseli. Mi-aș ospăta prietenii în încăperile cele mari, care ar răsuna tot timpul de rîs și voie bună.

— Da, spuse al doilea, n-ar fi rău, dar prietenii mulți te fac să-ți risipești avutul, fie el mare cît al sultanului, Profetul să-l binecuvînteze. Dar dacă ar fi să șed seara sub palmieri, în acest loc atît de frumos, ar trebui să cînte robii, să vină dănuțitorii să dănuiască și să facă fel de fel de giumbușlucuri. În vremea asta, eu aș fuma boierește din narghilea, aș porunci să mi se aducă șerbet scump și m-aș desfăta aidoma califului din Bagdad.

— Se spune că șeicul, grăi al treilea tînăr, care era grămătic, e un om învățat și înțelept ; cu adevărat, deslușirile

sale din Coran dovedesc că are cunoștințe în toate privințele și cunoaște toate scrierile înțelepciunii. Dar oare viața lui e orînduită ca a unui înțelept ? Iată un rob cu brațele pline de suluri. Eu mi-aș da veșmintul de sărbătoare, să pot citi numai unul dintre ele, căci sînt desigur scrieri rare. Pe cînd el ? Șade, fumează, iar de scrieri nici nu se sinchisește ! Dacă aș fi eu șeicul Ali Banu, aș pune omul să-mi citească pină n-ar mai avea răsufare, ori pină s-ar lăsa noaptea. Ba ar trebui să-mi citească și atunci, pină aș ațipi.

— Ha ! Chiar că te-ai pricepe să duci o viață frumoasă ! rise al patrulea. Auzi ! Să mînci, să bei, să cînti, să dănuiești, să citești zicale și să ascuți stihurile unor bieți poeți ! Nu, eu aș face cu totul altceva. El are cai de soi, cămile și o grămadă de bani. Eu, în locul lui, aș călători, aș călători pină la capătul pămîntului, pină la moscoviți, pină la franțuzi. Nici un drum nu mi s-ar părea prea lung pentru a vedea minunățiile lumii. Așa aș face dacă aș fi omul de colo.

— Tinerețea e vremea cea mai frumoasă a omului, e vîrsta sortită veseliei, rosti un moșneag cu o înfățișare tare sărmană, care se oprise lingă ei și le auzise vorbele, dar dați-mi voie să vă spun că tinerețea n-are minte și vorbește uneori fără rost, fără să știe ce face.

— Ce vrei să zici, moșule ? întrebă tinerii mirați. Despre noi e vorba ? Ce te privește că-i găsim cusur șeicului pentru felul său de viață ?

— Cînd cineva știe mai mult decît altul, trebuie să-i arate unde greșește, așa spune Profetul, răspunse bătrînul. E adevărat că șeicul a fost binecuvîntat cu avuții, că are tot ce-și poate dori inima, dar el e întunecat și posomorît pentru pricina întemeiată. Credeți că așa a fost el întotdeauna ? Deloc. Îl știu încă de acum cincisprezece ani ; pe atunci era voinic și vioi ca un căprior, trăia în veselie și se bucura de viață. Pe-atunci avea un fiu, bucuria zilelor sale, frumos și învățat ; cine îl vedea și-l auzea vorbind nu putea decît să-l pizmuiască pe șeic pentru asemenea comoară, căci zece ani avea numai și era tot atît de învățat ca unul de optsprezece.

— Și i-a murit fiul ? Sărmanul șeic ! strigă tînărul grămătic.

— Ar fi o mîngiere pentru el să știe că s-a întors pe meleagurile Profetului, unde ar trăi mai bine ca în Alexandria. Dar ceea ce a avut de pătimit e mult mai rău. Era pe vremea

cind franțuzii au năvălit în țara noastră ca niște lupi flămânzi și s-au bătut cu noi. Au cucerit Alexandria și de aici au înaintat tot mai departe, luptând cu mamelucii. Șeicul a știut să se înțeleagă bine cu ei. Dar fie că rivneau la avuțiile sale, fie pentru că a ținut partea fraților săi întru credință, nu știu cum a fost; pe scurt, au intrat într-o zi în casa lui și l-au învinuit că sprijină în taină, cu arme, cai și merinde, pe mameluci. El a încercat în fel și chip să-și dovedească nevinovăția, dar totul a fost în zadar, căci franțuzii acela erau oameni grosolani și lipsiți de inimă cind era vorba să stoarcă bani. L-au luat deci pe feciorul său, pe micuțul Kairam, ca zălog în tabăra lor. Șeicul le-a făgăduit bani mulți drept răscumpărare pentru copil, dar franțuzii n-au vrut să-l dea, avînd de gînd să ridice prețul. Deodată le-a venit de la pașa al lor, sau cum îi spunea, poruncă să se urce pe corăbii. La Alexandria nu s-a știut nimic despre asta. Franțuzii au plecat pe mare, iar pe fiul lui Ali Banu l-au luat de bună seamă cu ei, căci nu s-a mai auzit niciodată nimic despre el.

— O, sârmanul, ce greu l-a lovit Alah! strigară toți tinerii deodată și se uitară cu milă la șeic, care ședea mîhnit și singuratic sub palmieri, înconjurat de scumpeturi.

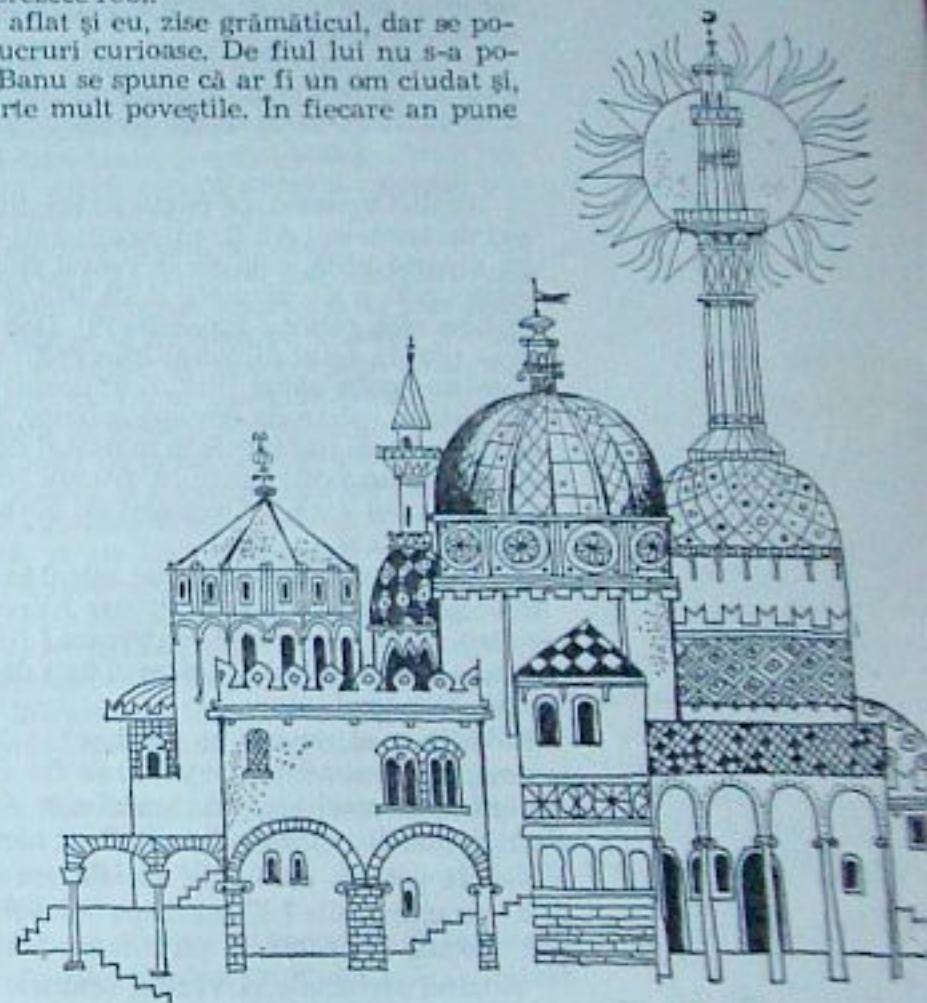
— Nevasta lui, pe care o iubea foarte mult, a murit de dorul fiului ei. Șeicul și-a cumpărat o corabie, a înzestrat-o cu toate cele de trebuință și l-a rugat pe vrăciul franțuz care locuiește acolo, pe lingă havuz, să-l însoțească în Franța, ca să-și caute fiul pierdut. S-au suit pe corabie și au mers vreme îndelungată pe mare pînă au ajuns în țara ghiaurilor, a necredincioșilor care fuseseră în Alexandria. Zadarnic l-au căutat în toate orașele pe micuțul Kairam: nimeni nu știa de el.

Așa că au venit înapoi și de atunci șeicul trăiește tot jeliindu-și fiul, și pe bună dreptate. De cîte ori mănîncă sau bea nu-i oare firesc să se gîndească: acum sâracul meu Kairam o flămînză, o fi poate însetat? Iar cînd se împodobește cu burnuzuri de preț și cu veșminte de sărbătoare, așa cum i-o cere slujba și vrednicia lui, nu se gîndește oare că fecioru-su n-o avea nici cu ce să-și acopere goliciunea? Iar cînd e înconjurat de cîntăreți și dăntuitori, de grămătică, de robii lui, nu poate să nu se gîndească: «Acum, sârmanul meu fiu o fi făcînd și el sărituri sau o fi cîntînd în fața vreunui franțuz, stăpînul lui, după cum i se cere!» Și mai mult decît orice îl în-

grijorează gîndul că micuțul Kairam, aflîndu-se atît de departe de țara strămoșilor săi, în mijlocul necredincioșilor care-și bat joc de el, o să-și piardă credința părinților săi, și el n-o să-l mai poată îmbrățișa în grădinile raiului.

De aceea se și poartă atît de blajin cu robii lui și dă sâracilor atîția bani; se gîndește că Alah are să-l răsplătească, îndușînd inima stăpînilor franțuzi, ca să se poarte blînd cu fiul său. De asemenea, în fiecare an, în ziua cînd i-a fost răpit fiul, dă drumul la doisprezece robi.

— Despre asta am aflat și eu, zise grămăticul, dar se povestesc fel de fel de lucruri curioase. De fiul lui nu s-a pomenit, dar despre Ali Banu se spune că ar fi un om ciudat și, mai ales, că-i plac foarte mult poveștile. În fiecare an pune

la încercare pe robii lui și celui care povestește mai frumos și
dă drumul din robie.

— Nu ascultați tot ce îndrugă oamenii, zise moșneagul;
lucrurile stau așa cum v-am spus eu și eu știu ce vorbesc;
firește, atunci când e amărît, vrea să-și mai alunge gândurile
negre, ascultînd povești; robilor le dă însă drumul numai de
dragul fiului său. Dar s-a lăsat seara, s-a răcorit și trebuie
să-mi văd de drum. Salem aleicum, pacea fie cu voi, băieți;
de acum încolo o să aveți o părere mai bună despre șeicul
acesta cumsecade.

Tinerii mulțumiră moșneagului pentru cele auzite, se mai
uitară o dată la cernitul tată și coborîră ulița, fiecare spunîndu-și în sine: «N-aș dori să fiu șeicul Ali Banu».

Puțină vreme după ce tinerii aceștia vorbiseră cu moșneagul
despre șeicul Ali Banu, se întîmplă ca ei să treacă din nou
pe această uliță, cam pe la ceasul rugăciunii de dimineață.
Amintindu-și de moșneag și de istorisirea lui, îl căinară cu
toții pe șeic, privind spre casa lui. Dar care nu le fu mirarea
cînd văzură totul minunat împodobit! Pe terasa pe care se
plimbau roabe gătite fluturau flamuri și steaguri; în sala
casei erau așternute covoare scumpe, iar treptele largi ale
scării fuseseră îmbrăcate în mătăsuri de preț; pînă și pe uliță
era întins un postav subțire, frumos țesut, din care mulți ar
fi dorit să-și facă un veșmînt de sărbătoare sau o pătură
pentru picioare.

— Ia uite cît s-a schimbat șeicul în cîteva zile! strigă tî-
nărul grămătic. O da vreo serbare? Vrea să-și arate cîntăreții
și dănuitorii? Ia priviți ce covoare! Nimeni nu are așa ceva
în toată Alexandria! Și postavul ăsta de pe caldarim! E păcat
de el, zău așa!

— Eu cred, spuse un altul, că așteaptă un oaspete de
seamă, căci asemenea pregătiri se fac cînd vine stăpînitorul
vreunei țări mari sau cînd un efendi cinstește o casă călcîndu-
i pragul. Oare cine o fi venind azi aici?

— Ia priviți, oare colo, deval, nu se zărește moșneagul
de acum cîteva zile? El le știe pe toate și o să ne poată lămuri.
Hei, moșule! Nu vrei să vii încoace o clipă?

Auzind strigătele și văzînd semnele pe care i le făceau,

moșneagul se apropie și-i recunoscu pe tinerii cu care stătuse
de vorbă deunăzi.

Ei îi arătară pregătirile ce se făceau în casa șeicului și-l
întrebară dacă nu știe ce oaspete de seamă era așteptat.

— Vă inchipuți, de bună seamă, răspunse el, că Ali Banu
dă o serbare de bucurie, sau că un om mare îi cinstește casa?
Lucrurile nu stau așa; după cum știți, azi e ziua a douăspre-
zecea din Ramadan, și în această zi a fost dus în robie fiul lui.

— Pe barba Profetului! strigă unul dintre tineri. Aici
parcă s-ar pregăti o nuntă, o sărbătoare, deși e vestita lui zi
de jale. Ce zici de toate astea? Nu crezi că șeiful are min-
tea cam zdruncinată?

— Nu crezi că te pîrșești din nou cu judecata, tînrul
meu prieten? întrebă bătrînul zîmbind. Și de data asta să-
geata a fost ascuțită și înțepătoare și arcuț întins. Totuși ai
nimerit departe de țintă. Aflați deci că șeicul îl așteaptă as-
tăzi pe fiul său.

— Deci l-a găsit? strigară tinerii, bucuroși.

— Nu, și poate că nu va fi găsit curînd, dar aflați că acum
opt sau zece ani, cînd șeicul petrecea această zi cu jale și cu
plîns, dînd drumul robilor și miluind cu mincare și bău-
tură pe mulți săraci, s-a întîmplat să ospăteze și pe un dervîș,
care zăcea ostenit, vlăguit, la umbra casei. Dervîșul era însă
un om sfînt și se pricepea să ghicească viitorul și să citească
în stele. După ce fu omenit de mîna milostivă a șeicului, se
apropie de acesta și îi spuse: «Cunosc pricina mîhnirii tale;
nu e oare astăzi ziua a douăsprezecea a lunii Ramadan, și
n-ai pierdut în această zi pe fiul tău? Alină-ți durerea;
această zi de jale va fi o dată zi de bucurie, căci într-o astfel
de zi se va întoarce cîndva fiul tău». Așa vorbi dervîșul. Ar
fi un păcat pentru orice musulman să se îndoiască de spusele
unui asemenea om; durerea lui Ali nu s-a ogoit, dar în această
zi el așteaptă mereu întoarcerea fiului său, împodobindu-și
casa, și sălile, și scările, de parcă l-ar aștepta să sosească din
clipă în clipă.

— Minunat! rosti grămăticul. Dar aș vrea să văd și eu
cum sînt toate rînduite atît de frumos, cum el însuși tinjește
în mijlocul acestor minunății și, mai ales, aș vrea să ascult
poveștile spuse de robii lui.

— Nimic mai ușor, răspunse moșneagul. Mai-marele
robilor din casa șeicului mi-e prieten de mulți ani și mă lasă

întotdeauna în sală să stau într-un locșor unde nu mă vede nimeni, ascuns de mulțimea slugilor și prietenilor. Am să vorbesc cu el, să vă dea voie înăuntru ; sînteți numai patru și s-ar putea să îngăduie. Veniți aici pe la ceasul al noulea și am să vă spun dacă puteți intra.

Astfel vorbi bătrînul. Tinerii îi mulțumiră și se îndepărtară arzînd de nerăbdare să vadă ce se întîmplă.

La ceasul hotărît veniră în piața din fața casei șeicului și aici îl găsiră pe moșneag, care le spuse că mai-marele robilor îi dăduse învoirea să intre cu ei. El o luă înaintea, dar nu pe poarta și pe scările bogat împodobite, ci pe o ușă lăturalnică, pe care apoi o închise cu grijă. Îi conduse apoi prin mai multe coridoare, pînă ajunseră în sala cea mare. Aici era mare îmbulzeală — oameni bogat înveșmîntați, bărbați de seamă ai orașului și prieteni ai șeicului care veniseră să-i aline durerea, precum și robi de tot felul și de toate neamurile. Dar toți erau mîhniți, căci își iubeau stăpînul și jeleau împreună cu el.

La capătul sălii, pe un divan bogat, sedeau cei mai de vază prieteni ai lui Ali și erau slujiți de robi. Șeicul sedea jos, lingă ei, căci durerea pentru fiul său nu-i îngăduia să șadă pe covorul bucuriei. Își sprijinea capul în mîini și părea să dea puțină ascultare îmbărbătărilor pe care i le șopteau prietenii săi. În fața lui se aflau cîțiva bărbați, tineri și bătrîni, îmbrăcați în veșminte de robi. Bătrînul le spuse tinerilor săi prieteni că aceștia erau robii cărora Ali Banu le va da drumul în acea zi. Printre ei se aflau și cîțiva franțuzi și moșneagul le arătă mai ales pe unul dintre ei, care era negrăit de frumos și foarte tînăr. Șeicul îl cumpărase pe o sumă mare, numai cu cîteva zile înainte, de la un neguțator de robi din Tunis, și acum totuși îi dădea drumul, fiind incredințat că, cu cît va trimite mai mulți franțuzi în țara lor, cu atît Profetul îi va înapoia mai repede fiul.

După ce se aduseră tutun și băuturi răcoritoare, șeicul făcu un semn mai-marelui robilor. Acesta se ridică. În sală se lăsă o liniște adîncă. El păși în fața robilor cărora urma să li se dea drumul și rosti cu glas limpede :

— Voi care veți fi dezrobiți azi din mila stăpînului meu Ali Banu, șeicul din Alexandria, îndepliniți acum cele ce se obișnuiesc în această zi, în casa lui, și începeți să povestiți !

Robii începură să șușotească între ei. Apoi, un bătrîn rob ceru cuvîntul și prinse a povesti.

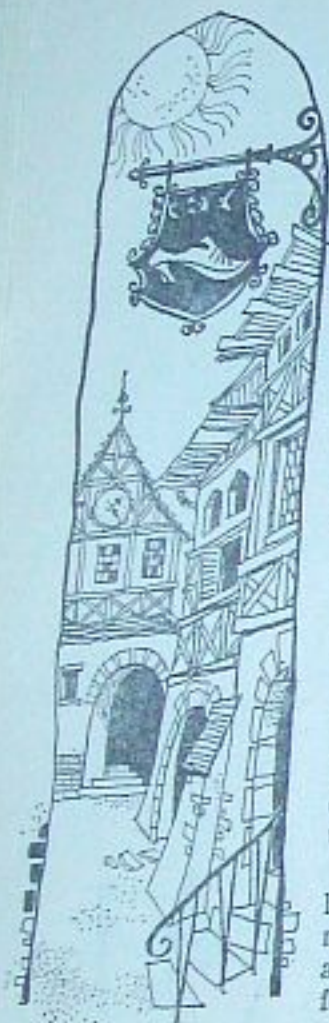
PITICUL NAS-LUNG

— Stăpîne ! Greșesc cei care cred că numai pe vremea lui Harun-al-Rașid, stăpînitorul Bagdadului, au fost zine și vrăjitori, greșesc cei care spun că sînt închipuite povestirile despre isprăvile duhurilor și ale stăpînitorilor lor, isprăvi ce se cunosc din cele istorisite prin piețele orașelor. Zine sînt și astăzi, și nu prea de mult eu însumi am fost martorul unei întîmplări în care, fără doar și poate, s-au amestecat duhurile, după cum am să vă povestesc.

Într-un oraș de seamă din țara mea iubită, Germania, trăia cu mulți ani înainte un cizmar cu soția lui ; el ducea o viață simplă și cinstită. În timpul zilei sedea la colțul străzii și circea ghetă și pantofi, ba făcea chiar și încălțări noi, dacă îi cerea cineva acest lucru ; dar atunci trebuia mai întîi să cumpere pielea, căci el era tare sărac și nu avea nimic pus deoparte. Nevasta lui vindea zarzavaturi și poame, care creșteau într-o grădiniță de lingă poartă, și mulți oameni tîrguiau cu plăcere de la ea, fiindcă era îmbrăcată curat și îngrijit și știa să-și rînduiască frumos marfa.

Cei doi soți aveau un fiu chipeș, plăcut, voinic și destul de înalt pentru cei doisprezece ani ai săi. De obicei, el sedea lingă maică-sa în piața de legume și de multe ori ducea acasă la mușterii o parte din cumpărăturile făcute de femeii sau bucătari de la taraba nevestei cizmarului. Rareori se întorcea fără o floare frumoasă, un ban sau o felie de cozonac, căci stăpînii bucătarilor se uitau cu plăcere la frumosul băiat și îi dăruiau întotdeauna cîte ceva.

Într-o zi, nevasta cizmarului sedea ca de obicei în piață, avînd dinainte cîteva coșuri cu varză și alte legume, fel de fel de verdețuri și semințe, iar într-un coșuleț, pere timpurii,

mere și caise. Micul Iacob — așa se numea băiatul — ședea lângă ea și lăuda marfa cu glas subțire :

— Poftiți la noi, domnilor, priviți ce varză frumoasă, mere verdețuri aromate ! Avem pere timpurii, doamnelor, mere timpurii și caise. Cine cumpără ? Mama vinde ieftin !

Astfel striga băiatul. În clipa aceea trecea prin piață o bătrână cam zdrențăroasă ; avea o față mică și ascuțită, zbircită de ani, ochi roșii și un nas coroiat și ascuțit, încovoiat spre bărbie ; umbla sprijinită într-un tojag lung și totuși nu se putea spune că umblă, căci mai curind schiopăta, luneca, se legăna părind că are la picioare niște roțițe și că în orice clipă poate să se răstoarne cu nasul cel ascuțit în pământ.

Nevasta cizmarului privi spre bătrână cu luare-aminte. Venise zi de zi vreme de șaisprezece ani în acea piață, dar nu văzuse pînă atunci niciodată acea făptură ciudată. Tresări fără voie văzînd-o pe babă că se îndreaptă schiopătînd către ea și se oprește în fața coșurilor.

— Tu ești Hanna, zarzavagioaica ? întrebă baba, cu glas neplăcut și croncănitor, clătînd neîncetat din cap.

— Da, răspunse nevasta cizmarului. Doriți să cumpărați ceva ?

— O să vedem, o să vedem ! Ce de ierburi, ce de ierburi ! Ai oare ce-mi trebuie mie ? zise baba și, aplecîndu-se peste coșuri, începu să răscolească prin ele cu minile ei pămîntii și urite ; apucînd verdețurile, atît de frumos și de îngrijit rînduite, cu degetele-i ca de păianjen, subțiri, le apropia cînd pe unele, cînd pe altele, de nasul ei lung și le mirosea.

Nevastei cizmarului i se rupea inima văzînd cum răscolește baba verdețurile ei dragi, dar nu îndrăzni să spună nimic, căci cumpărătorul era în drept să cerceteze marfa și, în afară de asta, simțea o groază ciudată uitîndu-se la această femeie. După ce cotrobăi prin tot coșul, baba bombăni :

— Marfă proastă, ierburi proaste, nu găsesc nimic din ceea ce vreau ; era mult mai bine acum cincizeci de ani. Marfă proastă, marfă proastă !

Aceste vorbe îl supărară pe micul Iacob.

— Ascultă, ești o babă nerușinată ! strigă el în ciudat. Întîi îți vîri degetele urite și negre în verdețurile astea frumoase și le strivești, apoi le apropii de nasul tău lung, pentru ca nimeni dintre cei care te-au văzut să nu mai vrea să le

cumpere, iar acum spui despre marfa noastră că e proastă, cînd însuși bucătarul ducelui cumpără de la noi.

Bătrîna se uită pieziș la inimosul băiat, izbucni într-un hohot de ris respingător și zise cu glas răgușit :

— Băiete, băiete ! Îți place, așadar, nasul meu, frumosul meu nas lung ? O să ai și tu unul, din mijlocul obrazului pînă peste bărbie.

În timp ce vorbea astfel, lunecă spre celălalt coș în care era așezată varza. Apucă cu minile cele mai frumoase verze albe, le strînse pînă le strivi, apoi le aruncă talmeș-balmeș în coș și spuse iar :

— Marfă proastă, varză proastă !

— Nu-ți mai clătina atît de urît capul încoace și încolo, strigă băiatul cu teamă, căci ai un gît subțire ca un cotor de varză și s-ar putea frînge, și atunci capul ar cădea în coș ; cine ar mai vrea oare atunci să tîrguiască de acolo ?

— Nu-ți plac gîturile subțiri ? croncăni baba rîzînd. Tu să n-ai gît deloc, capul să-ți stea înfipt între umeri ca să nu cadă de pe trupșorul cel mic !

— Nu mai trîncăni astfel de lucruri cu băiatul ! spuse în sfîrșit nevasta cizmarului supărată de atîta cotrobăit, privit și mirosit. Dacă vrei să cumperi ceva, grăbește-te ! Îmi go-nești toți cumpărătorii.

— Bine, fie cum spui tu ! strigă baba, cu o privire duș-mănoasă. Am să-ți cumpăr verzele astea, pe toate șase ; dar uite că mă sprijin în toiag și nu pot căra nimic. Dă-i voie băiețelului tău să-mi ducă marfa acasă ; am să-l răsplătesc.

Băiatul nu vru să se ducă și începu să plîngă, căci îi era groază de bătrîna cea urîtă ; dar maică-sa îi porunci cu toată asprimea să se ducă, socotînd c-ar face un păcat s-o lase pe femeia aceea bătrînă și slabă să care singură atîta greutate ; aproape plîngînd, băiatul făcu după cum i se poruncise, legă verzele într-o pînză și plecă după bătrînă, prin piață.

Ea abia mergea și le trebuiră aproape trei sferturi de ceas pînă ce ajunseră într-o mahala foarte îndepărtată a orașului. În sfîrșit se opriră în fața unei căsuțe dărăpănate. Aici baba scoase un cîrlig vechi și ruginit din buzunar, îl viri cu îndemînare într-o găurică din ușa și, deodată, ușa se dădu, scîrîînd, în lături.

Dar ce uimit fu micul Iacob cînd păși în casă ! Pe dinăuntru, ea era minunat împodobită : tavanul și pereții erau de marmură, iar mobilele — din cel mai frumos abanos, bătute cu aur și cu pietre șlefuite ; podeaua însă era de sticlă și atît de lustruită, încît băiatul alunecă și căzu de cîteva ori.

Bătrîna scoase un fluieraș de argint din buzunar și fluieră o melodie care răsună asurzitor prin toată casa. Îndată se iviră cîțiva cobai pe scări, și tare se mai minună Iacob, vîîndu-i că merg în două labe, că au în picioare coji de nucă în loc de încălțări, că poartă veșminte omenești, iar pe cap au chiar pălărioare după ultima modă.

— Unde mi-ați pus papucii, netrebnicilor ? strigă bătrîna și-i lovi cu toiagul, de săriră în sus urlînd. Cît timp o să mai aștept ?

Ei se repeziră pe scări în sus și se întoarseră cu o pereche de coji de nucă de cocos, căptușite cu piele, pe care le traseră cu îndemînare în picioarele bătrînei.

Acum baba nu mai șchiopăta și nu se mai poticnea. Aruncă toiagul și alunecă cu repeziciune pe podeaua de sticlă, trîgîndu-l de mină pe micul Iacob după ea. În sfîrșit se opri într-o odaie plină de fel de fel de lucruri casnice, aducînd a bucătărie, deși mesele din lemn de mahon și canapelele acoperite cu covoare scumpe s-ar fi potrivit mai bine într-o încăpere de zile mari.

— Stai jos, băiete, spuse bătrîna prietenos, așezîndu-l în colțul unei canapele și punînd o masă în fața lui, astfel încît să nu mai poată ieși. Stai jos, ai cărat o povară grea : capetele de oameni nu sînt atît de ușoare, nu sînt deloc ușoare.

— Mătușă, de ce vorbești așa de ciudat ? strigă băiatul. E adevărat că sînt obosit, dar eu am cărat verze, verzele pe care le-ai cumpărat de la mama.

— Ehei, te înșeli ! rise baba și, ridicînd capacul coșului, scoase de pîr un cap de om.

Băiatul înlemni de spaimă ; nu putea înțelege ce se întimplase, dar se gîndi la maică-sa. «Dacă află cineva de aceste capete omenești, își zise el, desigur că o vor învinovăți pe ea».

— Fiindcă ești atît de cuminte, trebuie să te răsplătesc, mormăi bătrîna. Ai un pic de răbdare și am să-ți gătesc o supușoară de care o să-ți amintești toată viața.

Vorbind astfel, baba fluiera iar. Veniră mai întâi o mulțime de cobai în veșminte omenesti ; în față purtau șorțuri de bucătărie, iar de cingătorile lor atârnau linguri de amestecat și cuțite de bucătărie ; în urma lor țopăiau în două labe o cat și cuțite de bucătărie ; în urma lor țopăiau în două labe o mulțime de veverițe, cu șalvari turcești largi și pe cap cu căciulițe verzi de catifea. Păreau să fie ajutoarele de bucătar, căci se călărară cu mare iuțeală pe pereți și aduseră tigăi și crățiți, ouă și unt, verdețuri și făină și le așezară pe plită ; în vremea asta, baba aluneca mereu cu papucii ei de nucă de cocos încoace și încolo și băiatul văzu că-și dădea osteneala să-i gătească ceva bun.

Focul începu curînd să duduie, tîgaia prinse să sîrîie și să fumege, un miros plăcut se răspîndi prin odaie, iar baba alerga în sus și în jos, cu veverițele și cu cobaii după ea, vîrîndu-și nasul ei lung în oală de cite ori trecea pe lîngă.

În sfârșit, fiertura începu să clocotească, din oală se înălțară aburi, iar spuma dădu în foc. Atunci ea trase oala la o parte, umplu o ceașcă de argint cu supă și o puse în fața micului Jacob.

— Aşa, băiete, aşa, zise ea, mănincă supușoara și o să ai tot ce ți-a plăcut atât de mult la mine. Ai să ajungi un bucătar priceput, ai să fii și tu cineva, dar buruiana nu, buruiana n-ai să o găsești niciodată. De ce n-a avut-o mama ta în coș?

Băiatul nu pricepea bine ce-i spunea și privea cu tot mai multă luare-ăminte supă, care-i plăcea nespus. Maică-sa îi gătea multe bucate gustoase, dar nici una nu-i plăcuse atât de mult. Din supă se înălța un miros plăcut de verdeturi și de mirodenii; era în același timp și dulce, și acrișoară, și foarte tare.

În timp ce sorbea ultimele picături din minunata fiertură, cobaii aprinseră tămiile arabă, care se răspîndi în nori albăstrii prin odaie ; norii se îngroșară din ce în ce și se lăsară în jos. Mirosul de tămiile îl ameți pe băiat ; zadarnic își spunea că trebuie să se întoarcă la mama lui ; cu cît se îndemna mai mult, cu atît îl cuprindea toropeala și, în cele din urmă, adormi dus pe canapeaua bătrînei.

Visă ceva ciudat. I se păru că baba îl dezbracă și îl învelește în piele de veveriță, că el începe să sară, să se cațăre ca o veveriță, că se plimbă cu celelalte veverițe și cu cobaii,

care erau niște făpturi foarte cuminiți și așezate, și că face cu ele slujbă la bătrînă. La început fu folosit numai ca lustrăgiu, adică trebuia să ungă cu ulei nucile de cocos pe care baba le purta ca papuci, să le frece pînă începeau să strălucească. Deoarece în casa părintească fusese adeseori pus la asemenea treburi, era îndeminatic ; cam după un an — așa visă el mai departe — îl folosiră la treburi mai grele ; împreună cu alte veverițe trebuia să prindă fricelele de praf din soare, iar cînd se strîngeau destule, să le cearnă prin cea mai fină sită de pînă.

Baba socotea că nu-i pe lume ceva mai bun ca firicelele de praf și, neputînd să mestece bine din pricină că era știrbă, punea să i se facă pilne din firicelele de praf din soare.

După încă un an fu mutat între slujitorii care strungeau apă de băut pentru bătrână. Să nu credeți că pentru asta să-pau vreun puț sau punea un butoi în curte ca să curgă în el apa de ploale; făceau ceva mult mai năstrușnic: veverițele și Iacob împreună cu ele trebuiau să culeagă roua de pe trandafiri cu ajutorul unor coji de alune; această rouă o bea bătrîna. Deoarece bea mult, «sacagiil» trudeau din greu.

După încă un an, fu pus la treburile casnice ; avea însărcinarea să curețe podelele ; cum acestea erau din sticlă, pe care se cunoștea orice boare, treaba nu era ușoară. Trebuia să frece cu peria și să-și lege cirpe de picioare, alunecând astfel prin odale.

În al patrulea an fu mutat în sfârșit la bucătărie. Aceasta era o slujbă de cinste, la care se ajungea după încercări îndelungate. Iacob sluji acolo ca ucenic pînă ce ajunsese meșter de prăjituri și căpătă o îndeminare și o iscusință atît de mari în tot ce privea gătitul bucatelor, încît se mira deseori de sine însuși ; cele mai grele mîncăruri, plăcinte cu două sute de feluri de arome, supe din toate verdețurile pămîntului, pe toate le învăță, pe toate se pricepea acum să le facă repede și bine.

Trecuseră astfel vreo șapte ani de cînd se afla în slujba bătrînei, cînd, într-o zi, aceasta, scoțîndu-și papucii de cocos și luînd coșul și toiagul ca să iasă în oraș, îi porunci să curețe un pui, să-l umple cu verdețuri și să-l rumenească bine pînă se va întoarce ea. Băiatul îi îndeplini poruncile cu toată iscusința. Suci gîtul puiului, îl opări cu apă clocotită, îi smulse cu îndeminare penele, îl curăță de tuleie pînă ce pielea lui

băiatul amărît, ca pentru sine. Cum să fac acum ca s-o duc acasă ? Dragă mămico, fii înțelegătoare, uită-te bine la mine ! Sînt fiul tău, Iacob al tău.

— Gluma asta mi se pare prea deșucheată ! strigă Hanna vecinei. Ia te uită, piticul ăsta urît stă aici, îmi gîonește toți mușterii și-și bate joc de nenorocirea mea, zicînd : «Eu sînt Iacob, fiul tău.» Nerușinatul !

Atunci vecinele se sculară în picioare și începură să-l ocărăscă cum le venea mai bine — și știți cît de strașnic se pricepea precupețele la asta — făcîndu-l cu ou și cu oțet, strigîndu-i că-și bate joc de nenorocirea bieteii Hanna, al cărei frumos băiat fusese răpit acum șapte ani, și amenințîndu-l cu toatele că vor sări la el să-l zgîrie, dacă n-o să plece de îndată.

Sărmanul Iacob nu știa ce să mai zică despre toate astea. După cum era încredințat, în dimineața aceea fusese, ca de obicei, cu maică-sa în piață, o ajutase să așeze fructele, apoi plecase cu baba acasă la ea, mîncase supă, dormise puțin, iar acum se înapoiasă ; mama și vecinele spuneau însă că între timp se scurseseră șapte ani și îi strigau pitic pocit ! Ce se întimplase oare cu el ?

Cînd văzu că maică-sa nu vrea să mai știe de el, ochii i se umplură de lacrimi și coborî strada amărît, spre dugheana unde, peste zi, tatăl său peticea încălțămîntea.

«Să văd, se gîndi în sinea lui, dacă nici el nu mai vrea să știe de mine. Am să mă așez în prag și am să vorbesc cu el.»

Cînd ajunse la dugheana cizmarului, se opri în prag și privi înăuntru. Meșterul lucra atît de zorit, încît nici nu-l văzu. Dar cînd își aruncă întimplător ochii spre ușă, scăpă din mîini pantoful, ața și sula și strigă îngrozit :

— Pentru numele lui Dumnezeu, ce-i arătarea asta, ce-i pocitania asta ?

— Bună seara, meștere ! zise băiatul, intrînd în atelier. Cum o mai duci ?

— Prost, prost, domnișorule, răspunse tatăl, spre mirarea lui Iacob, pîrînd că nu-l recunoaște nici el. Nu mă mai ajută mîinile. Sînt atît de singur, îmbătrînesc și totuși nu-mi dă mîna să-mi iau un ajutor.

— Nu ai un fiu care să-ți ajute din cînd în cînd la lucru ? întrebă băiatul mai departe.

— Am avut unul, îl chema Iacob ; acum ar fi fost un flăcău înalt și sprinten și ar fi avut douăzeci de ani. El m-ar fi ajutat strașnic. De, așa mai ziceam și eu ! De la doisprezece ani se dovedise harnic și îndemînat, prinsese și ceva din meserie ; era chipeș și plăcut în purtări ; el m-ar fi adus mușterii atît de mulți că n-aș mai fi peticit încălțări, ci aș fi făurit numai ghete noi ! Dar așa se întimplă în viață !

— Și unde ți-e băiatul ? întrebă Iacob pe taică-su cu voce tremurătoare.

— Dumnezeu știe, răspunse acesta. Acum șapte ani, da, atît e de atunci, ne-a fost furat din piață.

— Acum șapte ani ! strigă Iacob îngrozit.

— Da, domnișorule, acum șapte ani ! Îmi amintesc ca astăzi cum a venit nevasta acasă, plîngînd și văicărîndu-se că l-a așteptat toată ziua să se înapoieze, că l-a căutat și a întreat peste tot, dar nu l-a mai găsit. Eu am știut și am spus totdeauna că o să se întimple ceva ; Iacob era un băiat chipeș, nimic de zis, iar nevastă-mea se mîndrea cu el și îi plăcea cînd oamenii îl laudau. Adeseori îl trimitea cu zarzavaturi sau cu alte celea în case avute. Și nu făcea rău, căci era întotdeauna bine răsplătit. Dar eu îi spuneam mereu : «Ai grijă, orașul e mare, în el locuiesc mulți oameni răi, ai grijă de Iacob !» Și așa cum am spus, așa s-a întimplat. O dată a venit în piață o femeie bătrînă și urîtă, s-a tocmît pentru fructe și zarzavaturi și, la urmă, a cumpărat atîtea verze, încît nu le-a putut duce singură. Nevastă-mea, miloasă, a trimis băiatul s-o ajute. Și din clipa aceea nu l-am mai văzut.

— Și zici că de atunci au trecut șapte ani ?

— Șapte ani se împlinesc la primăvară. L-am căutat, am întreat de el din casă în casă, și fiindcă mulți îl cunoșteau pe drăgălașul copil și-l îndrăgiseră, l-au căutat împreună cu noi, dar totul a fost în zadar. Nimeni n-o cunoștea pe femeia care cumpărase zarzavatul, doar o bătrînă de nouăzeci de ani spunea că s-ar putea să fi fost zîna cea rea a buruienilor, care vine în oraș o dată la cincizeci de ani pentru fel și fel de cumpărături.

Astfel vorbi tatăl lui Iacob, bătînd în același timp zdrăvăn la pantof și trăgînd sfoara cu amîndouă mîinile.

Băiatul pricepu încetul cu încetul ce se întimplase cu el și anume că nu visase, ci chiar trăise șapte ani la zîna cea rea, slujînd-o în chip de veveriță. Mînia și durerea îi umplură

inima, mai-mai s-o spargă. Șapte ani din viață îi răpise baba, și ce dobândise în schimb? Învățase să curețe papuci din coji de nucă de cocos și să lustruiească pardoseala de sticlă a unei odăi? Învățase de la cobai toate tainele bucătăriei? Rămase așa o bună bucată de vreme, gîndindu-se la soarta sa; în cele din urmă, tatăl său îl întrebă:

— Doriți poate să vă lucrez ceva, domnișorule? O pereche de pantofi noi cumva? Sau, adăugă el zîbind, o îmbrăcăminte pentru nas, poate?

— Ce-ai cu nasul meu? întrebă Iacob. Ce nevoie am de o îmbrăcăminte pentru el?

— Ei, răspunse cizmarul, fiecare cum crede, dar trebuie să-ți spun: dacă aș avea un nas atît de urît, mi-aș face o îmbrăcăminte din piele trandafir și lucioasă. Privește bucata asta de piele! Ce frumoasă e! E adevărat că ți-ar trebui un cot cel puțin, dar ți-ar apăra bine nasul, domnișorule; nu te-ai mai lovi de orice ușior, de orice trăsura de care ai vrea să te ferești.

Tînărul înlemni de spaimă; își pipăi nasul: era gros și lung de două palme! Așadar, astfel îl slușise baba; de aceea nu-l recunoscuse mamă-sa, de aceea i se spunea pitic pocit!

— Măstere! se adresă el cizmarului, aproape plîngînd. N-ai vreo oglindă la îndemînă, ca să mă pot privi?

— Domnișorule, răspunse tatăl-său cu gravitate, n-ai un chip cu care să te poți mîndri și n-ai de ce să te uiți în fiecare clipă în oglindă. Asta-i un obicei caraghios; dezvăță-te de el.

— Vai, lasă-mă să mă uit în oglindă! strigă băiatul. Nu din fudulie, fii sigur.

— Nu-mi mai bate capul, că n-am nici o oglindă; nevasta are o oglinjoară, dar nu știu unde o pune. Dacă vrei să te vezi totuși în oglindă, uite, peste drum stă Urban, bărbierul; el are o oglindă, de două ori cît capul dumatăle; acolo poți să te privești cît vrei. Și acum, bună ziua!

Vorbind astfel, tatăl îl scoase ușurel din prăvălie, închise ușa în urma lui și se așeză din nou la lucru.

Îndurerat, tînărul se duse peste drum, la Urban bărbierul pe care-l cunoștea de mult.

— Bună dimineața, Urban, îi spuse el. Am venit să te rog ceva. Fii bun și lasă-mă să mă uit puțin în oglinda dumatăle.

— Poftim, cu plăcere! strigă bărbierul rîzînd, iar mușterii săi, cărora trebuia să le radă barba, începură să ridă

în hohote și ei. Ești o mindrețe de băiat: subțire și gingaș, cu gîtișor ca de lebădă, cu minune de prințesă și cu năsucul cîrn, nici că se află altul mai frumos! Ești tare mindru de el, desigur; hai, uită-te cît poțestești! Nu vreau să se spună despre mine că din pizmă nu te-am lăsat să te uiți în oglinda mea!

La vorbele bărbierului, frizeria răsună de hohote de ris. Între timp, tînărul se apropie de oglindă și se privi. Ochii i se umplură de lacrimi:

— Da, scumpă mamă, așa, într-adevăr, n-ai putut să-l recunoști pe Iacob al tău, își spuse el în gînd. Nu astfel arăta el în zilele fericite cînd te mindreai cu el în fața oamenilor!

Avea niște ochi mici ca de porc, iar nasul uriaș îi atîrna peste gură pînă la bărbie; gîtul părea că nu are deloc, căci capul era înfipt adînc între umeri și cînd îl mișca la dreapta sau la stînga, simțea că-l doare rău; era tot atît de înalt ca și acum șapte ani, cînd avusese doisprezece ani — dar între doisprezece și douăzeci de ani, în loc să crească în înălțime ca toți oamenii, el crescuse în lățime; spatele și pieptul i se lățiseră, arătînd ca un sac mic, dar bine îndesat; trupul lui greoi se sprijinea pe niște piciorușe slabe, ce păreau neputincioase să susțină atîta greutate; în schimb, cu atît mai lungi îi erau brațele ce atîrnau de-a lungul trupului; erau la fel de lungi ca și ale unui om în toată firea; mîinile îi erau butucănoase și pămîntii, iar degetele lungi ca fusele, și cînd le întindea putea atinge pămîntul fără să se aplece. Astfel arăta acum Iacob; el era acest pitic slut.

Își aminti de dimineața aceea cînd bătrîna se apropiase de coșurile mamei sale. Toate cele de care-și bătuse joc atunci — nasul lung, degetele urite — le avea și el acum; numai gîtul deșirat și tremurător al babei nu-l avea.

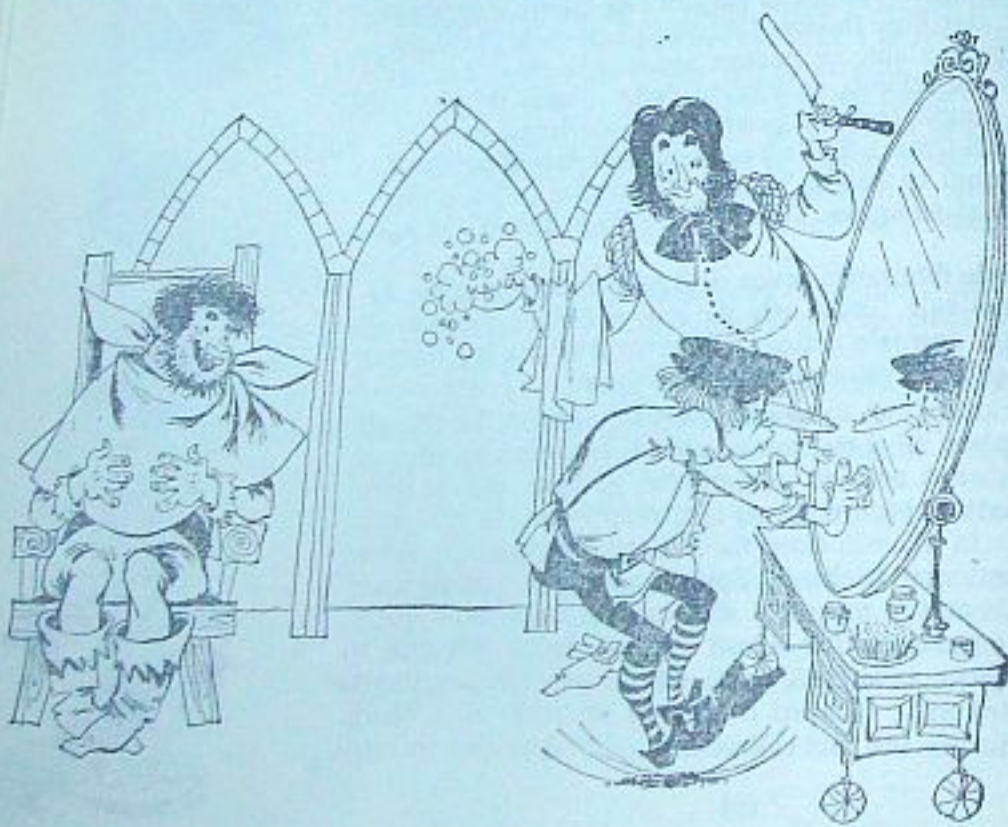
— Ei, prințisorule, te-ai uitat destul? întrebă bărbierul, care se apropiase de el și-l privea rîzînd. Într-adevăr, să vrei să visezi asemenea arătare caraghioasă și n-ai putea. Hei, flăcăiașule, iată ce părere am eu: în frizeria mea intră destui mușterii, dar în ultimul timp nu atîția cîți aș dori eu. Asta, fiindcă vecinul meu, bărbierul Spumă, a adus nu știu de unde un uriaș care atrage mușterii. Ei bine, un uriaș nu-i lucru mare; un omuleț ca tine e însă altceva. Intră la mine în slujbă, piciule; o să ai casă, masă, simbrie, îmbrăcăminte, de toate; pentru asta, te așezi dimineața în fața ușii, chemi oamenii înăuntru, imi faci clăbucul și pui mușteriiilor șervetel

la gît ! Fii sigur c-o să ne înțelegem bine amîndoi. O să am mai mulți mușterii decît cel cu uriașul, și toți, cu plăcere, or să-ți dea un bacșis.

Tinărul se minie în sinea sa auzind acea propunere de a sluji drept momeală la un bărbier. Dar oare nu trebuia el să îndure batjocura cu răbdare ? De aceea, foarte liniștit, îi spuse bărbierului că nu avea timp pentru astfel de îndeletniciri și-și văzu de drum.

Dacă femeia cea rea îi slujise trupul, nu avusese nici o putere asupra minții sale ; Iacob își dădea prea bine seama că nu mai gîndea și simțea ca acum șapte ani ; în acest rîstimp se făcuse mai deștept, mai înțelegător ; nu-și căina frumusețea pierdută, nici trupul hid ; îl mîhnea numai faptul că fusese gonit de la ușa tatălui său ca un cîine de pripas. De aceea hotărî să mai facă o încercare la maică-sa.

Ajuns în piață, se apropie de ea și o rugă să-l asculte liniștită. Îi aminti de ziua cînd plecase cu bătrîna, îi vorbi de toate întîmplările copilăriei sale, îi povesti apoi cum slujise șapte ani la o iazmă, ca veveriță, și cum l-a slujit pentru că-și bătuse atunci joc de ea.

Nevasta cizmarului nu mai știa ce să creadă. Toate amintirile din copilărie pe care i le povestise se potriveau, dar cînd îi spuse că a fost veveriță timp de șapte ani, strigă :

— Nu se poate, nu există iazme !

Și cînd îl privea, îi era silă de pocitania de pitic și nu-i venea să creadă că putea fi feciorul ei.

În sfîrșit, socoti că cel mai bun lucru era să vorbească cu bărbatul ei despre toate acestea. Își strînse coșurile și îl pofti să vină cu ea. Astfel ajunseră la dugheana cizmarului.

— Ia ascultă, îi zise acestuia, dumnealui spune că e Iacob, fiul nostru pierdut. Mi-a povestit cum a fost furat acum șapte ani și cum a fost vrăjit de o iazmă.

— Așa ? o întrerupse cizmarul mînios. Ți-a istorisit el asta ? Stai tu, pișicherule ! Eu i-am povestit despre toate acum un ceas și a alergat la tine să te înșele ! Zici că ești vrăjit, băiețas ? Stai că dezleg eu vraja !

Și luînd o legătură de curele pe care tocmai le tăiașe, se repezi la băiat și începu să-l croiască pe spinare și peste brațele cele lungi, încît acesta izbucni în țipete de durere și o luă la fugă, plîngînd.

În acel oraș, ca pretutindeni, erau puține suflete miloase care să vină în ajutor unui nenorocit, care mai era și slăt pe deasupra. Și, astfel, nefericitul pitic răbdă toată ziua de foame și de sete, iar seara fu nevoit să se aciuze pe treptele tari și reci ale unei biserici.

Dar cînd razele soarelui îl treziră a doua zi dimineața, el chibzui cum să-și cîștige pîinea, căci taică-său și maică-sa îl alungaseră. Era prea mîndru ca să slujească drept momeală la un bărbier, nu voia să fie privit ca un caraghios pentru bani ; dar de ce să se apuce ? Atunci își aminti că, sub înfățișarea de veveriță, învățase să gătească foarte bine ; credea pe drept cuvînt că putea întrece mulți bucătari ; se hotărî deci să-și folosească cunoștințele.

De aceea, de îndată ce străzile prinseră viață și ziua de muncă începu, el intră mai întîi în biserică și-și făcu rugăciunea de dimineață, apoi o porni la drum. Prințul, stăpîni-

torul acelei țări, era un mincăcios binecunoscut și un iubitor de ospete, cărui îi plăceau bucatele alese; drept care își aducea bucătarii din toate colțurile lumii.

Tinărul se îndreptă spre castelul lui. Cînd ajunse la poarta din afară, paznicii îl întrebă ce dorește și începură să-l ia în bătaie de joc; el însă întrebă de mai-marele bucătarilor. Ei se porniră pe ris și-l conduseră în curte; pe unde trecea, slujitorii se opreau, se uitau după el, rideau și porneau în urma lui, așa încît, încetul cu încetul, se strînse un alai mare de slujitori de toate felurile care se îndreptau spre scările palatului: grăjdarii zvirliă țesalele, ștafetele veniră în goană, cei ce băteau covoarele se opriră — toți se imbrînceau și dădeau fuga; se stîrni o învîlmășeală, de parcă dușmanul s-ar fi aflat în fața porților, iar văzduhul vui de strigăte:

— Un pitic, un pitic! Ați văzut piticul?

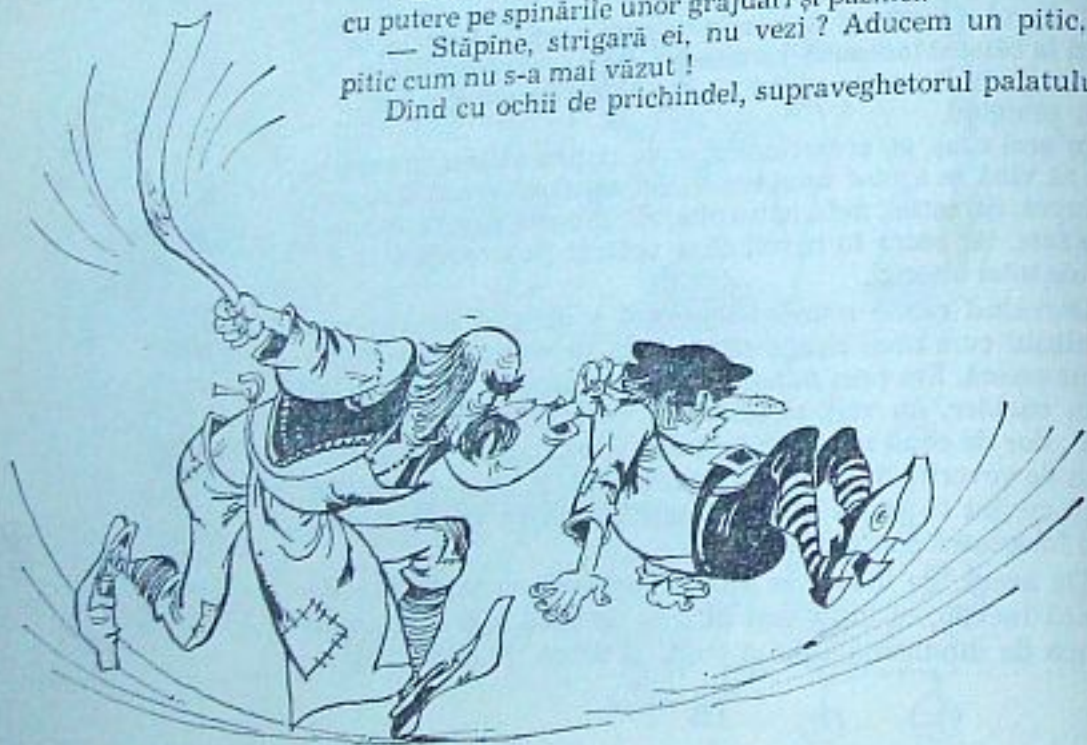
Atunci se ivi în ușă supraveghetorul palatului, minios, cu un gîrbaci uriaș în mînă:

— Hei, blestemaților, de ce faceți atîta gălăgie? Nu știți că stăpînul doarme încă?

Vorbînd astfel, el roti gîrbaciul prin aer și-l lăsă să cadă cu putere pe spinările unor grăjdari și paznici.

— Stăpine, strigară ei, nu vezi? Aducem un pitic, un pitic cum nu s-a mai văzut!

Dînd cu ochii de prichindel, supraveghetorul palatului își

stăpîni cu greu risul, temîndu-se ca nu cumva, rîzînd, să-și piardă fala. De aceea îi goni pe toți cu biciul, îl chemă pe pitic înăuntru și-l întrebă ce dorește. Cînd auzi că vrea să vorbească cu mai-marele bucătarilor, zise:

— Nu, fiule; la mine, la supraveghetorul casei, trebuie să vii. Vrei să te faci măscăriciul prințului, nu-i așa?

— Nu, domnule, răspunse piticul. Sînt un bucătar priceput și cunosc fel de fel de mîncăruri alese; duceți-mă la mai-marele bucătarilor, poate o avea nevoie de mine.

— Fie după voia ta, mititelule. Între noi fie vorba, ești un băietan fără minte. La bucătărie! Ca măscărici n-ai munci mai nimic; ai mîncă, ai bea după pofta inimii și ai căpăta haine frumoase. Dar hai să vedem dacă te pricepi a'! de bine la gătit ca să fii bucătarul prințului; iar ca ajutor ue bucătar ar fi păcat să-ți pierzi vremea.

Cu aceste cuvinte, supraveghetorul palatului îl luă de mînă și-l duse spre încăperile mai-marelui bucătarilor.

— Cînstite domn, spuse acestuia piticul și făcu o plecăciune atît de adîncă, încît atinse covorul cu nasul, nu aveți nevoie de un bucătar iscusit?

Meșterul bucătar îl privi din cap pînă în picioare, apoi izbucni în ris.

— Cum? strigă el. Tu, bucătar? Crezi că aici sînt plite atît de joase ca să te poți tu uita pe ele chiar dacă te-ai ridica în virful picioarelor și ți-ai întinde capul dintre umeri? Măi mititelule! Cine te-a trimis la mine ca să te faci bucătar și-a bătut joc de tine.

Astfel vorbi mai-marele bucătarilor rîzînd, și împreună cu el riseră supraveghetorul palatului și toți slujitorii ce se aflau în încăpere.

Piticul însă nu se dădu bătut.

— Ce preț are un ou sau două, puțin sirop și vin, făină și mirodenii într-o casă unde ele se află din belșug? zise el. Porunciți-mi să vă prepar ceva să vă lingeti pe degete, faceți-mi rost de cele ce-mi trebuie și am să pregătesc totul repede, în fața dumneavoastră. Parcă vîd că o să spuneți: «Strașnic bucătar!»

Așa glăsuî tinărul și tare ciudat îi mai străluceau ochisorii, iar nasul lung i se bălăbănea încoace și încolo și își mișca degetele subțiri în timp ce vorbea.

— Fie ! strigă meșterul bucătar și-l luă pe supraveghetor de braț. Fie, de dragul unei glume, să mergem la bucătărie. Trecură prin mai multe săli și coridoare și ajunseră în sfârșit la bucătărie.

Aceasta era o clădire înaltă și largă, foarte frumos orânduită ; focul ardea neîncetat în douăzeci de cuptoare, printre care curgea un pârâș limpede, în ale cărui ape zburdau pești ; merindele ce trebuiau să fie tot timpul la îndemână se aflau așezate în dulapuri de marmură și lemn scump, iar la dreapta și la stînga se înșirau zece săli în care găseai tot ce era mai bun și mai gustos în toate țările, începînd cu Țara francilor și pînă în țara lui Soare-Răsare. Ajutoarele alergau în toate părțile, minuiind cazane și crățiți, polonice și furculițe ; cînd intra mai-marele lor în bucătărie, toți rămaseră nemișcați ; se auzea numai pîrîitul focului și susurul apei.

— Ce-a poruncit măria-sa astăzi, pentru gustarea de dimineață ? întrebă mai-marele pe cel dintîi bucătar, un om în vîrstă.

— Stăpîne, a binevoit să ceară supă daneză și perișoare roșii de Hamburg.

— Bine, zise mai-marele bucătarilor. Ai auzit ce dorește stăpînul să mănînce ? Te încumezi să gătești aste bucate greu de făcut ? Perișoarele n-o să le izbutești în nici un caz ; felul în care se fac e secret.

— Nimic mai ușor, răspunse piticul, spre uimirea tuturor, căci gătise deseori aceste bucate cînd era veritabil. Nimic mai ușor ! Pentru supă să mi se dea cutare și cutare ierburi, mirodenii, untură de mistreț, rădăcini și ouă ; iar pentru perișoare, cutare și cutare, zise el mai încet ca să-l audă numai mai-marele și cel dintîi bucătar, pentru perișoare îmi trebuie patru feluri de carne, puțin vin, untură de rață, ghimber și o anumită buruiană ce se numește alinarea-stomacului.

— Ei, pe sfîntul Benedict ! La ce vrăjitor ai învățat ? strigă bucătarul uimit. Ai spus totul întocmai, iar despre buruiana alinarea-stomacului n-am știut nici noi ; da, asta are să facă perișoarele și mai gustoase. Ești o minune de bucătar !

— Asta n-aș fi crezut-o, spuse mai-marele bucătarilor. Dar să-l lăsăm să încerce. Dați-i ce-a cerut, vase și de toate, și lăsați-l să pregătească mîncarea.

Porunca se îndeplini și totul fu pregătit pe plită ; dar iată că piticul abia de ajungea cu nasul pînă la plită. De aceea fură

puse alături cîteva scaune, deasupra lor o lespede de marmură, iar mica făptură fu poftită să-și înceapă treaba.

În jur, într-un cerc mare, stăteau bucătarii, ajutoarele de bucătar, rîndașii și tot felul de slugi, privind și minunîndu-se cît de repede și de ușor i se mișcau mîinile, cît de curat și de frumos pregătește totul.

Cînd fu gata cu toate, porunci să se pună cratițele pe foc și să fie lăsate să fiarbă pînă va striga el ; apoi începu să numere : unu, doi, trei și așa mai departe, și cînd numără pînă la cinci sute, strigă : « Gata ! » Cratițele fură scoase, iar tînărul pofți pe meșterul bucătar să guste.

Al doilea bucătar porunci unui ajutor să-i aducă o lingură de aur, o clăti în apă și o întinse mai-marelui său, care se apropie cu o față gravă de plită, luă din mîncăruri, gustă, închise ochii, plescăi de plăcere și zise :

— Minunat, pe viața măriei sale, minunat ! Nu vrei să iei și dumneata o lingură, supraveghetorul ?

Acesta făcu o plecăciune, luă lingura, gustă și nu mai putu de plăcere și de bucurie :

— Cu toată prețuirea ce o am pentru iscusința dumitale, dragă meștere, care ești un bucătar priceput, sînt totuși îndreptățit să n-ai fi putut face atît de bine nici supă, nici perișoarele de Hamburg.

După el gustă și bucătarul al doilea. Acesta îi strînse piticului mina cu toată cînstirea și spuse :

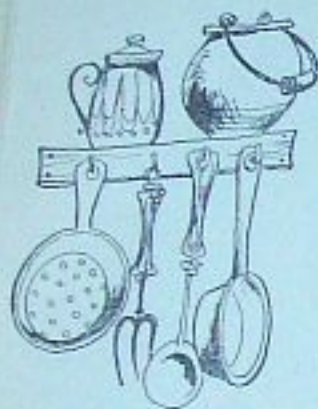
— Mititelule, ești un meșter desăvîrșit ; într-adevăr, buruiana alinarea-stomacului a dat mîncării un gust cu totul deosebit.

În aceeași clipă intră în bucătărie un slujitor al prințului și spuse că stăpînul cere masa.

Mîncărurile fură așezate pe tăvi de argint și duse prințului ; mai-marele bucătarilor îl luă însă pe pitic în odaia sa ca să stea de vorbă cu el. Dar abia trecu jumătate din timpul trebuincios ca să spui « Tatăl nostru » (aceasta este o rugăciune a ghiaurilor, o, stăpîne, și nu ține nici pe departe cît rugăciunea credincioșilor), că veni un slujitor și-l chemă pe mai-marele bucătarilor la stăpînul său. Acesta își puse repede veșmintele de sărbătoare și plecă cu slujitorul.

Prințul era foarte vesel. Mîncase tot ce fusese pe tăvile de argint, iar cînd meșterul intră, tocmai își ștergea barba.

— Ascultă, meștere, spuse el, pînă acum am fost întotdeauna foarte mulțumit de bucătarii tăi; dar, ia spune-mi, cine a gătit azi? De cînd stau pe tronul strămoșilor mei, n-am gustat o mîncare atît de minunată! Spune-mi cum se numește bucătarul și am să-i dăruiesc cîtiva galbeni.

— Stăpîne, e o poveste ciudată, răspunse mai-marele bucătarilor, și-i povesti cele petrecute de dimineață: cum sosise un pitic care voia neapărat să intre în slujbă ca bucătar și cum se petrecuseră lucrurile.

Prințul se miră foarte, chemă pe pitic în fața lui și-l întrebă cine e și de unde vine. Bietul Iacob nu putu să-i spună, desigur, că era vrăjit și că slujise mai înainte ca veveriță. Totuși rosti adevărul cînd povesti că rămăsese orfan și că învățase la o bătrînă.

Prințul nu întrebă mai mult și privi vesel înfățișarea ciudată a noului său bucătar.

— Dacă vrei să rămii la mine, zise el, am să-ți dau cinci-zeci de galbeni pe an, un veșmînt de sărbătoare și două rînduri de purtare. Pentru asta însă trebuie să-mi pregătești tu însuși, zilnic, gustarea de dimineață, să poruncești cum să se gătească masa de prînz, și, îndeobște, să-mi supraveghezi bucătăria. Deoarece fiecare slujitor din palatul meu capătă un nume de la mine, ai să te numești de acum încolo Nas-Lung și ai să îndeplinești slujba de ajutor al mai-marelui bucătar.

Piticul Nas-Lung căzu în genunchi la picioarele puternicului prinț al francilor, îi sărută tălpile și făgădui să-l slujească cu credință.

Astfel, tinărul își găsisese un adăpost și-și făcea datoria cu cinste. Se poate spune că prințul era alt om de cînd se afla în casa lui piticul Nas-Lung. Înainte vreme el obișnuia să arunce în capul bucătarilor castroanele și tăvile ce i se aduceau; însuși mai-marelui bucătarilor îi zvirlise o dată o pulpă friptă de vișel, care nu era destul de fragedă, lovindu-l atît de tare în cap, încît acesta căzuse grămadă și trebuise să stea trei zile în pat. E adevărat că prințul dregea cu cîtiva pumni de galbeni ceea ce făcea la minie, dar, cu toate acestea, nici un bucătar nu se apropiase cu bucatele de el fără să tremure și să se teamă. De cînd sosise piticul la palat, totul parcă se schimbase ca prin farmec. Prințul minca acum de cinci, în loc de trei ori pe zi, desfătîndu-se cu iscusința celui mai mititel slujitor al lui, și pe chipul său nu se citea niciodată nemulțumirea. Nu, el

găsea totul nou, minunat, era vesel și binevoitor și se îngrășa pe zi ce trecea.

Deseori, în timpul mesei, porunceă să vină mai-marele bucătarilor și piticul Nas-Lung, îi așeza pe unul la dreapta, și pe altul la stînga sa, și le vira în gură, cu mîna lui, cite o imbucătură din gustoasele mîncăruri, bunăvoință pe care amîndoi știau s-o prețuiască.

Piticului i se dusesese fama în tot orașul. Oamenii se rugau de mai-marele bucătarilor să-l lase să-l vadă pe pitic gătind, iar unii dintre bărbații de vază dobîndiseră învoirea prințului ca slujitorii lor să învețe să gătească de la pitic, ceea ce îi aducea acestuia un cîștig frumos, căci fiecare plătea zilnic cite o jumătate de galben. Și pentru ca ceilalți bucătari să-i rămînă prieteni și să nu-l pizmuiască, piticul Nas-Lung le dădea lor banii pe care-i cîștiga de la cei pe care-i învățase să gătească.

Astfel trăi Nas-Lung aproape doi ani în belșug și cinste, și numai gîndul la părinții lui îl mîhnă. Astfel trăi el și nimic

de seamă nu se întâmplă, pînă cînd, într-o bună zi, iată că se petrece ceva.

Piticul Nas-Lung era foarte ager și priceput la cumpărături. De aceea, de cîte ori avea vreme, se ducea singur la piață ca să cumpere păsări și fructe. Într-o dimineață se duse la tirgul de păsări ca să caute niște gîște mari și grase, așa cum îi plăceau stăpînului său.

Se plimbă cercetător de cîteva ori în sus și în jos. Ivirea lui acolo, departe de a stîrni risul și batjocura, îi aducea prețuirea tuturor, toți știind că e vestitul bucătar al prințului, fiecare gîscăreasă fiind fericită cînd îl vedea îndreptîndu-se spre ea.

Deodată, Nas-Lung zări la capătul unui șir de tarabe, într-un colț, o femeie care avea gîște de vînzare, dar nu-și lăuda marfa ca celelalte și nu ademenea mușteriii. Se apropie de ea, măsură din ochi și cîntări gîștele. Erau tocmai așa cum dorea el; cumpără trei gîște împreună cu cotețul lor, îl ridică pe umerii lui lați și făcu cale întoarsă.

I se păru deodată ciudat că numai două din gîște gîgiau și țipau, așa cum fac gîștele obișnuite; cea de-a treia însă stătea liniștită și tăcută, dar ofta și suspina ca un om.

— Trebuie să fie bolnavă, spuse el, să mă grăbesc s-o tai și s-o gătesc.

Dar gîsca răspunse limpede și cu glas tare:

— De mă atingi cumva,
Eu te voi mușca.
Gitui de-mi vei tăia,
În groapă te voi băga.

Înspăimîntat, piticul Nas-Lung lăsă cotețul jos, iar gîsca îl privi cu ochii ei frumoși și deștepți și oftă.

— Ei, drace! strigă Nas-Lung. Poți să vorbești, domnișoară gîscă? Asta n-aș fi crezut-o. Ei, nu-ți fie frică! Știu ce-i viața și n-am să omor o pasăre atît de deosebită. Dar fac prinsoare că n-ai fost totdeauna ceea ce ești acum. Și eu am fost odată o veveriță disprețuită.

— Ai dreptate, răspunse gîsca, nu m-am născut cu această înfățișare rușinoasă. Vai, la leagănul meu nu mi s-a spus că Mimi, fiica marelui Wetterbock, va fi ucisă în bucătăria unui prinț!

— Liniștește-te, dragă domnișoară Mimi, o îmbărbătă piticul. Pe cuvîntul meu de cinste și de ajutor de meșter bucătar al luminății sale că nimeni nu se va atinge de dumneata. Am să-ți fac un coteț chiar în încăperile mele, o să ai ce minca pe săturate, iar cînd n-o să am treabă, am să stau de vorbă cu dumneata. Celorlalți slujitori din bucătărie am să le spun că vreau să te îngraș pentru prinț cu ierburi rare și, de îndată ce se ivește prilejul, îți dau drumul.

Gîsca îi mulțumi cu lacrimi în ochi, iar piticul făcu așa cum făgăduise — tăie celelalte două gîște, iar pentru Mimi făcu un coteț separat, spunînd că vrea s-o pregătească pentru prinț într-un fel cu totul deosebit. De asemenea, nu-i dădu hrana obișnuită pentru gîște, ci prăjituri și dulciuri. Ori de cîte ori avea timp, se ducea să stea de vorbă cu ea și s-o mîngîie. Își povestiră unul altuia ceea ce li se întâmplase și astfel piticul află că gîsca era fiica vrăjitorului Wetterbock, care trăia pe insula Gotland. Acesta se certase cu o zîna bătrînă și rea, care-l învinsese prin uneltiri și înșelăciuni; drept răzbu-

nare, zina o prefăcuse în giscă și o dusesse pînă aici, atît de departe.

După ce piticul Nas-Lung povesti și el prin ce trecuse, Mimi îi spuse :

— Mă pricep eu la de-alde astea. Ne-a arătat nouă tata, mie și surorii mele, unele lucruri, atît cît putea să ne dezvăluie. Cît despre cearta din fața coșurilor cu verdețuri, felul în care te-ai prefăcut în veveriță îndată ce ai mirosit o buruiană, precum și unele din vorbele bătrinei, pe care mi le-ai spus, îmi dovedesc că ai fost vrăjit cu ierburi ; deci, dacă ai să găsești buruiana la care s-a gîndit bătrîna cînd te-a vrăjit, ai să fii dezlegat.

Slabă mîngiere pentru tînăr, căci unde să găsească el acea buruiană ? Totuși el îi mulțumi și mai prinse puțină inimă.

În timpul acesta, prințul primi ca oaspete pe un stăpînitor vecin, prietenul său. El îl chemă pe piticul Nas-Lung în fața lui și îi spuse :

— A venit vremea să-mi arăți dacă-mi slujești cu credință și dacă ești iscusit în meșteșugul tău. Acest stăpînitor care-i acum oaspetele meu este acela care, precum se știe, în afară de mine, e deprins să mănînce din cele mai alese bucate ; este un mare cunoscător în ale bucătăriei și un om înțelept. Ai grijă deci ca bucatele să fie zilnic în așa fel, încît să-l uimească tot mai mult. În același timp, dacă nu vrei să-ți pierzi prețuirea mea, atîta timp cît e aici, să nu faci de două ori același fel de mîncare. Pentru aceasta, vistiernicul meu o să-ți dea tot ce-ți trebuie. Dacă e nevoie să prăjești chiar aur și diamante în untură, fă-o ! Mai bine să rămîn sărac decît să roșesc în fața oaspetelui.

Astfel vorbi prințul. Iar piticul îi răspunse, făcînd o plecăciune după cum se cuvine :

— Fie precum spui, stăpîne ! Cu voia lui Dumnezeu am să fac totul în așa fel, încît prințul să rămînă mulțumit.

De data asta, micul bucătar căută să dea întreaga măsură a iscusinței sale. Nu precupeți banii stăpînului său, dar și mai puțin puterile lui. Căci putea fi văzut toată ziua învăluit într-un nor de aburi, lingă foc, iar glasul lui răsuna fără încetare prin bucătărie, deoarece el porunea ca mai mare peste slujitorii bucătăriei și peste bucătarii mai mici.

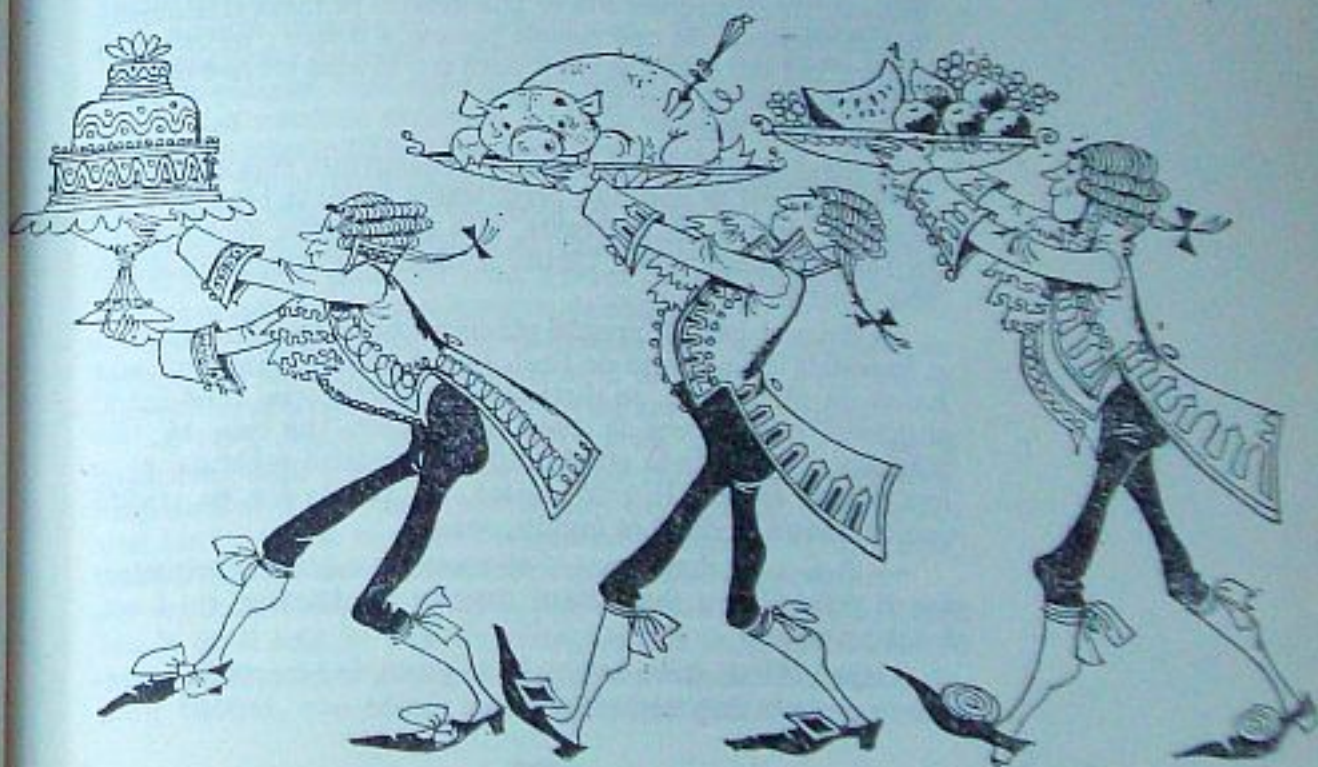
«Ehei ! își spunea el. Aș putea face și eu ca însoțitorii de cămile din Alep, care stîrnesc strașnică poftă de mîncare călă-

torilor, povestindu-le câte-n lună și-n stele despre mese îmbelșugate. Înșiră câte un ceas întreg felurile de mâncare ce s-au servit la acele mese, până ce ascultătorii simt că li se face foame și, fără voia lor, își scot merindele, întinzând o masă pe care o împart darnici cu însoțitorii cămilelor; dar eu n-am să fac așa!»

Prințul cel străin se afla de paisprezece zile în ospetie și se simțea foarte bine, minunat de bine. Minceau în fiecare zi nu mai puțin de cinci ori, iar prințul era mulțumit de măiestria piticului său, căci vedea plăcerea întipărită pe chipul oaspetelui. În a cincisprezecea zi, însă, prințul îl chemă pe pitic la masă și-l înfățișă oaspetelui său, pe care-l întrebă dacă era mulțumit de pitic.

— Ești un mare meșter, răspunse prințul cel străin, știi ce înseamnă o mâncare bună. De când sînt aici, n-ai gătit de două ori aceleași bucate și le-ai făcut pe toate cu multă măiestrie. Dar, spune-mi, de ce nu faci, în sfîrșit, bunătatea bunătăților, plăcinta crăiasă?

Piticul se sperie, căci nu auzise niciodată de această crăiasă a plăcintelor ; dar se liniște și răspunde :

— O, stăpîne ! Nădăjduiam că chipul tău are să mai lumineze multă vreme acest lăcaș ; de aceea am lăsat mai la urmă bunătatea asta. Căci cu ce putea să-ți ureze drum bun bucătarul în ziua despărțirii, decît cu crăiasa plăcintelor ?

— Așa ? răspunde stăpînul său rîzînd. În ceea ce mă privește pe mine, ai vrut să-ți urezi, desigur, pînă la moartea mea, ca să-mi urezi drum bun atunci ? Căci nici mie nu mi-ai făcut niciodată această plăcintă. Gîndește-te dar să-mi urezi altceva la despărțire și mîine adu la masă această plăcintă.

— Fie precum ai spus, stăpîne ! răspunde piticul și pleacă.

Dar nu pleacă bucuros. Pentru el sosise ziua rușinii și a nenorocirii. Nu știa cum să facă plăcinta. De aceea se duse în camera sa, plîngîndu-și soarta. Atunci gîsca Mimi, care avea voie să umble prin cameră, se apropie de el și-l întrebă care este cauza suferinței sale.

— Șterge-ți lacrimile ! îi spuse ea cînd auzi de plăcinta crăiasă. Bunătatea aceasta se afla deseori pe masa tatălui meu și știu oarecum de ce-i nevoie pentru a o face ; ieși cutare și cutare, pui atît și atît, și chiar dacă n-o să aibă tot ce-i trebuie, boierii n-or să fie prea năzuroși.

Așa vorbi Mimi.

Piticul sări în sus de bucurie, binecuvîntă ziua cînd cum-părase gîsca și se apucă să pregătească plăcinta crăiasă. Făcu mai întîi puțină, de încercare, și o găsi nespuse de bună, iar mai-marele bucătarilor, căruia îi dădu să guste, îi lăudă din nou priceperea.

A doua zi, piticul pregăti plăcinta într-o tavă mai mare și o împodobi cu coronițe de flori. Îmbrăcînd cea mai frumoasă haină de sărbătoare, se duse și el în sufragerie. Cînd intră, slujitorul care servea la masă tocmai era pe cale să taie plăcinta și s-o întindă stăpînului și oaspetelui acestuia, pe o lopățică de argint. Prințul mușcă cu poftă din ea, ridică ochii în tavan și, după ce înghiți, spuse :

— A-a-a, pe drept cuvînt se numește crăiasa plăcintelor ; dar și piticul meu este craiul tuturor bucătarilor, nu-i așa, dragă prietene ?

Oaspetele luă cîteva bucățele, le gustă, le cercetă cu luare-aminte și zîmbi disprețuitor și tainic :

— A făcut-o destul de bine, răspunde el împingînd far-furia înapoi, dar nu e chiar crăiasa ; era de așteptat !

Atunci prințul încrunță sprincenele mînios și se învăpăie de rușine.

— Pitic ticălos ! strigă el. Cum îndrăznești să faci o asemenea ocară stăpînului tău ? Să poruncesc oare să ți se taie capul tău cel mare, drept pedeapsă că ai gătit prost ?

— Vai, stăpîne ! Pentru numele lui Dumnezeu ! Am făcut plăcinta după toată rînduiala ; sînt sigur că nu-i lipsește nimic ! spusă piticul tremurînd.

— Minți, băiete ! răspunde prințul și-l lovi cu piciorul. Dacă ar fi așa, oaspetele meu n-ar spune că-i lipsește ceva. Am să te toc și am să pun să te facă pe tine plăcintă !

— Fie-vă milă ! strigă tinărul și, tirindu-se în genunchi spre oaspete, îi îmbrățișă picioarele. Spuneți-mi ce-i lipsește plăcintei de nu vă place ? Nu mă lăsați să pier din pricina unui pumn de carne și de făină !

— Asta n-o să-ți folosească prea mult, dragul meu, răspunde străinul rîzînd. Mă gîndeam încă de ieri că n-ai să poți face această mîncare ca bucătarul meu. Află că-i lipsește o buruiană, care nu e deloc cunoscută pe aici, buruiana Strănută-cu-plăcere. Fără aceasta, plăcinta n-are gust și stăpînul tău n-o să mănînce niciodată plăcinta pe care o mănînc eu.

Atunci stăpînul Țării francilor se minie :

— Și totuși am să mănînc ! strigă el cu ochi scinteietori. Căci jur pe cinstea mea de prinț că mîine te voi ospăta cu plăcinta despre care vorbești, sau capul băiatului ăstuia va sta înfipt la poarta palatului meu. Pleacă de aici, cîine ! Îți mai dau un răgaz de douăzeci și patru de ceasuri.

Astfel strigă prințul ; iar piticul se duse din nou la el în odaie și se jelui gîstei de soarta sa și de faptul că trebuie să moară, fiindcă n-a auzit niciodată de această buruiană.

— Dacă numai despre asta-i vorba, spuse ea, pot să te ajut, căci tatăl meu m-a învățat să cunosc toate ierburile. Altă dată ai fi fost sortit pieirii, dar, din fericire, acum e tocmai lună nouă și buruiana înflorește taman pe vremea asta. Spune-mi, sînt castani bătrîni prin apropierea palatului ?

— O, da ! răspunde Nas-Lung, cu inima mai ușoară. Lîngă lac, la două sute de pași de castel, se află un pîlc, dar de ce ?

— Această buruiană înflorește numai la rădăcina castanilor bătrîni, zise Mimi. Să nu pierdem deci vremea, hai să

căutam ce-ți trebuie ! Ia-mă în brațe și du-mă afară. Am să-ți-o caut eu.

El făcu așa cum îi spusese și plecă cu ea către poarta palatului. Acolo însă, străjerul îndreptă pușca spre el și spuse :

— Dragul meu, s-a isprăvit cu tine ! N-ai voie să ieși din palat ; mi s-au dat porunci strașnice.

— Dar în grădină cred că pot să mă duc, nu ? întrebă piticul. Fii bun și trimite pe unul din tovarășii tăi la supraveghetorul palatului ca să întrebe dacă n-am voie să mă duc în grădină, să caut ierburi.

Străjerul îi îndeplini rugămintea și piticul primi învoirea cerută, căci grădina era împrejmuită cu ziduri înalte și el n-ar fi avut pe unde să fugă.

Când Nas-Lung ajunse cu gisca Mimi în grădină, o puse cu grijă jos, și ea, luînd-o înaintea lui, se îndreptă repede către lac, unde se aflau castanii. El o urmă cu inima strînsă, deoarece aceasta era cea din urmă și singura lui scăpare ; dacă nu avea să găsească buruiiana, era hotărît să se arunce mai degrabă în lac decît să i se taie capul.

Mimi căută între timp, însă zadarnic ; cercetă pe sub toți castanii, întoarse cu ciocul fiecare firicel de iarbă, dar nu găsi nimic. De milă și de frică începu să plîngă. Se lăsa seara și începea să nu se mai vadă.

Atunci privirile piticului se îndreptară spre lac și el strigă deodată :

— Uite, uite colo, peste lac, mai e un copac, un copac mare și bătrîn ! Să mergem acolo, să căutăm și sub el ; poate că acolo înflorește norocul meu.

Gisca își făcu vînt și o luă înainte în zbor ; el fugi repede după ea, cît îl țineau picioarele lui mitite.

Castanul făcea o umbră deasă ; împrejur era întinerie și nu se mai vedea aproape nimic. Deodată, gisca se opri, dădu din aripi de bucurie, viri repede capul în iarba înaltă și smulse cu ciocul ceva ce-i întinse apoi cu gingășie prietenului uimit și-i spuse :

— Asta e buruiiana ; crește din belșug pe-aici, așa că n-o să-ți lipsească niciodată.

Piticul privi buruiiana dus pe gînduri ; răspindea un miros dulce, care-i amintea fără voie de clipa cînd se prefăcuse din veveriță în pitic ; tulpina și frunzele erau albastre-verzui și avea o floare de un roșu aprins, cu margini galbene.

— Lăudat fie Domnul ! strigă el în sfîrșit. Mare minune ! Află că pare să fie aceeași buruiiană care m-a prefăcut din veveriță într-o făptură cu jalnică înfățișare, cum sînt acum. Să fac încercarea ?

— Încă nu, îl rugă gisca. Ia un mănunchi de buruieni din acestea, hai în camera ta, să stringem banii pe care-i ai și-apoi să-i încercăm puterea.

Făcură astfel. Se întoarseră în odaie. Inima piticului bătea să-i spargă pieptul. După ce făcu din hainele și încălțămîntea sa o legătură în care ascunse cei cincizeci sau șaiszeci de galbeni pe care-i strînsese, grăi :

— Cu voia lui Dumnezeu, am să scap de această povară. Și, virînd nasul adînc în buruieni, le sorbi mireasma.

Atunci simți cum i se întind și auzi cum îi trosnesc toate măduarele, cum i se înalță capul dintre umeri și, uitîndu-se în jos, către nasul său, îl văzu cum se micșorează din ce în ce ; spatele și pieptul i se îndreptară, iar picioarele i se lungiră.

Gisca privea cu uimire la cele ce se întimplau.

— Vai, ce mare și frumos ești ! strigă ea. Slavă Domnului, nu mai semeni deloc cu cel care erai înainte.

Iacob se bucură nespus. Dar bucuria nu-l făcu să uite cît de mult îi datora prietenei sale Mimi ; inima îl îndemna să alerge la părinții lui, dar, din recunoștință, el își stăpîni această pornire și spuse :

— Cui trebuie să-i mulțumesc decît ție că sînt iar un om întreg ? Fără tine n-aș fi găsit niciodată această buruiiană, ar fi trebuit să rămîn veșnic cu înfățișarea aceea sau să pier sub securea călăului. Ei bine, n-am să-ți rămîn dator. Am să te duc la tatăl tău. El, care cunoaște toate farmecele, o să te dezlege cu ușurință de vrajă.

Gisca începu să plângă de bucurie și se învoi să plece împreună cu el numaidecât.

Iacob ieși cu bine din palat, fără a fi recunoscut, împreună cu gisca, și o porni către malul mării, înspre țara prietenei sale Mimi.

N-are rost să povestesc mai departe cum au ajuns cu bine la capătul călătoriei, cum Wetterbock a dezlegat vraja fiicei sale și cum Iacob a plecat încărcat de daruri; cum s-a întors în orașul său și cum părinții lui și-au recunoscut cu bucurie fiul în acest tânăr chipș; cum și-a cumpărat cu darurile lui Wetterbock o prăvălie frumoasă și a ajuns bogat și fericit.

Trebuie să spun numai atât că, după plecarea lui din palatul prințului, s-a iscat o zarvă cumplită, căci a doua zi, când prințul vru să-și țină cuvântul și să-i taie capul piticului dacă nu găsise ierburile, la piticul de unde nu-i.

Oaspetele său îl învinui însă că îl lăsase să fugă în taină ca să nu fie lipsit de cel mai bun bucătar al său, și se plînsă că prințul își călcăse cuvântul dat. Din astă pricină, între cei doi stăpînitori se iscă un mare război, binecunoscut în istorie sub numele de «războiul buruienilor»; se dădură mai multe lupte, dar pînă la urmă se încheie pacea, pe care noi o numim «pacea plăcintei», fiindcă, la serbarea de împăcare, bucătarul prințului străin pregăti plăcinta crăiasă, care-i plăcu foarte mult prințului nostru.

Astfel, pricinile cele mai mici au deseori urmări mari. Și aceasta este, stăpine, povestea piticului Nas-Lung.

Aceasta a fost povestea robului din Țara francilor; după ce sîrși, șeicul Ali Banu porunci să i se dea și lui și celorlalți robi poame pentru a se răcori și, în timp ce aceștia mincau, stătu de vorbă cu prietenii lui.

Tinerii pe care îi adusese bătrînul avură numai cuvinte de laudă pentru șeic, pentru casa lui și pentru toată rînduiala de acolo.

— Într-adevăr, spuse tînărul grămătic, nu-i nimic mai frumos decît să ascuți povești. Aș putea să stau astfel zile întregi, cu picioarele încrucișate, cu brațul sprijinit de o pernă, cu fruntea în palmă, și, dacă s-ar putea, cu narghileaua cea mare a șeicului în cealaltă, și să ascult povești. Cam așa îmi închipui că trebuie să fie traiul în grădinile lui Mahomed.

— Cîtă vreme ești tînăr și poți munci, spuse bătrînul,

această dorință de trîndăvie nu poate avea vreun temei. Dar nu mă dau în lături, poveștile au un anumit farmec. Cu toate că sînt bătrîn, merg pe șaptezeci și șapte de ani și am auzit multe în viața mea, cînd vîd un povestitor la colț de uliță, mă opresc printre cei din jurul lui să ascult. Căci te închipui și tu în mijlocul întîmplărilor ce se povestesc, trăiești cu oamenii aceia, cu acele fapte minunate, cu zine și alte asemenea ființe, pe care nu le întîlnești în fiecare zi; și după aceea, cînd ești singur, îți reamintești totul, ca un călător care și-a umplut bine traista pentru o călătorie în pustiu.

— Nu m-am gîndit niciodată, spuse un alt tînăr, în ce stă farmecul acestor povești. Dar pe mine mă cuceresc. De mic copil, cînd eram neastîmpărat, dacă mi se spunea o poveste, tăceam. La început îmi era totuna despre ce era vorba, numai să mi se povestească ceva, să se întîmple ceva; de cîte ori am ascultat, fără să mă plictisesc, acele fabule ticluite de oameni înțelepți, în care se află un simbul de adevăr, despre vulpea și corbul cel neghiob, despre vulpe și lup, zeci și zeci de povești despre leu și alte animale. Cînd am mai crescut și am

Început să ies în lume, poveștile acestea scurte nu mă mai mulțumeau ; voiam să fie mai lungi, să fie vorba în ele despre oameni și despre minunatele întâmplări din viața lor.

— Da, îmi amintesc bine de timpul acela, îl întrerupse unul din prieteni. Tu ai fost cel care ne-ai deschis gustul pentru tot felul de povești. Îl puneai pe unul din robii voștri să spună atâtea povești câte poate spune un însoțitor de cămile de la Mecca până la Medina. Când își isprăvea treburile, îi porunceai să se așeze în iarbă, lângă noi, în fața casei, și îl rugam atît, că pînă la urmă începea să povestească și tot povestea, și povestea, pînă se lăsa noaptea.

— Atunci s-a deschis înaintea noastră, zise grămaticul, o lume nouă, necunoscută, țara duhurilor și a zinelor, cu toate minunile din lumea florilor, cu palate bogate, strălucitoare de smaralde și rubine, cu robi uriași care se iveau cînd suceai un inel sau frecai lampa fermecată ori spuneai cuvîntul vrăjît al lui Solomon, și care aduceau mîncăruri minunate în talgere de aur. Ne lăsam purtați pe nesimțite într-o altă țară, îl întovărășeam pe Sindbad în minunatele sale călătorii ; seara ne plimbam împreună cu Harun al Rașid, înțeleptul stăpînitor al credincioșilor. Îl cunoșteam pe Giafar, vizirul său, tot atît de bine ca pe noi înșine ; pe scurt, trăiam acele povești cum trăiești noaptea visele, și cele mai frumoase ceasuri erau pentru noi acelea ale serii, cînd ne adunam pe iarbă și bătrînul rob începea să ne spună povești. Dar ia zi, moșule, cum se face că am îndrăgit atît de mult poveștile, încît nici astăzi nu cunoaștem ceva mai plăcut ?

— Am să vă răspund îndată, cuvîntă bătrînul. Mintea omenească e mai ușoară și mai neastîmpărată chiar decît apa care totuși se poate mlădîia în fel și chip, izbutind cu timpul să străpungă încetul cu încetul și obiectele cele mai virtuase. Mintea omenească e ușoară și liberă ca vîzduhul și, asemenea lui, cu cît se înalță mai mult deasupra pămîntului, cu atît devine mai ușoară și mai curată. De aceea se naște în oricare om rivna de a se înalța dincolo de tot ce-i e prea cunoscut și de a se mișca, mai liber și mai pur, în lumi mai înalte, fie și numai în vise. Chiar și dumneata, tinere, ai spus : «Am trăit noi înșine în acele povești, am gîndit și am simțit ca oamenii dintr-însele» ; și chiar asta explică farmecul și atracția acestor istorisiri. Ascultînd povestirea robului, care nu era decît o născocire, tieluită cîndva de altul, mintea voastră a brodat

mai departe cele istorisite. N-ai rămas încătușat de lucrurile din jurul vostru, de gîndurile voastre obișnuite ; nu, ai trăit cele auzite, ai fost voi înșivă ființa căreia i se întîmplau acele peripeții minunate, atît de puternic v-ați confundat cu omul despre care vi se povestea. Pe firul unei asemenea istorii, mintea voastră se înalță astfel deasupra zilelor obișnuite care, pasămite, nu vi s-au părut nici pe departe atît de frumoase, atît de atrăgătoare ca acelea din poveste. Astfel mintea voastră s-a mișcat mai liberă și mai descătusată în lumea aceea mai înaltă, necunoscută vouă ; basmul vi s-a părut o întîmplare aievea sau, dacă vreți, viața adevărată a devenit basm, pentru că spiritul și ființa voastră au trăit în lumea basmului.

— N-am înțeles chiar tot ce-ai spus, grăi tinărul negustor. Dar ai dreptate cînd ne-arăți că noi toți trăim în basme sau că basmele trăiesc în noi. Îmi amintesc prea bine de frumoasele timpuri cînd, în ceasurile de tihnă, visam cu mintea trează. Ne închipuiam atunci că am fost aruncați de soartă pe insule pustii, neprimitoare ; ne sfătuiam de ce anume să ne apucăm ca să ne putem ține zilele, și nu o dată am construit colibe în desigur de sălcii, ne-am hrănit ca vai de lume cu tot felul de poame păcătoase, cu toate că numai la o sută de pași mai încolo am fi putut găsi acasă mîncărurile cele mai gustoase, ba au fost zile cînd așteptam ivirea unei zine milostive sau a unui pitic miraculos, care să se apropie de noi și să spună : «Peste puțin pămîntul din fața voastră se va despica ; faceți-mi plăcerea de a cobori în palatul meu de cleștar și de a vă îndestula cu bunătățile pe care vi le vor pune dinainte slujitorii mei.»

Tinerii pufniră în ris, dar recunoscuseră că prietenul lor spusese adevărul.

— Și azi încă, urmă unul dintre ei, chiar și azi, la vîrsta mea, mi se mai strecoară uneori în suflet vraja aceasta. Așa, de pildă, m-ar supăra grozav și aș socoti că-i o născocire neroadă dacă fratele meu s-ar năpusti în odaie și mi-ar spune : «Ai auzit de nenorocirea care l-a lovit pe vecinul nostru, brutarul cel burtos ? S-a luat la harță cu un vrăjitor și acesta, ca să se răzbune, l-a transformat în urs, iar acum nenorocitul stă închis în odaia lui și urlă îngrozitor». M-aș supăra auzind una ca asta și i-aș spune fratelui meu că-i un mincinos. Cu totul altceva ar fi însă dacă mi s-ar povesti că vecinul cel burtos a

plecat într-o lungă călătorie, și anume într-o țară depărtată, necunoscută, și că acolo a căzut în mâinile unui vrăjitor care l-a preschimbât în urs. Încetul cu încetul m-aș identifica cu întâmplările relatate, aș călători împreună cu vecinul cel gras, aș fi martorul unor aventuri minunate, și nu m-aș minuna deloc dacă l-aș vedea într-o blană de urs, umblînd în patru labe.

— Și totuși, vorbe din nou bătrînul, există și un alt soi de povești fermecătoare, în care nu apar nici zine, nici vrăjitori, nici palate de cleștar, nici duhuri care aduc mincăruri neasemuite, nici pasărea mălastră, nici calul năzdrăvan, adică un soi de povești cu totul deosebite de acelea cărora li se zice de obicei basme.

— Ce vrei să spui? Explică-ne mai lămurit despre ce e vorba. Care alt soi, deosebit de cel numit basm? Întrebare tinerii.

— Cred că se cade să facem o deosebire între basme și istorisirile denumite indeobște povești. Cînd v-aș spune că am de gînd să vă povestesc un basm, ați ști dinainte că va fi vorba de niște întâmplări care se abat de la mersul obișnuit al vieții, petrecîndu-se într-o lume care nu mai e întru totul

de natură pămîntească. Sau, ca să fim mai lămurit, în basm vă puteți aștepta la apariția altor fapte decît cele muritoare: în soarta ființei de care se ocupă basmul intervin puteri străine, cum ar fi zinele sau vrăjitorii, duhurile și crail acestor duhuri; întreaga povestire ia o înfățișare neobișnuită, miraculoasă, și poate fi privită ca, de pildă, țesătura covoarelor noastre, sau ca o seamă de picturi zugrăvite de cei mai buni meștri de la noi, pe care franțuzii le numesc arabesouri. Pe adevărații musulmani îi oprește legea lor să readucă, în chip nelegiuit, pe pînză și în culori, oameni, aceste creaturi ale lui Allah, și de aceea în țesăturile lor se văd crengi și copaci minunat împlețiți, terminați cu capete omeneste, sau oameni care, în locul picioarelor, au cozi de pește sau tufișuri, într-un cuvînt, figuri care amintesc viața de toate zilele și, totuși, sînt neobișnuite. Ați înțeles acum?

— Cred că am ghicit ce vrei să spui, răspunse grămăticul, dar urmează, te rog.

— Astfel este deci basmul: fantastic, neobișnuit, surprinzător. Și pentru că-i străin de viața de toate zilele, e așezat adesea în țări străine sau în vremuri de demult, aproape uitate. Toate țările, toate popoarele au asemenea basme, turcii la fel ca persanii, chinezii ca mongolii. Chiar și în țara franțuzească ar exista, cică, o sumedenie, după cum mi-a spus cîndva un ghiaur învățat, numai că cele de acolo nu sînt atît de frumoase ca ale noastre, căci în locul zinelor cu chip ingeresc, care locuiesc în palate neasemuite, la ei sînt femei care fac vrăji și pe care ei le numesc zgripturoaice, creaturi slute, viclene, care locuiesc în bordeie păcătoase și, în loc să alunece sub cerul azuriu în scoici uriașe, trase de grifoni, ele se avîntă prin ceață, călare pe cozi de mătură. Mai există acolo și gnomi, și spiriduși, niște pitici scâlîmbi care fac tot soiul de vrăjitorii. Prin urmare, așa se prezintă basmele; cu totul altfel sînt însă istorisirile, numite de obicei povești. Ele rămîn cuminți pe pămînt, întâmplările dintr-insele se petrec în viața de toate zilele, și miraculoasă în aceste narațiuni e mai totdeauna numai înlănțuirea de evenimente din viața unui om care însă, nu datorită vrăjilor, deochiului sau puterii zinelor, ca în basme, ci numai prin el însuși, sau în urma unei ciudate înlănțuiri de fapte devine bogat sau sărac, fericit sau urgisit.

— Așa e! exclamă unul dintre tineri. Asemenea povești simple se găsesc și în istorisirile minunate ale Seherazadei,

denumite «O mie și una de nopți». Cele mai multe din întimplările trăite de sultanul Harun al Rașid și de vizirul său sînt de acest fel.

— Și, totuși, trebuie să recunoașteți, urmă bătrînul, că istorisirile acelea din «O mie și una de nopți» nu sînt cele mai proaste. Dar cît de mult se deosebesc ele totuși, dacă ne gîndim la cauzele care le determină, la desfășurarea lor, la in-
treaga lor pl smuire, de basmul cu prin ul Biribinker, sau de acela cu cei trei derviși care au un singur ochi, sau de basmul cu pescarul care scoate din mare l di a incuiată, cu pecetea regelui Solomon ! În fond, ins , și unele și altele sînt izvorite din aceeași cauză fundamentală, care le dă farmecul acela deosebit, datorită căruia trăim și noi, în același timp, int mpl ri excep ionale, ieșite din comun. În basme, latura excep ional  a int mpl rilor rezidă în amestecul vrăjilor fabuloase cu viața obișnuită a omului ; în istorisiri, evenimentele se produc, ce e drept, după legile naturale, dar într-un chip neprevăzut, surprinzător.

— Ciudat ! exclamă grămăticul. Foarte ciudat că, totuși, mersul acesta natural al lucrurilor ne atrage tot at t de puternic ca și cel supranatural din basme. Care o fi explica ia ?

— Efectul identic se datorează zugrăvirii omului ca atare, răspunse bătrînului. În basme, minunățiile se ingr m desc într-o măsură atât de mare, iar omul ac ioneaz  at t de pu in din propria lui vrere, inc t diferitele figuri și caracterul lor nu pot fi schitate dec t fugitiv. Cu totul altceva se int mpl  în istorisirea obișnuită, unde felul cum vorbește și ac ioneaz  fiecare în concordan   cu caracterul său reprezintă elementul principal și marea atrac ie a povestirii.

— Așa e, ai dreptate ! int ri tinărul negustor. Eu unul nu mi-am făcut niciodată timp să cuget mai ad nc la lucrurile acestea, m-am mulțumit să constat faptul și am trecut mai departe ; m-am delectat cu c te unele povestiri, am găsit altele plicticoase, fără să-mi dau seama de ce. Dar dumneata ne-ai dat cheia care desferec  secretul, o piatră de incercare, cu ajutorul căreia putem cerceta și judeca fără greș.

— Așa să și face i totdeauna, int ri bătrînului, dar plăcerea ce-o ve i simți va fi mai mare dacă ve i ști să cugeta i la cele ce-a i ascultat. Ei, dar iată că acolo se ridică altul, gata să istorisească.

Și aș  era. Și noul povestitor incep  :

T N RUL ENGLEZ

— St p ne ! Eu sînt german din naștere și prea am stat pu in în țara dumneavoastră ca să pot povesti un basm persan sau o minunată poveste despre sultani și viziri. Imi ve i ing dui, aș dar, să vă istorisesc ceva din patria mea, fapt care vă va face poate plăcere. Din păcate, poveștile noastre nu-s totdeauna at t de alese ca ale dumneavoastră, adică în ele nu este vorba de sultani sau de regii noștri, nici despre viziri și pașale, miniștri care, la noi, se numesc de justi ie, de finan e, consilieri sau al ii de soiul ăsta, ci ele povestesc, în cazul c nd nu e vorba de solda i, de oamenii de r nd, care duc un trai t hnit.

Orășelul Grünwiesel, în care m-am născut și am crescut, este situat în Germania de Sud. E un orășel ca toate celelalte. În centru, o mică pia   cu o f ntin , într-o parte clădirea veche a primăriei și de jur împrejurul pie ei, casa judecătorului de pace și locuin ele negustorilor de vază ; în cîteva uli e str mte se inghesuie restul muritorilor. Toți se cunosc, fiecare știe ce se petrece în casa vecinului ; și e destul ca la masa pastorului, a primarului sau a doctorului să se servească un fel de m ncare în plus, pentru ca la ora pr nzului tot or șul să cunoască acest eveniment. După-masă, cucoanele se duc unele la altele «în vizită», cum se spune, și la o cafea cu o felie de cozonac comentează importantul eveniment, ajung nd la concluzia că pastorul a jucat desigur la loterie și că a c știgat o sumă cu totul necreștineasc  sau că primarul s-a lăsat «uns», sau că doctorul a primit de la farmacist bani buni ca să prescrie re ete c t mai scumpe.

Și acum vă puteți inchipui c t de neplăcut a fost pentru un orășel ca Grünwiesel, în care toate erau atât de bine r nduite, c nd într-o bună zi locuitorii s-au pomenit cu un individ

despre care nimien nu ştia de unde vine, ce intenţii are şi din ce trăieşte. Ce-i drept, primarul îi controlase paşaportul — act pe care la noi trebuie să-l aibă orişicine.

— Dar ce, e atât de primejdios să umbli pe uliţă? îl întrepruse şeful pe sclav, că-i nevoie să purtaţi un firman al sultanului, pentru a-i ţine pe tilhari la respect?

— Asta nu, stăpîne, răspunse sclavul. Acele hirtii nu sperie pe nici un tilhar, ci ele sînt doar aşa, ca o măsură generală de ordine, ca să ştie fiecare cu cine are de-a face. Aşadar, primarul controlase paşaportul şi, invitat fiind la o cafea în casa doctorului, declarase tuturor că, de la Berlin pînă la Grünwiesel, vizele erau în regulă; dar că, totuşi, era ceva necurat la mijloc, deoarece individul pare cam suspect. Cum primarul se bucura de cea mai mare consideraţie în oraş, nu e de mirare că din clipa aceea străinul a fost privit cu neîncredere. Dealtfel, nici felul lui de viaţă nu era de natură să schimbe părerea compatrioţilor mei.

Străinul închirie pentru cîteva ducaţi de aur o casă întreagă, care pînă atunci stătuse pustie, ordonă să i se aducă o căruţă plină de ustensile ciudate ca sobe, plite, borcane mari şi altele asemănătoare, şi începu să trăiască, de atunci, în deplină singurătate. Chiar şi mîncarea şi-o gătea singur. Nu-i trecea pragul nici un suflet de om, în afară de un bătrîn din Grünwiesel care-i aducea piine, carne şi zarzavat. Dar nici acesta nu avea voie să pătrundă dincolo de vestibul, unde străinul îi lua în primire cumpărăturile.

Eram un băieţaş de vreo zece ani, cînd străinul se stabili în oraşul meu natal; dar îmi aduc şi azi aminte, de parc-ar fi fost ieri, ce nelinişte stîrni sosirea lui în Grünwiesel. Spre deosebire de ceilalţi bărbaţi, el nu juca după-amiaza popice şi nici nu venea seara la berărie să comenteze, pufăind din lulea, noutăţile din ziare. În zadar îl poftiseră pe rînd, la masă sau la cîte o cafea, primarul, judecătorul de pace, doctorul şi pastorul; de fiecare dată trimitea vorbă că nu poate veni. De aceea unii îl socoteau nebun, iar alţii susţineau morţiş că e un vrăjitor. Între timp, eu împlinisem optsprezece ani, pe urmă douăzeci, şi în oraş omul acela tot se mai numea «domnul străin».

Într-o bună zi au nimerit în Grünwiesel nişte oameni care aduceau cu ei animale exotice. Erau vagabonzi din aceia care colindă cu cîte o cămilă care ştie să salute, cu cîte un urs care dansează sau cu cîteva ciini şi maimuţe dichisite destul

de caraghios în haine de om şi care ştiu să facă tot soiul de năzdrăvănii. Oamenii aceştia străbat de obicei oraşul în lung şi în lat, se opresc la răspîntii şi în piaţă, bat toba şi cîntă din fluier, făcînd o hărmălaie nemaipomenită, pun animalele să sară şi să dănuiască şi după aceea adună bani de prin case. Trupa care sosise de data asta la Grünwiesel se distîngea de altele printr-un urangutan extraordinar, aproape cît un stat de om, care umbla în două picioare şi se pricepea să facă tot felul de giumbuşlucuri. Trupa aceasta de ciini şi de maimuţe trecu şi prin faţa casei străinului. Acesta, auzind fluierul şi toba, se ivi şi el, foarte încruntat la început, îndărătul ferestrei cu geamurile înnegrite de vreme. Curînd, însă, chipul lui deveni mai prietenos şi, spre uimirea tuturor, străinul scoase capul pe fereastră şi începu să ridă din toată inima de drăcoveniile urangutanului. La sfîrşit îi răsplăti pe artiştii cu o sumă atât de mare, încît tot oraşul vorbi un timp numai despre asta.

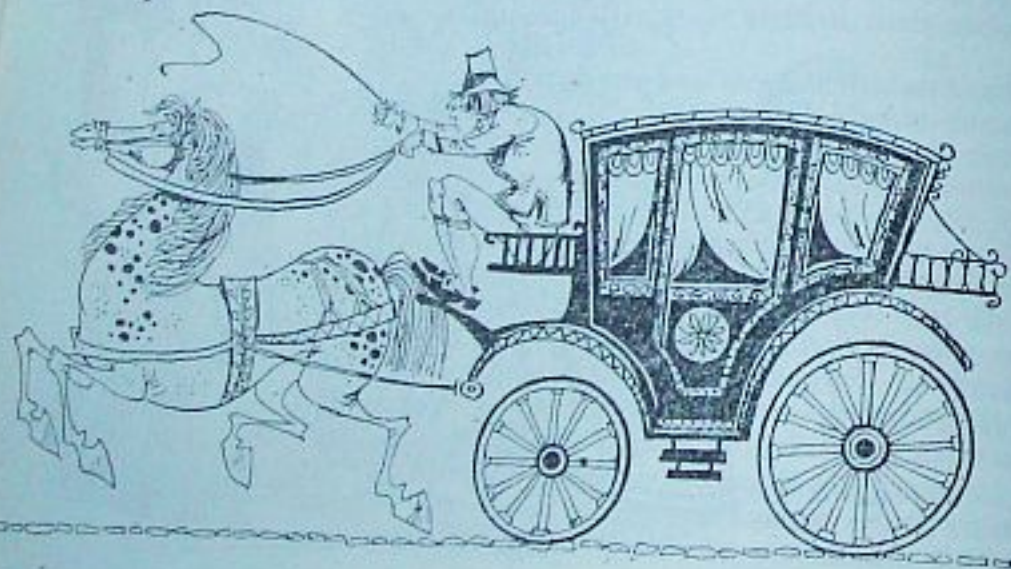
În dimineaţa următoare, trupa plecă mai departe. Cămila era încărcată cu o sumedenie de coşuri, în care ciinii şi maimu-

tele se instalaseră la largul lor, în timp ce oamenii și maimuța cea mare veneau în urma ei, pe jos. Cîteva ceasuri după plecarea lor, străinul ceru să i se pregătească diligența, stărui chiar, spre marea uimire a surugiului, să i se pună la dispoziție o trăsură specială și ieși din oraș pe aceeași poartă, îndreptîndu-se în aceeași direcție în care o luase trupa. Toți oamenii din orașel erau mihniți la gîndul că nimeni nu izbutise să afle încotro plecase. Se lăsase noaptea cînd trăsura în care se afla străinul se întoarse și se opri în fața porții orașului. Numai că lăriei adînc lăsată peste ochi și cu o batistă de mătase înfășurată în jurul gurii și a urechilor. Paznicul se socoti obligat să se adreseze noului venit, cerîndu-i pașaportul; acesta însă li răspunse cu multă grosolănie, mormăind ceva într-o limbă de neînțeles.

— E nepotul meu, zise străinul pe un ton prietenos, strecurînd cîteva piese de argint în mîna paznicului. E nepotul meu și deocamdată nu prea știe germana. A tras o mică înjurătură pe limba lui, fiindcă am fost opriți aici.

— Bine, dacă e nepotul dumneavoastră, răspunse paznicul, se schimbă socoteala, poate să intre și fără pașaport. Va locui, desigur, la dumneavoastră.

— Bineînțeles, rosti străinul, și va rămîne probabil vreme mai îndelungată în oraș.

Paznicul nu mai obiectă nimic, astfel încît străinul și nepotul său pătrunseră în Grünwiesel. În schimb, primarul, ba chiar tot orașul, se declară cam nemulțumit de purtarea paznicului. Ar fi putut măcar să țină minte cîteva vorbe din cele rostite de nepot; asta le-ar fi înlesnit să afle de ce neam erau el și unchiu-său. Paznicul declară însă categoric că nu vorbește nici franceza, nici italiana, că mai curînd limba aducea a engleză și că, dacă nu se înșela, tînărul domn exclamase parcă

„God damn». Numai așa izbuti bietul om să iasă din încurcătură și-i ajută totodată tînărului să-și găsească un nume. Căci, din clipa aceea, nu se va mai vorbi în tot orașul decît de „tînărul englez».

Tînărul englez nu apărură însă nici el la jocul de popice și nici la berărie, în schimb nu întîrzie să dea în alt fel de furcă pașnicilor cetățeni din Grünwiesel.

Se întîmpla acum destul de des ca din locuința străinului, atît de tăcută odinioară, să se audă deodată urlete înfiorătoare

și o hărmălaie grozavă, care făcea ca lumea să se adune grămadă în fața porții și să rămână așa, cu ochii ațintiți în sus. Imbrăcat într-un frac roșu și pantaloni verzi, cu părul vilvoi și figura înspăimântătoare, tânărul englez alerga dintr-o odaie într-alta, trecind prin fața ferestrelor cu o iuteală de necrezut; bătrînul, înfășurat într-un halat roșu, alerga după el cu o biciușcă în mînă. Nu-l ajungea întotdeauna, dar uneori cei din stradă aveau impresia că l-ar fi nimerit, căci văicăreli jalnice și plesnituri de bici răsuna toare străbăteau pînă la ei. Purtarea aceasta neomenoasă față de bietul tînăr stîrni o reacție atît de violentă printre doamnele din Grünwiesel, încît îl siliră în cele din urmă pe primar să ia atitudine. El scrisese străinului un bilet în care îi făcea observații destul de severe cu privire la asprimea purtării lui față de nepot, amenințîndu-l că, dacă pe viitor se vor repeta scene asemănătoare, se va vedea nevoit să-l ia pe tînăr sub protecția lui.

Cine a fost însă mai uimit decît primarul cînd, pentru prima oară după zece ani, străinul în persoană își făcu apariția în

casa lui ? ! Bătrînul își ceru scuze în privința purtării sale față de nepot și o explică prin însărcinarea primită din partea părinților tînărului, care-i încredințaseră educația lui...

— În general, continuă el, e un băiat deștept și iscusit, numai limbile le învață cam greu.

În ce-l privește, dorința lui cea mai fierbinte e să-și vadă nepotul vorbind germana în mod curent, ca să-și poată permite să-l introducă în societatea bună din Grünwiesel; dar cum se descurcă deocamdată așa de greu cu limba, n-are încotro, și, din cînd în cînd, e nevoit să-l bată zdravăn. Primarul se consideră pe deplin satisfăcut de această explicație și îl sfătuiește pe bătrîn să dea dovadă de mai multă blîndețe, iar seara la berărie poveste tuturor că rareori i se întîmplase să aibă de-a face cu un om atît de instruit și de simpatic cum e străinul.

— Păcat numai, adăugă el, că nu prea vine în societate; sper totuși că, dacă nepotul o să înceapă să vorbească puțin germana, o să se arate și el mai des la micile mele întruniri.

Această mărunță întîmplare schimbă complet opinia întregului orașel. Din clipa aceea, toată lumea începu să-l considere pe străin drept un om simpatic, să fie dornică de a face mai îndeaproape cunoștință cu el și să găsească foarte natural ca, din cînd în cînd, să audă urlete fioroase răsunînd în casa pustie. «Îi dă nepotului lecții de germană», spuneau cei din Grünwiesel și nu se mai opreau în fața porții. După vreo trei-patru luni, lecțiile de germană se părea că au luat sfîrșit, deoarece bătrînul făcu un pas mai departe. În oraș trăia un francez bătrîn și prăpădit, care dădea tineretului lecții de dans. Străinul trimise după dînsul și-i spuse că ar dori să-i învețe nepotul să danseze. Îi dădu a înțelege totodată că tînărul e, în general, foarte supus, numai în ce privește dansul e cam încăpățînat; că a învățat mai înainte cu un alt profesor, dar după o metodă atît de ciudată, încît nu se putea înfățișa în felul acesta în societate; că totuși nepotul său se consideră, tocmai din acest motiv, un dansator desăvîrșit, deși figurile pe care le știe nu au nici cea mai mică asemănare cu un vals sau un galop (astea sînt dansuri obișnuite din patria mea, stăpîne), ba nici măcar cu o «ecoseză» sau cu o «franceză». Îi oferi, dealtfel, un taler de fiecare lecție, și profesorul se declară gata să înceapă orele cu acest elev îndărătnic.

— Nimic mai ciudat pe lume, declara bătrînul profesor între patru ochi, ca aceste leșii de dans.

Nepotul — un tînăr frumos pieptănat, destul de înalt și zvelt, cu picioare cam scurte, e drept, apăru într-un frac roșu, cu pantaloni verzi, largi, și mănuși «glacé». Vorbea puțin, cu accent străin, și la începutul orei era politicoș și dansa corect; pe urmă, însă, se apuca pe neașteptate să facă tot felul de giumbușlucuri, figurile cele mai îndrăznețe și sărituri nă-

trușnice, care-l făceau pe bătrînul profesor să-și piardă răsuflarea; dacă încerca să-l mustre, tînărul își scotea din picioare pantofii săi de dans, atît de eleganți, îi arunca în capul francezului și începea să alerge în patru lăbe prin cameră. Auzind zgomotul, străinul se năpustea pe neașteptate din odaia lui, înfășurat într-un halat larg, roșu, cu o bonetă de hîrtie aurită în cap, și începea să mingîie într-un mod destul

de nedelicat cu biciul spinarea tînărului. Atunci nepotul scotea niște urlete înspăimîntătoare, sărea pe mese și pe cele mai înalte scrinuri, ba se cățara chiar și pe pervazul ferestrei, bolborosind ceva într-o limbă străină, ciudată. Dar bătrînul, înfășurat în halatul lui cel roșu, nu se lăsa îndușat cu una cu două; îl apuca de un picior, îl trăgea înapoi și îl znopea în bătaie, după care îi strîngea puțin cravata cu ajutorul unei catarame. Tînărul redevenea numaidecît cuminte și manierat și lecția de dans urma fără alt incident.

Cînd însă profesorul declară că elevul său făcuse progrese destul de serioase și că acum avea nevoie și de muzică, purtarea nepotului suferi o schimbare neașteptată. În casa pustie își făcu apariția un muzicant din oraș, care fu invitat să se așeze pe masa din salon. Profesorul reprezenta pe doamna, partenera de dans; el îmbracă o rochie de mătase și se împodobi cu un șal indian, pe care i le pregătise bătrînul. Nepotul îl invită la dans și începură să joace și să valseze împreună. Dar tînărul se dovedi un dansator neobosit, turbat, pe care nici suspinele, nici strigătele bătrînului său profesor nu-l puteau convinge să-i dea drumul; francezul trebuia să danseze pînă cădea jos istovit sau pînă cînd muzicantului îi înțepenea mîna pe vioară. Profesorul era pur și simplu distrus după aceste ore, dar deși declara zilnic că e ferm hotărît să nu mai calce pragul casei pustii, talerul pe care-l primea de fiecare dată cu aceeași punctualitate și vinul bun pe care i-l oferea unchiul îl determinau să vină mai departe.

Localnicii din Grünwiesel priveau însă lucrurile altfel decît francezul. Ei erau de părere că tînărul avea o adevărată vocație pentru viața de societate, iar sexul slab — care se plîngea de lipsa cavalerilor — se bucura la gîndul că iarna viitoare va avea la dispoziție un dansator atît de sprinten.

Într-o dimineață, servitoarele care se întorceau de la piață aduseră la cunoștința stăpînelor lor un eveniment extraordinar.

— În fața casei pustii, afirmau ele, a fost văzut un cupeu splendid, la care erau înhămați niște cai frumoși; un lacheu în livrea luxoasă aștepta la ușa cupeului. La un moment dat, poarta casei pustii s-a deschis și doi domni eleganți și-au făcut apariția; unul dintre ei era, probabil, străinul, iar celălalt, nepotul lui, cel care a învățat așa de greu germana și dansa așa de nebunește. Amîndoi s-au urcat în trăsură, lacheul s-a

instalat îndărătul ei și trăsura a pornit, închipuiți-vă ! da, a pornit drept spre casa primarului.

Îndată ce cucoanele auziră asemenea vești din gura servitoarelor lor, își azvirliră cit colo șorțurile de bucătărie și bonetele de o curățenie cam îndoielnică și se apucară să se gătească.

— Căci, spuneau ele, adresându-se celorlalți membri ai familiei și întorcînd casa pe dos ca să facă curățenie în salonul care, în mod obișnuit, servea și altor scopuri, nu încapă nici o îndoielă că străinul a început să-și scoată nepotul în lume. Nătlăraul ăla bătrîn n-a binevoit în zece ani de zile să pună o singură dată piciorul în casa noastră, dar trebuie să i-o trecem cu vederea de dragul lui nepotu-său, care pare să fie un tînăr fermecător.

Așa spuneau cucoanele și-și dăscăleau fiii și fiicele să se poarte cuviincios cînd vor veni străinii, să aibă o ținută frumoasă și să se exprime mai elegant ca de obicei. Cucoanele din Grünwiesel știau ele ce spun, căci bătrînul și nepotul său dădura într-adevăr o raită prin casele din oraș pentru a cîștiga bunăvoința mai multor familii.

Nimeni nu se mai gîdea decît la cei doi străini ; toată lumea își manifesta regretul de a nu fi avut plăcerea să facă mai devreme cunoștință cu ei. Bătrînul se înfățișa ca un om demn și foarte așezat ; e drept că avea obiceiul să cam zîmbească ori de cîte ori spunea cîte ceva, astfel încît nu puteai fi niciodată sigur dacă vorbește serios sau glumește, dar reflecțiile lui asupra vremii, asupra împrejurimilor și asupra distracțiilor din timpul verii, sus, la crama de pe deal, erau atît de înțelepte și de judicioase, încît toți îl ascultau încîntați. Dar nepotul ! El vrăji pe toată lumea, cuceri inimile tuturor. E drept că, în ce privește fizicul, nu puteai spune că avea un obraz frumos ; partea inferioară, în special bărbia, era foarte proeminentă, culoarea pielii era prea întunecată, uneori făcea tot felul de strîmbături ciudate, alteori închidea ochii și rînjea cu dinții afară, totuși opinia publică declară în unanimitate că avea niște trăsături extrem de interesante. Avea o neobișnuită mobilitate și vioiciune în mișcări. Hainele, ce-i drept, îi ațirau cam curios pe trup, dar totul îi venea admirabil ; se plimba cu multă însuflețire prin cameră, se trîntea ici pe cîte o canapea, colo într-un fotoliu și-și întindea picioarele. Dar toate aceste năravuri, care la un alt tînăr ar fi fost

considerate vulgare și necuviincioase, treceau drept geniale cînd era vorba de nepot.

— Ce vreți, e englez, spuneau oamenii, așa sînt ei ; un englez e în stare să se tolănească pe o canapea și să adoarmă fără să-i pese că zece cucoane n-au unde să șadă și stau în picioare în jurul lui ; unui englez nu trebuie să-i iei așa ceva în nume de rău.

În schimb, față de unchiul său se arăta foarte supus ; căci îndată ce începea să se învîrtească prin odaie sau să-și urce picioarele pe scaun — lucru ce-i făcea o deosebită plăcere — o privire severă a acestuia îl puneă numaidecît la respect. Și cum să i-o fi luat în nume de rău cînd, oriunde se ducea, unchiu-său spunea stăpinei casei :

— Nepotul meu e încă grosolan și necioplît, dar eu imi pun mari speranțe în societatea din Grünwiesel ca să-l formeze și să-l șlefuiască așa cum trebuie. Și cînd spun asta, mă gîndesc în special la dumneavoastră, scumpă doamnă.

Așa își făcu nepotul intrarea în lume și nimeni în tot orașul nu mai vorbi în ziua aceea și în zilele următoare decît despre el. Dar străinul nu se mulțumi cu atît ; el părea să-și fi schimbat cu desăvîrșire concepțiile și felul de viață. În fiecare după-masă urca cu nepotu-său sus pe deal, la berăria dintre stîlci, unde toți domnii distinși din Grünwiesel veneau

să bea bere și să joace popice. Nepotul se dovedi un adevărat maestru în acest joc, căci de fiecare dată răsturna cel puțin cinci-șase popice; numai că, din cind în cind, ai fi zis că a intrat în el un duh necurat. Așa, de exemplu, cine știe ce putea să-i trăsnească prin minte și, ca o săgeată se repezea cu bila în popice, stîrnind o zarvă nebună, iar atunci cind doboră regina sau regele, se azvîrlea deodată, fără să-i pese de frumoasa lui frizură, cu capul în jos și cu picioarele în sus; sau, cind trecea vreo trăsură, se năpustea cît ai zice pește pe aco-perișul ei și începea să se schimonosească în tot felul; făcea așa o bucată de drum și apoi se întorcea într-un picior în mijlocul celorlalți.

În asemenea ocazii, unchiul său cerea scuze primarului și restului societății pentru proasta creștere a nepotului; ei rî-deau însă, puneau toate pe socoteala tinereții sale, îl asigurau pe bătrîn că la vîrsta asta fuseseră și ei tot așa de zburdalnici și continuau să manifeste față de tînărul zvăpăiat — cum îl numeau ei — o nemărginită afecțiune.

Se întîmpla însă uneori să-i necăjească serios, totuși ni-meni nu îndrăznea să spună un cuvînt, căci tînărul englez tre-cea drept un model de cultură și de inteligență. Străinul obiș-nuia să frecventeze seara, în tovărășia nepotului său, birtul «La cerbul de aur» din orașel. Deși nepotul era încă foarte tî-năr, se purta ca un om în vîrstă, adică se instala în fața paharu-lui, își puneă o pereche de ochelari imenși și scotea din bu-zunar o pipă strașnică, pe care o aprindea, pufăind mai mult fum decît toți ceilalți. Cînd se discutau veștile din gazetă; cînd se vorbea despre război și despre pace, și doctorul își exprima o părere, iar primarul alta, uimindu-i pe ceilalți cu înaltele lor

cunoștințe politice, se întîmpla că, din senin, nepotul se de-clara complet de altă părere; atunci lovea în masă cu mîna veșnic înmănușată și dădea limpede a înțelege primarului și doctorului că habar n-au de această chestiune, că el are cu totul alte informații, vederi mult mai adînci; apoi își exprima

într-o germană curioasă, stricată, propriile sale opinii care, spre marele necaz al primarului, erau primite toate cu admi-rație de cei din jur; căci, bineînțeles, în calitatea lui de englez, trebuia să cunoască situația mai bine decît ei.

Dacă, plini de o minie pe care se căzneau cu grijă s-o as-cundă, primarul și doctorul se instalau după aceea în fața unei table de șah, nepotul se apropia de ei, privea cu ochelarii lui imenși peste umerii primarului, își manifesta dezaprobarea față de cutare sau de cutare mișcare și îi explica doctorului în ce chip ar fi trebuit să procedeze, în timp ce cei doi domni fierbeau de furie în sinea lor. Dacă primarul îl invita apoi, supărat, la o partidă, doritor să-l facă mat — căci se considera

cu toată convingerea drept un al doilea Filidor — străinul cel bătrîn se grăbea să-l strîngă nepotului cravata mai tare în jurul gîtului, după care el devenea amabil, manierat și îl făcea mat pe primar.

În Grünwiesel se jucau cărți aproape în fiecare seară — partida la o jumătate de creișar — dar nepotul găsea că asta e o sumă derizorie, arunca cu talerii și cu galbenii, afirma că nimeni nu știe să joace ca el și nu-i împăca în cele din urmă pe domnii jigniți decît pierzînd sume fantastice. Dealtfel, ei nu-și făceau nici un fel de scrupule să cîștige bani mulți de la el, căci «E englez, asta înseamnă că e dintr-o familie bogată», spuneau ei și virau galbenii în buzunar.

În felul acesta, nepotul străinului ajunsese în scurt timp să se bucure de o mare autoritate în oraș și în întreaga provincie. Nimeni nu-și amintea să fi văzut vreodată un tînăr de acest gen în Grünwiesel; era cea mai stranie apariție cu puțință. Nimeni n-ar fi putut spune că nepotul luase vreodată și alte lecții în afară de cele de dans. În materie de latină și greacă era, cum s-ar spune, tîmble. Odată, cu prilejul unui joc de societate în casa primarului, cînd îi veni rîndul să scrie și el ceva, se descoperi că nu știa nici măcar să se iscălească. Cît despre geografie, i se întîmpla să spună cele mai uluitoare bazaconii (îi era totuna dacă muta un oraș german în Franța sau unul danez în Polonia); nu citise, nu învățase nimic și pastorul clătina din cap cu gravitate cînd se gîndea la ignoranța grosolană a tînărului. Totuși lumea era încîntată de tot ce făcea, de tot ce spunea, căci ținea cu nerușinare să aibă totdeauna dreptate și-și termina frazele spunînd:

— Eu știu mai bine decît voi!

Sosi iarna și faima nepotului crescuse. În absența lui, orice întrunire devenea plicticoasă. Cînd un om serios spunea ceva, cei din jur începeau să caște; dar era de ajuns ca nepotul să rostească în germana lui strîcată cea mai mare tîmpenie, ca toată lumea să fie numai urechi. Se descoperi acum că acest excelent tînăr era și poet, astfel încît rareori trecea o seară fără ca el să nu scoată vreo hîrtie din buzunar și să citească niște sonete. Unii susțineau, e drept, că versurile sale sînt proaste, iar alții că pe unele din ele le-ar mai fi citit undeva. Dar nepotul nu-și pierde cumpătul și continua să citească, subliniind frumusețea versurilor sale și culegînd de fiecare dată ropote de aplauze.

Adevăratul său triumf îl constituiau însă balurile din Grünwiesel. Nimeni nu dansa atît de neobosit și cu atîta repeziciune, nimeni nu făcea salturi atît de îndrăznețe și de elegante ca el. La aceasta se adăuga și faptul că unchiul său îl îmbrăca totdeauna admirabil și după ultima modă și, cu toate că hainele nu-i veneau chiar ca turnate pe trup, lumea găsea că totul îi șade foarte bine. Domnii, ce-i drept, erau oarecum jigniți de obiceiurile noi pe care le inaugurase el la dans. Tradiția era ca primarul în persoană să deschidă balul și tinerii cei mai distinși aveau dreptul să-și rezerve celelalte dansuri; de cînd însă apăruse străinul, totul se schimbaseră. Fără multă discuție, lua de mină pe doamna cea mai apropiată, se instala cu ea la un loc de frunte, făcea ce poțea și era domn, stăpîn și rege al balului. Cum însă cucoanele găseau aceste maniere excelente și agreabile, domnii nu puteau obiecta nimic.

Balurile acestea păreau să-i producă unchiului său cea mai mare satisfacție; ținea tot timpul ochii ațintiți asupra tînărului, zîmbea mereu în sine și, cînd toată lumea se îmbulzea în jurul lui ca să-l felicite pentru bunacuviință și frumoasele maniere ale nepotului său, nu-și mai încăpea în piele de bucurie, izbucnea în hohote vesele de ris și părea cam într-o ureche; oamenii puneau aceste izbucniri ciudate pe seama afecțiunii lui față de nepot și le găseau firești. Cînd și cînd, însă, autoritatea lui părintească trebuia să intre în acțiune; căci, din senin, în mijlocul unui dans grațios, se întîmpla ca nepotul să facă o săritură îndrăzneată pînă pe estrada rezervată orchestrei, să smulgă contrabasul din mîna muzicantului și să înceapă să scîrțîie cu el într-un chip înfiorător; sau se răsturna dintr-o dată cu capul în jos și dansa în mîini, cu picioarele întinse în aer. Atunci unchiul îl lua deoparte, îl muștra cu severitate și-i strîngea și mai tare cravata în jurul gîtului, pînă redevenea cuviincios.

Așa se purta nepotul în societate și la baluri. Dar după cum se întîmpla cu toate obiceiurile, cele rele se răspîndesc mai repede decît cele bune și orice modă nouă și curioasă, oricît ar fi ea de ridicolă, are o mare putere de contagiune printre cei tineri care n-au avut încă ocazie să mediteze asupra lor și nici asupra lumii. Așa s-a întîmplat în Grünwiesel cu nepotul și cu obiceiurile lui ciudate. Și anume, cînd tinerii din oraș observară că stîngăcia, risul lui grosolan, palavrele și răspunsurile obraznice pe care le dădea celor mai în vîrstă stîr-

neau aprobare și nu dojană, ba chiar erau considerate foarte spirituale, fiecare dintre ei își făcu următoarea socoteală: «Pot să fiu și eu un astfel de pierde-vară spiritual, fără nici o bătaie de cap». Până atunci fuseseră niște băieți harnici și iscușiți; acum însă începeau să-și pună întrebarea: «La ce bun să înveți, dacă poți ajunge mult mai departe fără să ai habar de nimic?». Drept urmare, aruncau cit colo cărțile și se apucau să hoinărească toată ziua prin piețe și pe ulițe. Până atunci fuseseră amabili și politicoși față de toată lumea, nu vorbeau neîntrebați și răspundeau de fiecare dată pe un ton cuviincios și modest; acum se amestecau printre oamenii maturi, intrau în vorbă, își expuneau părerile, își permiteau să-și ridice în nas primarului când spunea cîte ceva și afirmau că ei cunosc chestiunea mult mai bine.

Până atunci, tineretul din Grünwiesel disprețuia grosolană și vulgaritatea. Acum însă cîntau cu toții tot felul de cîntece nerușinate, pufălau din niște pipe imense și frecventau circumile cele mai dezgustătoare; ba își mai cumpărau — deși aveau ochi foarte buni — ochelari cu sticle uriașe, pe care-i puneau pe nas, convinși fiind că de acum înainte erau ceea ce se cheamă niște oameni făcuți; căci asta le dădea o mare asemănare cu vestitul nepot. La ei acasă, sau cînd se duceau undeva în vizită, se tolăneau cu cizmele pe canapea, se legănau cu scaunul cînd erau într-o societate aleasă sau își sprijineau obrazii în pumni, cu amîndouă coatele pe masă, lucru care le părea fermecător. În zadar le spuneau mamele și prietenii că purtarea lor e prostescă și necuviincioasă; ei cîntau numaidecît exemplul strălucit al nepotului. În zadar încercau să le explice că acestuia i se putea trece cu vederea o anumită grosolanie, justificată prin originea sa engleză; tinerii din Grünwiesel susțineau că au același drept ca orice bun englez să fie prostrescuți într-un chip spiritual. Pe scurt, și se rupea inima văzînd cum, datorită exemplului prost al nepotului, moravurile și frumoasele obiceiuri ale întregului oraș se duceau de răpă.

Dar tinerii noștri nu avură răgaz să se bucure prea mult de această viață nouă de derbedei, căci întîmplarea următoare schimbă dintr-o dată toată situația.

Seria petrecerilor de iarnă urma să se încheie cu un mare concert executat atît de orchestra orașului, cît și de cîțiva talentați prieteni ai muzicii din Grünwiesel. Primarul cînta la

violoncel, doctorul era un maestru al fagotului, farmacistul — deși fără o tehnică deosebită — sufla din flaut, niște domnișoare din oraș învățaseră cîteva arii și totul era admirabil pregătit. La un moment dat, străinul cel bătrîn își exprimă părerea că, deși concertul se anunța remarcabil, lipsa unui duet se făcea evident simțită, căci la orice concert era indispensabil să se execute și o bucată muzicală de acest gen. Observația produse oarecare nedumerire: fiica primarului avea într-adevăr o voce de privighetoare, dar unde să găsești un bărbat care să cînte cu ea? În cele din urmă hotărîră să rebarbat care să cînte cu ea? În cele din urmă hotărîră să rebarbat care să cînte cu ea? În cele din urmă hotărîră să rebarbat care să cînte cu ea? În cele din urmă hotărîră să rebarbat care să cînte cu ea?

Din nenorocire, străinul cel bătrîn se îmbolnăvi și nu putu să asiste la triumful nepotului său; el avu însă grijă să-i dea primarului — care-l vizită cu puțin înainte de începerea concertului — cîteva indicații cu privire la tînărul englez.

— E un băiat tare de treabă, spuse el, numai că uneori îi vin niște toane sucite și poate să facă cine știe ce prostii; îmi pare tare rău că nu pot veni și eu la concert, fiindcă mie îmi știe de frică și știe el de ce! Mă grăbesc să spun, spre cîntea lui, că nu o face din rea-voință, ci poate mai curînd dintr-un impuls fizic, explicabil prin întreaga lui constituție. Și atunci, vă rog, domnule primar, dacă îl apucă cumva cine știe ce nebunie, dacă se repede la vreun pupitru de note sau ține cu tot dinadinsul să scîrție la contrabas sau face alte pozne de felul ăsta, fiți bun și dați-i puțin drumul la cravată; în caz că nu se potolește nici așa, puteți să i-o scoateți de tot; să vedeți ce cuminte și politicos devine numaidecît.

Primarul mulțumi bolnavului pentru încrederea ce-i arăta și-i făgădui să facă așa cum îl sfătuiască, dacă va fi nevoie.

Sala de concert era ticsită; tot orașul, ba chiar și cei din împrejurimi, erau de față. Vinători, pastori, funcționari, fermieri și alții, locuind pînă la distanțe de trei ore de drum, se grăbiseră să participe, însoțiți de numeroasele lor familii, do-

ritori să se împărtășească, alături de cei din Grünwiesel, din această desfătare. Orchestra orașului se prezentă excelent; după aceea urmă bucată executată la violoncel de primar, acompaniat la flaut de farmacist; organistul cântă apoi o arie de bas, primită cu aplauze unanime, iar doctorul își arată măiestria la fagot, știrind și el entuziasmul tuturor.

Prima parte a concertului se încheie și fiecare aștepta cu încordare partea a doua, în care tânărul străin trebuia să cînte duetul împreună cu fiica primarului. Nepotul, care purta un costum impecabil, atrăsese încă de la început atenția întregii asistențe asupra lui. Se instală, fără multă vorbă, în confortabilul fotoliu destinat unei contese din vecinătate, își întinse fără jenă picioarele, duse la ochi un binoclu imens de care se folosea în afară de ochelarii lui uriași, ca să măsoare toată lumea din cap pînă în picioare, și începu să se joace cu un zăvod mare, pe care îl adusese în sală, deși acest lucru era strict interzis. Contesa, pentru care fusese pregătit fotoliul, sosi și ea, dar nepotul nu arată nici cea mai mică intenție de a-i ceda locul; dimpotrivă, se instală și mai comod și nimeni nu îndrăzni să-i facă vreo observație. Distinsa doamnă fu nevoită să se așeze, foarte supărată, pe un scaun de paie dintre cele mai ordinare, alături de celelalte cucoane din oraș.

În timp ce primarul și apoi organistul își arătau măiestria, și după aceea, în timp ce doctorul improviza la fagot, ascultat de public cu râsuflarea tăiată, nepotul poruncea ciinelui să-i aducă batista sau flecărița cu glas tare cu vecinii săi, în așa fel încît cei ce nu-l cunoșteau erau uluiți de purtarea lui curioasă.

Nu-i de mirare deci că toată asistența ardea de nerăbdare să vadă cum avea să decurgă duetul său. Partea a doua începu cu o bucată scurtă, executată de orchestră; apoi primarul se apropie împreună cu fiica sa de tânăr, îi întinse niște note și-i spuse:

— Musiu! Ați vrea să cîntați acum duetul?

Nepotul izbucni în ris, rinji cu dinții afară, sări în sus și se îndreptă, urmat de ceilalți doi, spre estradă; toată lumea aștepta cu râsuflarea tăiată. Organistul bătut tactul și-i făcu semn nepotului să înceapă. Acesta se uită la note prin ochelarii săi uriași și scoase cîteva sunete oribile, jalnice. Organistul îi strigă:

— Două tonuri mai jos, scumpul meu, ia-l pe do, te rog, ia-l pe do!

Dar în loc să-l ia pe do, nepotul își scoase o gheată și i-o aruncă organistului în cap cu atîta putere, încît pudra din peruca bietului om începu să se spulbere în jur. Atunci primarul își spuse: «Aha! Iar l-au apucat pandaliile!» Apoi sări în sus, îl luă de gît și-i desfăcu puțin cravata. Dar asta strică și mai mult lucrurile. Tânărul încetă să mai vorbească germană, începu să bolborosească niște cuvinte ciudate, pe care nimeni nu le înțelegea, și să facă salturi mari. Desperat de acest incident neplăcut, primarul se gîndi cu groază că tânărului i se întîmplase cu siguranță ceva cu totul deosebit, și se hotărî să-i desfăcă de tot cravata. Dar abia își realizase intenția, că rămase incremenit de spaimă: pielea de pe gîtul nepotului nu era de om și nu avea nici culoarea obișnuită, ci era o blană de un cafeniu închis; în aceeași clipă, el începu să facă salturi din ce în ce mai mari și mai ciudate, își infipse mîinile înmănușate în păr și, după ce-și scoase mînușile, se porni să-l smulgă și... Dumnezeu! părul acesta frumos era o perucă, pe care i-o azvîrli primarul în față, și capul lui rămase gol; acoperit de aceeași blană cafenie.

Tînărul se năpusti peste mese și peste bănci, trînti la pămînt pupitrele pentru note, sfărîmă viorile și clarinetele și părea complet înnebunit.

— Prindeți-l, prindeți-l, striga primarul scos din fire, și-a ieșit din minți, prindeți-l !

Dar asta nu era lucru ușor, căci smintitul, care își scosese mânușile, acum sărea cu ghearele la oameni, zgiriindu-le fețele în mod jalnic. În cele din urmă, un vânător îndrăzneț izbuti să pună mâna pe el și să-i imobilizeze lungile brațe, în așa fel încât nu mai putea decât să dea din picioare, să ridă și să răcnească cu o voce răgușită. Lumea se strînsese în jur, cu ochii ațintiți asupra ciudatului tânăr care acum nu mai semăna deloc a om. Dar un domn învățat din împrejurimi, proprietar al unui mic muzeu de istorie naturală și al unui mare număr de animale împăiate, se apropie, îl privi cu atenție și strigă plin de uimire:

— Dumnezeu mare, dar bine, doamnelor și domnilor, cum aduceți dumneavoastră un astfel de animal în societate? Asta e o maimuță, *Homo-Troglodytes Linnaei*. Sint dispus să dau imediat șase taleri pe el, dacă mi-l cedați, și să-l împăiez pentru muzeul meu !

Cine poate descrie uimirea cetățenilor din Grünwiesel, când auziră aceste cuvinte ?

— Cum ? O maimuță, un urangutan în mijlocul nostru ? Tânărul străin nu e decât o maimuță ordinară ? strigau ei, privind-se unul pe altul, complet năucii de uimire.

Nimănui nu-i venea să-și creadă urechilor, bărbații începură să examineze animalul îndeaproape, dar situația rămânea neschimbată ; era o maimuță și nimic mai mult.

— Dar cum e posibil așa ceva ? strigă primăreasa. A citit de atâtea ori versuri la mine în casă, a mâncat ca toți oamenii la mine la masă !

— Cum ! ? se înfurie soția doctorului. Cum așa ! ? A fost de atâtea ori invitat la mine la cafea, a discutat chestiuni savante cu soțul meu, a fumat !

— E imposibil ! strigau bărbații. A jucat popice cu noi, sus, la berăria dintre stînci, și a discutat politică întocmai ca oricare dintre noi !

— Și cum se poate ? se văicăreau cu toții. A dansat la toate balurile ! O maimuță ? Cum se poate să fie o maimuță ? E o minune, e o vrajă !

— Desigur, e o vrajă, e ceva drăcesc, mai spuse și primarul, scoțind la iveală cravata nepotului sau mai bine-zis a maimuței. Priviți, în cravată se găsește taina care-l făcea simpatic în ochii noștri. E o fișie elastică de pergament cu tot felul de

semne curioase pe ea. Mi se pare chiar că e scrisă în limbă latină ; nu poate nimeni s-o descifreze ?

Pastorul, care era un om învățat și care pierduse multe partide de șah jucind cu nepotul, se apropie, examinează pergamentul și spuse :

— Da' de unde ! Numai literele sînt latine și iată ce înseamnă :

«Maimuța asta e poznașă,
De mușcă-n măr e buclucașă».

Da, da, continuă el, e o înșelătorie infernală, un fel de vrajă, care se cuvine pedepsită în mod exemplar.

Primarul era de aceeași părere ; prin urmare se îndreptă numaidecît spre casa străinului, care era, desigur, un vrăjitor, în timp ce șase soldați purtau maimuța ; era hotărît să-i ia pe loc un interogatoriu.

Ajunseră în fața casei pustii, înconjurați de o mulțime imensă, căci toată lumea voia să vadă ce o să se întîmple mai departe. Bătură în ușa casei, sunară, dar în zadar, nimeni nu se arătă. Primarul, care nu-și mai putea stăpîni minia, porunci

să se spargă ușa și pătrunse în camerele străinului. Aici însă nu mai găsi decît cîteva vechituri. Străinul dispăruse. Pe masa lui de lucru se afla o scrisoare mare, sigilată, adresată primarului, care se grăbi s-o deschidă. Iată ce conținea ea :

«Scumpi concetățeni din Grünwiesel,

Cînd veți citi aceste rînduri, nu voi mai fi printre voi și veți fi aflat de mult cine e și de unde vine iubitul meu nepot. Aș dori ca gluma pe care mi-am permis-o să vă servească de învățătură ; pe viitor, lăsați în pace un străin care vrea să trăiască după bunul lui plac. În ce mă privește, eu mă simțeam mult prea bine singur, ca să mă asociez veșnicilor voastre palavre, obiceiurilor voastre stupide, caraghioslicurilor voastre. De aceea am crescut un tînăr urangutan, pe care l-am oferit în locul meu afecțiunii voastre. Rămîneți cu bine și însușiți-vă, dacă puteți, această învățătură».

Cei din Grünwiesel se făcuseră de ris în fața întregii țări. Singura lor mîngiere era că fuseseră puși în fața unor situații supranaturale. Dar cel mai mult se rușinau tinerii din oraș, care imitaseră obiceiurile urite și năravurile maimuței. Din clipa aceea nu-și mai sprijiniră niciodată coatele pe masă, nu se mai legănară cu scaunele, încetară să vorbească neîntrebați, lepădară ochelarii și redeveniră amabili și cuviincioși ; iar dacă după aceea reapăreau la cîte unul obiceiuri urite sau caraghioase, cei din Grünwiesel se grăbeau să spună :

— E o maimuță !

Dar maimuța adevărată, maimuța care jucase vreme atît de îndelungată rolul unui tînăr cuconas, a fost predată proprietarului muzeului de istorie naturală. Acesta o lasă să umble prin curte, o hrănește și o arată străinilor ca pe o curiozitate : la el a rămas pînă în ziua de azi.

Cînd robul sîrși, în sală izbucniră risete și tinerii riseră și ei.

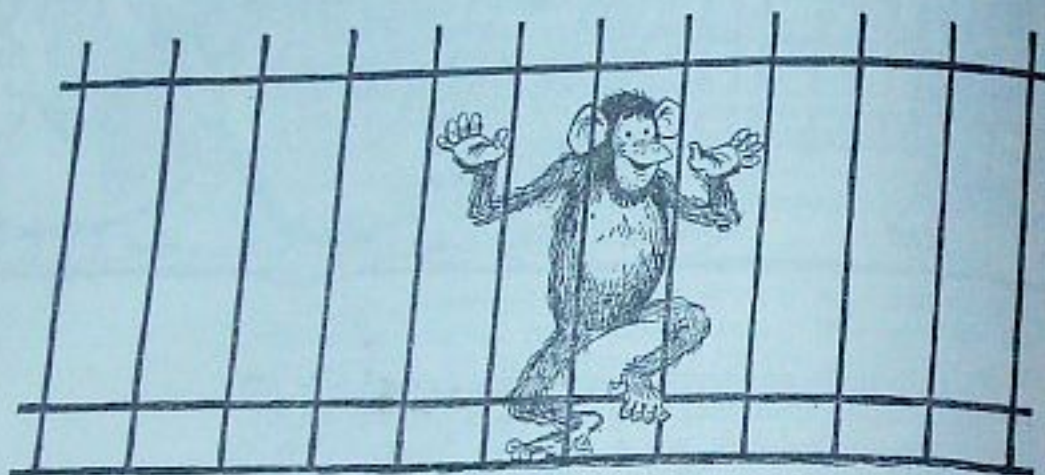
— Între acești oameni trebuie să fie unii foarte ciudați, zise unul din ei. Într-adevăr, mă simt mai bine la șeicul-muftiu din Alexandria decît cu preotul, primarul și nevestele neghioabe din Grünwiesel !

— Ai vorbit drept, de bună seamă, încuviință tînărul negustor. N-aș vrea să stau pentru nimic în lume în străinătate. Pentru un turc sau un persan trebuie să fie îngrozitor să trăiască acolo.

— Asta o s-o auziți îndată, făgădui bătrînul. După cîte mi-a spus supraveghetorul robilor, tînărul acela frumos ne va povesti o grămadă de lucruri din Franța, căci a fost acolo multă vreme, deși e musulman din naștere.

— Care, acela din ultimul rînd ? Într-adevăr, e păcat că șeicul îi dă drumul ! E cel mai frumos rob din toată țara. Pri-

viți ce chip îndrăzneț, ce ochi și ce trup frumos are ! Ar putea să-l folosească la munci ușoare, să gonească muștele sau să poarte narghileaua. E o plăcere să ai o asemenea îndeletnicire și, fără îndoială, un astfel de rob e podoaba unei case. Il are numai de trei zile și vrea să-l dea drumul ? E o prostie, mare păcat !

— Nu-l judecați pe acela care e mai înțelept decât tot Egiptul ! vorbi moșul cu țile. Nu v-am spus mai înainte ? Îi dă drumul fiindcă nădăjduiește să cîștige prin aceasta binecuvîntarea lui Alah. Ziceți că e frumos și voinic ; într-adevăr așa e. Fiul șeicului, fie ca Profetul să-l aducă înapoi în casa părintească, fiul șeicului era și el un băiat frumos și trebuie să fie acum mare și voinic. Vreți să-și precupețească aurul și să dea drumul unui rob schilod, nădăjduind că-și va recăpăta astfel fiul ? Cine vrea să facă ceva în viață s-o facă bine, sau deloc !

— Priviți ! Ochii șeicului sînt ațintiți asupra acestui rob. Am băgat de seamă lucrul acesta, urmărindu-l toată seara. În timpul povestirii, privirea lui se îndrepta mereu spre tînăr și se oprea pe chipul lui mîndru. Desigur că-i pare rău să-l dea totuși drumul.

— Nu gîndi astfel despre el ! Crezi că-i pasă de o mișcă de

galbeni, cînd adună în fiecare zi de trei ori pe atît ? zise bătrînul. Dar dacă privirea lui se oprește cu durere asupra tînărului, de bună seamă că se gîndește la fiul său, care tinjește între străini, și se întrebă dacă nu s-o afla și acolo vreun om milos-tiv care să-l răscumpere și să-l trimită îndărăt la taică-său.

— Se poate să ai dreptate, răspunse tînărul negustor, și mi-e rușine că nutresc întotdeauna gînduri rele și josnice despre oameni, în loc, cum e mai bine, să am, ca dumneata, gînduri frumoase. Și totuși oamenii sînt îndeobște răi ; nu ești de aceeași părere și dumneata, moșule ?

— Tocmai pentru că nu sînt de părerea asta, prefer să nutresc gînduri bune despre oameni, răspunse bătrînul. A fost o vreme cînd am simțit și eu ca voi. Trăiam de pe o zi pe alta, auzeam tot felul de lucruri rele despre oameni, am suferit eu însumi multe neajunsuri de pe urma lor și așa am început să gîndesc că toți oamenii sînt răi. Dar deodată mi-a venit în minte că Alah, care e pe cît de înțelept pe atît de drept, n-ar putea îngădui ca asemenea fapte ticăloase să viețuiască pe acest frumos pămînt. Am cugetat la tot ce-am văzut, la tot ce-am pătimit, și iată că, pînă atunci, trecusem la răboj numai faptele rele, dar pe cele bune le uitasem. Nu băgasem de seamă cînd vreunul săvîrșea o faptă milostivă, mi se părea firesc că familii întregi duc o viață plină de virtute și sînt totdeauna de partea dreptății ; dar cum auzeam de răutăți, de cruzimi, mi le întipăream numaidecît în minte. Acum m-am schimbat ; am început să privesc în jur cu alți ochi ; eram bucuros cînd vedeam că bunătatea nu înflorește chiar atît de rar cum crezusem la început ; nu mă mai opream cu atîta atenție la faptele mele sau, în tot cazul, nu le mai găseam atît de grozave. În felul acesta am învățat să iubesc oamenii, am învățat să gîndesc despre ei numai lucruri bune, și de atunci, mulți ani de-a rîndul, m-am înșelat mai rar cînd vorbeam pe cineva de bine sau cînd spuneam despre cineva că e zgîrcit, sau josnic, sau nelegiuit.

La aceste cuvinte bătrînul fu întrerupt de supraveghetorul robilor, care se apropie de el și-i spuse :

— Stăpînul meu, șeicul din Alexandria, Ali Banu, a văzut cu plăcere că te afli în casa lui și te poartă să te apropii și să te așezi lîngă el.

Nu mică a fost mirarea tinerilor, văzînd cîtă cinste i se făcea bătrînului, pe care-l socotiseră un cerșetor ; iar cînd

acesta se îndepărtă ca să se așeze lângă șeic, îl opriă pe supraveghetorul robilor, iar grămaticul îl întrebă :

— Te rog din suflet, pe barba Profetului, să ne spui : cine este acest bătrîn cu care am vorbit și căruia șeicul îi dă atîta cînstire ?

— Cum ? strigă supraveghetorul robilor și, de mirare, își împreună mîinile. Nu-l cunoașteți pe acest om ?

— Nu, nu știm cine este.

— Dar v-am zărit stînd de vorbă cu el de cîteva ori pe uliță, și stăpînul meu, șeicul, vîzîndu-vă împreună, a spus nu de mult : «Acești tineri par a fi de treabă, dacă omul acesta îi socotește vrednici să-i asculte vorbele».

— Dar spune odată : cine e ? strigă tînărul negustor plin de nerăbdare.

— Fugiți de-aici ! Vreți să vă bateți joc de mine, răspunse supraveghetorul robilor. În sala asta nu intră nimeni fără să fi fost poțit anume. Bătrînul i-a trimis azi vorbă șeicului că, dacă îngăduie, va aduce cu sine cîțiva tineri, și Ali Banu i-a răspuns că ușile casei sale îi sînt deschise.

— Nu ne mai chinui atît. Pe viața mea, nu știu cine-i acest om ; l-am cunoscut din întîmplare și am intrat în vorbă cu el.

— Ei bine, atunci puteți să vă socotiți fericiți, căci ați vorbit cu un om învățat și vestit și toți cei de față vă cînstesc și vă prețuiesc pentru aceasta. Nu e nimeni altul decît Mustafa, preînțeleptul dervîș.

— Mustafa ! Preînțeleptul Mustafa care l-a crescut pe fiul șeicului, care a scris atîtea cărți pline de înțelepciune, care a călătorit prin toate țările lumii ? Cu Mustafa am vorbit și ne-am purtat cu el ca și cum ar fi fost de seama noastră, fără nici un fel de cînstire !

Tinerii mai vorbiră o vreme despre basme și despre bătrîn, dervîșul Mustafa. Se simțeau foarte mîndri că un bătrîn atît de vestit îi găsisse vrednici să le acorde atenția lui, iar deseori vorbise, ba chiar se ciorovăise cu ei.

Deodată supraveghetorul robilor veni la ei și le spuse că șeicul dorește să le vorbească. Tinerilor le bătea inima. Nu vorbiseră niciodată cu un om atît de însemnat, nici între patru ochi, necum de față cu atîta lume. Dar se stăpîniră, ca să nu se facă de ris, și îl urmară pe supraveghetor la șeic.

Ali Banu ședea pe o pernă frumoasă și bea sorbet. Bătrînul

ședea la dreapta lui ; veșmintul său ponosit atîngea pernele minunate, papucii lui sărăcacioși călcău pe covorul persan scump, capul său frumos, ochii săi plini de demnitate și de înțelepciune arătau că era vrednic să șadă lângă un om ca șeicul.

Șeicul era foarte îngîndurat și bătrînul parcă-l mîngia și-l îmbrăbăta. Tinerii își ziceau că peșemne bătrînul îl sfătuisse cu șiretenie pe șeic să-i cheme și să stea de vorbă cu ei, ca să mai abată gîndurile cernitului părinte.

— Fiți bineveniți, tinerilor, rosti șeicul către ei, fiți bineveniți în casa lui Ali Banu. Bătrînul meu prieten a cîștigat mulțumirea mea aducîndu-vă aici ; totuși sînt cam supărat pe el că nu v-a adus în fața mea mai curînd. Care dintre voi este tînărul grămatic ?

— Eu, stăpine, la porunca ta ! răspunse tînărul grămatic făcînd o plecăciune adîncă, cu brațele încrucișate pe piept.

— Deci îți place să ascuți povești și citești cu drag cărți cu stihuri frumoase și cu zicători ?

Tînărul se tulbură și răspunse :

— O, stăpine, fără îndoială, în ceea ce mă privește, nu cunosc o îndeletnicire mai plăcută decît să-mi petrec ziua în acest fel. Îmbogățește mintea și alungă plictiseala. Dar fiecare cu gustul său ; de aceea, sigur că nu dojenesc pe nimeni care nu...

— Bine, bine, îl întrerupse șeicul zîmbînd, și făcu semn celui de-al doilea. Tu cine ești ? îl întrebă el.

— Stăpine, eu sînt ajutor la un vraci și am tîmăduit și singur cîțiva bolnavi.

— Adevărat, răspunse șeicul, ești un om căruia îi place să trăiască bine ; vrei să te ospătezi din cînd în cînd cu prietenii tăi și să petreci, nu ? Am ghicit ?

Tînărul se rușină ; își dădu seama că fusese pirîit, că bătrînul vorbise și despre el. Dar își luă inima în dinți și răspunse :

— O, da, stăpine ! Socotesc că una din plăcerile vieții este să petreci din cînd în cînd înconjurat de prieteni adevărați. Punga mea nu-mi îngăduie să-mi ospătez prietenii cu altceva decît cu pepeni verzi sau cu alte bucate ieftine, dar și așa sîntem veseli. Și e lesne de închipuit că am fi și mai veseli dacă aș avea mai mulți bani.

Șeicului îi plăcu acest răspuns inimos și el nu-și putu stăpîni zîmbetul.

— Care este tînărul neguțator ? întrebă el mai departe.

Tinărul neguțator se plecă în fața șeicului cu bună-cuvlință, căci era un om cu creștere aleasă ; iar șeicul zise :
— Dar tu ? Ți plac cîntările și danșul ? Ți ascuți cu plăcere pe cîntăreții destoinici și privești cu bucurie cînd dănuitorii își arată iscusința ?

Tinărul neguțator răspunse :

— Văd bine, stăpîne, că acest bătrîn a dat în vileag toate neroziile noastre spre a te înveseli. Dacă a izbutit să te înveselească, sînt bucuros că ți-am fost de folos. Cît despre cîntări și danșuri, țin să mărturisesc că nu-i altceva care să-mi bucure mai mult inima. Dar să nu crezi, o, stăpîne, că ți-am luat-o în nume de rău dacă înălțimea ta nu...

— Destul, nu vorbi mai departe ! strigă șeicul, zîmbind și apărîndu-se cu mina. Fiecare după felul lui, vrei să zici, nu ? Dar acolo mai e cineva ; o fi cumva acela care ar dori atît de mult să călătorească ? Tu cine ești, tinere ?

— Sînt pictor, stăpîne, răspunse tinărul. Pictuez privești pe pereți și pe pînze. Dorința mea e într-adevăr să călătoresc

prin țări străine, căci acolo se văd fel și fel de ținuturi care pot fi zugrăvite, și ceea ce zugrăvești după cele văzute e de obicei mai izbutit decît ceea ce lucrezi din închipuire.

Șeicul se uită la chipeșii tineri și privirea lui se mohori.

— Am avut și eu odată un fiu iubit, spuse el, și acum ar trebui să fie și el de vîrsta voastră. I-ați fi putut fi tovarăși și însoțitori și fiecare din dorințele voastre s-ar fi îndeplinit de la sine. Cu unul ar fi citit, cu altul ar fi ascultat cîntări, cu altul și-ar fi adunat prietenii adevărați și ar fi petrecut cu voie bună, iar cu pictorul l-aș fi lăsat să călătorească prin țări frumoase și aș fi fost sigur că s-ar fi întors întotdeauna la mine. Dar Alah n-a vrut așa, și eu mă supun voinței sale fără să crîncnesc. Totuși îmi stă în putere să vă îndeplinesc dorințele și să plecați cu inima bucuroasă din casa lui Ali Banu. Tu, învățatul meu prieten, urmă el, întorcîndu-se spre grămătic, vei locui de acum încolo în casa mea și te vei îngriji de cărțile mele. Mai poți cumpăra ce vrei și ce crezi că e vrednic de citit, și singura ta treabă va fi să-mi povestești și mie cînd ai citit ceva foarte frumos. Tu, fiindcă ți place o masă bună cu prietenii, vei fi supraveghetorul ospăturilor mele. E adevărat că trăiesc singuratic și fără bucurii, dar este de datoria mea, în slujba pe care o am, să chem din cînd în cînd în casa mea oaspeți numeroși. Vei avea grijă de toate în locul meu și vei putea chema pe oricare dintre prietenii tăi ; se înțelege că le vei da ceva mai bun decît pepeni. Pe tinărul neguțator nu-l pot lua de la treburile sale ; dar dănuitorii, cîntăreții și muzicanții mei, tinere prietene, te vor desfăta în fiecare seară cît ai să vrei. Ți vor cînta și dănuia după pofta inimii. Iar tu, spuse pictorului, vei vedea țări străine — și-ți vei ascuți privirea cîștigînd cunoștințe noi. Vistiernicul meu îți va da pentru cea dintîi călătorie, pe care o vei putea începe chiar mîine, o mie de galbeni, doi cai și un rob. Du-te încotro te trage inima și dacă vezi o privești frumoasă, așterne-o pe pînză pentru mine.

Tinerii rămaseră înlemniți de uimire, muți de bucurie și de recunoștință. Văd să sărute podeaua de sub picioarele mărinimosului șeic, dar el nu le îngădui.

— Dacă vreți să mulțumiți cuiva, spuse el, mulțumiți-i acestui înțelept care mi-a vorbit despre voi. El mi-a făcut și mie plăcerea de a cunoaște patru tineri ca voi.

Dervișul Mustafa nu voi însă să primească mulțumirile tinerilor.

— Iată, zise el, de ce nu trebuie niciodată să judecați pripit. V-am spus oare mai multe decât e adevărul despre acest om de suflet ?

— Să mai ascultăm pe unul dintre robii cărora li se va da drumul, îl întrerupse Ali Banu, iar tinerii se duseră la locurile lor.

În clipa aceea se ridică robul cel tânăr, care atrăsese luarea-aminte prin trupul lui zvelt, prin frumusețea sa și prin privirea-i îndrăznească. Se plecă în fața șeicului și, cu un glas plăcut, începu să vorbească.

POVESTEA LUI ALMANSOR

— O, stăpîne ! Oamenii care au vorbit înaintea mea au spus multe povești minunate, pe care le-au auzit în țări străine ; cu rușine trebuie să mărturisesc că eu nu cunosc nici o povestire vrednică de a fi auzită de tine. Dar dacă n-ai să te plictisești, am să povestesc soarta minunată a unuia dintre prietenii mei.

Pe vasul acela de pirați algerieni, de care m-a scăpat mina ta milostivă, se afla un tânăr de vîrsta mea, care nu mi se părea născut pentru veșmîntul de rob pe care-l purta. Ceilalți nefericiți de pe vas erau fie oameni neciopliți și cruzi, cu care n-aș fi vrut să trăiesc laolaltă, fie oameni a căror limbă n-o cunoșteam ; de aceea, cînd aveam un ceas de răgaz, mă așezam cu drag lingă tînărul acela. Se numea Almansor și, după felul său de a vorbi, era egiptean. Stăteam de vorbă cu plăcere și astfel am ajuns într-o zi să ne spunem unul altuia povestea vieții noastre. Aceea a prietenului meu era mult mai ciudată decât a mea.

Tatăl lui Almansor era un om de vază într-un oraș egiptean, al cărui nume nu mi l-a destăinuit. Zilele copilăriei și le petrecuse în veselie și bucurii, înconjurat de toată strălucirea și bunătățile pămîntului. Totuși nu era răsfațat, iar mintea îi fusese luminată de timpuriu, căci tatăl lui era înțelept și voia să facă din el un om întreg ; în afară de aceasta, avea un dascăl, un învățat binecunoscut, care îl ajuta să-și însușească tot ce trebuie să știe un tînăr. Almansor avea cam zece ani, cînd franțuzii au venit peste mare și s-au războit cu neamul lui.

Se vede însă că tatăl băiatului nu le-a fost franțuzilor pe plac ; într-o bună zi, cînd se gătea să meargă la rugăciunea de dimineață, ei veniră și-i cerură întîi pe soția lui, drept zălog